

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૮૩૦ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ રે. જ્ઞાનપ્રાપ્તિ.

વિષય ૬-૧૨૧

શ્રી જૈન સજ્ઞાય માઠા.

માગ ૪ થો.

જાપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
C. આનંદ ઇંદુ પુસ્તકાલય તરફથી.
મંગળદાસ ગાંડાભાઈ પટેલ.
મુ. મુંબઈ.

આવૃત્તિ બીજી.

પ્રત ૧૦૦૦.

સંવત ૧૯૭૫.

સને ૧૯૧૯.

સર્વ હેતુ સ્વાધિન.

શ્રી 'સત્યવિજય' પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં શા. સાંકલચંદ
હરિલાલે છાપ્યું. પાંચકુવે—અમદાવાદ.

કીંમત રૂ. ૧-૮-૦.

જાહેર ખખર.

અપૂર્વ નવીન પુસ્તક સિદ્ધાંત સાગર (છત્રીસ થોકડા) હાલ છપાઈ તૈયાર થયેલ છે. દરેક જૈન બંધુઓને અવશ્ય ઉપયોગી હોવાથી તેની બોહળી નકલો ખપવા લાગી છે. કિંમત માત્ર એક રૂપીયો આઠ આના છે. તેમજ નરચંદ્ર જૈન જ્યોતિષ કે જે જૈન ધર્મના મહાન પંડિત આચાર્ય શ્રી નરચંદ્રજી મહારાજે શાસ્ત્રના આધારે આ એકજ પુસ્તક રચ્યું છે. તેની અંદર વરસ કેવું નીવડશે, તેમજ ભવિષ્યમાં દુનીયા ઉપર સુખ દુઃખના બનાવો કેવા બનશે, તેમજ તમામ જાતનાં મુહૂર્ત તેનાં શુભાશુભ ફળ દુકાણુમાં સ્વરોહ્ય જ્ઞાન વગેરે વિષયથી ભરપુર છે કે જેની માગણી કાશી સુધી ચાલુ છે. હવે તેની નકલો સીલીકમાં થોડીજ રહી છે. માટે જલદી મંગાવો. કિંમત માત્ર એક રૂપીયો ચાર આના છે. વળી હાલમાં અતિ ઉપયોગી વાંચવા લાયક સુબોધકે કથા સંગ્રહ શાસ્ત્ર અધ્યયનોને દ્રઢ કરનાર જ્ઞાન સાથે ગમત આપનાર ઉત્તરાધ્યયન સુત્રની ગાથાઓ સહિત ચોરાશી રશીક કથાઓનું પુસ્તક છપાઈ તૈયાર થયેલ છે. કિંમત રૂ ૧-૦-૦ તેમજ વાર્તાઓ, નોવેલો, નાટકો વિગેરે પુસ્તકો નિચેના શીરનામે મળશે.

ત્રીભોવનદાસ રૂગનાથદાસ શાહ.

ઠે. આકાશેઠના કુવાની પોળ, અમદાવાદ.

જૈન ધર્મનાં તમામ પુસ્તકો વેચનાર.

આભાર પત્રીકા.

શેઠ ઈંદિરજીભાઈ રતનજીભાઈ હસ્તે પાનાચંદભાઈ
ઈંદિરજી; શેઠ મુળચંદ જેઠાભાઈ હસ્તે બાઈ હેમકોર બાઈ;
સૌભાગ્યવંતાં; બાઈ મણીબાઈ; શેઠ નાનચંદભાઈ દેવચંદ;
શેઠ નથુભાઈ મુળજી; શેઠ નરભેરામ ગોપાળજીભાઈ; શેઠ
જમનાદાસ ખુશાલભાઈ; શેઠ મોરારજીભાઈ મુળજી; સૌભા-
ગ્યવંતા બાઈ ગુલાબ; શેઠ ખુશાલદાસ ગીરધર; શેઠ લખ-
મીચંદ ડાહ્યાભાઈ; તથા શેઠ ભીખાલાલ જગજીવન.
મુ. મુખાઈ.

ઉપર લખેલા સદ્ગૃહસ્થોએ અને બાઈઓએ આ પુ-
સ્તક છપાવવામાં જે પોતાનો ઉત્સાહભાવ અને ઉદારવૃત્તિ
ખતાવી છે, તે બાબત તેઓ સર્વનો આભાર માનું છું.

લી૦ પ્રગટકર્તા.

આ પુસ્તકે મળવાના ઠેકાણા:—

ખંભાત:—શા. છોટાલાલ મોતીચંદ. ઠે. સુતારવાડો.

અમદાવાદ:—શા. ત્રીભોવનદાસ રૂગનાથદાસ. જૈન બુક્સેલર.

ઠે. રાયપુર—આકાશેઠ કુવાની પોળ.

તથા

„ સંઘવી વાડીલાલ કાકુભાઈ

ઠે. સારંગપુર—તળીયાની પોળ.

મુંબઈ:—શા. અંબાલાલ દોલતચંદ

ઠે. મુળજી જેઠા મારકીટ, ધડીયાળી ગલી.

મુરત:—શા. નાગરદાસ લધુભાઈ.

ઠે. બાગા તળાવ, પુલ ઉપર.

તથા

„ રતીલાલ પ્રાણજીવનદાસ સૂડોવાળા.

ઠે. હરીપુરા.

બસેં નકલ અડધી અને આઠ આના કીંમતે મળવાના ઠેકાણા:—

મુંબઈ:—છાપરીયા ભાણુજીભાઈ ધરમશી.

ઠે. ભીંડી બજાર, લોખંડનું કારખાનું.

પોસ્ટ નં. ૯

„ શેઠ હરીદાસ પ્રેમજી.

ઠે. મુળજી જેઠા મારકીટ—ચોકમાં.

પ્રસ્તાવના.

પ્રીય વાંચક વગેરે આપને યાદ તો હશે કે, હમેશાં જૂની વસ્તુઓ અને બાબતો ઘણા વખત સુધી ટકી રહે છે અને ખપ પણ તેનોજ વધારે જોવામાં આવે છે. ભલે નવી ચીજો ઘણી થાય અને વપરાય પણ અંતે જૂની વસ્તુઓજ સર્વત્ર મન સમાધાન કરે છે. તે બાબતનો અનુભવ આ પુસ્તક ઉપરથી આપને થશે.

શ્રી સત્સય માળા ભાગ ચોથાની, પ્રથમ આવૃત્તિ અમે સાધુ મહાત્માઓની મદદથી જૂના ભંડારોમાંથી સાધુ મહારાજોએ તથા કવીઓએ શાસ્ત્રાનુસારે રચેલી સજ્જાઓ, કવીતો, અને દોહરાઓનો સંગ્રહ કરી ખંભાત જૈન પુસ્તકાલય તરફથી છપાવી બહાર પાડેલ અને તે તુરતમાંજ ખપી જવાથી અને ફરી તેની ઉપરા ઉપરી માગણી શરૂ થવાથી કાગળોની સખત મોંઘવારી છતાં આ પુસ્તકની બીજી આવૃત્તિ અમારે છપાવવી પડી છે, અને તેજ તેની ઉપયોગતા બતાવી આપે છે.

આ પુસ્તકનાં યુક્ત સુધારવામાં ત્રીલોચનદાસ રૂગનાથદાસે બનતી કાળજી રાખેલ છે, છતાં દ્રષ્ટિ દોષ કે છાપ દોષથી કાંઈ ભૂલ રહી ગયેલ હોય તો તે સુધારી વાંચવા વિનંતી છે.

કર્તા.

આ પુસ્તકના અગાઉથી ગ્રાહક થયેલા

સદ્ગૃહસ્થોનાં મુખારક નામ.

મુંબઈ.

૨૫) રા. રા. નકુભાઈ કાલુભાઈ શાહ. શ્રી આર્ય નૈતિક નાટક સમાજના માલીક ૫) શા. સવજીભાઈ આણુંદજી, ૨) શા. પોપટલાલ માવજી મસાલાવાળા; ૨) વનમાળીભાઈ માવજી મસાલાવાળા. ૨) શેઠ લગવાનદાસ મદનજી; ૨) શા. વછરાજીભાઈ ગુલાબચંદ; ૨) શા. લખમસીભાઈ લઘાભાઈ; ૨) શેઠ પ્રભુભાઈ વીરજીભાઈ; ૨) દેસાઈ મણીલાલ ભાઈ જીવરાજ; ૧) સેઠ ઉમરસી જેવત; ૧) શા. પુંબભાઈ લાધા; ૧) બાઈ નંદકોરબાઈ; ૧) શા. ખેતશી જેઠાભાઈ; ૧) શા. ઘેલાભાઈ કાનજી.

અનુક્રમણિકા.

વિષયાંક	પૃષ્ઠાંક	વિષયાંક	પૃષ્ઠાંક.
૧ ત્રિભંગી છંદ. ...	૧	૨૮ રામલક્ષ્મણ વનમાં જવા વિષે. ...	૪૩
૨ શ્રીરૂપભદ્રેનું સ્તવન. ...	૩	૨૯ સીતાજીના ઉત્તર વિષે. ...	૪૫
૩ શાંતિનાથજી લાવણી... ૪	૪	૩૦ શીયળ વિષે... ...	૪૭
૪ મહાવીર દેવનું સ્તવન. ૫	૫	૩૧ પદ્માવતી રાણીની ચોથી ઢાળ. ...	૪૭
૫ શ્રી મંદીર સ્વ મિને વિનંતિનું સ્તવન. ...	૬	૩૨ અદેખા જવાસા વિષે. ...	૪૯
૬ શ્રીયુગ મંદીર સ્વામિને વિનંતિનું સ્તવન. ...	૭	૩૩ ઉપદેશી સંજાય. ...	૫૦
૭ શ્રી ગાંધી સ્વામિ છંદ જુલિજનો રાસ. ...	૮	૩૪ પ્રથમ પોતાનું સંભાળવા વિષે દોહરા. ...	૫૧
૮ સમોસરણનું સ્તવન... ૧૧	૧૧	૩૫ રૂપભદ્રેનું સ્તવન. ...	૫૨
૯ અન્નેગ પચ્ચિશી. ...	૧૨	૩૬ શ્રી બાહુજીનું સ્તવન....	૫૩
૧૦ સાધુને શીખામણ વિષે. ૧૪	૧૪	૩૭ દ્રૌપદી અને નારદની સંજાય ૫૩	૫૩
૧૧ શ્રાવકની કરણી વિષે... ૧૭	૧૭	૩૮ ઉપદેશી સંજાય. ...	૫૫
૧૨ પ્રવચનની પ્રભાવના વિષે. ૧૯	૧૯	૩૯ નેમ રાજુલના નવમવની સંજાય. ...	૫૬
૧૩ એક વવાની સંજાય.... ૨૦	૨૦	૪૦ માનની સંજાય. ...	૫૭
૧૪ ઉપદેશી બાર માસ.... ૨૧	૨૧	૪૧ ખંધક કુમારની સંજાય. ૫૮	૫૮
૧૫ ઉપદેશી પન્નર તિથિ વિષે ૨૨	૨૨	૪૨ રાજેમતી અને નેમનાથની સંજાય. ...	૬૧
૧૬ ઉપદેશી સાત વાર. ... ૨૪	૨૪	૪૩ પરનારીની પ્રીત તજતા વિષે સંજાય. ...	૬૨
૧૭ દ્રૌપદી કૃષ્ણજીની ગરખી. ૨૪	૨૪	૪૪ દાયાયે જીવ પ્રત્યે કરેલી વીનંતિ વિષે. ...	૬૩
૧૮ તપ વિષે સંજાય. ... ૧૬	૧૬	૪૫ ચેતનને સમજવાની સંજાય. ...	૬૩
૧૯ શ્રીસુબાહુ કુમારની સંજાય ૨૭	૨૭	૪૬ શ્રી ધર્મનાથજીનું સ્તવન. ૬૪	૬૪
૨૦ દશાર્જુભદ્ર રાજનીલાવણી ૨૯	૨૯	૪૭ પરદેશી રાજનું ત્રીઢાળીયું ૬૬	૬૬
૨૧ નંદિષેજીની સંજાય. ... ૩૧	૩૧	૪૮ શ્રી થાવચ્ચા પુત્રનું ચોઢાળીયું. ...	૭૦
૨૨ અયવંતા મુનીની સંજાય. ૩૩	૩૩	૪૯ શ્રી રમણદેવીનું અષ્ટ ઢાળીયું. ...	૭૪
૨૩ વૈરાગી બાર માસ. ... ૩૪	૩૪		
૨૪ ઉપદેશી સંજાય. ... ૩૬	૩૬		
૨૫ ગમાર બાવળી. ... ૩૭	૩૭		
૨૬ મરનારની પાછળ નરોવા કુટવા વિષે. ...	૪૧		
૨૭ શાંતિનાથ ભગવાંનનું સ્તવન. ...	૪૨		

૫૦ ગહુલી ૧ લી. ...	૮૨
૫૧ ગહુલી ૨ જી. ...	૮૨
૫૨ ગહુલી ૩ જી. ...	૮૩
૫૩ ગહુલી ૪ થી. ...	૮૪
૫૪ ગહુલી ૫ મી. ...	૮૫
૫૫ ગહુલી ૬ ઠી. ...	૮૫
૫૬ પાંચગતીમાં જીવ ક્યા પ્ર- કારે જાય છે તેની સંજાય. ...	૮૭
૫૭ દીવાળીનું સ્તવન. ...	૮૭
૫૮ દીવાળીનું સ્તવન. ...	૮૮
૫૯ શીખામણુ વિષે ગહુલી. ...	૮૯
૬૦ પાસકુમારનો થાળ. ...	૯૩
૬૧ નાગલાની સંજાય. ...	૯૫
૬૨ મુનીસુવતજીન સ્તવન. ...	૯૬
૬૩ મહાવીરજીન સ્તવન. ...	૯૭
૬૪ નેમીનાથજીન સ્તવન. ...	૯૮
૬૫ ધર્મનાથજીનું સ્તવન. ...	૯૮
૬૬ ઉપદેશી સંજાય. ...	૯૯
૬૭ જીરણુશેઠની સંજાય. ...	૯૯
૬૮ નેમનાથની લાવણી. ...	૧૦૨
૬૯ ઉપદેશી બાર માસ. ...	૧૦૩
૭૦ ચંદન બાળાની સંજાય. ...	૧૦૪
૭૧ મહાવીર સ્વામિને અરજી ...	૧૦૬
૭૨ ઉપદેશી સંજાય. ...	૧૦૭
૭૩ ગુરૂજી વિહાર કરે ત્યારે શ્રાવકે વિનંતિ કરવા વિષે સ્તવન. ...	૧૦૮
૭૪ ઉપદેશી સંજાય. ...	૧૦૯
૭૫ દુમધરાજની સંજાય. ...	૧૧૦
૭૬ ચોવીશ તિર્થ કરનું ચો- દાળિયું. ...	૧૧૧
૭૭ જીવંતી નાણાવટીની સંજાય. ...	૧૧૪
૭૮ ઉપદેશી સંજાય. ...	૧૧૫
૭૯ સંલુણાની સંજાય. ...	૧૧૬

૮૦ ગજસુકુમાળની સંજાય. ...	૧૧૮
૮૧ પાર્શ્વજીન સ્તવન. ...	૧૨૦
૮૨ પદ્મ પ્રભુનું સ્તવન. ...	૧૨૧
૮૩ શ્રી સિદ્ધાષ્ટક છંદ. ...	૧૨૨
૮૪ જીનવાણી ત્રીભંગી છંદ ...	૧૨૩
૮૫ પદ્મ પ્રભુજીન સ્તવન. ...	૧૨૪
૮૬ સંવર ભાવનાની સંજાય. ...	૧૨૫
૮૭ શ્રાવકના ગુણુ વિષે ત્રી- દાળિયું. ...	૧૨૬
૮૮ પાર્શ્વનાથની લાવણી. ...	૧૩૦
૮૯ ચંદા પ્રભુજીની સંજાય. ...	૧૩૨
૯૦ મરૂદેવા માતાની સંજાય. ...	૧૩૩
૯૧ નિર્જરાભાવની સંજાય. ...	૧૩૩
૯૨ નેમરાજુલની સંજાય. ...	૧૩૪
૯૩ શનિશ્વરનો છંદ. ...	૧૩૫
૯૪ દેવાનંદાની સંજાય. ...	૧૩૮
૯૫ મહાવીરજીન સ્તવન. ...	૧૩૯
૯૬ અજીતજીન સ્તવન. ...	૧૩૯
૯૭ રાજેમતી નેમનું સ્તવન. ...	૧૪૦
૯૮ સંભવનાથજીન સ્તવન. ...	૧૪૧
૯૯ કુમતી સુમતીની સંજાય. ...	૧૪૨
૧૦૦ શીખામણુની સંજાય. ...	૧૪૩
૧૦૧ ઉપદેશી સંજાય. ...	૧૪૪
૧૦૨ મરૂદેવા માતાની સંજાય. ...	૧૪૪
૧૦૩ ઉપદેશી મનહર છંદ. ...	૧૪૫
૧૦૪ ઉપદેશી કુંડળીયા. ...	૧૫૧
૧૦૫ ઉપદેશી સવૈયા. ...	૧૫૫
૧૦૬ ઉપદેશી કવીત. ...	૧૫૬
૧૦૭ ઉપદેશી છપ્પા. ...	૧૬૦
૧૦૮ ઉપદેશી પસ્તાવિક દોહરા. ...	૧૬૨
૧૦૯ વાખ્યાન પછી સ્તુતિ ...	૧૬૪
૧૧૦ ચોવીસજીન વિષે આરતી ...	૧૬૬
૧૧૧ અભીમાન તજવા વિષે. ...	૧૬૬
૧૧૨ પ્રભુ પાસે અરજી. ...	૧૬૭
૧૧૩ શ્રાવકના ત્રણ મનોરથ. ...	૧૬૯

॥ श्री जीनवरेंद्राय नमः ॥

॥ श्री ॥

॥ जैन सज्झायमाळा ॥

भाग ४ थो.

श्री पंचपरमेष्ठीनी स्तुति.

(होळरो.)

ॐ वमो अरिहंताणुं, ओम पांयु पढ भांय;

ॐ हौं ही श्री हौं स्वाहा, जपतां हौं श्री थाय. ॥ १ ॥

(त्रिलंगी छंद.)

प्रणमुं सरस्वति, होय वरमति, यित्त हुलसे अति, गुण गुणवा,
शुद्ध भावे ध्यावे, सो सुખ पावे, ओक यित्त थावे, यश सुणुवा,
जयजय परमेष्ठी, जगमे' श्रेष्ठी, हे पढ जयेष्ठी, जगधारं,
त्रीजग भञ्जरं, नाम उद्धारं, जय सुખकारं, नवकारं, (ओ टेक.) १
आरे गुणवता, श्री अरिहंता, लोग महंता, गुण गहोरा,
धनधातिके कर्म, मिथ्या लर्म', त्याग अधर्म', विष लहोरा
शुद्ध मन ध्याया, केवल पाया, धंहर आया, तिणुवारं. त्री० २
वर प्रभदा आरे, हर्ष अपारे, सुणी अवधारे, अनवाणी,
अमृतशुं प्यारी, जगहितकारी, सुर नरनारी, पडेआणी,
केछ संजम धारे, केछ व्रत आरे, कर्म विहारे, शिवत्यारी. त्री० ३
द्वितीय पढ ध्यावो, सिद्ध गुण गावो, द्विर नहिं आवो, लुहां लोछ,
जे अलख निरंजन, लवि मन रंजन, कर्मके लंजन, शिव सांछ,
पुङ्गलका इंद, हर निकंदा, परमानंदा, अविकारं. त्री० ४

અષ્ટ ગુણકે ધારે, જગત નિહારે, કાલ ન મારે, ઉનતાંઈ,
 જહાં સુખ અનંતા, કેવલ વંતા, ગુણ ઉચરંતા, છે નાઈ,
 નિજ વાસ બતાઈ, ઘાં મુજ તાંઈ, તુમસા નાંઈ, દાતારં. ત્રીં ૫
 ગણીવર પદ ત્રીંજે, નિત્ય નમીજે, સેવા કીજે, હર્ષ ધરી,
 પંચ મહાવ્રત પાલે, દૂષણ ટાલે. ગજ જીમ માલે, શર હરી,
 પાંચું વશ કરતે, પંચ ઉચ્ચરતે, પાંચું કરતે, દુઃખકારં ત્રીં ૬
 શીતલ જેમ ચંદા, અચલ ગિરિંદા, ગનપતિ ઇંદા, શિરદારં,
 સાગર જેમ ગહેરા, જ્ઞાન લહેરા, મિથ્યા અંધેરા, પરિહારં,
 સંપદ વસુ પાવે, ન્યાય બઢાવે, પાળે પળાવે, આચારં. ત્રીં ૭
 ગુરૂ સેવા સાધી, વિનય આરાધી, ચિત્ત સમાધી, જ્ઞાન ભણે,
 ખારે અંગ વાણી, પેટી સમાણી, પૂરવ નાણી, સંસય હણે,
 નિરવધ સત્ય ભાંખે, શાસતર શાખે, ગુણ અભિલાખે, નિજ સારં. ત્રીં ૮
 ઉવજ્જાયા સ્વામી, અંતરજામી, શિવ ગતી ગામી, હિતકારી,
 શીખણને આવે, જોગ શિખાવે, ન્યાય બતાવે, ઉપગારી,
 દુર્ગતિમાં પડતો, કાઢવ ગડતો, ચિત્ત કરે ચડતો. તિણવારં. ત્રીં ૯
 કંચુક અહિ ત્યાગે, દૂરે ભાગે, તિમ વૈરાગે, પાપ હરે,
 જૂઠા પરછંદા, મોહની ફંદા, પ્રભુકા બંદા, જોગ ધરે,
 સખ માલ ખજાના, ત્યાગ ન કીના, માહાવ્રત લીના; અણુગારં. ત્રીં ૧૦
 પાળે શુદ્ધ કરણી, લવજલ તરણી, આપદ હરણી, દ્રષ્ટિ રખે,
 ખોલે સત્ય વાણી, ગુપ્તી ઠાણી, જગકા પ્રાણી, સમ્મલખે,
 શિવ મારગ ધ્યાવે, પાપ હઠાવે, ધર્મ બઢાવે, સત સારં. ત્રીં ૧૧
 એ પ્રણમે ભાવે, વિમ્લ હઠાવે, અરિહરિ જાવે, દૂર સહી,
 જે તપ તેજરી, દુઃખ બિમારી, સોગ સવારી, આત નહી,
 ગ્રહ પીડા ભાગે, દ્રષ્ટિ ન લાગે, શત્રુ ન જાગે, લીંગારં. ત્રીં ૧૨
 એહ મંતર નીકો, તારક જીકો, ત્રિજગ ટીકો, સુખદાતા,
 એ મંત્ર કરારી, મહિમા ભારી, લહે નરનારી, સુખશાતા,
 સરજી વનવેલી, દેધન ઠેલી, લવ લવ કેલી, ચહ સારં. ત્રીં ૧૩
 પદ્માસન વાળી, રંગ નીહાળી, આરત ટાળી, ધ્યાન ધરે,

તિલોક પયપે, લાવશું જપે, ક્ષદ્ધી સિદ્ધિ સપે જેહ ધરે,
એહ છંદ ત્રિભંગી, ગાવે ઉમંગી, ભવભવ સંગી, જયકાર. ત્રી૦ ૧૪

શ્રી કૃષ્ણદેવનું સ્તવન.

(“ ઇંદ્ર સરોવરીયાની પાળ, ઉભી દ્વાપ નાગરી-મારા લાલ. ”-
એ દર્શી.)

શ્રી સદ્ગુરુસુ પસાય, જાણ્યા શિવપુર ઘણી, મારારાજ
શ્રી મરૂદેવીના નંદ; નાભિ કુલ ગુણમણી; મા૦
ત્રીભુવન નાયક દેવ, પાયકની વિનંતિ, મા૦
મોહ રીપુ ભય હાણુ, શરણુ ગ્રહ્યો શુભમતિ. મા૦ ૧
તાર તાર મુજ તાત, વાત કહું મનતણી; મા૦
જનમ મરણુ જન્નળ, આવે ધલરામણી, મા૦
તાયાં જીવ અનંત, શાંતિ મુગુણા ધણાં; મા૦
ઉદ્ધરીયા અપરાધિ; માહા અવગુણ તણા. મા૦ ૨
તુમ બિરૂદ દીનદયાળ, હું બાળ દયામણો, મા૦
કયોં ન કરો મુજ સાર, વિસાર્યો કેમ ધણો; મા૦
જો તારો ગુણવંત, અચરીજ છે નહી, મા૦
જો મુજ સરીખો દીન, ઉદ્ધાર્યા જશ સહી. મા૦ ૩
આપદ પડીયો આજ, આયો શરણુ વહી, મા૦
ઓર ન તારણુહાર, તે માટે મેં કહી; મા૦
મુજ સરીખો કોઈ દિનન, પ્રભુ તુજ સારીખો, મા૦
લાધે નહિં જગમાંય, કિયો મેં પારીખો. મા૦ ૪
તુંહીજ તારશે નેટ, પહિલા પાછે સહિ, મા૦
શેવક કરે પોકાર, બાહિર શોભા નહિ; મા૦
સમરથ છો તુમે સ્વામિ, જગત તારણુ ભણી, મા૦
હવે મુજ વેલા કેમ, આનાકાની ધણી. મા૦ ૫
ભાવે તારમતાર, માહારૂ શું જાવશે, મા૦

પણ તુમ તારક ખિરૂદ, કિણ વિધ આવશે;	મા૦
કહેશે એ છે અબળ, આવે નહિ વિનંતિ,	મા૦
માવિત્ર વિના કહો કાણ, શીખાવે તે રીતિ.	મા૦ ૬
શિખાવો મુજ સોય, કૃપા કરી નાથજી.	મા૦
વિણ મનાયા નહિ છોડું, તુમારો સાથજી;	મા૦
કરૂણા કરી મુજ કાઢ્યો, નરક નિગોદશું,	મા૦
આવ્યો આપ હજુર, તારો હવે મોદશું.	મા૦ ૭
ગજ હોદે નિજ માત, મુગતી મેલી ખરી,	મા૦
ભરતને અરીસા ભુવને, દીની કેવલ સીરી;	મા૦
અઠ્ઠાણું નીજ પુત્ર, ઝુઝંતા વારીયા,	મા૦
બાહુબળ ગજ માન, થકી તે ઉતારીયા.	મા૦ ૮
વિતરાગ સમભાવ, છો સમતાસાગર,	મા૦
મ્હારો થારો નહિં આપ, તો તારો જગ ગુર;	મા૦
માત પિતાથી જેમ, બાળક આડો કરે,	મા૦
અથલ જીજીદશું તેમ, તિલોકરીખ ઉચ્ચરે.	મા૦ ૯

અથ શ્રી શાંતિનાથજીની લાવળી.

[“ અગડદમ બગડદમ બાજે ચૌધડા ” અથવા

“ સોળ સ્વપ્નાની ”—દેશી.]

પ્રભુ તુમવિણ મેં ભમ્યો જગતમેં, અબધ્યો સુખ સંપત્ત સ્વામિ,
શાંતિ જીનેશ્વર શાંતિ કરો મોય, વિધન હરણ અંતરભત્રી. એ ટેક.
પાળ્યો પારેવો મેઘરથ નૃપભવ, ગોત્ર તીર્થકર બાંધ્યો જીહાં,
સ્વાર્થસિદ્ધ પ્રત્યે સંયમ લેકર, સ્થિતિ તેત્રીશ સાગરકી તિહાં;
હૃથિણાપુર વિશ્વસેન પટરાણી, અચીરા કુખે જન્મ લીયો,
એ પદવી ઉપરાજી પુણ્યસેં, મરકી રોગ પ્રભુ દૂર કીયો;
જશ ફેલ્યો તબ સારે દેશમેં, પરબ પણ શાતા પામી. શાં ૧
પચિશ પચિશ હજાર વરસલગ, કુંવર રાજ ચકરવર્તી,

એક હંબર પુરૂષ સંગે પ્રભુ, સંયમ લીનો શુભમતી;
 એક વરસ છન્નસ્થપાણામે, સદ્યા પરીસા અનરાયા,
 ધનધાતીક ચૌ કર્મ કાટકે, શ્રી અનવર કેવલ પાયા;
 દિયો ઉપદેશ લવીક જન તારણુ, ધન જગવત્સલ શીવગામી. શાં ૨
 પચીસ સહસ્ત્ર વર્ષમે એક કર્મ, કેવલ પદવી દીપાર્ધ,
 છત્રીશ ગણધર હુવે નાથકે, ખાસઠ સહસ લયે મુનીરાધ;
 એકસઠ હંબર ઝોર છસે આજ્ઞા, એક લક્ષ નેવું હંબરા,
 લયે શ્રાવક એકવીશ ગુણ પૂરણુ, ખારા વ્રત ધારણુહારા,
 ત્રીનલક્ષ ત્રાણુ સહસ્ત્ર શ્રાવિકા, કરણીમે કહ્યુ નહિ ખામી. શાં ૩
 લક્ષ વર્ષકો સર્વ આઉંખો, અન મારગ હઠ દીપાયા,
 સમેતશીખર પર્વતપર ચડકે, જગતારક અણુસણુ ઠાયા;
 વદી તેરશ નક્ષત્ર રેવતિ, જ્યેષ્ઠ માસમે મુગતી લહી,
 અજર અમર અવિકાર નિરંજન, દુખલંજન બિહં આપ સહી;
 તિલોકરીખ કહે તારો મુજકું, અર્જ કંઈ નિત શીરનામી. શાં ૪

શ્રી મહાવીરદેવનું સ્તવન.

[“પહેરણુ દક્ષિણી ચીર, ઝાઢણુ પીળી પામરી-લલના” એ રાગ.]

મોહન ત્રીસલાનંદ, ચડયો ચિત્ત માદ્યરે,	લલના. ૧
અવર ન આવે દાય, વારી ગુણ તાદ્યરે;	લલના.
દેખી અનૂપમ રૂપ, મોહ્યો તુજ મુખડે,	લલના.
મધૂકર રસીયો જેમ, લપટાણો કુલડે.	લલના. ૧
સમોસરણે મહારાજ, ખેઠાં શોભા ધરી,	લલના.
હેજ ભરી ગુણ ગાય, ઉંભી સુર કુંભરી;	લલના.
તુજ ગુણ મોહ્યા ઈંદ્ર, અવર ચિત્ત નવી ગમે,	લલના.
ઉવેખી સુર ધામ, આવી ચરણે નમે.	લલના. ૨
વરસે પ્રભુ મુખ વાણુ, સુધા ગુણ અપતિ,	લલના.

પામે પરમ વિલાશ, લવીક વન માલતી;	લલના.
તુજ મળવાની નાથ, ઘણી મુજ આતુરી,	લલના.
પણ પામું નહિં આજ, કઈં લખ આતુરી.	લલના. ૩
રહે એ ચિત્ત ઉદાશ, જીલુંદ તુજ કારણે,	લલના.
આપે કોણુ વિશ્રામ, જાઉં તસ વારણે;	લલના.
શું થાય પરશું વાત, કિયાં મન મોકળે,	લલના.
જેમ દવ નહિ ઓલવાય, છાંટયે મુખ કોગળે.	લલના. ૪
લમતા યૌગતિ માંય, મળી શેવા તાહરી,	લલના.
અવગુણુ જોશો જો આપ, તો કોણુ ગતી માહરી;	લલના.
આપે તું શીવરાજ, કિયાં તુમ આકરી,	લલના.
પામું કિણુ વિધ ઈશ, ઉદયગતિ આકરી.	લલના. ૫
ફર થકી પણ નાથ, આધાર છે એવડો,	લલના.
શીર વહું તુજ આણુ, તરૂણુ જેમ કેવડો;	લલના.
જપે શિષ્ય એમ, હરિમુખિ દેવરાજનો,	લલના.
મળીયો મોહનવીર, સુફલ દીન આજનો.	લલના. ૬

શ્રી મંદિરસ્વમિને વિનંતિ વિષે સ્તવન.

[“ એક દિવસ રૂકિમણી હરી સાથે. ”—એ દશી.]

શ્રી શ્રી મંદિર સાહેબ મોરા, હું દર્શન આહું પ્રભુ તોરાણુ;
શિવપુરનગરીમાંઘો મુજ ડેરા, ફરી ન ફરું લવ ફેરાણુ. શ્રી. શ્રી. ૧
પુરવ મહાવીરોહ ધીરાજે, જ્યાં સદા પ્રત્યે ચોથો આરોણુ;
દિન પ્રત્યે દર્શન દેખે પ્રભુના, ધન્ય તેનો અવતારોણુ. શ્રી. શ્રી. ૨
વાર અનંતી હું વીજયમાં ઉપન્યો, અનંત અરિહંતને દીઠાણુ;
કેવળી આગળ રહી ગયો કોરો, તન મનસું લાગ્યા ન મીઠાણુ. શ્રી. શ્રી. ૩
ભરતના જીવ તો ભારે કર્મી, દુઃખમ પંચમો આરોણુ;
એને આરે પુન્ય પ્રગટયા હમારા, મેં પાળ્યો ધર્મ, તમારોણુ. શ્રી. શ્રી. ૪

અંતરજાતી તો અળગા બિરાજે, કેમ કરી આવું તુમ જોડેજ;
હૃદયું અમારું અતિ ઘણું દાઝે, પણ કર્મ કેડો નહિ છોડેજ. શ્રી. શ્રી. ૫
પ્રીત પ્રભુજી ખ્યારી બહુ લાગે, મન માંરું થાયે રળીયુંજ;
સુગંધ લેતાં જેમ હૃદયું હરજે, જેમ ચપેકી કળીયોજ. શ્રી. શ્રી. ૬
અવર દેવની મેં તો આખડી લીધી; ન જાણ્યા અંતરજાતીજ;
કૃપા કરો હવે મોહોટા પ્રભુજી, આન્તમિથ્યાત્વની લાંગીજ. શ્રી. શ્રી. ૭
હું તો અહિં ને આપ તિહાં ખીરાજે, વચમાં છે બેટજી લારેજ;
એણે આરે કોઈ આવે ન જાવે, જો કંઈ કોઈ ઉપાયજ. શ્રી. શ્રી. ૮
સંવત અઢારને વરસ છત્રીસમાં, જોધપુર ગામ ચોમાસજ;
પુન્ય જેમલજી કેરે પશાયે, એહ કરી અરદાસજ. શ્રી. શ્રી. ૯

શ્રી યુગમંદીર સ્વામિને વિનંતિ વિષે સ્તવન.

કાચારે પામ્યો અતિ કૂડી, પાંખ વિના કેમ આવું ઉડી,
લખિ નહિ કોઈ એવી રૂડીરે, શ્રી યુગમંદીરને કહેજે;
દધિસુત વિનતડી મુંબજેરે, શ્રી યુગમંદીરને કહેજે. એ ટેક. ૧
તુમ સેવામાં સુર કોડી, તેહમાંથી આવે એક દોડી;
તો આશા ફલે પાતિક મોડીરે. શ્રી યુગં ૨
દુઃખમ આરે ઇણે ભરતે, અતિશય જ્ઞાનિ નહિ વરતે;
કહિએ કહો કોણ સાંભળે તે રે. શ્રી યુગં ૩
શ્રવણ સુખીયા તુમ નામે, નયણ દરિશણ નહિ પામે;
એહ છે જગડાને ઠામે રે. શ્રી યુગં ૪
ચાર આંગુલને આંતરે રહેવું, શોક તણી પેરે દુઃખ સહેવું;
પ્રભુ વિના કોણ આગળ કહેવું રે. શ્રી યુગં ૫
મોટા મેળ કરી આપે, બેહુને સમતોલ કરી થાપે;
તો સજ્જન જસ જગમાં બ્યાપે રે. શ્રી યુગં ૬
બેહુને જો એક મત થાવે, તો કેવળજ્ઞાન યુગલ પાવે;
એમ સઘળી વાતો ખની આવે રે. શ્રી યુગં ૭

ગજ લંચન ગજગતિ ગામી. વિચરે વિપ્રા વિજયે સ્વામિ;
 નગરી વિજયા ગુણધામી રે. શ્રી યુગ ૮
 માતાસુતારાએ બાયો, સુદ્રઠ નરપતિ કુલે આયો;
 પંડિત ચંદ્ર મુનિએ ગુણ ગાયો રે. શ્રી યુગ ૯

શ્રી ગૌતમ સ્વામી-શંદ્રભુતિજીનો રાસ.

[સીદ્ધ ચક્રણને પુએરે ભવિકા.—એ દશી.]

પ્રણમું શ્રી વૃધમાન સુહંકર, સતગુરૂ શીવ નમાઉ,
 જ્યેષ્ઠ શિષ્ય શ્રી ગૌતમ સ્વામી, શુદ્ધ ભાવે ગુણ ગાઉરે;
 ભવિકા ગૌતમ ગણધર વંદો, ભવભવ દુખ નિકંદોરે. ભ૦ ગૌ૦ ૧
 ગોખર ગામ આરામ મનોહર, વસુભુતિ વીપ્ર બણો;
 તસ ઘર પૃથવી નારી સુલક્ષણ, શીખ ગુણે મૃદુવાણોરે. ભ૦ ગૌ૦ ૨
 એક દીન સુખ સેન્યામાં સુતિ, ઇંદ્રભુવન ઝલકંતો;
 દીદો સ્પર્શ હરખ અતિ પામી, કંથસુ કહ્યો વીરંતતોરે. ભ૦ ગૌ૦ ૩
 સવાનવ માસ પુરણ થયા જનમ્યા, દાન માન બહુ કીનો;
 ઇંદ્રભુવન દેખ્યો તિણ કારણ, ઇંદ્રભુતિ નામ દીનોરે. ભ૦ ગૌ૦ ૪
 રૂપ અનુપમ કનકસી કાયા, ઝલક ઝલક તન દમકે;
 પંચધાવે કરી વધ્યા દીન દીનસો, દુશ્મન દેખીને ચમકે. ભ૦ ગૌ૦ ૫
 ચાર વેદ છ શાસ્ત્ર સો ભણીયા, અરથ તરક વિધિ સારી;
 ચઉદે વિદ્યા નિધાનસો પંડિત, વીસ્તરી મહીમા સૌ ભારીરે. ભ૦ ગૌ૦ ૬
 મધ્ય પાપાપુર સોમલ પ્રાદ્યણ, યજ્ઞ કરણ સૌ ખુલાયા;
 અગ્નીભુતિ વાયુભુતિ સંગે, અતિ આડંબરે આચારે. ભ૦ ગૌ૦ ૭
 વિદ્યાપાત્ર છાત્ર નરસંગે, એક એકને લારે;
 પાંચ પાંચસે આયા વિચિક્ષણ, યજ્ઞ માંડ્યો તીણવારેરે. ભ૦ ગૌ૦ ૮
 શ્રી મહાવીર અતિ ગુણોત્તમ, તપ કીયો દુષ્કરકારી;
 ઋણુવાલીકા નદી તીર છઠ તપસ્યા, ગોદુજ આસન કરારીરે. ભ૦ ગૌ૦ ૯

વધશાક શુદ્ધ દશમી દીન જાણે, ધ્યાન શુકલ મન ધ્યાયે;
 પરમ નરમપણે કરમ ભરમકુ, ટાળી કેવળપદ પાચારે. ભ૦ ગૌ૦ ૧૦
 મધ્ય પાપાપુરી બાહીર પધાર્યા, કેવળ મહોત્સવ કાળે;
 ઈંદ્ર ચોસઠ મીલ આયા ઉમંગશું, ત્રીગડાતણી વિધિ સાજેરે. ભ૦ ગૌ૦ ૧૧
 તીણુ અવસર ચાર મતી ના આવે, દેવ દેવી કેઇ કોડી;
 અમર વીમાનશું અંબર છાયો, શેવા કરે કર જોડીરે. ભ૦ ગૌ૦ ૧૨
 યજ્ઞ ઉપર થઇ દેવતા જાવે, ઈંદ્રભુતિ તળ ખોલે;
 યજ્ઞ લગે આવી કીડાં જાવે, કીણે પાડયા સુર ભોલેરે. ભ૦ ગૌ૦ ૧૩
 એટલે કોઇ કહે પુર બાહરે, આયાછે દીનદયાળા;
 ત્રીસલાનંદન જીણું દીવાકર, ખટકાયા પ્રતિપાલરે. ભ૦ ગૌ૦ ૧૪
 તેહના દરશન કાળે અસુરસુર, આયાછે ઇડાં ચલાઇ;
 ઈંદ્રભુતિ ઇમિ સુણી જનવાણી, આણે મન અકડાઇરે. ભ૦ ગૌ૦ ૧૫
 મુજશું અધીક કવણુ જગમાંહી, વિદ્યા ગુણુ ખલ ધારી;
 ઈંદ્રજલશું સુર વશ કીધા, આડંબર રચ્યો ભારીરે. ભ૦ ગૌ૦ ૧૬
 મુજ આગળ સો કદી નહિ ઠેરે, ઇમિ સોચી તીણુવારે;
 ખેઠા પાલખી મન ધરીને, પાંચસે છાત્ર પરીવાશરે. ભ૦ ગૌ૦ ૧૭
 સમોસરણુ તણી દેખી રચના, મનમાંહી તોમ વિચારે;
 એસકલાઇ નહિ મુજમાંહી, વશ કીમ આવશે મહારે. ભ૦ ગૌ૦ ૧૮
 પાછો ફરે તો નીંઠા થાવે, પગ પગ સોચે ઘણેરો;
 દેખ્યા શ્રી જીનરાજ નયણશું, વીરમય થયા બહુ તેરારે. ભ૦ ગૌ૦ ૧૯
 હરિહર પ્રદા નહિ રવિ ઇંદર, દીસે પ્રતાપ સવાયો;
 ઇણશું વિવાદ કરી નહિ જીતું, નાહક મેં ચલ આયોરે. ભ૦ ગૌ૦ ૨૦
 સાહમા ઉભા અણખોલ્યા તળ, શ્રી જગદીશ ઉચ્ચારે;
 ઈંદ્રભુતી સુખે આયા ચલાઇ, તળ મનમે સો વિચારેરે. ભ૦ ગૌ૦ ૨૧
 દીનકરને સખ જાણે જગતમે, તિમ મુજ નામ એ જાણે;
 પણુ જો મુજ મન શંકા જો નીવારે, તો સવી ભાવ ખીછાણેરે. ભ૦ ગૌ૦ ૨૨
 પરમેશ્વર કહે તુજ ચિત શંકા, વેદમે તીન ઠકારો;
 દયા દાન દમણો ઇંદ્રી મન, તત્ત્વ શુભ એ વિચારેરે. ભ૦ ગૌ૦ ૨૩

જીવ છે નિશ્ચયે એ ત્રીહુ પદસે, વેદ શાક્ષો પણ ન્યાયે;
 ઇંદ્ર સુણી પંચસયા પરીવારે, સંજ્ઞમકો પદ ઠાવેરે. લં ગૌં ૨૪
 અગ્નિભુતિ વાયુભુતિ પણ આયા, સંજ્ઞમ લીયો ત્રીહુભાઈ;
 ત્રીપદીજ્ઞાન લખ્ધી થઈ પ્રકટ, ગણધર પદવી પાઈરે. લં ગૌં ૨૫
 છઠ છઠ તપ નીરંતર કરણી, વર્ણવી સૂત્ર મોઝારો;
 ચારે જ્ઞાન ચઉદે પુરવધર, ઉકડું આસણુ ધારોરે. લં ગૌં ૨૬
 રાત દીવસ પ્રભુ સેવના કીધી, પુછયા પ્રશ્ન અપારો;
 ચર્યાવાદ વિષે અતિ કરડા, કીનો અતિ ઉપગારોરે. લં ગૌં ૨૭
 એક દીવસ શ્રી ગોયમ સોચે, પ્રથમ મેં દીક્ષા ધારી;
 મુજને કેવળજ્ઞાન ન ઉપનો, થઈ ચિંતાતુર ભારીરે. લં ગૌં ૨૮
 વીરપ્રભુ કહે ગોયમસેંતિ, આગે આપણુ રહ્યા ભેળા;
 લહુડ વડાઈકી રીત જ હોતી, ઈહાં પણ થયા તુમ ચેલારે. લં ગૌં ૨૯
 અખ ઈણુ ભવકે આંતરે આપણુ, થાસ્યાં બરોબર દોઈ;
 મોહની કીલ્લો જીત લેવોથેં, કમી રહે નહિ કોઈરે. લં ગૌં ૩૦
 એમ સુણી હીય હર્ષ ઘણેરો, ઈંદ્રભુતિ મન આયો;
 ધન ધન અંતરજ્ઞમી દયાનિધિ, મુજપર પ્રેમ સવાયોરે. લં ગૌં ૩૧
 લખ્ધી નીધો શ્રી ગૌતમ સ્વામી, ગૃહવાસે રહ્યા પચાસો;
 ત્રીશ વરશ છદ્ધસ્થપણામાં, પ્રભુ સેવ્યા ઉલ્લાસોજી. લં ગૌં ૩૨
 કાર્તિક વદ અમાવાસ્યાની રાત્રે, શ્રીજીન મુક્તિ સીધાયા;
 ગૌતમ સ્વામીને કેવળ ઉપનો, ઈંદ્ર મોહવ ભણી આચારે. લં ગૌં ૩૩
 બારા વરસ કેવળ પદમાંહી, સ્ત્રીજીન ધર્મ દીપાયો;
 હોઈ અજોગી મુક્તિ સીધાયા, પરમ મંગળ પદ પાચોરે. લં ગૌં ૩૪
 બાણું વરસકો સર્વ આઉખો, જગમેં કીર્તી સવાઈ;
 ગૌતમ નામથી રોગ ન વ્યાપે, સોગ ન આવે કદાઈરે. લં ગૌં ૩૫
 વધ બંધન ઉચાટણુ કામણુ, જંત્ર મંત્ર નહિ ચાલે;
 અરિ કરિ હરિ ભય ભાગે નામથી, દુશ્મનકો ગર્વ ગાળેરે. લં ગૌં ૩૬
 ગૌતમ નામસે વીધન વીનાસે, ચોર ચંડ નહિ ગંજે;
 ગૌતમ નામસું તાવ તેજરી, દુઃખ બીમારી સો ભંજેરે. લં ગૌં ૩૭

ગૌતમ નામનું હ્રી શ્રી સંપત્તિ, રિદ્ધ સિદ્ધ બહુ આવે;
 પુત્ર પરીવાર સન્નજન સુખશાતા, જે સમરે શુદ્ધ લાવેરે; લ૦ ગૌ૦ ૩૮
 ગગ્ગા ગો કામધેનુ સુખદાઈ, તત્તા સુરતરૂ જાણો;
 મમ્મા મણી ચીંતામણી સેંતી, ગૌતમ નામ વખાણોરે. લ૦ ગૌ૦ ૩૯
 ઓગણીસેં આડત્રીસ માગશર શુદ્ધી, પંચમી તિથિ રવીવારે;
 ત્રીલો કરી બજી કહે ગૌતમ પ્રભુને, હોજે સદા નમસ્કારેરે. લ૦ ગૌ૦ ૪૦

સમોસરણનું સ્તવન.

(“હાંરે હું તો ભરવા ગણતી, જળજમનાને તીર જે”—એ દેશી.)

હાંરે મારે ઠામ ધરમના, સાડા પચવીસ દેશ જે	
દીપેરે તિહાં દેશ મગધ, સહુમાં શીરેરે લોલ.	૧
હાંરે મારે નજરી તેમાં, રાજગ્રહી સુવિશેષ જે;	
રાજેરે તિહાં શ્રેણીક, ગાજે ગજ પેરેરે લોલ.	૨
હાંરે મારા ગામ નગર પુર, પાવન કરતા નાથ જે;	
વિચરતા તિહાં આવી, વીર સમોસર્યારે લોલ.	૩
હાંરે મારે ચૌદ સહસ્ર, મુનીવરનો સાથે સાથ જે;	
સુધારે તપ સંયમ શીયળ, પાળતારે લોલ.	૪
હાંરે મારે કુલ્યા રસભર, પુલ્યા આમ કદમ જે;	
જાણુરે ગુણુશીલ વન, હસીમાંચીએરે લોલ.	૫
હાંરે મારે વાયા વાયા સુવાયા, અવિલાંબ ત્યાંજ જે;	
વાસેરે પરિમલ ચિહ્નું, પાસે સંથિઓરે લોલ.	૬
હાંરે મારે દેવ ચતુર્વિધ, આવે કોઠા કોઠ જે;	
તિગડેરે મણિ હેમ, રજતનો રચેરે લોલ.	૭
હાંરે મારે ચોસઠ સુરપતિ, શેવે હોડા હોડ જે;	
આગેરે રસ લાગે, ઇંદ્રાણી નમેરે લોલ.	૮
હાંરે મારે મણિમય હેમ, સિંહાસન બેઠા આપ જે;	
ઢાળેરે સુર ચામર, મણિરત્ને જડયારે લોલ.	૯

- હાંરે મારે સુણતાં હુંહુલિ, નાદ ટળે સવિ તાપ ને;
વરસેરે સુર દુલ સરસ, જનુ અઠયારે લોલ. ૧૦
- હાંરે મારે તાજે તેજે, ગાજે ઘન જેમ લુંખ ને;
રાજેરે જિનરાજ સમાજે, ધર્મનેરે લોલ. ૧૧
- હાંરે મારે નિરખી હરખી, આવે જન મન લુંખ ને;
પોષેરે રસ ન પડે ઘોષે, ભર્મમાંરે લોલ. ૧૨
- હાંરે મારે આગમ જની, જિનનો શ્રેણિક રાય ને;
આબ્યોરે પરિવરિયો, હયગયરથ પાયગેરે લોલ. ૧૩
- હાંરે મારે ઈર્ષ પ્રદક્ષિણા, રવી ખેઠા ઠામ ને;
સુણવારે જિનવાણી, મોટે ભાવગેરે લોલ. ૧૪
- હાંરે મારે ત્રિભુવન નાયક, લાયક તવ ભગવંત ને;
આણીરે જન કંડણા, ધર્મ કથા કહેરે લોલ. ૧૫
- હાંરે મારે વેર વિરોધ. વિસારી જગના જંત ને;
સુણવારે જિનવાણી, મનમાં ગહગહેરે લોલ. ૧૬

અથ શ્રી અજોગ પચ્ચિશી.

(“ શ્વેં ધરેંજા કઠાંસુ લાવીયાં ”—એ રાગ.)

ત્રીજે અંગમે ઠાણે તિસરે, અર્થ મેં એટલો લેશ મુનીવર૦
વળી વેદ કલ્પમાં વરજીયો, અરીહતે દિયો ઉપદેશ, મુનીવર૦
દિક્ષા મ દેજો અયોગ્યને. એ ટેક.

ઠાવક્રિયા વિષ્ણુ ઠીક મુનીવર, પાછે હિ પસ્તાવશો, તિનમાં ન
મિન ને મેષ મુનિવર, દિક્ષા મ દેજો અયોગ્યને. ૧

અતિબુદ્ધો ને વિદ્યા નહિ, વળી નિર્ખંડ નાનો બાળ; મુ૦
નપુસક ને રોગીયો, ચોર વળી ચંડાલ. મુ૦ દિ૦ ૨

કેઈ રાજનો અપરાધીયો, ગેરી જારી ગુલામ; મુ૦
અંધો ને વળી ઉનમતિ, કુટ્ટી દુટ્ટી પરીણામ. મુ૦ દિ૦ ૩

મોલ લિયો ન દેવાળીઓ, હિણુ હોયે કુળ જાત; મુ૦

મુગાવણે ને શુદ્ધ બહેરો, ડરપે દિન ને રાત.	મું દિં ૪
ચુપ વિના હસવો કરે, વળી ગર્ભવંતી નાર,	મું
કીણરો ચુક્યો છોકરો, તે પણ તજવો નિરધાર.	મું દિં ૫
કાન નાક બુચા હોય, ચક્ષુહિણે મુંગો મુખ;	મું
હોય ઘણું દોષ તે માંહિ, નાભાહિણે ખાંગો ભુંગો.	મું દિં ૬
હોય બુદ્ધિહિણે વળી, અપચ્છદો અવીનિત;	મું
કપટી લ'પટ કદાગૃહી, તીણુરી પૂરી ન પરતિત.	મું દિં ૭
ક્રોધી અને કલેશીયો, લોલપી રસને કાજ;	મું
અપળ બોલો વાંકા વેણુનો, નહિ નેનમે' લાજ.	મું દિં ૮
સંયમમાં સમજે નહિ, નહિ સુમત ગુપતરી ઠીક;	મું
શુન્ય ચિત્ત સમજે નહિ, દીધી ન લાગે શીખ.	મું દિં ૯
પહેલાથી કિંજે પારખો, જનસેં લીજે ભેય;	મું
અધીરા ને ઉતાવળા, કદી ન હોશો કોય.	મું દિં ૧૦
ભૂરખ ને મુંડળે મતિ, જઠ મુંડ ને જડ ઠંકે;	મું
મુલટો કહો ઉલટો પડે, વળી નાગો ભુંગો ને ભૂરંગ.	મું દિં ૧૧
ગદ્દો કુટ્યો ઘોડો હોય નહિ, જો કિંજે લાખ પ્રકાર;	મું
રાશભશું ચાલે નહિ, કબહી હાથીનો ભાર.	મું દિં ૧૨
કાળીયો ને કુમાણસો, કદી દુળે ન લાગે રંગ;	મું
કાગ ન હોએ ઉજળો, જઈ નહાવે કદી ગંગ.	મું દિં ૧૩
લોક સહુ ક્રોધી કહે, વળી વરજવો તેહ;	મું
લેતા ને વળી છોડતા, દોનું વાતે દુઃખ.	મું દિં ૧૪
છોડયા પછિ છિદ્ર તાકસે, શંકા ન રહી મત્ત;	મું
તીણશું વલી કિંજે પારખો, શીખ કિંજે સુવિનિત.	મું દિં ૧૫
વિકલને ભેળા કીયા, પછી લખવે ભેખ;	મું
અવગુણ તીણશું ઉપજે, રાખજો વિવેક વિશેષ.	મું દિં ૧૬
કોઈ ભક્ત સન્યાસી ભેગી જતી, વળી કાળ દુઃકાળ ભેખધારી;	મું
એ ત્રણને તરત ન મુંડળે, પરખો માસ બે ચાર.	મું દિં ૧૭
કોઈ અન્નદયો આવીયો, તીણુરી ઠીક ન કાંચ;	મું

તિણરો લઈસો મતિ રાખજો, જેમ જતના પોતાની થાય. મુ ૦ દિ૦૧૮
 જેસા તેસાને મુંડીને, પુરી ચેલારી ચ્હાય; મુ ૦
 ગળીયા ગદ્દા સારીખો, અવગુણ કાઢીને જાય. મુ ૦ દિ૦૧૯
 ગુરૂવાદિક વર વળી, તીણમે નહિ લલીવાર; મુ ૦
 અધીક બોલો અટકળી, ચતુર લેજો ચિત્ત વિચાર. મુ ૦ દિ૦૨૦
 એવા ગુરૂ પામી ભાખીયો, થોડામે ઘણો સમાસ; મુ ૦
 દીક્ષા દેજો દેખીને, મનમાં શોચ વિમાસ. મુ ૦ દિ૦૨૧
 મહિમા હોય જેમ ધર્મનો, થાય વળી સઘળી સૌભાગ્ય; મુ ૦
 એન ચિત્ત પાવે આપણો, લોકોને વધે વૈરાગ્ય. મુ ૦ દિ૦૨૨
 દિક્ષા પચ્ચીશીએ પરખજો, રૂપી રાયચંદ્ર કહે વિમાસ; મુ ૦
 સંવત અઢાર છત્રિશમે, નાગોર શહેર ચોમાસ. મુ ૦ દિ૦૨૩
 પહેલી શીખ પોતા લણી, વળી ખાંધજો પહેલેથી પાળ; મુ ૦
 પુન્ય જેમલજી પ્રસાદથી, ભુગતશું નેડી ઢાળ. મુ ૦ દિ૦૨૪

સાધુને શીખામણ વિષે.

(“ વિંછીયાની ” દ્રશી.)

જીસ્વામી ઘર છોડીને નિકળ્યા, થેં લીધો સંજમ ભાર,
 જીસ્વામી પાંચે મહાવૃત પાળજો, મત લોપો ગુરૂની કાર;
 જીસ્વામી અરજ સુણો શ્રાવક તણી. (એ આંકણી.) ૧
 જીસ્વામી ઇરીયા ભાષા એષણા, થેં બોલજો બોલ વિચાર;
 જીસ્વામી બાવીશ પરીશા જીતણા, ચારીત્ર ખાંડાની ધાર. જી૦અ૦ ૨
 જીસ્વામી આધાકરમી લેણો નહિ, જો હોયે લાખ પ્રકર;
 જીસ્વામી અશુભતો દેખી કરી, થેં ફરી જજો તત્કાળ. જી૦અ૦ ૩
 જીસ્વામી દોષ ટાળી કરજો ગોચરી, ગુરૂને લેજો પૂજ;
 જીસ્વામી નિત્યપ્રત્યે લેણો નહિ, જો પહોંચવા ચાહો મોક્ષ. જી૦અ૦ ૪
 જીસ્વામી વિચરજો મુનિવર હોય લલા, શેખા કાળે આરજ તણ;
 જીસ્વામી વધુ રહે તો આગના, ઘટતાનો નહિ કોઈ કામ. જી૦અ૦ ૫

અસ્વામી દેખી પૂછીને દિક્ષા દેજે, થે' લેજે ઉત્તમ પિયાર;
 અસ્વામી આરજ ઘણી મત મુંડજે, ટોળાકોબગાડે તોલ. ૭૦અ૦૬
 અસ્વામી ઘોણુ પાણી કે કારણે, ચેલાશું કહો મુનીરાજ;
 અસ્વામી ગોચરીકો આળસ મતિકરો, એતો વડેરાકો કામ. ૭૦અ૦૭
 અસ્વામી કોઈ કરશે થાને વંદણા, બહુ નિચો શીષ નમાય;
 અસ્વામી કોઈ દેશે થાને ગાલીયા, થે' મત હોજ્યો દિલગીર. ૭૦અ૦૮
 અસ્વામી કોઈ વહોરાવે થાને લાડવા, થાને કોઈ વહોરાવે ખીર;
 અસ્વામી કોઈ વહોરાવે સૂકા દુકડા, થે' મત હોજે દીલગીર. ૭૦અ૦૯
 અસ્વામી ગૃહસ્થી કે ઘેર જાયકે, કથા અથવા મત કરો વખાણુ;
 અસ્વામી ત્યાગ કરે તો કરાવજે, ખિન્નકો નહિ કાંઈ કામ. ૭૦અ૦૧૦
 અસ્વામી એક મહિનામાં દોય નદી, વિર ભાંખ ગયા મુખ આપ;
 અસ્વામી તેમાં બે આલોચણુ લેજે, ઉતર જાય થાંકો પાપ. ૭૦અ૦૧૧
 અસ્વામી શેખાકાલે માસ રહેજે, ચાર માસ રહો ચોમાસ;
 અસ્વામી વિનાકારણુ પડી રહેવો નહિ, જેથી સરશે આતમકાજ. ૭૦અ૦૧૨
 અસ્વામી માસખમણુ કે પારણુ, કાંઈ જીણુ વરસે મેહ;
 અસ્વામી ગોચરી મતી ઉઠજે, તેમાં નહિ મીન ને મેષ. ૭૦અ૦૧૩
 અસ્વામી શક્તિ હોય તો તપસ્યા કરો, નહિતર કરજે વિગયનો ત્યાગ,
 અસ્વામી નિત્ય પ્રત્યે ભોગવવી નહિ, જોરાખવા ચાહો શીયળ. ૭૦અ૦૧૪
 અસ્વામી વહોરણુ વેળા ઝુરશે, દેખશે નારીનાં રૂપ;
 અસ્વામી સાધુપણુને છેદશે, થે' નારી સામું મતી જોય. ૭૦અ૦૧૫
 અસ્વામી આવણુ જાવણુ કહેવો નહિ, થે' દેજે ધરમ ઉપદેશ;
 અસ્વામી નિરવધ ભાષા બોલજે, જેમ ન લાગે થાંને પાપ. ૭૦અ૦૧૬
 અસ્વામી આપચ્છંદે ચલણુ નહિ, જો ટોળામાં રહેણુ ચ્હાયજ;
 અસ્વામી તિન પછેડી તિન પાતરા, વીર ભાંખ ગયા મુખઆપ. ૭૦અ૦૧૭
 અસ્વામી પરમાદ તો કરણુ નહિ, થે' લણુજે ગણુજે ચિત્તલાય;
 અસ્વામી નિંદા કોઈકી મત કરો, સંસારકો હોજશે અંત. ૭૦અ૦૧૮
 અસ્વામી આરજશું પરચો ઘણો, ઘણું આવણુ જાવણુ કે નહિ કામ;
 અસ્વામી લેણુ દેણુ ને સદાપટો, સાધુને ખરજે ના કોઈ. ૭૦અ૦૧૯

અસ્વામી દ્વાતારશુ મીઠા બોલો, કરપણશું જોયે નહિ મન્ન;
 અસ્વામી એ મારગ નહિ સાધુકો, ચારીત્રમાં પડશે ભંગ. ૭૦અ૦૨૦
 અસ્વામી રંગાચંગા રહેણો નહિ, નહિ કરણો દેહી શણગાર;
 અસ્વામી મેલ ઉતારો શરીરકો, એ તો સાધુને લાગે જન્નળ. ૭૦અ૦૨૧
 અસ્વામી સંધારો કરજો દેખીને, થેં તપસ્યા કરજો વિચાર;
 અસ્વામી નિકર પછી થેં ડગી જશો, થાંને હસશે નર ને નાર. ૭૦અ૦૨૨
 અસ્વામી ગૃહસ્થકે ઘર બેસણો નહિ, કોઈ વિના કારણ નહિ સાધ;
 અસ્વામી ખુશામત તો કરણી નહિ, નીકર નવાં કરમ બધાય. ૭૦અ૦૨૩
 અસ્વામી નારી આવે એકલી, પદ આંક શીખવા કાજ;
 અસ્વામી વેળા આવે કુવેળારાતકી, થેં મતશીખાવો મુનીરાજ. ૭૦અ૦૨૪
 અસ્વામી કપડા ઓઢો ઉજળાં, થેં તો ભારે મુલા ચિત્ત લાય;
 અસ્વામી સાધુ ઘણાં શણગારીયા, પછે લોકોમાં નિંદા થાય. ૭૦અ૦૨૫
 અસ્વામી ચોમાસું કરજો દેખને, થેં થાનક લેજો વિચાર;
 અસ્વામી જહાં રહે પૃથ એક નારી, ત્યાં સાધુને કલપે ન કોય. ૭૦અ૦૨૬
 અસ્વામી ખાઈ પીઈને મુઠ રહેણો, બેઠા પડિકમણું થાય;
 અસ્વામી વસ્ત્ર પાત્ર રાખો ઘણાં, થેં પાસથ્યા કહેવાય. ૭૦અ૦૨૭
 અસ્વામી જીહું બોલીને લટબવો, દૂજો વરત દીયો ખોય;
 અસ્વામી એ તો લક્ષણ નહિ સાધુકા, એ તો ભેખધારીકા કામ. ૭૦અ૦૨૮
 અસ્વામી મંત્ર જંત્ર કરણો નહિ, નહિ કરણી સ્વપ્નાકી વાત;
 અસ્વામી જોતક નિમિત્ત ભાંખણો નહિ, છદ્મસ્થ પોતે છો આપ. ૭૦અ૦૨૯
 અસ્વામી ઉચે દોરે મુહુપત્તિ, પલેવણકો નહિ ઠીક;
 અસ્વામી દોય ટંક કરો ગોચરી, થેં પડજોયો જીભાકે સ્વાદ. ૭૦અ૦૩૦
 અસ્વામી નોતર જાવે ગ્રાહુણા, ત્યાં સાધુ બોલાયો જાય;
 અસ્વામી દોષ લાગે છે એ આપને, શાતાકો નહિ કોઈ કામ. ૭૦અ૦૩૧
 અસ્વામી દુઃખમ આરોહે પાંચમો, એ તો અવશુણુ ગારા લોક;
 અસ્વામી થેં શુદ્ધ મારગે ચાલજો, નહિં તર કરે ગાથાને ક્ષેત. ૭૦અ૦૩૨
 અસ્વામી દોય ચોમાસારે આંતરે, મુખે કરજો ચોમાસો આપ;
 અસ્વામી શેખાકાળે તુમે આવજો, મત કાઢો ચોમાસાની વાત. ૭૦અ૦૩૩

અસ્વામી ઠાણાંગ સૂત્રમાં ચાલીયા, શ્રાવક ચાર પ્રકાર;
 અસ્વામી ભલી બુદ્ધિએ થાને શીખ દેવે, થે' માની લેને મુનીરાજ. ૭૦૩૪
 અસ્વામી થે' હૈયાકેરા હાર છે, છોટી વડી મોતીયાંકી માળ;
 અસ્વામી તીરથ ચારૂ થાપીયા, જાને જોડે નમાવું શીશ. ૭૦૩૫
 અસ્વામી દશવિકાલિક આચારાંગમે', ફીર ચોર સૂત્રકી શાખ;
 અસ્વામી જન આજ્ઞાએ તુમે ચાલજો, હોઈ જાશે ખેવો પાર. ૭૦૩૬
 અસ્વામી થોડીને ઘણી જાણજો, મુનિ છે ગુણના ભંડાર;
 અસ્વામી મુજ ચાકર ઉપર કૃપા કરો, મોક્ષમાં લેજો મોય લાર. ૭૦૩૭
 અસ્વામી સૂત્ર સિદ્ધાન્ત દેખ્યો નહિ, મે' તો હૈયાશું કિયો ઉઠાયજી;
 અસ્વામી અધીકો ઓછો કિયો હોય તો, મિચ્છામી દુષ્કંઠ મોય. ૭૦૩૮
 અસ્વામી સાધુમાં ગુણ તો છે ઘણાં, મે' પુરા કહ્યાં ન જાય;
 અસ્વામી સાચાને મન ભાવશે, ઢીલાને નહિ લાગે દાય. ૭૦૩૯
 અસ્વામી સંવત અઢાર છત્રીસમે', એ તો દક્ષીણ ધરા મોઝાર;
 અસ્વામી જોડી મોતીચંદે જુગતીશું, સાંભળજો તુમે નર નાર. ૭૦૪૦

શ્રાવકની કરણી વિષે.

(ચોપાઈ.)

શ્રાવક તું ઉઠજે પ્રભાત, ચાર ઘડી લે પાછલી રાત;
 મનમાં સમરો શ્રી નવકાર, જેમ પામો ભવસાગર પાર. ૧
 કવણુ દેવ કવણુ ગુરૂ ધર્મ, કવણુ હમારે છે કુળ કર્મ;
 કવણુ હમારે છે વ્યવસાય, એવું ચિંતવજો મનમાંય. ૨
 સામાયક લેઈ મન શુદ્ધ, ધર્મતણી હૈયે રાખો બુદ્ધ;
 પઠિકમણું કરજો રચણીતાણું, પાતીક આલોવજો આપણું. ૩
 કાયા શક્તિએ કરો પચ્ચખાણ, શુદ્ધે પાળો જનવર આણ;
 ભણજો ગણજો સ્તવન સઝાય, જીજ્ઞહુતીનીસ્તારો થાય. ૪

ચિતારો નિત ચૌદે નીચમ, પાળો જીવદયા ત્યાં શીમ;
 પરભાતે ઉઠી ચોવીસથો કરે, અનંત ચોવીશી ધ્યાનજ ધરે. ૫

ઉપાસરે ગુરૂ વંદન બાય, મુણજે વખાણુ સદા ચિત્ત લાય;
 નિર્દોષ સુજતો આહાર, સાધુને દેજો સુવિચાર. ૬

સ્વામીવત્સલ કરજે ઘણું, મ્હોટા સગપણુ સ્વામીતણું;
 દુઃખીયા હીણા અંધા દેખ, કરજે તાસ દયા સુવિશેષ. ૭

ધર સારું તું દીજે દાન, મોટાંશું કરો માં અભીમાન;
 ગુરૂને મુખ લઈ આખડી, ધરમ મ મેલીશ એકે ઘડી. ૮

અનંતકાય કહી ખત્રીશ, અલક્ષ ખાવીશે વિશવાવીશ;
 એ લક્ષણુ નવિ કીજે કીમ; કાચા કુણા રૂળ મત જીમ. ૯

વારૂ શું કીજે વ્યાપાર, જોછા અધિકાનો પરીહાર;
 મ ભરીશ કેહની કુડી શાખ, કુડા મુખથી કથન ન ભાંખ. ૧૦

સત્રીલોજનનો ખહુ દોષ, બાણીને કરજે સંતોષ;
 સાંજ સાખુ લોહ ને ગળી, ધાવડીયા માં વેચો વળી. ૧૧

વળી માં કરાવીશ રગ ને પાસ, દોષ ઘણું કહ્યાં છે તાસ;
 પાણી ગળજે બે બે વાર, અણુગળ પીતાં દોષ અપાર. ૧૨

જીવાણીનાં કરજો જતન, પાતક છાંડી કરજો પુન્ય;
 છાંણુ ઈંધણુ ચુલો જોઈ, વાવરજે જેમ પાપ ન હોય. ૧૩

ધૃતનીપેરે વાપરજે નીર, અણુગળ નીરે મ ઘોળે ચીર;
 ખારે વ્રત મુધા પાળજે, અતિચાર સઘળા ટાળજે. ૧૪

કહીયે પંદર કર્મોદ્ધાન, પાપતાણી પરહરજો ખાણુ;
 શીષ મળે જો અનર્થ દાંડ, મીથ્યા મેલમાં મ ઘોળે પીંડ. ૧૫

સમકીત શુદ્ધ હૈયે રાખજે, બોલ વિચારીને ભાંખજે;
 ઉત્તમ ઠામે ખરચો વિત્ત, પર ઉપગાર ધરો શુભ ચિત્ત. ૧૬

તેલ તકે ધૃત દૂધ ને દહીં, ઉઘાડા મત મેલો સહી;
 પાંચે તિથિ મ કરો આરંભ, પાળો શીયળ તજો મન દંભ. ૧૭

દીવસ ચરીમ કરજો ચોવીહાર, ચારે આહાર તણો પરીહાર;
 ચાર શરણા કરી દ્રઢ સુજે, સાગારી અણુસણુ લીજે. ૧૮

શ્રાવકની કરણી છે એહ, એહથી લહીએ ભવજળ છેહ;
આઠે કર્મ કરી પાતળાં, પાપતણાં છુટે આમળા. ૧૯
વારૂ લહીએ અમર વિમાન, અનુક્રમે લહીએ શીવપુર ઠામ;
કહે જીન હરખ શીખામણુ એહ, ઉત્તમ જીવ પાળો ધરી નેહ. ૨૦

પ્રવચનની પ્રભાવના વિષે

(“ તીરથની આશાતના નવ કરીએ ”—એ રાગ.)

પ્રવચનની પ્રભાવના નિત્ય કરીએ, હારે નિત્ય કરીએ હારે નિત્ય કરીએ;
પ્રવચનની પ્રભાવના નિત્ય કરીએ. (એ ટેક.)

હારે મન નિશ્ચલ એવો ધરીએ, હારે જેથી શુભ ગુણ સ્થાને ચડીએ;
હારે એ છે તારણીઝહાજ. પ્ર૦ ૧

પ્રવચનની પ્રભાવના હિતકારી, હારે કોઈ પાર પામ્યા નરનારી;
હારે શું જીને ગાયો છે વિસ્તારી, હારે જેનો જન્મ પ્રમાણુ. પ્ર૦ ૨

થાવચ્ચાં પૂત્ર પરીવારશું રિદ્ધી ભારી, હારે હુવા સંજમ લેવા તૈયારી;
હારે આવ્યા કૃષ્ણ કરી અશ્વારી, હારે લિયો ગોદ બિછાય. પ્ર૦ ૩

મસ્તક ચુંબિ પૂછીયો મન જોયું, હારે જેનું નેત્ર ચરણ ચિત્ત મોહ્યું;
હારે જેણે જન્મ મરણ દુઃખ જોયું, હારે જેની પૂરી છે આશ. પ્ર૦ ૪

પદો વગાડાવ્યો સહસનેશુંઢાડી, હારે નીજ સૈન્ય સકલ શણગારી;
હારે મહોટો મહોત્સવ કીધો મોરારી, હારે સોખ્યાં છે પ્રભુ હાથ. પ્ર૦ ૫

એમ જીનમત દીપાવતા ગુણ બાંધ્યો, હારે ધન્ય માનવનો ભવ લાધ્યો;
હારે જેણે તિર્થંકર ગોત્ર બાંધ્યો, હારે હોશે બારમો દેવ. પ્ર૦ ૬

શ્રી વીરને વારે જાણીએ મગ્ધ દેશે, હારે જેનો પુન્ય પ્રભાવ વિશેષે;
હારે ગુણ સમુદ્ર કળ્યો ઉપદેશે, હારે પ્રભુ ભક્ત નરેશ. પ્ર૦ ૭

ગોત્ર તિર્થંકર બાંધીયું હિતકારી, હારે હોશે પદ્મનાભ અવતારી;
હારે શ્રી શ્રી જૈન ધર્મ અંજવાળી, હારે લેશે શીવપુર વાસ. પ્ર૦ ૮

શ્રી ગુરૂદેવ પસાયશ્રી ગુણ ગાયા, હારે જેના ચરણકમળ સુખદાયા;
હારે હુવા ઉલટ અંગ સવાયા, હારે પ્રણમે જીનદાસ. પ્ર૦ ૯

एक ववानी सज्ञाय.

(“ પૂરવ દિશે હુઈ પાવાપુરી ”—એ રાગ.)

બુદ્ધિ વિના ધરમ નહિં પાવે, બુદ્ધિ વિના સમકિત નહિ આવે;
 બુદ્ધિ વિના મન રહે ટાંચુ, એક વવા વિના સરવે કાચુ, ૧
 બુદ્ધિ થોડી ને બહુ ભરડે, વળી મોટાં તણાં તો વેણુજ મરડે;
 બુદ્ધિ વિના સૂત્ર વાંચ્યું, એક વવા ૨
 કોઈ વાત કરે ધરને ખૂણે, ત્યાં ભુવો થઈને ચોરે ચોવટે ધૂંણે;
 વહિવંચાએ જેમ પોથુ વાંચ્યું, એક વવા ૩
 લોહ વાણીયો જેમ આપે ડાહ્યો, જેણે હીરો મેલીને લોહો સાહ્યો;
 વોરાએ જેમ નાડુ ખેંચ્યું, એક વવા ૪
 ચારજણાં એકાંતે ગુંજ કરે, તિહાં મુંઠ આવિ પ્રવેશ કરે;
 વિવેક વિના ઘાલે ઠાચું, એક વવા ૫
 જાય વિદેશે વસ્તુ ખોવે, તેની ગમ નહિ મૂરખ કાંઈ લેવે;
 પછી હાય હાય કરે ઉંચુ નીચું, એક વવા ૬
 ઉંઘતો હાલે ઉંઘતો ચાલે, ઉંઘતો મુખમાંહી કવલ ધાલે;
 ખાઈ મોળું ન જાણે ખાટું; એક વવા ૭
 બુદ્ધિ હોય તો માન પાવે, બુદ્ધિ હોય તો સમકિત પાવે;
 બુદ્ધિ હોય તો સર્વ સાચું, એક વવા ૮
 બુદ્ધિ વિના માન નહીં પાવે, બુદ્ધિ વિના સમકિત નહિ પાવે;
 બુદ્ધિ વિના મમ રહે ટાંચુ, એક વવા ૯
 વિવેક વિના ખડખડ ખાલે, આપણાં પરીયાની ગુઝ ખોલે;
 વિવેક વિના ઘાલે ઘાંચુ, એક વવા ૧૦
 શુદ્ધિ વિના સામાયક ભણે, વળી ઉંઘતો ઉંઘતો વખાણુ સુણે;
 સમજે નહિ તે કહે સાચું, એક વવા ૧૧
 મુખે હસે ને વાતું કરે, વળી મારગ મુકી કુવાટે ઠરે;
 આઘો જઈને ભુવે પાણું, એક વવા ૧૨

દેશ કરે રાજ કુટુંબ જથા, તિહાં મુરખ શેઠની ચાલી કથા;
 શેઠ મુતે કાગળીયું વાંચ્યું, એક વવા૦ ૧૩
 ચતુર સુણી ઉદ્ધાસ હોંસે, વળી મૂરખ નરને તો ખેદ થાશે;
 રીશમ કરજો કહું સાચું, એક વવા૦ ૧૪
 સંવત અઢાર ઓગણીસો, તેજ શીખ ગણીને ગાંઠે ખાંધો;
 રૂપીતણાં હું ગુણે રાચું, એક વવા૦ ૧૫

અથ ઉપદેશી બાર માસ.

(“ વાલાજીની વાટી અમે જોતાં રે ”—એ રાગ.)

પ્રણમું આદેશર ઉલ્લાસે રે, આણી સફગુરૂની આશ રે,
 હરખે ગાઈશું બારે માસ, લાવે ધર્મ કીજીએ બારે માસ રે;
 જેમપામીએ શીવપુરવાસ, લાવે ધર્મ કીજીએ બારે માસ રે. એ ટેક. ૧
 અપાડે આરંભને છંડો રે, તમે ધરમ કરવાંને મડો રે;
 નિજ આઠ કરમને ખંડો લાવે ધર્મ૦ ૨
 આવણે ગુરૂની કરો શેવા રે, જેમ સુખ પામેો નિત્ય મેવા રે;
 તમે છંડો મિથ્યાત્વના હેવા, લાવે ધર્મ૦ ૩
 ભાહરવે લય ગયાં ભાગી રે, તમે થાઓ સંવરના રાગી રે;
 એમ કહી ગયા વિતરાગી, લાવે ધર્મ૦ ૪
 આશોએ આશ્રવને ત્યાગો રે, તજી આળસ ઉંઘથી જાગો રે;
 પાંચુ ઈંદ્રિ પોતા વશ રાખો, લાવે ધર્મ૦ ૫
 કારતકે કરૂણા ધરજો રે, છ કાયની રક્ષા કરજો રે;
 તમે નિંદા વિકથા પરિહરજો, લાવે ધર્મ૦ ૬
 માગશરે મનુષ્ય દેઈ પાઈ રે, વળી આર્ય દેશમાં આઈ રે;
 તમે ધરમ કરો સુખદાઈ, લાવે ધર્મ૦ ૭
 પોષ માસે પાર ઉતરશે રે, જે કોઈ સંગસાધુજીનો કરશે રે;
 તે તો સંસાર સોહિલો તરશે, લાવે ધર્મ૦ ૮

માઘ માસે તે માનને ગાળો રે, નીજ આતમને અજવાળો રે;
 અવિનય ટાળી વિનયને વધારો, ભાવે ધર્મ ૦ ૯
 ફાગુણે ફરીયો ગતિ ચાર રે, પણ હજુએ ન આવ્યો પાર રે;
 હવે સાધુથી થાશે નિસ્તાર, ભાવે ધર્મ ૦ ૧૦
 ચૈત્ર માસે ચેતો પ્રાણી રે, અસ્થિર આયુષ્ય અંજળી જળપાણી રે;
 તમે સુણો સાધુજની વાણી, ભાવે ધર્મ ૦ ૧૧
 વૈશાખે વિનયને રાખો રે, મુખથી સત્ય વચન ભાંખો રે;
 તો તો શીવરમણી સુખ ચાખો, ભાવે ધર્મ ૦ ૧૨
 જ્યેષ્ઠ માસે જેણે ધર્મ કીધા રે, તેના મનના મનોરથ સિદ્ધારે;
 નરકને તિર્યચને તાળા દીધાં, ભાવે ધર્મ ૦ ૧૩
 એ પુરા થયા બારે માસ રે, ધરમ કરો તમે ઉદ્ધાસ રે;
 જેમ પામો અવિચળ વાસ, ભાવે ધર્મ ૦ ૧૪
 મહા પંડિત દેવજી સ્વામિ રે, શિષ્ય કરમચંદ્ર શીરનામી રે;
 તુમ પ્રતાપે મેં બુદ્ધિ પામી, ભાવે ધર્મ ૦ ૧૫

ઉપદેશી પત્ર તિથિ વિષે

(“ જનક મુતા હું નામ ધરાવું ”—એ રાગ.)

પ્રથમ જીનેશ્વર સરસ્વતી વંદી, ઉપદેશની કહું વાણી;
 દેવ ગુરૂતણી સહાય લઈને, પત્રરે તિથિ વખાણી,
 ચતુરનર; ચેતો, ચેતો, ચેતો, ચેતો; ચતુરનર ચેતો. એ ટેક. ૧
 પઠવે તે પિંડ છે અતિ કાચો, જેવો માટીનો ભંડ;
 વિણસી જતાં વાર ન લાગે, તે કેમ રહેશે અખંડ. ચતુર ૦ ૨
 બીજે તે બાલપણું તેં ખોયું, હસતા રમતા પ્રાણી;
 ગયું જોખનીયું બુઢ્ઢાપણુ આવ્યું, પણ ધરમની વાત ન જાણી. ચતુર ૦ ૩
 ત્રીજે ત્હાં નથી કાંઈ ભોળા, હૃદય વિમાસીને જોય;
 સગા મમધી સૌ સુખના બેઠી, વિણ સ્વારથ નહિ કોઈ. ચતુર ૦ ૪

ચોથે ચોકસ નહિં એક પગનું, અવર આરંભ શું મંડે;
મંદિર માળીયા હાટ હવેલી, મોત આવ્યે સવિ છંડે. ચતુર ૫
પાંચમે પાપમાં રહ્યો રાચી, ન કર્યો ધર્મનાં કામ;
વિષયમાં લુપ્તધાણો પ્રાણી, ન ગમી ભગવંતની વાણી. ચતુર ૬
છઠ્ઠે છેલછખીલો થઈ હાલે, પણ જમશું જોર ન ચાલે;
માત પિતા ને ચાકર ઠાકર, મરતાં કોઈ ન ઝાલે. ચતુર ૭
સાતમે સમજ્યો નહિં પ્રાણી, સુણો સાધુજની વાણી;
પરલવ જતા જીવને હોશે, સાચો ધર્મ સખાઈ. ચતુર ૮
આઠમે અનંતા ભવ તું ભટક્યો, ધર્મ વિનાનો જીવ;
કુશુર કુદેવ કુધર્મ છંડીને, સાચા સદ્ગુરુ સેવ. ચતુર ૯
નવમે નિવર્તો આશ્રવથી, થાઓ સંવરના રાગી;
મત વધારો ઉત્તમ પ્રાણી, ઘો અમતને ત્યાગી. ચતુર ૧૦
દશમે દશ દ્રષ્ટાન્તે દોહીલો, માનવીનો અવતાર;
પૂરવ પુન્યે પામ્યો પ્રાણી, તે માટે મતિ હારો. ચતુર ૧૧
અગ્યારશે એવું જાણી, ધર્મ કરો તમે પ્રાણી;
પરલવ જતાં તે સુખ પામે, જે કરે ભલી કમાણી. ચતુર ૧૨
બારશે બાર મત જે પાળે, શ્રાવક કહીએ તેહ;
સંસાર માયાથી રહે અજગો, રાખે ધર્મશું રનેહ. ચતુર ૧૩
તેરશે ત્રણ મનોરથ ચિંતવે, ભાવ ધરી નરનારી;
વીરજનેશ્વર સ્વયં સુખ ભાંખ્યું, ઠાણુંગ સૂત્ર મોઝારી. ચતુર ૧૪
ચૌદશે ચોંપ કરીને પ્રણમું, જે મોટા મુનીરાજ;
હિંસા ટાળી દયા અજવાળી, તારણ તરણ જહાજ. ચતુર ૧૫
પુનમે પરખીને તમે સેવો. દેવ મ્હોટા જનરાય;
સાધુ સંગતથી શુદ્ધ જીવને, લાલ ઘણેરો થાય. ચતુર ૧૬
પન્નર તિથિ પૂરણ કીધી, કહે ઋષી કર્મચંદ;
દેવજી સ્વામિ ગુરુ પ્રતાપે, દિન દિન અધિક આનંદ. ચતુર ૧૭

અથ ઉપદેશી સાત વાર.

(“ ભાવથી ભવીજન સાંભળો ”—એ રાગ.)

સરસ્વતી સ્વામિને વિનવું, સદ્ગુરુ લાગુજી પાય;
 સાતે વાર શીખામણનાં, સુણતાં પાતિક જાય કે,
 ધરમ ભલો જીનવર તણો—એ ટેક. ૧

સોમે તે ધન ઘણો સંચીયો, નવિ ખરચ્યો વાવરીયો;
 પુન્ય ન કીધો પાછકો, મનખો એજે ગમાયો કે ધરમ ૨

મંગળીક ભવે માનવી, મન જો જો વિચારી;
 દાન શીયજી તપ ભાવના, પાળજો નરનારી કે ધરમ ૩

જુદ્ધવંતની સંગત થકી, જુદ્ધ સારેરી આપે;
 કાળ ક્રોધને મારીને, વિષયા નવી વ્યાપે કે ધરમ ૪

ભલી સંપત્ત છે તાહરી, કોટીધ્વજ કહેવાણો;
 પુન્ય મારગ સમજ્યો નહી, મનખો એજે ગમાયો કે ધરમ ૫

સુકૃત કર્મો તેં શું કરી, નવિ પાળ્યો જૈનધર્મ;
 પરનિંદા તેં સુકી નહિં, કૂડા ખાંધ્યા તેં કર્મ કે ધરમ ૬

સ્નેહ ન કર પરનારીનો, મન રાખી નિરધાર;
 મોહ મચ્છર મદ ગાળીને, અભિમાન અહંકાર કે ધરમ ૭

આદિતે તપસી ઉદ્ધર્યા, સિધ્યા સાધુ અનંત;
 કહે મુજગદ ભાવે કરી, આરાધો અરીહંત કે ધરમ ૮

દ્રૌપદી, કૃષ્ણજીની ગરબી.

(“ રાયજી હમને હિંદુ આજુ કે, રાય ગરાશીયારે લોલ ” એ રશી.)
 કૃષ્ણજી તુમને કહું કરજોડ કે, સુણો પ્રભુ વિનતિ રે લોલ,
 પ્રભુજી નહિં કોઈ તુમચો દોષ કે, નકોર થયા મુજ પતિ રે લોલ;
 પ્રભુજી તુમશું એવડી હાંશ કે, કરવી કેમ ઘટે રે લોલ,
 પ્રભુજી લખ્યા છઠ્ઠીના લેખ કે, મટાડયા નવી મટે રે લોલ. ૧

પ્રભુજી દોષ નહિ તુમ કોય કે, કિરતાર એહી ગમે રે લોલ,
 પ્રભુજી છોડ કછોડ થાય કે, માવિતર તોહી ખમે રે લોલ;
 બાંધવ તુમચી મોટી લાજ કે, કાજ વિચારીયે રે લોલ,
 પ્રભુજી વિનવું ગોઠ બિછાય કે, રોષ નિવારીયે રે લોલ. ૨
 પ્રભુજી તુમે મહોટા મહારાજ કે, મનમાં જાણીયે રે લોલ,
 પ્રભુજી પોતાનો પરિવાર કે, દિલમાં આણી રે લોલ;
 પ્રભુજી મોટા હોય દાતાર કે, બોલે મુખ મીઠડું રે લોલ,
 પ્રભુજી મોટા ન કથે આજ કે, કરે અણુદીઠડું રે લોલ. ૩
 દ્રોપદી ત્હારા પતિના બોલ કે, ક્ષીણુ ક્ષીણુ સાંભરે રે લોલ,
 દ્રોપદી એણે કિધાં જે કામ કે, વેરી પણ નવી કરે રે લોલ;
 દ્રોપદી મારી એકજ વાત કે, ગદા પાછી નવી ફરે રે લોલ,
 એહને બળ દેખાડું આજ કે, મનમાં રીશ ધરે રે લોલ. ૪
 રાણી વિલખાણી તેણીવાર કે, આંખે આંસુ ઢળે રે લોલ,
 બાઈજી એવડો મ કરો રોષ કે, ઉભી એમ ટળવળે રે લોલ;
 પ્રભુજી ફોંધ કુંતાની લાજ કે, દિલમાં આણુવી રે લોલ,
 પ્રભુજી પાંડુરાય મયાય કે, મનમાં જાણુવી રે લોલ. ૫
 પ્રભુજી ગોપ્રાદાણુ પ્રતિપાળ કે, સૌ તમને કહે રે લોલ,
 પ્રભુજી તુમ શરણે જે આય કે, સૌ નર નીર વહે રે લોલ;
 પ્રભુજી કઠોર થયા તુમ આજ કે, કિમ હોશે સહી રે લોલ,
 પ્રભુજી કઠિન કરમની વાત કે, વાંક કેનો નહિ રે લોલ. ૬
 પ્રભુજી માણસ હોશે એહ કે, વાત થણી થઈ રે લોલ,
 પ્રભુજી બાંધ ગૃહાની લાજ કે, રાખો હેત લઈ રે લોલ;
 પ્રભુજી કરણી તણાં ફળ એહ કે; તુમચી બેનડી રે લોલ,
 પ્રભુજી પૂરવ ભવના પાપ કે, તાસ વેળા પડી રે લોલ. ૭
 પ્રભુજી એવડી તુમચી ધાક કે, હવે હું કેમ સહું રે લોલ.
 પ્રભુજી અખંડ એવાતણુ રાખ કે, આઝું શું કહું રે લોલ;
 પ્રભુજી રાખો એટલી લાજ કે, છોડ કરી છોડવા રે લોલ,
 પ્રભુજી એલો મનની રીશ કે, વેહેલો રથ જોડવા રે લોલ. ૮

એહવા વચન સુણી જહુરાય કે, મનશું વિચારીયો રે લોલ,
હઠે મળીયો અખળા અંત કે, એમ મન વાળીયો રે લોલ;
કેશવ ઉપાડી લોહ હંડ કે, કોપ કરી તીહાં રે લોલ,
પાંચે રથ કીયા ચકચૂર કે, પાંડવ ઉભા જીહાં રે લોલ. ૯
લાંખે રોષ ધરી હરીરાય કે, આણુ માહારી વહે રે લોલ,
પાંડવ તુમચો સૌ પરીવાર કે, રહેવા નવી લહે રે લોલ;
રહેજો દ્રુષ્ટી થકી તુમ દૂર કે, પાસે મતિ આવજો રે લોલ,
પ્રભુજી મન ફાટયો ન સંધાય કે, સહી એમ જાણજો રે લોલ- ૧૦
પ્રભુ રથ મર્દનને ઠામ કે, કોઠો વસાવીયો રે લોલ,
પ્રભુજી સૈન્ય સકળ તેણીવાર કે, સન્મુખ આવીયો રે લોલ;
પ્રભુજી દ્વારાપુરી સૌ સાથ કે, પહોંચ્યા તે સહી રે લોલ,
પ્રભુજી એકસો પચાસમી ઢાળ કે, શુભસાગર કહી લોલ. ૧૧

તપ વિષે સંજ્ઞાય.

૨.ગ—“ પરજીયો, ”

તપ વડો રે સંસારમાં, જીવ ઉજવળ થાય રે;
કરમરૂપ ઈંધણ બળે, શીવપુર નગરી સીધાવે રે. તપ૦ ૧
તપથી રૂપ પાવે ઘણું, તપથી સુર અવતાર રે;
ઋદ્ધિ વૃદ્ધિ સુખ સંપદા, પામે લખ્ધીજ ભારી રે. તપ૦ ૨
રાજા આઠર દેવે ઘણો, આવે જાણે નીર જેમ ખીર રે;
લોક એણીપેરે કહે, ઈણેરો તપસામાં શીરો રે. તપ૦ ૩
તપશું રોગ દૂરે ટળે, વિધન સહુ ટળ જાવે રે;
દેવતા સાદા તપે કરે, ઘર લક્ષ્મી પણ આવે રે. તપ૦ ૪
અજ્ઞાનપણે તપસ્યા કરે, તોહિ નીષ્ફળ ન જાવે રે;
જ્ઞાન સહિત તપસ્યા કરે, તેનો પાર ન આવે રે. તપ૦ ૫
કરે એક નોકારશી, સૌ વરસ નરકના છૂટે રે;
બાંધે આશુખ્ય દેવનું, શ્રી જીનવર એમ બાંધે રે. તપ૦ ૬

ખરો ખજનો તપ માલકો, કોઈ પુન્યવંત જાણે રે;
 આલ્યો જાય દેવલોકમાં, જાતાં કોઈ ન વારે રે. તપ૦ ૭
 પોતે તો તપે પૂરો હુવે, સદા વર્તે આનંદ રે;
 શેવક આણુ માને સહુ, તેજ ના પડે મંદ રે. તપ૦ ૮
 તપશા કિધી મહાવીરજી, કર્મ કંઠણ ભેદે રે;
 ધન્ના અણુગારે તપ કીયો, પહોંચશે મોક્ષ મોજારો રે. તપ૦ ૯
 બેલે બેલે કિધો પારણો, ગણધર ગોતમ સ્વામિ રે;
 મંત્રી ખંધકજી તપ તપ્યાં, હુવા મોક્ષના કામી રે. તપ૦ ૧૦
 અર્જુન માળી ઉદ્યો, મુનિવર મેઘકુમાર રે;
 રાય પ્રદેશી તપ તપ્યા, જાસે મોક્ષ મોજારો રે. તપ૦ ૧૧
 આઠ રાણી શ્રી કૃષ્ણની, પ્રાહ્લી ચંદનખાળા રે;
 તેવીસ શ્રેણીકની સુંદરી, કાટી કર્મની જાળી રે. તપ૦ ૧૨
 ઇત્યાદિક બહુ તપ તપ્યા, કહેતા ન આવે પાર રે;
 કર્મ કટક હલ જીતીને, પામ્યા અવિચળ ઠામ રે. તપ૦ ૧૩
 મુગત સાડ તપ કરો, સુખ નિશ્ચે પામો રે;
 આશકરણ મુનીવર ભણે, બેઘપુરમેં ચોમાસો રે. તપ૦ ૧૪

અથ શ્રી સુબાહુકુમારની સજ્જાય.

(“આજ હજારી ઢાલા પ્રાહુણો” — એ રાગ.)

હવે સુબાહુકુમાર એમ ચિંતવે,
 અમે લેશું સંજમ ભાર; માયી મોરીરે
 મા મેં વિર પ્રભુની વાણી સાંભળી,
 તેથી મેં જાણ્યો છે અથીર સંસાર; માયી મોરીરે
 હવે હું નહિં રે સચું સંસારમાં. એ ટેક. ૧
 હારે જાયા સંજમ પથ બણો આકરો,
 જત છે ખાંડની ધાર; જાયા મોરારે
 બાવીશ પરીસા જીતવા,

કરવાળ ઉઝ વિહાર; જાયા મોરારે

તુજ વિના ઘડીએ ન નીસરે.

એ આંકણી. ૨

હારે જાયા તુજ વિના મુના મંદીર માળીયા,

તુજ વિના મુનો સંસાર; જાયા મોરારે

માણુક મોતીને મુદ્રિકા,

કાંઈ ઋધ્ધીતણા નહિ પાર; જાયા મોરારે, તુજ વિના ૦ ૩

હારે માણ વનમાં તે રહે છે મરગલાં,

તેની કોણુ કરે સંભાળ; માડી મોરીરે

એ વન મૃગની પેરે વિચરશું,

અમે એકલડા નીરધાર; માડી મોરીરે

હવે હું ૦ ૪

હારે માણ નરક નિગોદમાં હું લમ્યો,

કુંભીયે અનંતીવાર; માડી મોરીરે

છેદન લેદન મેં સદ્યાં,

તે દુઃખ કહ્યો નવ જાય; માડી મોરીરે

હવે હું ૦ ૫

હારે જાયા પાંચશે પાંચશે નારીયો,

કાંઈ રૂપ અપ્સરા સમાન; જાયા મોરારે

ઉઝા તે કુળની ઉપની,

રહેવા પાંચશે પાંચશે મહોલ; જાયા મોરારે તુજ વિના ૦ ૬

હવે પાંચશે વહુવાર એમ વિનવે,

કાંઈ વડેરી કરેરે વિલાપ; વાલમ મોરારે

તુમે તો સંયમ લેઈ ચાલશે,

અમને કોણુ ઘો છો આધાર; વાલમ મોરારે

વાલમ વિના કેમ રહી શકું.

૭

હારે માણ મુસાફર આવ્યો કોઈ પડણુલો;

ફરી લેગો થાય કે ન થાય; માડી મોરીરે

એમ મનુષ્ય ભય પામવો અતિ આકરો,

ધર્મ વિના દુર્ગતી જાય; માડી મોરીરે

હવે હું ૦ ૮

હારે માણ કાચી તે કાચા કારમી,

સડી પડી બગડી વીણુસી જાય; માડી મોરીરે
 એમ જીવડો ગયો ને કાયા પડી રહી;
 મુવા પછી બાળી કરશે રાખ; માડી મોરીરે હવે હું ૯
 હારે માણ માત પિતા ને લાઈ ખેંદની,
 નારી કુટુંબ પરિવાર; માડી મોરીરે
 અંતકાળે સહુ અળગા રહેશે,
 એક જીવ ધર્મ તારણહાર; માડી મોરીરે હવે હું ૧૦
 હવે ધારણી માતા એમ ચિંતવે,
 આ પૂત્ર નહિ રહે સંસાર; ભવિક જન રે
 એક દિવસનું રાજ લોગવી,
 સંજમ લીધો મહાવીર પાસ; ભવિક જન રે
 મુખાહુકુમારે સંજમ આદર્યો. ૧૧
 તપ જપ કરી કાયા શોષવી,
 આરાધીક થઈ ગયા પહેલે દેવલોક; ભવિક જન રે
 પંદર લવ ત્યાં પુરા થશે,
 મહાવિદેહ ક્ષેત્રે જાશે મોક્ષ; ભવિક જન રે મુખાહુ ૧૨
 સંવત અઢાર ગ્રાણું સાલમાં,
 વઢવાણુશહેર મોઝાર; ભવિક જન રે
 પુણ્ય પુશાલજીના શિષ્ય લણે,
 પાનાચંદણ કિયા ગુણગ્રામ. ભવિક જન રે મુખાહુ ૧૩

અથ શ્રી દશાર્ણભદ્ર રાજાની લાવણી.

(“ નેમકીજન બની ભારી ”—એ દેશી.)

વીર જીને વંદનકું આયે, દશાર્ણભદ્ર બઠે રાયે,
 પધાર્યા વીરજીણું ભારી, દશારણુ નગરીકે બહારે;
 મુની શીરથ ચૌહ સહસ લારે, આરબ છત્રીસ હબારે.
 સાખી-સમોસરણુ દેવે રચ્યો, બેઠાં ત્રી જગનાથ;

ઈંદ્ર ઈંદ્રાણી સેવા કરતાં, પામ્યા હર્ષ ઉલાસ. વીર૦ ૧

ખખર રાજીંદ લણી લાગી, વીરજન આઈ ઉતર્યા ખાગે;
જવણે દરિશણકે કાળે, કરે સભઈ બહુ છાળે.

સાખી-હાથી ઘોડા રથ પાલખી, પાયક કે પરીવાર;
ભાઈ ખેટા ઉમરાવ અંતેઊર, સખકું લીના લાર. વીર૦ ૨

અઢારા સહસ ગજ છાળે, ઘુડલા લખ ચોવીશ ગાળે;
એકવીસ સહસ રથ જોતી, પાલખી એક સહસ સોતી.

સાખી-હાથી ધુમે ઘુડલા હશે, રથ કરે ઝનકાર;
પાયદલ મુખરે આગળે જી કાંઈ, બોલે જય જયકાર. વીર૦ ૩

પાંચશે અંતેઊર લારે, ક્રીયાહે નવા નવા શીણગાર;
પહેરીયા રતન જડીત ગેણા, વાજતાં વાજંતર વેણા.

સાખી-છત્ર ચમર ઢળાવતા, ચાલ્યા મધ્ય ખખર;
રાય અપનો આડંબર દેખી, ગર્વ ક્રીયો તીનવાર. વીર૦ ૪
સ્વર્ગસે ઈંદ્રલી આયે, લેટયા શ્રી જીનવરકા પાયે;
જ્ઞાનસે સર્વ વાત જાણી, દશાર્જુનદ્ર બડો માની.

સાખી-માન ઉતારણુ કારણે, ઈંદ્ર દીયો આદેશ;
એક ઐરાવણુ એસો લાવો, ગર્વ ગળે રે વિશેષ. વીર૦ ૫
ચોસઠ સહસ ગજ છાળે, ગગન ખિચ ઉલાહી ગાળે;
એક એક એસો રૂપ આયો, સુણતાં અચરીજહી પાયો.

સાખી-એક એક મુખ પાંચશે, મુખ મુખ તે અઠ હંત;
હંત હંત આઠ વાવડી કાંઈ, જામે કમળ મહંત. વીર૦ ૬
પાખંડી લાખ લાખ જ્યાં કે, નાટક પડે ખત્રીશ તાકે;
ઈંદ્ર કોઈ ઈંદ્રાસન સોવે, કર્ણીકા ઉપર મન મોહે.

સાખી-જ્યાંપર ઈંદ્ર ખીરાજ્યા, લારે સહુ પરીવાર;
દશાર્જુનદ્ર દેખીને કાંઈ, ગર્વ ગયો તેણીવાર. વીર૦ ૭

ચીંતવે અપને કિલમાંહિ, બઠાઈ કિસવિધ રહે ભાઈ;
ઈંદ્રશે હું જીતું નાહિ, કરૂં ઉપાવ કઠાં તાંઈ.

સાખી-અવશર દેખ સંજમ લીયો, દશાર્જુનદ્ર નરેંદ્ર;

તુરત આઈ ઉતાવળો, પગે લાગ્યો શકેંદ્ર વીર૦ ૮
ઈંદ્ર જળ મુનીવરસે બોલે, નહિં કે આપતણી તોલે;
ઓરતો સર્વ વાત માહારે, વિક્રયકુ દિક્ષા નહિં ધારે.

સાખી-ધન્ય ધન્ય હો મુનીરાજજી, રાખ્યો મન અખંડ;
વાર વાર ગુણ ગાવતો, સુર ગયો ગગનકે મંડ. વીર૦ ૯
મુનીવર સંયમ શુદ્ધ પાળી, પધાર્યા મોક્ષ મોઝારી;
મીટાયા જન્મ મરણ ફેરા, આત્મા અટલ હુવા તેરા.

સાખી-ગુરૂ દેવ પ્રસાદશું, સુણજે ભવીયણ લોક;
જે કરણી સાચી કરો તો, મીલે સઘળા થોક. વીર૦ ૧૦
સંવત ઓગણીશકી સોવે, સાલ તેતીશકી મન મોવે;
આશો શુદ્ધ પંચમી જાણો, હરખશું હીરાલાલ ગાતો.

સાખી-દેશ હાઠોતીને વિષે, કેટો મોટો શહેર;
ઓમાસો કીયો રામપુરાંમે, ચાર સંતકી લહેર. વીર૦ ૧૧

અથ શ્રી નંદિષેણની સજ્ઞાય.

(“લાવણી” અથવા “અવગુન ખીન મુજ નેમજીવુંદ
મોયેપીતું ”—એ રાગ.)

વીર જીનેશ્વર સાહેબ પધાર્યાને, રાજગ્રહી નગરી મોઝારી;
શ્રેણીકરાય તિહાં વાંઢવા આવ્યા, હૈયે હરખે અપારી;
હારે હારે કે હરીશણ કરવા, ચૌગતી તરવા રે વાણ,
અવગુણ વિના શ્રી વીરજીવુંદનીરે વાણી, મેરે દિલે માણીરે વાણ. એ ટેક
સમોસરણ તિહાં રચીયો સુંદર, સુરત મોહનગારી,
સિંહાસન પર દેવ બિરાજે, લક્ષ્મીત છબી હિતકારી;
હારે હારે કે દેશના દાખે, ભવિજીવ આખેરે વાણ. અવગુણ૦ ૨
નંદિષેણ તિહાં વૈરાગજ પામ્યોને, વચન સુણી હિતકારી,
માત પિતાને કહે અનુમતી આપો, અમે સંયમ લેશું સુખકારી;

હારે હારે કે સંસાર તરીયે, મુગતીને વરીયેરે વાણ. અવગુણ૦ ૩
 માતપિતા કહે નહિવેણને, સંયમ વ્રત છે ભારી,
 ખાવિશ પરીસા દુહર સહેવા, સંયમ ખાંડાની ધારી;
 હારે હારે કે શાશન દેવીકહેવે, સંયમમતિ લેવેરે વાણ. અવગુણ૦ ૪
 દેવીતણાં તેણે વચન ન માન્યાં, સંયમ રૂડી રોતે લીધો,
 તપ જપ કરણી ઉત્તમ કરતાં, મુનીવ્રત. પદ સાધ્યો;
 હારે હારે કે બોરવા બવે, વેશ્યા ઘર આવેરે વાણ. અવગુણ૦ ૫
 આહારપાણીની તિહાં ભોગવાઈ પૂછી, તો વચન બોલી મદમાતી,
 ભો હોયે તુમ પાસે અર્થ લાભ તો, આવો રંગભર રમીએ સાથે;
 હારે હારે કે પાછા વળીયા, પાછા ડગ ભરીયારે વાણ. અવગુણ૦ ૬
 ખઠ ખઠ ખઠ તિહાં કાંતજ કાઢ્યાને, મુની અહંકારે ચડીયા,
 લખ્ધી ફેરવીને સૌનેયા કીધા, મોહતણે વશ પડીયા;
 હારે હારે કે પાછા બવે, વેશ્યા ઘર લાવે વાણ. અવગુણ૦ ૭
 આ ઋદ્ધી છે અનરથ કેરી તે તો, મારે મન નહિ ભાવે,
 ભો તુમ રહો અમ ઘર વાસો તો, અરથ હમારે એ આવે;
 હારે હારે કે લેકરજાઓ, નહિતોપાછા ઘર આવેરેવાણ. અવગુણ૦ ૮
 મોહરૂપી વચન બાણજ માયાં, મુની વ્રત ગયાં હારી,
 આધો ને મુહપતિ ઉંચા મુક્યા, મુખ વિલસે સંસારી;
 હારે હારેકે જાઓ કહેશે મને, તો હું છોડું તનેરે વાણ. અવગુણ૦ ૯
 દિન દિન પ્રત્યે દશને ખુઝવતાં, બાર વરસ ગયા ચાલી,
 છેલ્લે દિવસે સોનારજ આબ્યો, એ તો વચન બોલે કુતુહાલી;
 હારે હારે કે રસોઈ કરી, ઉઠો મન ધરીરે વાણ. અવગુણ૦ ૧૦
 પહેલી રસોઈ તિહાં ઠંડીરે હુઈ ત્યારે, બીજી કરી તૈયારી,
 વેશ્યા કહે તમે ઉઠોને જમવા, એમ બોલી મન ખ્યારી;
 હારે હારે કે હું સમજાવું, પછી હું તોઆવું રેવાણ. અવગુણ૦ ૧૧
 બીજી રસોઈ તિહાં ઠંડીરે હુઈ ત્યારે, ત્રીજી કરી તૈયારી,
 વેશ્યા કહે તમે ઉઠોને જમવા, દશમાં થાઓ તુમે વારી;
 હારે હારે કે વચન મુણી, હોય થયાં મુણીરે વાણ. અવગુણ૦ ૧૨

એખે ચિત્તે મુનિ વ્રત જ પાળે ને, હોનું થયાં ઉઘ વિહારી,
કર્મ ખપાવી કેવળ પામ્યા, હું તો જાઉં તેમને બલીહારી;
હારે હારે કે મતિ કોઈ નીંદો; ભવી જીવ વંદોરે વાણ. અવગુણ ૧૩
સંવત ઓગણીશે ત્રીસની સાલે, ફાગુણ માસ ઉદ્યાસે,
રૂપી રામચંદ્રજી કેરા પ્રતાપે, રૂપી રૂપચંદ્રજી ગુણ ગાશે;
હારે હારે કે જે ધર્મ કરશે, તે સંસારને તરશે રે વાણ. અવગુણ ૧૪

અયવંતા મુનિની સજ્ઞાય.

(રાગ—મલાર, “ પાંડવ પાંચ વાંદતા મન મોહુંજી ”—એ રશી.)

એક દિન ઋતુ વર્ષા તણી, આવી વરસે મેહ અપાર રે,
અબકતી વીજ સોદ્યામણી, મોર કરે મધુરી કંગાર રે;
મોર કરે મધુરી કંગાર, જલધર વરસતો બહુ ગાજે રે. ૧
કાળે ધન તે વરસીયો, મુનિ ફેરાને કારણ જાય રે;
અયવંતો ઋષિ તેણે સમે, તે તો મુનિવર સાથે જાય રે (૨) જ૦ બ૦ ૨
નગરી બાહિર મુનીવર ગયા, ચાલે ભૂતળ અતિ ઘણા નીર રે;
અયવંતો ઋષી હુકડો, મેલી ગયા સાહસ ધીર રે (૨) જ૦ બ૦ ૩
મોહ ઉઠ્યે તેણે મુનિવરે, બાંધી ભૂતળ માટીની પાળ રે;
જળ વહેતો તેણે રાખીયો, કીધો અધિક અતિ શોચાળ રે (૨) જ૦ બ૦ ૪
માંહિ તે મુઠ્ઠી કાચલી, તે તો તરતી રહી ઉપર સોય રે;
મધૂર વચન એમ ઉચરે, મોરી નાવ તરતી જોય રે (૨) જ૦ બ૦ ૫
મુનિવર ફેરાથી વળીયાં, આવી દેખે તો કૈતુક સાર રે;
મુનિવર તિહાં ઉચરે, તમે લીધો સંયમ ભાર રે (૨) જ૦ બ૦ ૬
એક ઉઠક બિંદુમાં કહ્યા, જીવ અસંખ્યાતા જાણુ રે;
તે પ્રત્યે કેમ હીંસીએ, જેહની ચાર પયાં ચાર પ્રાણુ રે (૨) જ૦ બ૦ ૭
પાપ થયાં શિષ્ય અતિ ઘણા, કાંઈ મોટી આલોચણુ લીજે રે;
આપણે સૂરમણી સારીખા, માટે એ કરણી કેમ કીજે રે (૨) જ૦ બ૦ ૮
મુનિવર મનમાં એમ ચિંતવે, જનજને પુછશું એ વાત રે;

અયવંતા ઋષિને સહી, પ્રભુ કહોને કેટલો સંસાર રે (૨) જ૦ બ૦ ૬
 શ્રી જીનવર તો એમ કહે, અયવંતાનો થોડો સંસાર રે;
 તે પ્રત્યે મતિ હેલજો, એહની કરજો વૈયાવચ્ચ સાર રે (૨) જ૦ બ૦ ૧૦
 તહેત વચન શ્રી જીનવર તણા, મુનિવર શીષે ચઢાવીને ઉઠે રે;
 કરે વૈયાવચ્ચ અતિ ઘણી, અયવંતાને વચને ન રૂઠે રે (૨) જ૦ બ૦ ૧૧
 સામાયક આદ દર્ધ જેણે, લણીયા તે અંગ અચાર રે;
 દુષ્કર સંયમ આદરી, અયવંતો બાળકુમાર રે (૨) જ૦ બ૦ ૧૨
 બહોંતેર વરસ સંયમ ગ્રહી, જેણે તપ કીધો અતિ કઠોર રે;
 વિપુલગિરી પરવત ચડી, કીધો સંથારો સાર રે (૨) જ૦ બ૦ ૧૩
 અનુક્રમે અણુસણુ કરી, પામ્યા રૂડું કેવળજ્ઞાન રે;
 કરમ ખપાવી મુગતે ગયા, એમ બોલે સેવક ગણી કહાન રે (૨) જ૦ બ૦ ૧૪
 આઠમાં અંગના વરગ અષ્ટમે, અધ્યયન પત્રરમે જાણુ રે;
 અઢકો ઓછો જે કહ્યો, શુદ્ધ કરજો ચતુરસુબાણુ રે (૨) જ૦ બ૦ ૧૫

વૈરાગી ચાર માસ.

(દેશી—સીતાજીના મહીનાની.)

હાં રે ભાઈ કારતકે કરોને વિચાર, કહોને ક્યાંથી આવીયા.
 મહા મળી રે મનુષ્ય સરખી દેહ, શા રે પુન્યે પામીયા;
 જેથી દેહ તરવાનો ઉપાય, કાંઈક પુન્ય કીજીએ,
 જીહાં ધર્મ કથા શ્રવણે હોય, તિહાં રે કાન દીજીએ. ૧
 હાં રે ભાઈ માગશર મહિને મન માંહિ રે, મોહ તારે બહુ થયો,
 દેખી ધન દારા પરીવાર, હૈયામાં તું હરખીયો;
 એ તો શોભા છે દિન ચાર, તેમાં શું લલચાઈ રહ્યો,
 કરી લેને તરવાનો ઉપાય, નીકર તું નરકે ગયો. ૨
 હાં ભાઈ પોષે પકડશે રે કાળ, ત્યારે કોણુ તાદારો,
 તેથી લજી લેને ભગવાન, મેલી મન બાદારો;
 તું તો ચેતી લેને ચતુરસુબાણુ, સુખ પામીશ દેવનું,

- જેથી જમડા રહેશે રે દૂર, અંત સમયે કામનું. ૩
- હાંરે લાઈ ભાઈ મહિને મન મોહ્યુરે, લામની કેરા લોગમાં,
એમાં શું રે રહ્યો લલચાઈ, વિષયના રોગમાં,
મારી બુદ્ધી સહિત અંકુશ, વિષયના ઉન્માદમાં,
એની તૃષ્ણામાં ગયો રે તણાઈ, સમજ્યો નહિ સાનમાં. ૪
- હાંરે લાઈ ફાગણે રહ્યો શું ફુલાઈ, બુવાની કેરા ભેરમાં,
ત્હારા શીરપર ફળે છે કાળ, લેશે પલક પહોરમાં;
તિહાં જમડા માગે રે જવાળ, અગ્નિમાં ઉભો રાખશે,
માથે પડશે મુદ્ગરનો માર, ઉઘે મસ્તક ટાંગશે. ૫
- હાં રે લાઈ ચૈતરે ચિત્ત રાખો રે, ગુરૂં કેરા ચરણમાં,
બીજા ન કરો અવર ઉપાય, મારગ મળે મુગતીનો;
સેવો સદ્ગુરૂ સુખના દાતાર, કરમ તારા કાપશે,
મિટાડશે જન્મ મરણનો જંજાળ, અભય પદ આપશે. ૬
- હાંરે લાઈ વૈશાખે વહી ગયા રે, દિવસ તારા વાટમાં,
એમાં શું રે રહ્યો લલચાઈ, મનુષ્યના ઘાટમાં;
હાં રે લાઈ પરનારીશું પ્રીત નહિં પ્રભુના નામની,
પહોર આઠ ને ઘડી બે ત્રીંશ, કલપના કામની. ૭
- હાં રે લાઈ જોડે જીવતરને ધિક્કાર, જપ્યા નહિં જગનાથને.
કલપી કલપીને દીધાં રે દાન, વઢાશે ત્હારા હાથશું;
તું તો મિથ્યા સુખમાં મોહ્યો મતિ મુંઢ, પ્રભુને નથી પેખતો,
ત્હારી ફૂટી ગઈ આંખો રે દોય, તેણે રે નથી દેખતો. ૮
- હાં રે લાઈ અષાઢે અનંત અનંત, કરમ તેં તો બાંધીયા,
તેં તો જાણ્યા નહિં જગદીશ, ગુરૂને નહિં વાંઢીયા;
ત્હારા શ્રવણ પડયાં સુનકાર, પ્રભુને નથી પેખતો,
ત્હારે માથે ભર્યો છે મોહોટાઈનો ભાર, તેણે નથી દેખતો. ૯
- હાં રે લાઈ આવણે શીયળ પાળોને ઉદાર, સમજ્યા વિનાશું પળે,
સાકર કહે કહ્યો નહિં આવે સ્વાદ, શીવરમણી સુખ મળે;
લાગ્યો ચતુરાઈપણનો જંજાળ, દાઝે ત્રિવિધિ કેરા તાપમાં,

એનો ના માટે મનનો વિચાર, મુંઝાઈ રહ્યો આપમાં. ૧૦
 હાં રે ભાઈ ભાદરવે ધરો ધ્યાન, ભીતર રાખો લક્ષિતમાં,
 ખીજા ન કરો અવર ઉપાય, મારગ મળે મુગતીમાં;
 સેવો સફ્ફરુ સુખના દાતાર, જોખો મતિ જીવને,
 તેથી મટી જશે સર્વે સંતાપ, શીવ મુખ પામીને. ૧૧
 હાં રે ભાઈ આશોએ ફરવું ઉદાસ, વૈરાગ રૂપી વનમાં,
 અવશુણુ ગુણ ને મદ ને માન, ન રાખો અભીમાનશું;
 હાં રે ભાઈ એહવા બારે માસ, લક્ષિત કરો ભગવાનની,
 કર જોડી કહે કવીજનરાય, સેવક ત્હારા નામનો. ૧૨

અથ શ્રી ઉપદેશી સજ્ઞાય.

(“ મહારા હૈયા કેરા હાર નજર કયા આવશે રે-એ રાગ. ”
 સમજાવું છું સમજ સખા તું શાનમાં રે,
 મીભજ તું મેલી દે મનનો, ઘડી ભરૂંસો નથી તુજ તનનો;
 મરડામાં તું મુંઢપણાથી માનમાં રે. સમજાવું ૧
 અસંખ્ય જન્મ ધર્યાં ધરણીના, નીલ પુલ પાંચે વરણીના;
 દુરીત દીપ્તથી આવ્યો નહિં અવસાનમાં રે. સમજાવું ૨
 ધણાં વરસ ધન રસમાં ગાળ્યાં, પાવક બની બહુ પ્રાણ પ્રભાળ્યાં;
 તરફડીયો તું તિમિરપણાનાં તાનમાં રે. સમજાવું ૩
 જગત પ્રાણનો જન્મ ધરીને, સમય ગુમાવ્યો ફરી ફરીને;
 વાત બધી તું ધરી રાખજે ધ્યાનમાં રે. સમજાવું ૪
 ત્યાં કયાં માન હતું જરી ત્હારે, દીલ હતું જ્યારે દુખીયાઈ;
 ભુલી ગયો તું વખત બધો બેલાનમાં રે. સમજાવું ૫
 મળ્યો જન્મ આ મહા સંકટથી, વિચાર કર વહાલા તુજ ઘટથી;
 આશ્રમમાં તું અંધ બની અજ્ઞાનમાં રે. સમજાવું ૬
 સંત તણે સેવક સંભળાવે, લવીક જીવને ભરપુર ભાવે;
 બધો વખત નહિં આવે, કહું છું કાનમાં રે. સમજાવું ૭

અથ શ્રી ઉપદેશી શીખામણ વિષે

“ ગમાર બાવની. ”

(દાહરા.)

- કરી ભરંસો કર્મનો કહે થાશે થાનાર;
આપ તને ઉઘોગને, એ પણ એક ગમાર. ૧
- આખાની આશા થકી, અડધો તને આહાર;
પછી પુરો પસ્તાય છે, એ પણ એક ગમાર. ૨
- જે વસ્તુ જાતી રહે, એનો શોક અપાર;
કરે સદા સંભારીને એ પણ એક ગમાર. ૩
- તેલ તુલ્ય અંતર તપે, મુકે વળી વધાર;
બળતાને બાળે બહુ, એ પણ એક ગમાર. ૪
- કરે વિચાર કર્યા વિનો, અવશર વિરૂદ્ધ ઉચ્ચાર;
સમય વિષે સમજે નહિં, એ પણ એક ગમાર. ૫
- જેની સોબતથી થયું, અતિ દુઃખ એક વાર;
વળી તેની સાથે વસે, એ પણ એક ગમાર. ૬
- જાણે જે જેની જાણે, નીકળે સદા નકાર;
તોપણ માગે તે કને, એ પણ એક ગમાર. ૭
- સહેજ વાતમાં સર્વપર, ખોટો રાખે ખાર;
બૈર વધારે વિશ્વમાં, એ પણ એક ગમાર. ૮
- સહસા કામ શમેટીને, વળતી કરે વિચાર;
પાણી પીને ઘર પૂછે, એ પણ એક ગમાર. ૯
- વાઢે નાણું વાવરે, આપે બની ઉદાર;
કરજ કર્યાનો ડર નહિં, એ પણ એક ગમાર. ૧૦
- નિજ દુર્ગુણ દેખે નહિ, પરનિંદા પર ખ્યાર;
છિદ્ર ઉઘાડે અવરનાં, એ પણ એક ગમાર. ૧૧
- જૂતળમાં જુઠાઈનો ભરે ભલો ભંડાર;
શાખાશી સ્વપ્ને ન લે, એ પણ એક ગમાર. ૧૨

- સારં નરશું શોધીને, જુએ ન સાર અસાર;
ગોળ ખોળ સરખા ગણે, એ પણ એક ગમાર. ૧૩
- છત ઝાઝી ઘરમાં છતાં, નામ ધરે નાદાર;
કૃપણપણ પોતે કરે, એ પણ એક ગમાર. ૧૪
- કરે પ્રાકૃમ પણ ધરે, અવર તણો આધાર;
અદ્ય મળે ન આપ બળ, એ પણ એક ગમાર. ૧૫
- સમજે જે હું સહેજમાં, પામીશ સાગર પાર;
પંડ બળે તરવા પડે, એ પણ એક ગમાર. ૧૬
- ઘર ઘણીયાણીથી લડી, બાળી દે ઘરખાર;
વિમાશણ વળતી કરે, એ પણ એક ગમાર. ૧૭
- કદી ન પાળે કોઈ દિન, વળતી વધે વિકાર;
ભારે પીડા લોગવે, એ પણ એક ગમાર. ૧૮
- વિષનું જોવા પારખું, લે મુખમાહિ લગાર;
મોહી વગર મોતે મરે, એ પણ એક ગમાર. ૧૯
- કન્યાનું માણું કરે, એ તો સૌ સંસાર;
પણ વહુંનું માણું કરે, એ પણ એક ગમાર. ૨૦
- વાત ન બાણે વૈદની, અનુભવ નહિં આબર;
વૈદ બની વૈદું કરે, એ પણ એક ગમાર. ૨૧
- ટટો દુકો થાય તો, વળી કરે વિસ્તાર;
લડાઈથી લાળે નહિં, એ પણ એક ગમાર. ૨૨
- નિઃસંશય ઉત્તર મળે, તોય કરે તકરાર;
વ્યર્થ વહે વળી વાદ બહુ, એ પણ એક ગમાર. ૨૩
- સમજે જે જન સર્વથી, હુંજ ઘણો હુંશીયાર;
પછી ન પૂછે કોઈને, એ પણ એક ગમાર. ૨૪
- અંતર કેરા ઉભરા, બકીને કાઢે બહાર;
જોગ અજોગ જુવે નહિં, એ પણ એક ગમાર. ૨૫
- ચડે નજર જન આલતાં, ચાલે ભારોભાર;
મીઠે નહિ પરીણામને, એ પણ એક ગમાર. ૨૬

- વિરૂદ્ધ દીસે વિશ્વમાં, એમ સજે શણગાર;
અપજશથી નહિં ઓસરે, એ પણ એક ગમાર. ૨૭
- કરે ખુશામત ઓર જન, વખાણુ વારંવાર;
સાચું માને સર્વ તે, એ પણ એક ગમાર. ૨૮
- આગળ કહે અમીર તું, પાછળ કહે કુંભાર;
એવાંને નવ ઓળખે, એ પણ એક ગમાર. ૨૯
- ઉપજ ખરચના આંકનો, શોધે નહિં સુમાર;
વણુ લેખે ધન વાવરે, એ પણ એક ગમાર. ૩૦
- પ્રથમ ચડાવી પુષ્પને, છેવટ છાંટે છાર;
પ્રમથું કનક ધૂળે ધરે, એ પણ એક ગમાર. ૩૧
- સ્વાસ્થ સાધ્ય સમે કરે, રનેહીનો સંહાર;
થોભ ન રાખે લોભનો, એ પણ એક ગમાર. ૩૨
- છેતરવા જન જાતને, હિંમત કરે હુબાર;
નીતિની રીતિ તજે, એ પણ એક ગમાર. ૩૩
- કથને જનનાં કાળજા, કાપે જેમ કટાર;
ચતુરપણું ચિત્તમાં ગણે, એ પણ એક ગમાર. ૩૪
- પાછળ જેના પડને, ધરે સહુ ધિક્કાર;
એવાં જેનાં આચરણુ, એ પણ એક ગમાર. ૩૫
- ભોળપણથી ભૂમિમાં, ઠગાય ઠારોઠાર;
કપટ કશું ન કળી શકે, એ પણ એક ગમાર. ૩૬
- વણુ તેડાવ્યો વળી વળી, આવે વાર અઠાર;
વણુ બોલાવ્યો બહુ બકે, એ પણ એક ગમાર. ૩૭
- હસે ભસે લડવા ધસે, ભરી સભા મોઝાર;
માણસની મરજાદ નહિં, એ પણ એક ગમાર. ૩૮
- ગુણુ તો એક ગણાય નહિં, અવગુણુનો અવતાર;
મિથ્યા માન ધરે ઘણું, એ પણ એક ગમાર. ૩૯
- તનની પીડા ટાળવા, કરે નહિં પ્રતિકાર;
ભરંસો કરે ભવિષ્યનો એ પણ એક ગમાર. ૪૦

- માલ તજી મીઠાશનો, વિધની ભરે વખાર;
સાલે સૌને સાલ સમ, એ પણ એક ગમાર. ૪૧
- પરનારીની પ્રીતથી, ખાંતે મળે ખુવાર;
જર જશ ને જોળન ખુવે, એ પણ એક ગમાર. ૪૨
- ઉદ્યમને અળગો ધરી, જઈને રમે જુગાર;
ઇચ્છે ધન એના થકી, એ પણ એક ગમાર. ૪૩
- પાપે પેટ ભરે સદા, ચહે સ્વર્ગ સંચાર;
ભભકો રાખે ભગતનો, એ પણ એક ગમાર. ૪૪
- પક્ષા પાખંડી તણો, પણ રાખે પતિયાર;
ખત્તા ખાય ખરો પછી, એ પણ એક ગમાર. ૪૫
- જોતાં કંઈક જતા રહ્યાં, જન જમરાજ દુવાર;
તોપણ તેનો ત્રાસ નહિં, એ પણ એક ગમાર. ૪૬
- વેગે કલાક વહી ગઈ, ઉઝ્યા પછી અગ્યાર;
તોય ન ચેતે ચિત્તમાં, એ પણ એક ગમાર. ૪૭
- પોતે સોંપે પૂત્રને, અન્ન ધન ને આગાર;
વેઠે સંકટ વૃદ્ધ થઈ, એ પણ એક ગમાર. ૪૮
- વૃદ્ધપણે પરણે વળી, નાની સરખી નાર;
વળતી હેરે હેરણાં, એ પણ એક ગમાર. ૪૯
- પ્રભુ કરૂણાથી પૃથ્વી પર, થૈ સુખો સરદાર;
આશીષ લે નહિં અવરની, એ પણ એક ગમાર. ૫૦
- ઉપકારી જનનો કદી, ઉર ન ધરે આભાર;
દુનીયામાં દલપત્ત કહે, એ પણ એક ગમાર. ૫૧
- કાં તો વગર ભણ્યો ભલો, કાં તો ભલો ભણેલ;
અધવધરા જનથી જુઓ, બહુ બિગાડ બનેલ. ૫૨

મરનારની પાછળ ન રોવા કુટવા વિષે.

(“ ગુરૂ ગોવિંદને હું નમું વણુઝારારે. ”—એ રાગ.)

માનવીયો મરનારને ન રોશોરે, રોયે લાલ નથી લવલેશ;
ખાલી આંખ ખોશો રે.—એ ટેક.

ધીરજ મનમાંહિ ધારજો, નં રોશોરે, હૈયું કુટીને રોતાં હમેશ; આં ૧
નરનું ધાર્યું તો થતું નથી, નં એ ધાર્યું ધણીનું થાય; આં
સઘળું બને તે તો સાંખજો, નં એનો એકે નથી રે ઉપાય. આં ૨
જનમ લીયા જથે જેટલાં, નં નથી સાથે સઉ સોંડનાર; આં
એકે આંઘ્યા ને એકે જવું, નં નાના મોટાનો નહિં નીરધાર આં ૩
જન્મ્યાં કે સઉ મરીજાય છે, નં નથી એમાં કશીરે નવાઈ; આં
કાળજી ખાળી ન કુટશો, નં લેખાં થઈને ન કરશો લવાઈ. આં ૪
જ્યાં જ્યાં ગમે ત્યાં તમે જીવો, નં બહુ એવા બનાવ બનેલ; આં
પૂત્ર મુઆ કંઈક પરણીને, નં ગુણવંતા લણેલ ગણેલ. આં ૫
મેલી ખાળક એક માસનું, નં કંઈક માતાઓ પામી છે મર્ણુ; આં
તે જોઈ દુઃખ તમે તજો, નં સમરો ઇશ્વર અશરણુશરણુ. આં ૬
રામ જેવા ગયા રાજવી, નં ગઈ સીતા સમી સતી નાર; આં
કુંવર ગયા શ્રી કૃષ્ણજીના, નં સ્થિર કોઈ ન ઠંર્યુ આ દાર. આં ૭
ઈંદ્રપુરીયો ઉજ્જડ થઈ, નં પાકી પૃથ્વીયો પામી વિનાશ; આં
અગણીત પેઢી ગઈ આપણી, નં નથી આપણે રહેવાની આશ. આં ૮
કેને સંભારીએ કાળજે, નં વળી કેની વિસારીએ વાત; આં
જન્મ મરણ નદી જળ સદા, નં રહે આલજી હીવસ ને રાત. આં ૯
હિંમત ધરો હૈયા વિષે, નં આપો બીજને ધીરજ એમ; આં
રહતા દેખીને બીજા રૂવે, નં માટે કરીએ એવું કદી કેમ. આં ૧૦
વીતી તે વાત વિસારજો, નં નહિં તો પામશો પીડા પંડ; આં
રાખે હરી તેમ તો રહે, નં એમ આનંદ પામે અખંડ. આં ૧૧

અજ્ઞાનીની પેઠે આરડી, નં તને રેવા તણી તુચ્છ દેવ; ખાં
રામ કરે તે રૂડું ગણો, નં ભને દક્ષપત્તરામના દેવ. ખાં૧૨

અથ શ્રી શાન્તિનાથ ભગવાનનું સ્તવન.

(રાગ—પાંચ પદી.)

સુખકારીરે પ્રભુ શાન્તિજી, સોલમાં જીનરાય;
સમયો નવ નિધ થાય, પ્રભુના નામથી; પાતિક દૂર પળાય. ૧
અશ્વસેન કુળ દીનમણી, અચીરા પ્રભુજીની માય;
કનકવરણી છે કાય, ધનુષ્ય આલીશની; દીઠડે આવેરે દાય. ૨
હૃદયિણીપુરનો રાજયો, ખટખંડ કેરોરે ધસિ;
જીતી રાગ ને રીશ. સંજમ શુદ્ધો આદર્યો; પાળે વિશ્વારે વીશ. ૩
ધનધાંતિયા કર્મ ક્ષય કરી, પામ્યા કેવળજ્ઞાન;
લોકલોકના બાણ, થયા ત્રીભુવન ઘણી; આગમ વચન પ્રમાણ. ૪
અંતરજાતી બહાલા પ્રભુ. આતમનારે આધાર;
શું કહું વારંવાર, પડયો ભવસિંધુમાં; તારો તારણહાર. ૫
દેવ અનેક દીઠા ઘણા, નહિં કોઈ તુમ તોલ;
કાંકરો કેમ પામે મૂલ, ચિંતામણી આગળે; અંતર ખોલો નિગોળ. ૬
તુમશું ખાંધીરે પ્રિતઠી, જેમ ખપેયો ને મેહ;
પામે અધિકો સ્નેહ, વિસાર્યા ન વિસરો; પ્રભુ મુજ દેજો મ છેહ. ૭
શરણું લિધું રે સ્વામીનું, તો સરશે મુજ કાજ;
વાધે અધિકી લાજ, પ્રભુના પ્રતાપથી; લહીયે અવીચળ રાજ. ૮
સંવત ઓગણી એકવીશના, ચૈત્ર માસ ઉદાર;
વહ ખમશ શનીવાર, ગાયા ગુણ પ્રભુતણા; શ્રી ભુજ નગર મોઝાર. ૯
શિષ્યના શિષ્ય દેવજી સ્વામિના, પલણે ઋષી કરમચંદ;
પ્રભુ નામે આનંદ, નિરંતર માદરે, સમયા શાન્તિજીજીંદ. ૧૦

રામ તથા લક્ષ્મણે વનવાસ જતી વચ્ચે સીતાજીને પિયર તરફ જવા કરેલી ભલામણ વિષે ધોઢ.

(“ મામેરૂં મોઘા મુલનું ”—એ રાગ.)

રામ લક્ષ્મણ વનમાં સીધાવતાં, સતી સીતાને આવતાં સાથ;
કહે રઘુનાથ, પધારો પિયર લણી.
નહિં તો અહીં રહો સસરાના સબ્યમાં, હેતે હળીમળી સાસુ સંગાત;
નહિં તો જોડી હાથ, પધારો પિયર લણી.—એ ટેક. ૧
અમે વસ્તી નહિં વશીએ વનિતા, અમે કરશું જઈ વનવાસ;
તમે પામો ત્રાસ, પધારો પિયર લણી.
સાથે રથ કે ઘોડું નહિં રાખીએ, નહિં રાખીએ દાસી કે દાસ;
કોઈ અમ પાસ, પધારો ૦ ૨
તમે કોશનો પંથ કીધો નથી, ચરણે ચાલવાથી પામો થાક;
લીંટી ખેંચો નાક, પધારો પિયર લણી.
અમે વન ફળ ખાઈ ખુશીમાં રહેશું. કોઈ દિવસે તો કેવળ શાક;
વિના લુણ પાક, પધારો ૦ ૩
વનમાં નથી મંદિર નથી માળીયા, નથી પોઢવા કાળે પલંગ;
રંગીત નવરંગ, પધારો પિયર લણી.
કરશું ઘાસ કે પાનની ઝુંપડી, સુવા સંથારો તે ખુંચે અંગ;
એમાં શો ઉમંગ, પધારો ૦ ૪
વનમાં હીરના ચીર તો નહિં મળે, વનમાં નહિં મળે ફરતા પુલેલ;
કે તેલ ધૂપેલ, પધારો પિયર લણી.
વનમાં નહિં મળે શાણી સાહેલીયો, કરશો કેસંગ ખાંતથી ખેલ;
ઉમંગ ભરેલ, પધારો ૦ ૫
ઉખળુ કાળે વાશે ઉંના વાયરા, એવું દેખીને થાશેઉ દાસ;
બ્યારે જેઠ માસ, પધારો પિયર લણી.
વરસે મેઘ ને ઝળકશે વિજળી, તેવે ટાણે તો તફ તળે વાસ;
નહિં છત્ર પાસ, પધારો ૦ ૬

વનમાં ઘાતકી રહે છે રાક્ષસ ઘણાં, આરે તરફ ફરે બહુ ચોર;
 જેનું ઘણું જોર, પધારો પિયર લાણી.
 વનમાં વાઘ વડ ને વાંદર જેવાં, ઘણાં વિચરે જનાવર ઘોર;
 બચે નહિં ઠોર, પધારો ૦ ૭
 મોટા પર્વત દેખીને માનની, તમે નજરે જોયા નહિં જાય;
 દીઠે ખાવા ધાય, પધારો પિયર લાણી.
 તમે રાજકન્યા કાયા કોમળી, વનવાસના દુઃખ ન વેઠાય;
 કાયા કરમાય, પધારો ૦ ૮
 ઘરમાં અધારૂં દેખી ડરો ઘણાં, નથી નીકળ્યા કદી ઘરબાર;
 છો નાબુક નાર, પધારો પિયર લાણી.
 તમે છોટી ઉમર વર્ષ સોળનાં, નથી સંકટ વેઠ્યાં લગાર;
 તમે કોઈવાર, પધારો ૦ ૯
 પરણી આવીને પીયર ગયાં નથી, તમને મળવા ઇચ્છેછે માય;
 ચોપે ચિત્ત ચ્હાય, પધારો પિયર લાણી.
 રાજા જનકજી તમને ઝંખે ઘણું, તેના સંદેશા આવે સદાય;
 તેડાં પાછા જાય. પધારો ૦ ૧૦
 ભાત ભાતનાં લોજન ભાવતાં, તમને મોકલશે મહિપાળ;
 પુરાવીને થાળ, પધારો પિયર લાણી.
 અમે અવધે ફરી જ્યારે આવશું, લેશું સ્નેહે તમારી સંભાળ;
 ત્યારે તત્કાળ, પધારો ૦ ૧૧
 રૂઢી મિથીલાપુરી મન માનતી, તેમાં પામશે પરમ વિશ્રામ;
 છે બાપનું ગામ, પધારો પિયર લાણી.
 ગોરી તમને ગમે તેમ હું કંઈ, એમ કહે દલપત્તરામના સ્વામ;
 કહે રાજારામ, પધારો ૦ ૧૨

સીતાજીના ઉત્તર વિષે ધોળ.

(રાગ-ઉપર પ્રમાણે.)

એવું સાંભળીને સીતાજી કહે, સુણો સુંદર સ્વામ સુબાણ;
ખ્યારા મારા પ્રાણ, સાથે રાખો સ્નેહથી.

જૂદા પડવાની વાત બહાલા કહો, તે તો બોલ લાગે તિક્ષણ બાણ;
રઘુકુળ લાણ, સાથે રાખો સ્નેહથી. સાથે ૧

સ્વામી જ્યાં તમે ત્યાં ઘર માદ્દરૂં, તુમથી વેગળી તે પરદેશ;
હું જાણું હમેશ, સાથે રાખો સ્નેહથી.

તમે જોગીનો વેષ જો ધારશો, તો હું જોગણનો ધરૂં વેષ;
જટા કરૂં કેશ, સાથે ૨

સ્વામિ તુમેરે સુખી તો સુખ માદ્દરૂં, તમે દુઃખમાં તો દુઃખમારેદેહ;
એમાં શો સંદેહ, સાથે રાખો સ્નેહથી.

જે કોઈ પરણ્યા પછી રહે પીયરમાં, અવતાર બળ્યો ધીક એહ;
મુવા જેવી તેહ, સાથે ૩

સ્વામી તુમ વિના મંદિર ને માળીયાં, લાસે પરવત મોટાં સમાન;
વસ્તી તો વેશન, સાથે રાખો સ્નેહથી.

મહા વનમાં ભરી વસ્તી લાસશે. જ્યારે પામીશ દર્શન દાન,
કૃપાના નિધાન, સાથે ૪

સાધુ સસરા ને માત પિતા સહુ, લલે જીવો કરો રૂઠાં રાજ;
મહને મહારાજ, સાથે રાખો સ્નેહથી.

સ્વામિ શું કરૂં લાઈ લોભઈને. સ્વામિ શું કરૂં સંચર સમાજ;
એનું નથી કાજ સાથે ૫

સાધુ સગપણ જગમાં સ્વામિતાણું, બીજે સ્વાથી સંધળો સંસાર;
કુટુંબ પરીવાર, સાથે રાખો સ્નેહથી.

મારા લાડ પાલણ તમે લાલજી, બીજે નથી આંસુનો લોનાર;
કે એકે આધાર, સાથે ૬

કાયા પ્રાણ થકી જો જૂદી રહે, તો હું તમથી જૂદી પડું છોક;
જીવું તણ ટેક, સાથે રાખો સ્નેહથી.

જે કોઈ જળથી જુદી પડી માછલી, રાખે દૂધમાં કરી વિવેક;
જીવે પણ એક, સાથે ૭

તમે સુખના સાગર રહો વેગળા, પછી શું કહું રાજ ને પાટ;
હવેલીના ઠાઠ, સાથે રાખો સ્નેહથી.

મને હીરના ચિર ગમે નહિ, મને ન ગમે ઘરેણાંના ઘાટ;
મટાડો ઉઘાટ, સાથે ૮

હું તો તમને દીઠે થાઉં દેખતી, અણદિઠે તો આંધળી ભીંત;
જનમની એ રીત, સાથે રાખો સ્નેહથી.

મેં તો સ્નેહ તોડ્યો સરવે લોકથી, ખાંધી તમ સંગે પૂરણ પ્રીત;
ચોરાયું છે ચિત્ત, સાથે ૯

જમવું જીવન તુમથી જૂદા પડી, હોય વિધવિધના પકવાન;
તે વિધના નીશાન, સાથે રાખો સ્નેહથી

કરીએ લોજનતુમ સંગે ભાવથી, હોય કેવળ શાક કે પાન;
તે મેવાં સમાન, સાથે ૧૦

પડશે તહકા ને તાપ વૈશાખના, તે તો બાણીશ ચંદ્ર પ્રકાશ;
રહી તુમ પાસ, સાથે રાખો સ્નેહથી.

મુજને મેલીજો પથે પધારશો, આવી મળવાની ધરશો ન આશ;
નિશ્ચેપામું નાશ, સાથે ૧૧

કહી વાત ઢળી પડી ધરણીએ, નારી જાનકી થૈને નિરાસ;
કહે દેતી શ્વાસ, સાથે રાખો સ્નેહથી.

દયા કરી દેવ દક્ષપત્તરામને, સતી સીતાને દેખી ઉદાસ,
જતાં વનવાસ, સાથે ૧૨

શીયળ વિષે.

(“ મામેરૂં મોઘા મુલતુ ”—એ રાગ.)

મુણે સમજી સકળ નરનારીયો, મોટો શીયળ તણો મહીમાય,
શીયળ પાળો સ્નેહથી.—એ ટેક.

જે કોઈ શીયળ સારી રીતે સાચવે, સરવે સફળ મનોરથ થાય. શીં ૧
સોના રૂપાની શોભા ન સમજીએ, શોભા સરસ શીયળ શણગાર. શીં ૨
જેવાં નકટાંને ભૂષણ નાંખીયા, એવા શીયળ વિના નરનાર. શીં ૩
વધે લાજ અધિક ઠીક લોકમાં, પરલોકમાં મુક્તિ પમાય. શીં ૪
મુખ સંપત્તિ શીયળથી સેવીએ, રીઝે જગદીશ્વર જગરાય. શીં ૫
માટે શીયળ સરવ વિધે સાચવો, તજે કામી હરામીનો સંગ. શીં ૬
જરીએ ડરીએ ન મરણનો ડર ધરી, ભારે ડરીએ શીયળ થતાં ભંગ. શીં ૭
તણ લાજ બેઅદબી ન બોલીએ, નહિં ડાલીએ મદ છક માંય. શીં ૮
નીચી નજરે સરળ ચિત્તે ચાલીએ, હાંસી મસ્કરી કરીએ ન કાંચ. શીં ૯
ફાટી આંખે ફરે જો કોઈ ફાટકા, તેનું ડાટીએ માટીમાં મુખ. શીં ૧૦
તજવી તજવી સોખત નિત્ય તેહની, જેણે લજવી જનેતાની કુખ. શીં ૧૧
ભણવું ગણવું તો તેહનું ધન્ય છે, જેણે કુળને લગાડ્યો ન ડાઘ. શીં ૧૨
ભણીગણીને જે શીયળ ન સાચવે, એના ભણતરમાં ઉઠી આગ. શીં ૧૩
હૈયાકુટા બોલ બોલે હાંસીએ, દેખી ફાંસી ને નાશીએ દુર. શીં ૧૪
શીક્ષા સુંદર દલપત્તરામની, બાણી કામની શીખો જરૂર. શીં ૧૫

પદ્માવતી રાણીની ચોથી ઢાઢ.*

(દોહરા.)

વળી રાણી પદ્માવતી, શરણાં કીધાં ચાર;
સાગારી અણસણ કીયો, બાણપણાંનો સાર. ૧

* પદ્માવતી રાણીની જીવરાશી કલા પછી આ ઢાળ કહેવાની છે.

ત્યાંથી આગળ ચાલતાં, દીઠો તાપસ એક;
 મનમાં ધીરજ ઉપની, અળગો ટુચો ઉદ્દેગ. ૨
 તાપસ પુછે કોણ તું, સઘળો કહ્યો સંબંધ;
 તાપસને પણ મુળગો, ચેડાશું સંબંધ. ૩
 દેઇ તાપસ આશાસના, મ કરીશ દુઃખ લગાર;
 એ શંસાર અસાર છે, દુઃખ તણો ભંડાર. ૪
 રાણીને જોરે કરી, ખવરાવ્યાં ફળ પુલ;
 સંપ્રેડણ સાથે ચલ્યો, તાપસ સહસ અમૂલ. ૫
 આગળ જઇ ઉભો રહ્યો, આવી ગામની સીમ;
 હળ ખેડી ધરતી હવે, મુજ ચાંલણનું નીમ. ૬
 મુણ પુત્રી એ દંતપુર, નામે નગર નજીક;
 દંતવિક્રમ રાજા લલો, તું જાજે નિલિક. ૭
 એમ કહીને પાછો વળ્યો, તાપસ પર ઉપગાર;
 રાણી પણ પદ્માવતી, પોહોંચી નગર મોઝાર. ૮

॥ ઢાઢ ચોથી. ॥

(રાગ—“કેદારો” અથવા “કાચી કળી અનારકીરેહાં.”—એદશી.)
 હવે રાણી નગરી ગઈરે હાં, પુછંતી ધર્મશાળ; કર્મ વિટંબના.
 વિધિયું વાંદી સાધવીરે હાં, ખેડી અખળા ખાળ. કર્મ વિં ૧
 રોવા લાગી અતી ધણુરે હાં, નયણે નીર પ્રવાહ; કર્મ વિં
 કોણ કોણ કષ્ટ મેં લોગવ્યારે હાં, દુઃખ ધરી મનમાંય. કર્મ વિં ૨
 સાધવીએ ધર્મ સુણાવીયોકે હાં, એ સંસાર અસાર; કર્મ વિં
 ધર્મ સામગ્રી દોહિલીરે હાં, કુટુંબ અનંતીવાર. કર્મ વિં ૩
 વેરાગે મન વાળીયુંરે હાં, લીધો સંયમ ભાર; કર્મ વિં
 દિક્ષાથી ખહીતી થકીરે હાં, ન કહ્યો ગભાં વિચાર. કર્મ વિં ૪
 અનુક્રમે વ્રત પાળતાંરે હાં, વાધ્યું મહોટુંરે પેટ; કર્મ વિં
 કોઠ પાઠ ગૃહ ખેટનોરે હાં, ન રહે છાતું નેટ. કર્મ વિં ૫

કહે ગુરૂણી બેસી રહો રે હાં, અમે કરશું નીવાંહ; કર્મ વિં
 લોક બોક પ્રિછે નહિં રે હાં, જીન શાસન ઉદાહ કર્મ વિં ૬
 બેટો જાઓ સાધવી રે હાં, છાનો મુકયો મસાણુ; કર્મ વિં
 રતનકંબલ શીર વીંટીયો રે હાં, વળી મુંદરડીસહીનાણુ. કર્મ વિં ૭
 ત્યાં પણ બાળ મુવોનહિ રે હાં, હે હે પુન્ય પ્રમાણુ; કર્મ વિં
 ચંડાલ દેખી ચમકીયો રે હાં, સીને દીધો આણુ. કર્મ વિં ૮
 અપકરણુ નામ થાપીયું રે હાં, દિન દિન વાધે તેહ; કર્મ વિં
 ચંડાલણીશું સાધવી રે હાં, માંડે અધિક રનેહ. કર્મ વિં ૯
 ગુરૂણી પૂછે સાધવી રે હાં, ગર્ભ ન દીસે કેણુ; કર્મ વિં
 મેં જાઓ મુવો થકો રે હાં, બાહિર પરઠ્યો તેણુ. કર્મ વિં ૧૦
 બાળકશું બાળક રમે રે હાં, માગે ઘો મુજ દંઠ; કર્મ વિં
 બાજ બણાવે હાથશું રે હાં, નામ પડયું કરકંડ, કર્મ વિં ૧૧
 સાધવી ગાત્ર તપે ઘણું રે હાં, બાળકશું બહુ પ્રેમ, કર્મ વિં
 બેટો પણ માને મળે રે હાં, મોહ વાધ્યો બહુ એમ. કર્મ વિં ૧૨
 મીઠા મેવા સાધવી રે હાં, બાળ લાડુ ખૂર્મ; કર્મ વિં
 બહારીને દીયે બાળનેરે હાં; ધિક ધિક મોહનું. કર્મ વિં ૧૩
 કરકંડુ મોટો થયો રે હાં, રખવાળો મસાણુ; કર્મ વિં
 કર્મ રૂળાવે જીવને રે હાં, કોઈ ન ચાલે ટાણુ. કર્મ વિં ૧૪
 ચાથીઢાળ એ મેંકહી રે હાં, રાગ કેદારે ગાય; કર્મ વિં
 શમયસુંદર કહેકર્મનીરે હાં, મેં ગતી કહી એ ન જાય. કર્મ વિં ૧૫

અદેખા જવાસા વિષે.

(“ વાંસલડી વાગી ને રે હું તો જાગી. ”—એ રાગ.)

જવાસા શીઠને મરે છે સુકાઈ, બુંડું થું કીધું વરેસાદે બાઈ;
 જવાસા શીઠને મરે છે સુકાઈ.—એ ટેક.

ચારે દિશા વર્ષાદની થઈ ચડાઈ, દેખી તેની સર્વ થકી સરસાઈ;
 હારે તહારા ઉરમાં આવી અદેખાઈ. જવાસા ૦ ૧

- થયાં નવપક્ષવ તરવર સરવે, અખીલ જન હરખીયા એને ઉતરવે;
હારે તું તો ગંડક બળી મરે ગરવે. જવાસાં ૨
- ઘાથું તેં તો અભિમાન અતિધણું આજે, ખીજની ચડતી દેખીને તું ઢાઝે;
હારે બજે ધન કેમ મુજ શીર ગાજે. જવાસાં ૩
- એનો એક વાળ ત્હારાથી ન તુટે, તેનો જસ તારે ખુટાડયે ન ખુટે,
હારે ઠાલો શીદને કપાળ તું ફૂટે. જવાસાં ૪
- એનો જગ કત્તાએ કીધો વધારો, તેથી તે તો સરવને લાગે છે સારો;
હારે તું તો તોલ તપાસને તારો. જવાસાં ૫
- એને તે તો સદવનું ધ્વંષિ છે સાડું, નથી ચ્હાતો કોઇનું થવાને નઠાડું;
હારે તેણે શું બગાડયું ભાઈ તારું. જવાસાં ૬
- એને એકે આળ ચડાવું ન ચડશે, એના સામું ફેંકતા તુજ શીરપડશે;
હારે તારી ધર્ષાં તે તુજને નડશે. જવાસાં ૭
- બ્યારે તુજ અંગમાં શોષ જણાયો, ત્યારે તું અદેખો ને ભુડો લણાયો;
હારે તું તો હલકો હઠીલો ગણાયો. જવાસાં ૮
- તું તો બજે માન હું મેળવું ખોટું, તે તો ખીજ લોકોના ચિત્તમાં ચોટયું;
હારે ખેંચી લેતાં તો મળવાનું ખોટું, જવાસાં ૯
- હલથાને ગંભીર તજ હલકાર્ધ, અદ્ય ગુણ મળતાં ન જવું છલકાર્ધ;
હારે બહું યાશે તેથી તારું ભાઈ. જવાસાં ૧૦
- થયાં સૌ પ્રપુક્ષીત તેવો તું થાને, સરસ ગુણ વરસાદના ગણી ગાને;
હારે મીત્રતાથી હળી મળી જાને. જવાસાં ૧૧
- કહ્યા આ તો કથન તારે શુભ કામે, દેખી તારું દુઃખદિલધારી દયામેં;
હારે રૂડી રીતથી દલપત્તરામે જવાસાં ૧૨

અથ શ્રી ઉપદેશી સજ્જાય.

(રાગ-ગરબાનો.)

શુભ જ્ઞાન રસીલી રૂડી દેશના રે લોલ;
આંખે સ્વામિ મુહમ ગુણધાર ને;

- ખોયો કાળ અનંત ભવ રાસમાં રે લોલ,
પ્રાણી જોને તું મન વિચાર જો. શુભ જ્ઞાન૦ ૧
- એક સોય અગર અવિકાશમાં રે લોલ,
ત્યાં શરીર અસંખ્ય નીગોદ જો;
જીવ અનંત કહ્યા જીવ વીરજી રે લોલ,
પ્રાણી તીહાં આદિ વિનોદ જો, શુભ જ્ઞાન૦ ૨
- કોઈ દિન સુરપતિ નરપતિ તું થયો રે લોલ,
પામ્યો હય ગય રાજ્ય ઉદાર જો;
કોઈ દિન રોયો એકીલો તું રાનમાં રે લોલ,
એમ ભટકયો ચૈતન નિરાધાર જો. શુભ જ્ઞાન૦ ૩
- વરજી નીજ ગુણ મોહની છાકમાં રે લોલ.
પડ્યો અશુભ તણા પડછાય જો;
દેખી શ્વાન ભસે નીજ રૂપનેરે લોલ,
પડ્યુ કાચ તણા ઘરમાંય જો. શુભ જ્ઞાન૦ ૪
- ભમ્યો યોગતી ભાવ યોગાનમાં રે લોલ,
પામ્યો ઉત્તમ એ નર દેહ જો;
ટાળે પાતીક જો ક્ષીણ આદરે રે લોલ,
ચરણ ધર્મ તણાં ગુણ એહ જો. શુભ જ્ઞાન૦ ૫
- ભરી સુમતી સરોવર નીરજી રે લોલ,
કરો ઉજવળ નીજ ગુણ ચંદ્ર જો;
કહે હીર મુનિ ભવ તારણો રે લોલ,
એમ ભાખ્યાં ઉપદેશ જીજીવ જો. શુભ જ્ઞાન૦ ૬

પ્રથમ પોતાનું સંભાળવા વિષે.

(હાહરા.)

પોતાનું ઘર પ્રજાળે, તે તો પીડા ટાળ;
પરની તારે શી પડી, તું તારું સંભાળ;

વખત જશે વહી વાતમાં, કાળ ઝડપશે કાલ;	
ચતુર હોય તો ચેતીને તું તારું સંભાળ.	૨
જળ લઈ ભેઈએ તેટલું, ગરણું લઈને ગાળ;	
નદી તળાવ ગળાય નહિ, તું તારું સંભાળ.	૩
તુજ ઘર પર પાણી પડે, પરઠવ ત્યાં પરનાળ;	
નલ સઘળું ઢંકાય નહિ, તું તારું સંભાળ.	૪
પથે પગરખા પહેરીને, તાપ તપે તો આલ;	
મેઢની બધી મઢાય નહિ, તું તારું સંભાળ.	૫
પેખી ભે તુજ પગ વિષે, આઝી લાગી આળ;	
શું બીજને શીર જીવે, તું તારું સંભાળ.	૬
જલાય પાપ ન જગતનું, તારું પાપ પ્રભાળ;	
બીજને પછી બોધ કર, તું તારું સંભાળ.	૭
જળ તુજ ઘરથી વહી જવા, ખોદ પ્રથમથી ખાય;	
વળતી બીજી વાત કર, તું તારું સંભાળ.	૮
પ્રથમ પેખ ઘરને પછી, ભે આકાશ પાતાળ;	
પાર ન આવે પર તણો, તું તારું સંભાળ.	૯
કર તું તારા બાગને, પાણી પેહેલી પાળ;	
કરશે તો કરશે બીજા, તું તારું સંભાળ.	૧૦
પેખી ચળગત પારકી, અમથો અંતર બાળ;	
કરશે તે ફલ પામશે, તું તારું સંભાળ.	૧૧
પાપ ન પેખીશ પારકું, નિજ ગુણ દોષ નિહાળ;	
ફુનિયામાં દલપત્ત કહે, તું તારું સંભાળ.	૧૨

શ્રી ઋષભદેવનું સ્તવન.

(“ કર પડીકમણું ભાવશું ”—એ દેશી.)

જગજીવન જગ વાલ હો, મરૂદેવીનો નંદ લાલ રે;
મુખદીઠે મુખ ઉપજે, કરશણે અતિહી આનંદ લાલ રે, જગ ૧

આંખડી અંબુજ પાંખડી, અષ્ટસી શશી સમ લાળ લાલ રે;
વદન તે શારદ ચંડલો; વાણી અતિ રસાળ લાલ રે. જગ૦ ૨
લક્ષણ અંગે બિરાજતા, અષ્ટને સહસ ઉદાર લાલ રે;
રેખા કર ચરણાદિકે, અભયંતર નહિ પાર લાલ રે. જગ૦ ૩
ઘંદ્ર ચંદ્ર રવી ગીરી તણાં, ગુણ લઈ ઘડીયું અંગ લાલ રે;
લાઝકિહાં થકીઆવીયું, અચરીજ એહ ઉત્તંગ લાલ રે. જગ૦ ૪
ગુણ સઘળા અંગે કર્યાં, ફૂર કર્યાં સવિ દોષ લાલ રે.
વાચક જશ વિજય સુહૃદો, દેને સુખનો પોષ લાલ રે. જગ૦ ૫

શ્રી બાહુ જીન સ્તવન.

સાહેબ બાહુ જીનેશ્વર વિનવું, વિનતડી અવધાર હો;
સાહેબ લવ લયથી હું ઉલગો, હવે લવ પાર ઉતાર હો. ૧
સાહેબ તુમ સરીખા મુજ શીર છો, કર્મ કરે કેમ જોર હો;
સાહેબ ભુજંગ તણાં લય ત્યાં નહિ, જે વન વિચરે મોર હો. ૨
સાહેબ જીહાં રવિ તેજે જળહજે, તિહાં કેમ રહે અધકાર હો;
સાહેબ કેશરી જીહાં કીડા કરે, તિહાં નહિં ગજ પરીચાર હો. ૩
સાહેબ તિમ જે તુમે મુજ મન રમો, તો નાશે ફૂરીત સંભાર હો;
સાહેબ વચ્છ વિજય સુસીમાપુરી, રાય સુગ્રીવ મદાર હો. ૪
સાહેબ હરીણુ લંછન એમ મેં સ્તવ્યો, મોહની રાણીનો કંઠ હો;
સાહેબ વિજયાનંદન મુજ દીયો, જસ કહે સુખ અનંત હો. ૫

દ્રૌપદી અને નારદની સજ્જાય.

(“શયજી અમને હિંદુ આણા કે રાય ગરાશીયારે લોલ”-એદેશી
આબ્યા નારદ મુનિ તેણીવાર કે, પાંડવ પાંચ ધરે રે લોલ,
ઉઠી મળીયા યુધીષ્ઠિર રાય કે, ભીમ હરખ ધરે રે લોલ;

- અર્જુન નકુળ બે જોડી હાથ કે, નમન ભલે કરે રે લોલ,
સહદેવ તીમ વળી લાગે પાય કે, પધારો મુખ ઉચરે રે લોલ. ૧
- માંહિ બેઠા કુંતા માત કે, દ્રૌપદી પરીવારશું રે લોલ,
તિહાં ગયા નારદ દેખી સભા સહુ, ઉઠી હરખશું રે લોલ;
દ્રૌપદી ઉઠી નહિં રે લગાર કે, નવી પુન્ન કરી રે લોલ,
રોષે ભર્યો નારદ મનમાંહિ કે, બોલે રીશ ધરી રે લોલ. ૨
- દ્રૌપદી પાંચ પાંડવની નાર કે, મુજને કીમ ન નમે રે લોલ,
એને સંકટમાંહિ નાંખુ તો, માંહે મન ગમે રે લોલ;
ચિંતવી ચાલ્યો જાય આકાશ કે, ઘાતકી ખંડમાં રે લોલ,
જીહાં છે પદ્મોત્તર વળી રાય કે, સ્ત્રીયોના ઝુડમાં રે લોલ. ૩
- બોલ્યો નારદ સુણુ પદ્મોત્તર, મુજ એક વાતડી રે લોલ,
સુણી તીહાં પદ્મોત્તર વળી રાય કે, દેવ આરાધીયો રે લોલ,
દેવ પાસે તેડાવી નાર કે, નેહ જગાવીયો રે લોલ. ૪
- દ્રૌપદી તાહરે કારણ મેંય કે, કઠોર દુઃખ સહ્યો રે લોલ,
ચોથે ઠહાડે તુજ મુખ કમળનું, દરશન મેં લહ્યો રે લોલ;
પુન્ય પામ્યો તાહરો જોગ કે, વાંચીત મુખ વિલસીયે રે લોલ,
મુનજરે જુઓ સાહામું નારી કે, દરશન દીજીયે રે લોલ. ૫
- બોલી તિહાં દ્રૌપદી નામે નારી કે, બંધવ રહે વેગજો રે લોલ;
મારે વ્રત છે મોટો છ માસ કે, શીયળ પાળું નીરમજો રે લોલ;
બોલ્યાનું નહિ હમણા કામ કે, સહી પછે જે હુંસે રે લોલ,
એમ કહી વનિતા તીહાં રહી વાસ કે, વળતુંધંડાંશ્યું હુવો રે લોલ. ૬
- ઉંઘથી જાગ્યો યુધીષ્ઠિર રાય કે, અરહું પરહું જીવે રે લોલ,
રાતની રાતમાં કીહાં ગઈ નાર કે, થાકીને સુઈ રહ્યો રે લોલ;
પ્રભાતે ઉઠી યુધીષ્ઠિર રાય કે, સહુ ગામ ઢઠાળીયો રે લોલ,
ઢેણે દીઠી સુણી હોય દ્રૌપદી નારી કે, પડહોવજડાવીયો રે લોલ. ૭
- ન મળી વનિતા તેહ લગાર કે, નગરી ને દેશમાં રે લોલ,
તે વારે કુંતા ગઈ જહુનાથને, કહ્યું મુખ વેશમાં રે લોલ;

દીકરા દ્રૌપદી લેઈ ગયો કોઈ કે, વેરી દેવતા રે લોલ,
 અમને ન મળી ત્રીખંડ કે, શુદ્ધ કરી ઘો સુતા રે લોલ. ૮
 નારાયણે તિહાં દીધો કોલ કે, બોલ છે માહરો રે લોલ,
 દ્રૌપદી દઉં તુમ હાથોહાથ કે, ભત્રીજો તાહરો રે લોલ;
 એમ કહી ખખર કરાવી ત્રીખંડ કે, થઈ નહિં તે છતી રે લોલ,
 એહવે આંવ્યો નારદ તેણે કે, પ્રગટ કરી સતી રે લોલ. ૯
 પાંડવ પાંચ ને જડુપતિ નાથ કે, પહોંચ્યા કંકાપુરી રે લોલ,
 જીત્યો તિહાં પદ્મોત્તર વળી રાય કે, દ્રૌપદી વારી હરી રે લોલ;
 વાજ્યો તિહાં જીતનો શંખ વાજત્ર કે, પહોંચ્યા સર્વે ઘરે રે લોલ,
 મંગળ થાય શીયળ પ્રભાવે કે, ઘરઘર ગુઠી ઉછળે રે લોલ. ૧૦
 દ્રૌપદીએ પાળ્યું નીર્મળ શોળ કે, લીલ પામી ઘણું રે લોલ,
 આયુ પાળી પહોંચી પ્રદ્ધલોક કે, આગમ વચન સુણી રે લોલ;
 પોરખંદરમાં રહી ચોમાસ કે, સતી ગુણ વર્ણવ્યા રે લોલ,
 મુનિ મયાચંદને શ્રાવકે સહુ કે, ભલે ભાવે વિનવ્યા રે લોલ. ૧૧

ઉપદેશી સજ્જાય.

(“ રાગ પરજયો. ”)

જ્ઞાન સુધા રસ પીજીયે, જળ લગે ઘટમાં પ્રાણ;	
આ જુગ જુઠો જાણુજો, જાણો સ્વપ્ન વીલાસ.	જ્ઞાન૦ ૧
અમૃત પીતાં ના ફીજીયે રે, કાંઈ આળસ અંગ;	
આચિંતાનો આવી મળે, કાળ રૂપી ભોરંગ.	જ્ઞાન૦ ૨
લખ ચોરાશી ચોનીમાં રે, ધર્યાં બહુ અવતાર;	
દુર્લભ દેહી માનવની; પામ્યાં મનુષ્યાવતાર.	જ્ઞાન૦ ૩
ફરી ફરીને નહિં મળે રે, આ અવસર સાર;	
અખકે શું મોતી પરોવી લ્યો, પછી ઘોર અંધાર.	જ્ઞાન૦ ૪
જેવાં તે ઝાકળ ઝાંઝવા રે, જળ બીંદુ ને વીજ;	
એવાં આ દેહીના રૂપ છે, આતમ કારજ સાધ્ય.	જ્ઞાન૦ ૫

મહા પદારથ પામીયો રે, મ કરે પ્રમાદ;
 આ અવસર ફરી નહિં મળે, છાંડ કુડો એ પંથ. જ્ઞાન૦ ૬
 માયા તે મીઠી વેલડી રે, નારી ને પરિવાર;
 તેમાં તે મન ખુંચી રહ્યું, તો જાણ નરક દુવાર. જ્ઞાન૦ ૭
 મુરખ નથી વિચારતો રે, ક્ષીણ લાખેણી જાણ;
 દસ દ્રષ્ટાંતે દોહીલો, મનુષ્યપણું ક્યાંથી પમાય. જ્ઞાન૦ ૮
 જીવ જાતાં ચાલ્યો એકલો રે, શરણે કોઈ ન થાય;
 અનંતી ઋદ્ધીનો ઘણી આતમા રે, કર્મે નિર્ધન નિર્જાળ થાય. જ્ઞાન૦ ૯
 જળે ન લેદાય આતંમા રે, નહિં શસ્ત્રે છેદાય;
 અગ્નિ દહે નહિં આત્મા, હાં રે નહિં બાંધ્યો બંધાય. જ્ઞાન૦ ૧૦
 સુખ અનંતા સિદ્ધનાં રે, કર્મ ટાળે પમાય;
 ચેત જીવ ગમાર તું, ઘણું ઘણું શું કહેવાય. જ્ઞાન૦ ૧૧

નેમ રાજુલના નવ ભવની સજ્જાય.

રાણી રાજુલ કરજેડી કહે, તમે જાહવ કુળ શણુગારો મારા વાલા,
 આઠે ભવની પ્રીતડી, પ્રભુ મત મેલો વીસારી મારા વાલા;
 હું વારી જીનવર નેમને, એક વીનતડી અવધારો મારા વાલા. એ ટેક. ૧
 સુરતડું સરખો તાહરો, પ્રભુ નિતનિત નીરખું દેહાર મારા વાલા. હું ૦૨
 પહેલો તે ભવ ધનવંતીનો, નમે ધન્નો નામે ભરથાર મારા વાલા;
 મને વેવીશાળ મેળવતાં, છાંનો મોકલ્યો મોતીનો હાર મારા વાલા. હું ૦૩
 ચારિત્ર લેઈયે સુધરમાં, એ તો દેવતણો અવતાર મારા વાલા;
 ક્ષણ એક ધીરહ બમતા નહિં, ત્યાં આગળ ધરતા પ્રાણ મારા વાલા. હું ૦૪
 ત્રીજો ભવ વીધાધરનો, તમે ચીત્રાગઢ રાજકુમાર મારા વાલા;
 લોગવી પદવી ભુપતિ, હું તો રતનવંતિ તજ નાર મારા વાલા. હું ૦૫
 સાધુનાં મહાવ્રત પાળીયે, તમો પામ્યાજી રિદ્ધિ અપાર મારા વાલા;
 માહેંદ્ર સુરલોકમાં, એ ચોથો ભવ વિચાર મારા વાલા. હું ૦૬

પાંચમો ભવ અતિ દીપ્તો, એતો નર અપરાજિત શાર મારા વાલા;
 પ્રીતવંતી હું તાહરી, હું તો હતી હૈયાનો હાર મારા વાલા. હું ૦ ૭
 અહીં ચારિત્ર હરખે ભરી, હવે છઠ્ઠો ભવ ઉદાર મારા વાલા;
 આરણ્ય દેવલોકે બે જણાં, સુખ વીલસ્યાં શ્રીકાર મારા વાલા. હું ૦ ૮
 સંખરાજનો ભવ સાતમો, હું તો જસોમતિ પ્રાણુ આધાર મારા વાલા;
 વીસ સ્થાનક ફરસ્યાં તિહાં, તિહાં વત્યો જ્યજ્યકારમારા વાલા. હું ૦ ૯
 આઠમો ભવ અપરાજિત, કાંઈ વરસે જાય ખર્તીમ હજાર મારા વાલા;
 ઇચ્છા તે ઉપજે આહારની, એતો પુર્વ ભવ પુન્ય પ્રકાશમારા વાલા. હું ૦ ૧૦
 હરીવંશ માંહે ઉપના, તોરી શીવાદેવી માત મલાય મારા વાલા;
 નવમે તે ભવ કયાં પરીહરે, કાંઈ રાખેજી લોક વહેવાર માસવાલા. હું ૦ ૧૧
 એવું સુંણીને સંખંધ પાછલા, નેમજી ભણ્યા બ્રહ્મ આચાર્ય મારા વાલા;
 તમને સાથે તેડવા, હું આવ્યો સસરા દુવાર મારા વાલા. હું ૦ ૧૨
 એવું સુંણી રાજેમતિ, ગયાં તે પીઉજીની લાહાર મારા વાલા;
 નિશ્ચેકરએનાસાહેબા, રૂઝે સ્નેહ પાળો મુક્તિ મોઝાર મારા વાલા. હું ૦ ૧૩
 ધન્ય ધન્ય તે જીનખાવીસમાં, જેણે તારી પોતાની નાર મારા વાલા;
 ધન્ય ઉગરસેનની નંદીને, એ તો સતીયો માંહે શીરદારમાસવાલા. હું ૦ ૧૪
 સંસાર છોડી સંચમ આદ્યો, કર્મ ખપાવી કેવળ પામીયા મારા વાલા;
 પહોંચ્યા છે મુક્તિમાં, વત્યો છે જ્યજ્યકાર મારા વાલા. હું ૦ ૧૫

માનની સજ્ઞાય.

માન ન કીજે રે માનવી, માને જ્ઞાન વિનાશ
 ધ્યાન ન પામે ધરમનો, મરી મરી દુર્ગતિ જાય. માન ૦ ૧
 જે નર મહેલે રે પેઢતાં, કરતાં હાસ વિલાસ;
 તે નર મરી રે માટી થયા, ઉપર ઉઝ્યાં છે ધાસ. માન ૦ ૨
 જે નર કસી કમ્મર ખાંધતાં, શાણુ કસખી રે પાધ;
 તે નર રણ અઠવી પડ્યાં, આંચો મારે રે કાગ. માન ૦ ૩
 ચોસઠ સહસ્ર અલેઃહરી, પાચઠલ છનુ રે કોડ;
 તે નર અતે રે એકલા, સુતા ચીવર ઓઢ. માન ૦ ૪

જે નર છત્તર ધરાવતાં, છાંટતાં ગેહરી સુગંધ;	
તે નર પડીયા રે અરણ્યમાં, કાયા કાળજ વાણ.	માન૦ ૫
જે નર દીવો જોઈ પોઢતાં, કામની કંઠ લગાય;	
તે નર રણ અટવી પડ્યા, ઝળકા લે રે સંસાર;	માન૦ ૬
જે નર ચુવા ચંદન ચરચતાં, મુખ વાવરતાં રે પાન;	
તે નર પડીયા રે કાઠમાં, પડે છે ધડાધડ ડાંગ.	માન૦ ૭
જે નર હસી હસી ખેલતાં, ખેલતાં ચેપટ દાવ;	
તે નર મરી માટી થયા, હાંડી ઘડે રે કુંભાર.	માન૦ ૮
જે નર પટ પીતાંબર પહેરતાં, કંઠે મુક્તાફલ હાર;	
તે નર નાગા રે પધારીયા, જો જો એ રે સંસાર.	માન૦ ૯
જે નર હોડાહોડે ચાલતાં, નીરખતાં છાંયા અપાર;	
તે નર પહેલેપહેરેચાલતાં, ખીજે પહેરેખાળી જાળી રાખ.	માન૦ ૧૦
જાદવ સરખા રે વહી ગયાં, જો જો રે કૃષ્ણ નરેન્દ્ર;	
વન કોસંખીમાં એકલા, હણીયા ખાણુશું જાણ.	માન૦ ૧૧
ભરતચક્રી સરખા જે થયા; જો જો ઋદ્ધી વિસ્તાર;	
અરીસા ભુવનમાંહિ એકલા, ઉપન્યો કેવલજ્ઞાન,	માન૦ ૧૨
મૃગાપુત્ર સરીખા જે હુઆ; જો જો ઋદ્ધી અપાર;	
નાટક પડાવી ઉતર્યા, અનુભતિ માગે રે માય.	માન૦ ૧૩
પડે રહેતી પદમણી, નિત નિત નવલા શણગાર;	
અશુભના દળ આવીયાં, ઘરઘરની રે પાનીહાર.	માન૦ ૧૪

સ્વંધકકુમારની સજ્ઞાય.

(‘મૃગાપુત્ર’ની અથવા ‘ક્ષીણ લાખેણી રે જાય’—એ દશી.)
 શ્રી શ્રીમંદીર પાચ નમી જી, માગું એક પસાય,
 ખંધકકુમાર ગુણ ગાવતાં જી, મારે હઈંડે હરખ અપાર;
 મુનિવર જીઓ ભગવંતનું રે જ્ઞાન. (એ ટેક.) ૧
 સાવથી નગરી સોદ્યામણી જી, કનકકેતુ તિહાં રાય;
 ખંધકકુમાર સોભાગીયો જી, મલીકુંવરી તેની માંચ, મુનિ ૨

- વન જાય મુનિવર વાંઢવા જી, વચન સુણી વૈરાગ્ય;
માત પિતાને એમ કહે જી, લેશું સંયમ ભાર. મુનિં ૩
- માત પિતા વળતા ઈમ કહે જી, તું નાનકીઉં રે ખાળ;
ચારિત્ર છે વત્સ દોહીલો જી, જેસી ખાંડાની ધાર. મુનિં ૪
- પંચમહામત પાળવા જી, પંચે મેરૂ સમાન;
દોષ ખેંતાલીસ ટાળવા જી, લેવો મુઝતો આહાર. મુનિં ૫
- મોહ દાવાનળ પ્રજળે જી, હંધડે ઉઠી રે ઝાળ;
મ્હારો કુંવર છે નાનકો જી, રખે દુહંચો સુકુમાળ. મુનિં ૬
- રાય રાણીને વિનવે જી, રાણી કરોને વિચાર;
પાંચશે જણુ વર્તી કરો જી, મેલો કુમારની સાથ. મુનિં ૭
- પાંચ સુમતિ ત્રીન ગુપતશું જી, મુનિવર કરે રે વિહાર;
નગરી કુંતિ આવીયા જી, જન મન હરખ અપાર. મુનિં ૮
- નગરી તો બનેવી તણી જી, ઠર નહિં એક લગાર;
નફર તો કામે ગયા જી, એકલા રહ્યા સાધ. મુનિં ૯
- વહેરણુ વેળા પાંગર્યા જી, નગરી કીચો રે પ્રવેશ;
શીર ઢાઝે પાય બળે જી, મમતા નહિ લવલેશ. મુનિં ૧૦
- રાય રાણી સોગઠે રમે રે, દ્રષ્ટે દીઠો રે સાધ;
મુજ ખંધવ ઈમહીજ હતા જી, નયણુ વધુટા નીર. મુનિં ૧૧
- રાય રાણીને નીરખતાં જી, રાય મન હુઆ રે વીખવાહ;
રાયના જન હંકારીયા જી, જતીનો કરો પરીહાર. મુનિં ૧૨
- રાયના જણુ સાથે થયા જી, જતીની સાહી રે ખાંદા;
અમને રાય આદેશીયો જી, ખંધન દીધા રે સાધ. મુનિં ૧૩
- ધીરજ તો સાધુ કરે જી, ન લીચે આપણો રે નામ;
સમતા ભાવે ચાલીયા જી, લેતાં લગવંતનું નામ. મુનિં ૧૪
- મસાણુ ભૂમિકા લેઈ ચાલ્યા જી, કોપ ચડ્યો તેણીવાર;
ત્વચા ઉતારી દેહની જી, ના આણ્યો રોષ લગાર. મુનિં ૧૫
- પરિસ્સાહ તો સાધુ સહે જી; અંતગડ કેવળી રે હોય;
આઠ કર્મનો ક્ષય કરી જી, પહોંચ્યા મુક્તિ સોય. મુનિં ૧૬

- ઝાડે પ'ખી મુજ્યા હ, રોયા રોઝ શીયાળ;
 ત્રયા ઉતારી જવતાં હ, તે રાણીનો વીર. મુનિ૦ ૧૭
 હાહાકાર નગરી હુઈ હ, જોવા મળીયાં રે લોક;
 રાય રાણી જોવા મળ્યાં હ, મળીયાં રાણે રાણ. મુનિ૦ ૧૮
 નફર તો ચૌદીશે જોઈ હ, ના દેખે મુનિના રે પાય;
 કયાંય તો દીસે નહિ હ, હુઈડા મ્હારો ભરાય. મુનિ૦ ૧૯
 હવે આમણ દુમણ નીકળ્યા હ, ચેડી પુછે રે વાત;
 કીહાંથી આવ્યા કીહાં જશે હ, કુણ તણા રજપુત, મુનિ૦ ૨૦
 સાવર્થીનગરી અમે વસી હ, કનકકેતુ તિહાં રાય;
 ખંધકકુમાર સંયમ લીયો હ, તેહની ચોકી થાય. મુનિ૦ ૨૧
 વચન મુણી ચેડી તણાં હ, હુઈડે ઉઠી રે ઝાળ;
 હા હા મેં એ શું કર્યું હ, હણીયો નાનડીયો બાળ. મુનિ૦ ૨૨
 પરિસ્સાહ તો સાધુ સહે હ, અવરે સદ્યા નહિ જાય;
 આઠ કરમનો ક્ષય કરી હ, પામ્યાં મુખ અનંત. મુનિ૦ ૨૩
 રાય રાણીને વિનવે હ, રાણી કરો રે વિચાર;
 બંધવના દુઃખ ઠોહીલા હ, લેશું સંયમ ભાર. મુનિ૦ ૨૪
 મળી માણેક ને મોતી હ, છોડયો રચણ ભંઠાર;
 મમતા મુકી રાજની હ, લેશું સંયમ ભાર મુનિ૦ ૨૫
 મમતા મુકી રાજની હ, છોડયો સઘળો રે સાથ;
 રાય રાણી સંયમ લીયો હ, પાંચસોને પરિવાર. મુનિ૦ ૨૬
 કેવળજ્ઞાની સમોસયાં હ, પ્રશ્ન પુછે રે રાય;
 આગે હતાં કે નવાં બાંધીયાહ, તે ભાંજ્યો ઋષીરાય. મુનિ૦ ૨૭
 ઘણે કામે બાંધ્યા હુતા હ, જે નથી હુયો રે ક્ષય;
 મુરપણે પરિસ્સાહ સદ્યા હ, પહોંચ્યા મુકિત મોઝાર. મુનિ૦ ૨૮
 વચન મુણી કે વળી તણાં હ, અધિકો હુયો વૈરાગ;
 આઠ કરમનો ક્ષય કરી હ, પહોંચ્યા મુકિત મોઝાર. મુનિ૦ ૨૯
 કરભોડી કવીયણ ભણેહ, મુણજો ભવીયણ લોક;
 કર્મતણાં બંધ મત કરો હ, જાઓ શીવપુર લોક. મુનિ૦ ૩૦

રાજેમતી અને નેમનાથની સજ્જાય.

નેમ છનેશર કેશર ભીનેવેશ,(૨) રાજેમતી રાણીને તબ્યારે.માણારાજ.

પુરવ ભવની પ્રીતલડી સંભાળ રે, કાંઈ પ્રીતલડી સંભાળ;
નઠાર ન થઈયે નાહલા રે. માણા૦ ૧

બહવરાય તાહરી બન બેયાની હોંશ રે, કાંઈ બન બેયાની હોંશ;
તોરણથી કેમ પાછા વળ્યા રે. માણા૦ ૨

રાબુલ ચાલ્યા પીયુછની પાસ રે, કાંઈ પીયુછની પાસ;
વાટમાં વરસ્યા મેહુલા રે. માણા૦ ૩

ભીંબય ભીંબય ચુંદડીયો ને ચીર રે, કાંઈ ચુંદડીયો ને ચીર;
ભીંબય કોરા કંચુવા રે. માણા૦ ૪

રાબુલ પેઠાં ગીરી ગુફાની માંહી રે, કાંઈ ગીરી ગુફાની માંહિ;
ઉતાયાં ભીના વેશવા રે. માણા૦ ૫

સુકબ્યાં કાંઈ ચુંદડીયો ને ચીર રે, કાંઈ ચુંદડીયો ને ચીર;
સુકબ્યાં કોરાં કંચુવા રે. માણા૦ ૬

દીઠાં દીઠાં રાણીજનાં રૂપ રે, કાંઈ રાણીજનાં રૂપ;
કાઉંસગથી રહનેમી ડગ્યા રે. માણા૦ ૭

પદમણી કાંઈ પુરૂ મનની આશ રે, કાંઈ પુરૂ મનની આશ;
શ્મીને મન રીઝવું રે. માણા૦ ૮

જમ્યાં જમ્યાં ભાત રસાળ રે, કાંઈ ભાત રસાળ;
વમેલો વાંછે ભુંડલો રે. માણા૦ ૯

હીયરણી તુમ દુષ્ટ વચન સંભાળ રે, કાંઈ દુષ્ટ વચન સંભાળ;
આશા ન કરસો અમ તણી રે. માણા૦ ૧૦

એ રે સતીનાં જે ગુણ ગાશે રે, કાંઈ જે ગુણ ગાશે;
મનવંચીત આશા તો ફળે રે. માણા૦ ૧૧

પરનારીની પ્રીત તજવા વિષે સજ્ઞાય.

(દશી—‘લલના’ ની.)

પરનારીની રે પ્રીત, ભવોભવ છંડીયે,	લલના.
શીયળ અમુલક રત્ન, જતન કરી રાખીયે;	લલના.
ખરચે સોનાની કોડો, રતન હીરા ઘણા,	લલના.
તોયે ન છુટે રે પાપ, એ પરનારી તણાં.	લલના. ૧
પરણ્યો પંચની શાખ, તો તે નારી ભલી,	લલના.
જો હોય પોતાની નાર, તોય આખર છંડીયે;	લલના.
શીયળ અમુલક રત્ન, જતન કરી રાખીયે,	લલના.
જે નર ઘોડે સ્વાર, તો પાળા દોડી વળ્યાં.	લલના. ૨
જે નર હોય ચતુર, તો તે નર ચેતી રહ્યાં,	લલના.
જે નર હોય મુંઢ ગમાર, તો તે નર લપટાઈ રહ્યાં;	લલના.
અખડ બખડની વાતો, વસે રે ખંડખંડમાં,	લલના.
ખાસી અંધારી રાત, ઝળુકે વીજળી.	લલના. ૩
ઝરઝર વરસે છે મેહ, રાગુલ ભીંજાય ચુંદડી,	લલના.
સરખી સહીયરોની ટોળીમાં, રાગુલ બેઠાં માળીયે;	લલના.
ફરકે છે જમણેરું અંગ, જાદવ પાછા વળ્યા,	લલના.
ઘેલી બની ઘેલું શું બોલો, જાદવ પાછા નહિ વળે.	લલના. ૪
જેમું અંધાણી છે પ્રીત કે, ટાળી નાહિ તુટે,	લલના.
દુધ સીંચાવોને લીંબ કે, કડવાસ નહિ મટે;	લલના.
જેણે ખાધા વછનાગ કે, ઝેરથી નહિ મરે,	લલના.
જેણે ઓળંચ્યા સાપ કે, વીંછીંથી નહિ ડરે.	લલના. ૫
ઝેર સીંચાવો દ્રાક્ષ કે, મીઠાસ નહિ મટે,	લલના.
એક મોતી ને બીજું મન કે, ભાગ્યું નહિં ભજે;	લલના.
જેના પડયાં રે સ્વભાવ કે, ટાળ્યાં નહિં ટળે,	લલના.
હીરવિજયની જોડ તો, સઘળી પુરી થઈ.	લલના. ૬

કાયાયે જીવપ્રત્યે કરેલી વિનંતિ વિષે સજ્ઞાય.

એકલહી મત મેલો, જીયા જી માને એકલહી મતી મેલો. એ ટેક.
સેજ ખીછાય પલંગ પર સુતી, અખ ધરતીયે મતી મેલો;
ઝાઝા જતન કરાવું મહારા પ્રભુ જી, માહરે મંદીરીયે ખેલો. જી ૧
જીવ કહે રે સુણ કાયા રે લોણી, થારો મારો ન્યારો ૧ગેલો;
હમ પરદેશી ઉઠકર બસી, મહારો રહેણો બને નહિં ભેળો. જી ૨
લાખ ચોરાશીમાં ભમતાં ભમતાં, પ્રીત કરી ઘણી વેળા;
આપ ઘર એ શી રીત બની હે, અંતે થારો માહરો રહેણો એકીલો. જી ૩
ખાઈ ખાઈ લોહી માંસ વધાર્યો, દ્રવ્ય કુટુંબ કરી ભેળો;
સજ્જન ધન અંતે કામ નહિં આવે, મહારો શ્વાસ ગયો જખ છેલ્લો. જી ૪
હયા વીહુણા મુને લોક ઉઠાવે, જંગલ લગે દેવે જેરો;
તુજ વીના મુને માટીમાં મીલાવે, હાયહાય પાડું ૨હેલો. જી ૫

ચેતનને સમજની સજ્ઞાય.

(“ સહુકો સુણજો રે કરમ સમો નહિં કોઈ. ”—એ દશી.)

ચેતન ચેતજો રે એ કાળ ન મેલે કેડો,	
સંબલ સીધર સાથે લેજો, કીનાસ વસે છે નેડો.	ચેતન ૧
છાયા મીશ કરીયે નિત્યે, છગગ વેશે છાનો;	
ઓચિંતો એ પકડી જાશે, કાંઈક ચડાવી ખાનો.	ચેતન ૨
તનું રૂખ એ જીવ ખટેરો, ઇચ્છારામે રમતો;	
કુર વિનાશ એ સમજી પેરે, લેઈ જાશે ભમતો.	ચેતન ૩
ખાળા ખુદ્દા ગર્ભે હુતા, ભેખન વય લેઈ જાવે;	
કાચાં પાકાં સઘળાં ખેંડાં, એહને દયા ન આવે.	ચેતન ૪

- તું જાણે પરવારી જઇશું, લોચા સઘળા ધોઇ;
હાંહાં કરતાં લેઇ જાશે, સહુકો રહે એમ જોઇ. ચેતન૦ ૫
- તું અમરપેરે સ્થીર થઇ બેઠો, લોચા વાળે મુંઢ;
લખપતિ નરપતિ શેઠ સાર્થવાહ, તુજ આગળ કેઈ બુઢ. ચેતન૦ ૬
- આજ કાલ કે પોર પરારે, ધર્મે વિલંબ જ કરતો;
ક્ષણ ક્ષણ આયુષ્ય ઓછો થાયે, અંજળી જળા જીમ ખરતો. ચેતન૦ ૭
- તારે તો રોહણમાં ગાળે, બહેરો થઇને બેઠો;
તુજ આગળ કેઈ નર આલ્યા, તું એ પંથે પેઠો. ચેતન૦ ૮
- વાર કવાર એ સુખી દુઃખી, ન ગણે એકે ટાણું;
અવર રૂઠ્યા તે દામે યાયે, ન વળે એહનું આણું. ચેતન૦ ૯
- નિશ્ચિંત નવ સુધયે પ્રાણી, જમનો ઝાઝો જોરો;
માત પીતાદિક ભેતાં લેશે, કેનો ન ચાલે તોરો. ચેતન૦ ૧૦
- સમરથાયે ચેત્યો નહિં પ્રાણી, આવે આયું બહુ ઝુરે;
બુઢતાં વારે કેવી લાગે, શાયરને જેમ પુરે. ચેતન૦ ૧૧
- રાત દિવસ ચાલે એ પંથે, કિણે ન જાયે કળીયો;
થાવચ્ચાદિક તે મુનિ ચેત્યા, તેહને એ ભય ટળીયાં. ચેતન૦ ૧૨
- પાણી પહેલી પાળ જે બાંધે, તે જગમાંહિ બળીયો;
ઘર લાગે કુવો જે ખોદે, તે મુરખમાં ભળીયો. ચેતન૦ ૧૩
- જરા કુત્તિ જોખન એ સસલો, આહેડી જમ જાણો;
જીહાં જાસે તિહાં એ મારે, ચિત્તમાં કાં નવિ આણો. ચેતન૦ ૧૪
- એવું જાણી ધર્મ આરાધો, શુ' કરે તે જમ બળીયો;
વીર વીમળ ગુરૂ શિષ્ય વિશુદ્ધ કહે, જઈશીવપુરમાં ભળીયો. ચેતન૦ ૧૫

શ્રી ધર્મનાથજીનું સ્તવન.

(“હાંરે મારે જોખનીયાનો લટકો દહાડા ચાર જે”—એ દર્શી.)
હાંરે મારે ધર્મ જીજ્ઞાસુ, લાગી પુરણ પ્રીત જે,
જીવડો લલચાણો, જીનજીની ઓલગે રે લોલ;

- હાંરે મને થાશે કોઈક, સમે પ્રભુ પ્રસન્ન જો,
વાતલડી તવ માહરી રે, સવી થાશે વગે રે લોલ. ૧
- હાંરે પ્રભુ દુર્જનનો, લાંલેયો મહારો નાથ જો,
ઓળવશે નહિ, ડ્યારે કીધી ચાકરી રે લોલ;
હાંરે મહારા સ્વામિ સરજો, કોણ છે દુનીયાં માંય જો,
જઈયે રે જેમ તેહને, ઘર આશા કરી રે લોલ. ૨
- હાંરે જશ સેવા સેતિ, સ્વાર્થની નહિ સીદ્ધ જો,
ઠાલી રે શી કરવી તેની, ગોઠડી રે લોલ;
હાંરે કાંઈ જીહું ખાય તે, મીઠાઈને માટે જો,
કાંઈ રે પરમારથ, વીણુ નહિ પ્રીતડી રે લોલ. ૩
- હાંરે પ્રભુ અંતરજામી, જીવન પ્રાણુ આધાર જો,
વાયો રે નવિ જાણ્યો, કળયુગ વાયરો રે લોલ;
હાંરે મારા લાયક નાયક, લક્તવત્સલ લગવંત જો,
વારૂં રે ગુણ કેરો, સાહેબ સાયરૂં રે લોલ. ૪
- હાંરે પ્રભુ લાગી મુજને, તહારી માયા જોર જો,
અળગા રે રહ્યાથી હોય, આસીંગલો રે લોલ;
હાંરે કુણુ જાણે અંતરગતની, વીણુ મહારાજ જો,
હેજે રે હસી જોલો, છાંડી આંખજો રે લોલ. ૫
- હાંરે તારે મુખને મટકે, અટકયું મહારૂં મન જો,
આંખડલી અણીયાળી, કામણુગારડી રે લોલ;
હાંરે મારા નયણા લપટ, જેવે ક્ષણુક્ષણુ તુજ જો,
રાતા રે પ્રભુ રૂપે ન રહે, વારીયો રે લોલ. ૬
- હાંરે પ્રભુ અળગા તોપણુ, જાણુજો કરીને હજુર જો,
તારી રે ખલીહારી, હું જાઉં વારણે રે લોલ;
હાંરે કવિ રૂપ વિખુદનો, મોહન કરે અરદાસ જો,
ગીરૂઆથી મન આણી, ઉલટ અતિ ઘણે રે લોલ. ૭

અથ શ્રી પરદેશી રાજાનું ત્રીદાઢિયું.

(દાહરા.)

સ્વાર્થના સૌકો સગાં, જો જો ઇણુ સંસાર;
કિણુ વિધ વિચરે કંથ શું, સુરીકંતા નાર. ૧

કુણુ ખેટા કુણુ પોતરા, કુણુ નારી કુણુ બાય;
સ્વાર્થકા સૌકો સગા, પરમારથ મુનિરાય. ૨

॥ દાઢ ૧ લી. ॥

(દેશી—“ વિંછીયાની. ”

હવે રાણી મન ચીંતવે, એ તો ભરમે ગયો ભૂપાળ રે,
એ તો સાર કરે નહિ રાજ્યની, મને લાગ્યો કવણુ જંજાળ રે;
તમે જોજો રે સ્વાર્થનાં સગાં. એ આંકણી. ૧

એ તો મતલબ કેરો માર રે, જો સ્વાર્થ પુગે નહિ;
તો તોડે જૂનો ખ્યાર રે, તમે જોજો રે સ્વાર્થનાં સગાં. ૨

અઠે કેશી સ્વામિ આયને, એને કિસ વિધ ઉપદેશ દીધ રે;
મારો ઇસો જોરાવર રાજવી, તેને ધર્મે ઘેલો કીધો રે. તમે ૦ ૩

એ રાજશુ' ગરજ સરે નહિ, નવિ ચાલે રાજનો ભાર રે;
કોઈ ઝેર કે શસ્ત્ર પ્રયોગથી, હું રાજને નાંખુ માર રે. તમે ૦ ૪

મારા સુરીકંત કુમાર ભણી, હું તો લેઈ ખેસાડું રાજ રે;
જીમ કામ ચાલે સર્વે રાજનો, મારા સીએવંચિત કાજરે. તમે ૦ ૫

રાણીએ એવું મનમાં ચિંતવી, કુમારને ખોલાવ્યો પાસ રે;
જેતી મનમાં ઉપની, તે કુમારને કરી પ્રકાશ રે. તમે ૦ ૬

માર તું તારા તાતને, કોઈ ઝેર કે શસ્ત્રને જોગ રે;
પછી રાજ ખેસાડું હું તુજ ભણી, મારા ટળી જાય સઘળાડુઃખરે. તમે ૦ ૭

ધરમે ઘેલો એ થયો, એને રાખ્યાથી શું થાય રે;
તું કર રખવાળી રાજની, એ માલ ધારો સહુ જાય રે. તમે ૦ ૮

રાજને રાણી તણો, કેવો હુતો ખ્યાર રે;
રાણીને નામે થાપીયો, સુરીકંત નામ કુમાર રે. તમે ૦ ૯

કોઈ હેત ને ખ્યાર ગણ્યો નહિ, તેણે માંડી ઘણીની ધાત રે;
 રાણી લોકીક શું લાજ નહિ, ઈસડી સગાઈરી જાત રે. તમે૦ ૧૦
 એ તો અવળી ગત નારી તણી, એણે કાંઈ ન કર્યો વિચાર રે;
 એટલો મન શોચ્યો નહિ, મારા ખાલી હોઈ જાશે હાથ રે. તમે૦ ૧૧
 કુમાર સુણી મન ચિંતવે, એ તો દુષ્ટણ દીસે છે માત રે;
 બાપ મારો દુષ્ટી હતો, રહેતાં લોહી ખરડયા હાથ રે. તમે૦ ૧૨
 જો ના કહું તો માતા છે ખુરી, હા કહું તો પિતાની ધાત રે;
 કુંવર અવસરનો જાણુ છે, મુખ બહાર ન કાઢી વાત રે. તમે૦ ૧૩
 એ તો અણખોલ્યો ઉડી ગયો, રાણીને ન દીધો જવાબ રે;
 રાણી મન વિલખી થઈ, હાં હાં ગઈ મારી આખ રે. તમે૦ ૧૪
 મેં તો કહ્યું હતું હિત લણી, કુંવરને ન આવી દાય રે;
 વાત પ્રગટ હુવા થકા, પડશે મુજ ગળામાં આય રે. તમે૦ ૧૫
 કુંવર કહેશે એના બાપને, મહારી છાની પ્રગટશે વાત રે;
 તો હું પહેલાં જ અવશર દેખીને, બેઠી કંઈ રાજાની ધાત રે. તમે૦ ૧૬
 એમ મનમાંહિ વિચારીને, કિહાં રાજા એકલો હોય રે;
 છિદ્ર વિવર કરતી કરે, તિહાં એક દીન અવશર દેખ રે. તમે૦ ૧૭
 અતિ હાથ જોડી કરે વિનતિ, મુજને કૃપા કરો મહારાજ રે;
 તુમને છે છકૂતણું પારણું, શો તો કીજીએ મહારે હાથ રે. તમે૦ ૧૮
 એ તો મુખ ઉપર મીઠો લવે, માંડે છે બહુલી પ્રીત રે;
 પણ અંતર ધાત ખેલે ઘણી, જાણે દુશ્મન કેરી રીત રે. તમે૦ ૧૯
 કુણુ માતા પિતા ભામની, કોણુ પૂત્ર સજ્જન મિત્ર ભાઈ રે;
 દુશ્મન હોવે કપડા દિલરા, જખ કર્મ ઉદય હોય આઈ રે. તમે૦ ૨૦
 વારંવાર રાણીએ કહ્યો, પરદેશીએ માની વાત રે;
 હવે કુણુ ઉપાય રાણી કરે, તે સાંભળજો ચિત્ત લાય રે. તમે૦ ૨૧
 એક સગપણુ પીયુંતણો, વળી બીજો મત્તનો ધાર રે;
 ત્રીજો તપસી વૈરાગીયો, રાણીને નાવી કડ્ડણુ લગાર રે. તમે૦ ૨૨
 આવક મત લીધાં પછી, રાચે તેર ખેલાં કીધાં રે;
 બોગલુચાલીશ દિનમેં કરી, રાચે જશનાં નગારાં લીધાં રે. તમે૦ ૨૩

(દાહરા.)

- પહેલાં રાજાએ ન જાણીયો, રાણી કેરો કૂડ;
અશનાદિકમાં ઘાલીયો, ઝેર સઘળે ભરપૂર. ૧.
- વિધિશું ક્રિયા બિછાવણાં, વચમેં મેલ્યો થાળ;
ભોજન તણી તૈયારી કરી, આવી બેઠો ભૂપાળ. ૨.
- ભોજન પીરસ્યાં ભલભલાં, જમતાં આવી લહેર;
રાય પરદેશીએ જાણીયો, રાણીએ દીધો ઝેર. ૩.
- ઝેર ઉતારણ મુંદ્રિકા, ઘોળી પીયાં વિષ જાય;
ઉપાય કને હુતા ખરા, પણ નહિ ક્રિયા ભૂપાળ. ૪.
- આરોગ્યાં ભલે આદરે, ભલે ભાવે ભૂપાળ;
પણ જાણ્યો અતીર સંસારને, જીવણો કેટલો કાળ. ૫.

॥ તાલ ૨ જી. ॥

(“ બ્રહ્મ્યે મુનિવર બહેરણ પાંગર્યાં રે ”—એ રાગ.)

રાજા તો ઉઠ્યા વેગ સતાબશું રે, રાણી ઉપર ન કર્યો રોષ લગાર રે,
ઉજળી વેઢના કરકસ ઉપની રે, રાખ્યો એણે સમતાભાવ વિશેષ રે;
જેજે સમકિતનો રસ પરગમ્યો રે. એ ટેક. ૧

જન મારગને અધિક ચડાવી શોભ રે, ઇસવી ક્ષમા તો કોઈ વિરલા કરેરે;
છત્યા છે મોહ ત્રણા ને લોભ રે, જેજે સમકિતનો રસ પરગમ્યો રે. ૨

મતો કરીને રાજા ઉઠીયા રે, આયો મનમાંહિ અધિકો જોસ રે;
વેઢનીકર્મ સંચ્યા છે માદ્યરા રે, નહિ છે કોઈ રાણી કેરો દોષ રે. જેજે ૦૩

શરીરે દાહજ્વર ઇસો ઉપન્યો રે, બળું બળું હુઈ રહી જ્યાંરી દેહ રે;
હેલો હુંકારો મુખશુંના કર્યો રે, રાજાએ દેહીશું ન આણ્યો નેહ રે. જેજે ૦૪

પુત્ર પુત્રયાશે સન્નજન ધર થકી રે, મૂલ ન આણ્યો માયા મોહ રે;
આપધલેષધ કોઈ ના કર્યો રે, આણ્યો ધરમશું અધિકો રે. જેજે ૦૫

મનનો જોશ કરીને વેગશું રે, આવ્યો છે કાંઈ પોષધશાળા માંહિ રે;
જ્યા પડીલેહી લઘુ વડી નિતની રે, પૂર્વ દિશે જોડી દોનું હાથ રે;
નમોજીયું ક્રિયા અરિહંતને રે, જાવ ણીજા સિદ્ધ ગતિમાંહ રે. જેજે ૦ ૬

નમોઽથુણું ત્રીજે મુખ પૂર્વ રે, ભાવશું કેસી સમણને કીધ રે;
 ધર્માચાર્ય મોટા માહરા રે, પૂર્વે મેં શ્રાવકના વ્રત લીધ રે. જોજો ૮
 માહરે હવડા વ્રત છે એમહીજ છે રે, જીવને ત્રિવિધ ત્રિવિધ ખમાય રે;
 ઇહાં લેઉછું સુસને આખડી રે, ત્યાં આપ રહ્યા છો દેખ રે. જોજો ૯
 પાપ અઢારે સર્વ પરહરી રે, વળી પચખ્યો છે ચોવીહાર રે;
 ઇષ્ટ કિંટંગ કાયા હુતી રે, એસરાવી છે છેલે શ્વાસોશ્વાસ રે. જોજો ૧૦
 સુરીકંતાએ એમ જાણીયું રે, રખે જીવ્યાનો કરે ઉપાય રે;
 સુખ સમાધિ પુછણને મસે રે, રાજને ગળે દુખો દીધ રે. જોજો ૧૧
 પણ પરદેશીએ ક્ષમા કરી રે, રહ્યો ધર્મનો શુભ ધ્યાન રે;
 ઇસડી ક્ષમા જો કોઈ સાધુ કરે રે, સકતે ઉપજે કેવળજ્ઞાન રે. જોજો ૧૨
 તેરમા ખેલાનો હુતો પારણો રે, આલોધને નિશ્ચલ થાય રે;
 કાળ કરીને ઉપન્યા રે, સૂરપ્રભ દેવ વિમાન રે. જોજો ૧૩
 પાંચે પચાંચે કરી દીપતા રે, પ્રથમ દેવલોકે તત્કાળ રે;
 ક્ષમાને કરણી કીધી અતિ લલી રે, અલ્પ દિવસ વ્રત પાળીયા રે. જોજો ૧૪

॥ ઢાઢ રે જી. ॥

(રાગ—ચોપાઈ.)

રાણી લટો તોડી કરે શોગો, મહારા બહાલા તણો રે વિજોગો;
 મને અન્નપાણી નવિ ભાવે, પરીવાર નહિ રે સુહાવે. ૧
 હું તો ચાર ફેરાની છું નારી, કંથા કરી ચાલ્યા રે ખુવારી;
 મારો નામ મતિ કોઈ લેજો, મહને દરિક્ષણ દેખવા દેજો. ૨
 રાણી લજ્જા કપટ મન ધરતી, ઉમરાવોને દૂરે કરતી;
 રાણી આડી પરીચ કરાવી, રાણી માંહિ ગઈ રે ચલાઈ. ૩
 રાણીએ ઇસડો અકારજ કીધો, રાજને ગળે જઈ દુખો દીધો;
 રાણીએ મનમાં ન આણી મયા, રાજાની નહિ જાણી રે કયા. ૪
 ખુવાનો કારજ કીધો, સુરીકંત કુંવર રાજ દીધો;
 એવો અસ્થીર પદારથ જાણો, સંસારનો મોહ મતિ આણો. ૫
 એમ લાંખ્યો શ્રી કેવળજ્ઞાની, જીવજીવ વાત નહિ કોઈ છાની;
 જીવજીવ કહ્યો જે જીવ કરશે, સંસાર સમુદ્રને તરશે. ૬

અથ શ્રી થાવચ્ચાપુત્રનું ચોઢાઢિયું.

(દોહરા.)

દ્વારામતિ નગરી વિષે, થાવચ્ચા ગાહાવણી નામ;
થાવચ્ચા તસ પૂત્ર છે, રૂપે ચતુર ગુણુ ધામ. ૧
ખત્રીસે કન્યા વરી, એક લગ્ને શ્રીકાર;
સુરની પેરે સુખ ભોગવે, પાંચ વિષય સુખસાર. ૨
એક દિન નેમ પધારીયા, વાણી સુણે હિતકાર;
દિક્ષા લેવા મન થયું, સ્વામિ મુજને તહાર. ૩
ઘર આવી માતા પ્રત્યે, કહે થાવચ્ચાકુમાર;
આજ્ઞા ઘો મુજ માતજી, લેશું સંજમ ભાર, ૪

॥ ઢાઢ ૧ લી. ॥

(“ સાસુ નણ્ણદી મુજને પુછશેરે બહાલા, તેને શું ઉત્તર દઈશરે.”-
એ રાગ.)

માત કહે થાવચ્ચા પ્રત્યે રે બહાલા, સાંભળ મોરી વાત રે,
આતમ ખ્યારો રે તું માદ્યરે રે બહાલા, શોભાગી સુખત રે;
પૂત્ર બહાલા રે, મીઠાં બોલા રે, મોહનગારા રે, આજ્ઞા નહિ રે દઉં-એ ટેક. ૧
ખત્રીસે લલી ભામની રે બહાલા, ભોગવ ઇણશું ભોગ રે;
દિવસ નહિ આ ભોગના રે બહાલા, વૃદ્ધપણે લેજો ભોગરે. પૂંમીંમોંઆંર
રતન સોવન મોતી ઘણા રે બહાલા, ધનનો નહિ પાર રે;
ખાઓ પીવો ને સુકીત કરોરે બહાલા, ખરચો ઇણ સંસારરે. પૂંમીં.મો.આંર
સુખ આયો જે હાથમાં રે બહાલા, પરભવ ચિંતા શું થાય રે;
કેહા ન મુકે પટ નારીયોરે બહાલા, સ્ત્રી મન આશા થાયરે. પૂંમીંમોંઆંર
સાધુ મારગ છે દોહિલો રે બહાલા, જેવી ખાંડાની ધાર રે;
પાંચ મહામત મોટકાં રે બહાલા, દુષ્કર તપ આચાર રે. પૂંમીંમોંઆંર
ખાવીશ પરીસ્સા જીતવા રે બહાલા, લોચવા શીરના કેશ રે;
ભાતપાણી લેવો સુખતોરે બહાલા, બ્રહ્મચર્ય કેમ પાળીશરે. પૂંમીંમોંઆંર
મોહતણે વશ માતા કહે રે બહાલા, એણીપેરે વચનશું હેત રે;
લોગથકી જે હિદ્દરે રે બહાલા, તેને વાત ન આવે ચિત્ત રે. પૂંમીંમોંઆંર

॥ ઢાલ ૨ જી. ॥

(દશી—“બાર માસની”.)

માયડી રે જે કહો તે સાચો સહી, મારે ન આવે દાય, મોરી માતા.
સંજમ લેશું માતલ, સાચો સુખ જેમ થાય; મોરી માતા.
થાવચ્ચા કહે માતા પ્રત્યે. એ ટેક. ૧

માયડી રે વિષયમાં ખુત્યાં માનવી, તેને દોહિલો હોય; મોરી માતા.
શૂરવીરને છે સોહિલો, સંયમ વિચારી જોય. મોરી માતા. થાં ૨
માયડીરે એ સંસાર અસાર છે, દુઃખમાં પૂર્યાં છે લોક; મોરી માતા.
જન્મ મરણ લય તેહનો, દેહમાં છે બહુ રોગ. મોરી માતા. થાં ૩
માયડીરે લક્ષ્મી ચંચળ જાણીયે, વિજળીનો જેમ ઝખકાર; મોરી માતા.
અથીર કુટુંબની પ્રિતડી, આખર ધર્મ આધાર. મોરી માતા. થાં ૪
માયડી રે કામની રંગ પતંગ છે, સાચો ન પાળે નેહ; મોરી માતા.
મુગતી માર્ગની દ્વેષણી, તેણે શું કરવો સ્નેહ. મોરી માતા. થાં ૫
માયડીરે લાખ ચોરાશી ફેરા કર્યો, જીવ કર્મ તણે પરીમાણ; મોરી માતા.
માનવ જીવ પુન્યે પામીયો, હવે કેમ થાઓ અજાણ. મોરી માતા. થાં ૬
માયડી રે દીન મુખે રડતી કહે, લીયો દીક્ષા કુમાર; મોરા પૂત્ર.
ધર્મ જતન કરજો ઘણાં, જેમ જીવને હોય હિતકાર. મોરા પૂત્ર.
માતા કહે થાવચ્ચા પ્રત્યે.

॥ ઢાલ ૩ જી. ॥

(“જીવડલા રે તું મ કર નિંદા પારકી રે.”—એ દશી.)

થાવચ્ચા ગાહાવણી લેટણું લેઈને, આવ્યા શ્રી કૃષ્ણની પાસે જ,
હે સ્વામિ મુજ પુત્ર એક છે, તે લેશે સંજમ ઉજ્જાસે જ;
થાવચ્ચા ગાહાવણી લેટણું લેઈને. એ આંકણી. ૧
તે માટે સ્વામિ તુમે દિજીયે, છત્ર ચામર ને વાજાંત્ર જ;
દિક્ષા મહોત્સવ કરવા કારણે, મન ઉમાદ્યો વિચિત્ર જ. થાવચ્ચાં ૨
કૃષ્ણ કહે શેઠાણી સાંભળો, તમે પધારોને ઘેર જ;
દિક્ષા મહોત્સવ હું કરશું સહી, તમારા કુંવરનો જેહ જ. થાવચ્ચાં ૩

કૃષ્ણ આઠ્યા રે હરખ અતિ ઘણે, થાવચ્ચા કુમારને ઘેર ૭,
દિક્ષા લ્યોછો તુમે શું કારણે, મુજને કહોને રે તેહ ૭;
કૃષ્ણ ૭ કહે થાવચ્ચા કુમારને. ૪

મુજ છત્ર છાંયામાં કુંવર તમે વસો, ભોગવો સુખ શીરતાળે ૭;
તુયને પીઠાકારક જે હુવે, તેહને વાંચે આજ ૭. કૃષ્ણ ૦ ૫

દુખકારી નર મુજને કોઈ નહિ, સ્વામિ તુમારો આધારો ૭,
પણ મુજ જીવને દુઃખ દીયે ત્રણ જણાં, મુકુંદું તેણે સંસારો ૭;
થાવચ્ચા કહે શ્રી કૃષ્ણ ૭ પ્રત્યે. ૬

કૃષ્ણ કહે રે તે નર કોણ છે, નામ કહોને કુમારો ૭;
જન્મ જરા મરણ દુઃખ દિયે છે, કાયા દુઃખનો ભંડારો ૭. થાવચ્ચા ૦ ૭
એને નિવારો સ્વામિ જો તુમે, તો રહું ઇણ સંસારો ૭;
તે નરને હું નવિ વારી શકું, મનુષ્યને વાંચે કુમારો ૭. કૃષ્ણ ૦ ૮

જીનવર સુરીવર ચક્રિ જે થયા, તેણે નવિ વાયો એહ ૭;
કર્મ ક્ષય કરે છુટે તે સહી, લિયો દિક્ષા ધરી નેહ ૭. કૃષ્ણ ૦ ૯

સાદ પડાવે નગરી દ્વારીકા, રાજા અથવા કુમારો ૭;
શેઠ સેનાપતિ દિક્ષા જે લીયે, પાળું હું તસ પરીવારો ૭. કૃષ્ણ ૦ ૧૦

થાવચ્ચાકુમાર દિક્ષા લે સહી, ધન મુકી પરીવારો ૭;
તેહના રાગી સહસ્ર પુરૂષ થયા, સંજમ લેવા ઉદારો ૭. કૃષ્ણ ૦ ૧૧

ઓત્સવ કૃષ્ણ મહારાજ કરે, ખરચે ખડોળા દામ ૭;
શીવીકાએ ખેસે નીજ નીજ રથ થકી, આઠ્યા વનતેહ ઠામ ૭. કૃષ્ણ ૦ ૧૨

સ્વહસ્તે દિક્ષા લીધી નેમજી, હુવા થાવચ્ચા અણગાર ૭;
શિષ્ય પોતાના કરી આપીયા, મહિતજો કરે વિહાર ૭. કૃષ્ણ ૦ ૧૩

અનુક્રમે શેલંગપુરી આઠ્યા, શેલંગરાય શ્રાવક કીધો ૭;
સોગંધીક નગરો થાવચ્ચા આઠ્યા, સુદર્શન વ્રત લિનો ૭. કૃષ્ણ ૦ ૧૪

વાત સુણીને શુક તિહાં આઠ્યો, સહસ સેનાપતિ સંઘાત ૭;
મારો શિષ્ય એણે ભોળવ્યો, હવે કડું થાવચ્ચા શું વાત ૭. કૃષ્ણ ૦ ૧૫

પ્રશ્ન પડુત્તર શુક બહુ પુછીયા, કુટીલપણે ઉદ્ધાસો ૭;
ચોદ પૂરવ થાવચ્ચા મુનિવડ, પહોંચાય કેમ તાસ ૭. કૃષ્ણ ૦ ૧૬

ખોટો ધર્મ મિથ્યાત્વ, શુક થયો અણુગારો ભ;
 સહસ્રસન્યાશી દિક્ષા લીધે તિહાં, હુવો ચૌદ પૂરવ ધારો ભ. કૃષ્ણ ૧૭
 માસ અણુશણુ સહસ્ર સાધુશું, શેત્રુંજે કીધો સંથારો ભ;
 થાવચ્યા મુની કેવળ પામ્યા, પોહાંચ્યા મુગતી મોઝારો ભ. કૃષ્ણ ૧૮

॥ ઢાઢ ૪ થી. ॥

(“ હું બલિહારી રે વીર ગુણ તાહારે રે ” અથવા “ દેવકી તો
 આવી નંદન વાંદવા રે ”—એ રાગ.)

શેલંગપુર આવ્યા હો, શુક મુનિવર રે, સહસ્ર શિષ્ય પરીવાર,
 શેલંગરાજ હો, પાંચશે મિત્રશું ભ, કરે ધર્મનું કાજ;
 હું ગુણ ગાઉં હો, થાવચ્યા મુનીવર રે, એ આંકણી. ૧
 વૈરાગ્ય પામ્યો હો, શેલંગ રાણ્યો રે, મંડુકને દેઇ રાજ;
 દિક્ષા લીધી હો, પાંચશે મંત્રીશું રે, કરે ધરમનાં કાજ. હું ગુ ૨
 શુક આચાર્ય હો, પુંડરીકે ચડી રે, પાદોપગમન સંથારો કીધ;
 સાથેસહસસાધુ હો, પરીવારે કરીરે, લીધી મુગ્તી થયા સિદ્ધ. હું ગુ ૩
 શેલંગઋષી હો, વિહાર કરતાં થકા રે, અંત પ્રાંત કરે આહાર;
 રોગ વ્યાપો હો, કાયા તેહની રે, આવ્યા નીજ પુરી સાર. હું ગુ ૪
 તાત શરીરે હો, રોગ દેખી કરી રે, મંડુક કરે ઉપચાર;
 વિવિધ પ્રકારેહો, ઔષધે કરી રે, સમાવ્યો રોગ તેણીવાર. હું ગુ ૫
 આહાર તણા હો, રસનાં લોલપી રે, થયા શેલંગ ઋષીરાય;
 પટિકમણાદિ હો, કીયાને વિષે રે, પ્રમાદી હુવા ગુરૂરાય. હું ગુ ૬
 પાંચશે સાધુઓ હો, મનમાં ચિંતવે રે, રહેવુ નહિ એક ઠામ;
 પંથક શિષ્યને હો, પાસે થાપીને રે, ચાલ્યા મુનિ સુભણુ. હું ગુ ૭
 કાર્તિક ચોમાસી હો, આહાર કરી ઘણો રે, સુતા શેલંગ ઋષીરાય;
 પંથક ખમાવે હો, પટિકમણા સમે રે, આવ્યા મુનિ ચિત્તલાય. હું ગુ ૮
 શિષ્ય સંઘટે હો, તત્ક્ષણુ જાગીયા રે, ક્રોધ ચડ્યો વિકાળ;
 સુખ ભર સુતો હો, મુજને જગાડીયો રે, એવોકોણ ચંડાળ. હું ગુ ૯
 પંથક નામે હો, સ્વામિ શિષ્ય છું રે, ખમજો મુજ અપરાધ;
 આજપછીહુંહો, અવિનયનહિંકરું રે, શ્રી જીનવચન આરાધ. હું ગુ ૧૦

પંચક વચ્ચને હો, મુનિવર સન્ન થયો રે, આઠ્યો શુદ્ધ આચાર;
હું અજ્ઞાની હો, પાસથ્યો થયો રે, કંઈ દિવસે વિહાર. હું ગુ૦૧૧
મંદુક રાજને હો, પ્રભાતે પૂછીને રે, ચાલ્યા શેલંગ ઋષીરાય;
પાંચશે સાધુ હો, તે પણ આવીયા રે, વાંદે ગુરૂના પાય. હું ગુ૦૧૨
કઠણુ તપ કરી હો, કર્મ ખપાવીયાં રે, શેત્રુંજે કરી સંતાર;
અઢી હજાર હો.સાધુમુગતેગયારે,થાવચ્ચાદિક પરીવાર. હું ગુ૦૧૩
ઉત્તમ ગુણુ ગાયા હો, એહવા સાધુનાં રે, નામે પાપ પળાય;
ભણે ગુણે હો, ભવિજન ભાવશું રે, તસ ઘર મંગળ માળ. હું ગુ૦૧૪
ગચ્છ નાયક હો, શ્રી ભાગ્યચંદ્રે રે, ઉત્તમ શ્રી પુન્ય નામ;
શાશન માંહેહો,પુન્યગોરધન મુનિરે,સાધુગુણેઅભિરામ. હું ગુ૦ ૧૫
શિષ્ય રાયચંદ્રે હો, કહી હરખે કરી રે, ગુણુ ગાયા અણુગાર;
જ્ઞાતા સૂત્રે હો, અધ્યયન પાંચમે રે, એવો છે અધીકાર. હું ગુ૦૧૬
સંવત સત્તર હો, પંચાણુ વળી રે, વીજ્યાદશમી સાર;
ચાર ઢાળે હો, થાવચ્ચા ગુણુ ગાયા રે, નવાનગર મોઝાર. હું ગુ૦૧૭
નવાનગરના હો, શ્રાવક આગ્રહથી રે, રહ્યા બીજે ચોમાસ;
શ્રી ભગવંતના હો, પસાયથીરે, શ્રી સંઘ ક્ષણે આશ, હું ગુ૦ ૧૮

અથ શ્રી રયણાદેવીનું અષ્ટઢાલિયું.

(ઢાહરો.)

વર્દમાન શાસન ધણી, અનંત બળ અરીહંત;

લોકાલોક પ્રકાશીયો, કીધો ભવનો અંત. ૧

॥ ઢાલ ૧ લી.

(“ ધારણી મનાવે હો મેઘકુમારને રે. ”—એ રાગ.)

ચંપા નગરી અતિહી શોહામણી રે, છે બહુ દેખવા ભેગ,

ઘણું વ્યાપારી તિણુમાં વસે રે, સુખીયાં વસે બહુ લોક;

મમતા મહા દુઃખદાઈ જીવને રે. એ ટેક. ૧

શેઠ માકંદીના દોય દીકરા રે, ભારી કરે વ્યાપાર;
 નાવાતણા વેપારી વાણીયા રે, ઉતર્યા વાર અગ્યાર. મમતા૦ ૨
 માલ કમાઈ બહોળો લાવીયા રે, કહી શ્રી વીર વિસ્તાર;
 તો પણ લોભ નવિ મટયો તેહનો રે, વળી ચાલ્યા ખારમી વાર. મમતા૦ ૩
 માત પિતા આવીને વિનવે રે, સુત લલી ન ખારમી વાર;
 માત પિતા વળે તેહને ઘણું રે, અમે જાણું વળી એક વાર. મમતા૦ ૪
 ધનનો સંચય ધરમાં છે ઘણો રે, આવશે એ કોણ કામ;
 સાતે પેઢી આઘો નિઠે નહિ રે, કિમ દુઃખ દેખો વિણ કામ. મમતા૦ ૫
 કદ્યો ન માન્યો તેણે માખાપનો રે, લાગ્યો લોભ અપાર;
 સોદો લીધો શુભ તિથિ જોઈને રે, દોય ચાલ્યા સમુદ્ર મોઝાર. મમતા૦ ૬
 અનેક જોજન સમુદ્રમાં જતાં રે, હુવો તિહાં ઉલકાપાત;
 મનમાં ડર લાગ્યો અતિ ઘણો રે, સૌ ભેળાં થઈ કહે વાત. મમતા૦ ૭
 ગાજવિજ અકાળે ઉપની રે, કંપી નાવા તેણીવાર;
 વાયુએ ચડાવી ઉંચી ઉછળે રે, નાવા ભાંગી સમુદ્ર મોઝાર. મમતા૦ ૮
 જેમ કોઈ વિદ્યાધરની દીકરી રે, વિદ્યા વિસરે પસ્તાય;
 ગરૂઠ દેખી સર્પ ભાગે તિહાં રે, તે નાશીને ઠરમાં જાય. મમતા૦ ૯
 જેમ નારી કૂટે ભરતારને રે, પાડે તે ખૂમ પોકાર;
 તેમ નાવા સમુદ્રમાં ખુડતાં રે, કુણ લાવે તીર પાર. મમતા૦ ૧૦
 સૂત્ર જ્ઞાતા માંહિ જાણુજે રે, તે નાવાનો વિસ્તાર;
 પુન્ય સંચેલા પુરા હુવા જોડના રે, ડુબે સમદ્ર મોઝાર. મમતા૦ ૧૧
 હાંહાંકાર હુવો તિહાં અતિ ઘણો રે, પાટીયો લીયો દોય દોય ભાય;
 ખીજ તો સઘળાં માંહે રહ્યાં રે, દોઈ ભાઈ તરીયા જાય. મમતા૦ ૧૨
 તરતાં રતનદીપે તિહાં આવીયા રે, તે મન માન્યાં ફળ ખાય;
 કાઠે તેલ નાળીયેર ભાંગીને રે, ચોપડે બેઠા કાય. મમતા૦ ૧૩
 મમતા મૂળ પરીગ્રહ જીવને રે, ઘાલે મહા દુઃખમાંય;
 કહે ઋષી ગુમાનસિંગ મમતા તજે રે, તેના દુઃખ સહુ જાય. મમતા૦ ૧૪
 (દોહરો.)

રતનદિપા માંહે રે, રચણાદેવી નાર;

ઘણાં પુરૂષને દુઃખ કરે, સુળી ચડાવે માર.

॥ ઢાઢ ૨ જી. ॥

(“ પાડલીપુર નીસરીયા ભમતા. ”—એ દેશી.)

મહેલમાં સુખ ભોગવતા વિચરે, બહાલા મારા, રહ્યાં વિષય સુખ લાગ્યો રે,
મહેલાયત પણુ છે અતિ ભારી, બહાલા મારા, ચાર કાંતિ વાગ્યો રે;
મમતા મહા દુઃખદાઈ, કે પરવશ પડીયાં રે;
તે માટે શૂળી ચડાય, જંજીરા જડીયાં રે. એ આંકણી. ૧
દોય ભાઈ તિહાં ચિન્તા રે કરતાં, બહાલા મારા, પૂરવ વાત ચિતારેરે;
આર્તધ્યાન કરે તિહાં દોનું, બહાલા મારા, દેવી આવી તેણીવારેરે. મં૦૨
કાઢી ખડગ લીયો છે હાથે, બહાલા મારા, કરતી કોપ કડરો રે;
આંખો કાઢે રાતા ડોળા, બહાલા મારા, ભુલો દીસે નૂરો રે. મં ૩
સાંભળજે માકંદીના પૂત્ર, બહાલા મારા, વચન કહે નીરધારી રે;
મુજથી સુખ ભોગવતાં વિચરે, બહાલા મારા, નહિતોજીવ કાયાન્યારીરે. મં૦૪
જેરે વચન મનાવ્યો દેવી, બહાલા મારા, લેઈ ચાલી આવાસ રે;
અશુભ પુદ્ગલ કાઢી નાખ્યા, બહાલા મારા, કરતી ભોગ વીલાસ રે. મં૦૫
અમૃત ફળ ખવરાવે દેવી, બહાલા મારા, કરતી નવનવા વેશ રે;
કાળ કેટલો એક સુખમાં કાઢ્યો, બહાલા મારા, આવ્યો ઈંદ્ર આદેશ રે. મં૦૬

(દોહરો.)

દેવી તે સમે ચિંતવે, જોડી દોનું હાથ;

હું જઈશ સમુદ્ર બહોરવા, પણુ એક સુણો મુજ વાત. ૧

॥ ઢાઢ ૩ જી. ॥

(“ બખબે મુનિવર બહોરણ પાંગરા રે. ”—એ દેશી.)

ઈંદ્ર આદેશ હુવો છે મુજ લણી રે, હું તો એ સમુદ્ર બહોરવા જાયરે;
માયા કપટાઈ કર દેવી કહે રે, સાંભળજે માકંદી પૂત્ર વાય રે;
દેવી વશ પડ્યાં દોનું ખાપડાં. એ આંકણી. ૧
જો થાંને મહેલ માંહિ નહિ ગમે રે, તો જાજે ઇંજી પૂરવ કેરે ખાગ રે;
તિણુમાંહિ છએ ઋતુના ફળ ખાવજેરે, સુખશાતા મનમાં ધરજે રાગરે. દે૦૨
તે ફળ અમૃત સરીખા ખાધા પછી રે, જાજે ભોગ વિષય વીકાર રે;
મનમાં ઉદાશી થેં મત આણુજે રે, મનમાંહે રહેજે શાતા ધાર રે. દે૦૩

બાગને વાવડીયાં રળીયામણી રે, સરોવર છે કાંઈ જોવાજોગ રે;
 દેડકા ને મોર લવે બહુ કોયલો રે, શબ્દ રૂપ ગંધ ફરસના ભોગરે. દે૦ ૪
 જો થાંને તિણુમાંહિ નહિ ગમે રે, તો તું જાજે ઉત્તરકેરે બાગ રે;
 ચકવા ચકવીનાં શબ્દ સોહ્યામણાં રે, શરદ હેમંત વસંતઋતુ સુખકારરે. દે૦ ૫
 પશ્ચીમનો ત્રીજો બાગ સોહ્યામણો રે, વસંત ગ્રીષ્મ કૃત સુખદાય રે;
 લેજો ને ખાજો કૃત રળીયામણાં રે, રખે જાઓદક્ષિણ બાગ દુઃખમાંયરે. દે૦ ૬
 તિણુમાંહિ વાઘ સરપ છે મોટકા રે, ચંડ રૂદ્ર છે વિકાળ રે;
 રખે પીડા ઉપજાવે તુમ લણી રે, માનજો મહારા વચન રસાળ રે. દે૦ ૭
 (દાહરો.)

રાતી જીલ ડરામણી, ચંડ રૂદ્ર છે નેણ;

તિણુ કારણુ તમે માનજો, પ્રાણુવદ્ધલ મુજ વેણ. ૧

॥ ઢાઢ ૪ થી. ॥

(“ જામણુ જાઓ વીરો રે, વૈરાગી થયો. ”—એ દેશી.)

ભાઈ દોયે મતો કીચો રે, પડિયા સોચ અથાગ,
 શા કારણુ દેવી વર્જિયા, ચાલો દેખો દક્ષિણુનો બાગ રે;
 કિણુ વિધ નીકજો. એ આંકણી. ૧
 દેખતા દુર્ગંધ છે ઘંણી રે; માથા બહુ હાડ તિણુમાંય;
 દીઠો એક શુળીએ પુરૂષને, બંધન ઢીલા થાય રે. કિણુ ૨
 કિણુ નગરી વસતો હુતો રે, કેમ દુઃખ પડીયો રે આય;
 થેં અન્યાય કિશો કીચો રે, થાંને શૂળીએ દીધો ચડામ. કિણુ ૩
 હું કાકંદીનો વાણીયો રે, ઘોડા વેચવા જાય;
 ડુબી જહાજ તિહાં નીકળ્યો રે, રચણાદેવી વશ થાય રે. કિણુ ૪
 કેઈ દિન સુખ ભોગવ્યાં રે, કાળ કેટલો જાય;
 જે દિનથી ઇણુને થેં મળ્યારે, માને શૂળીએ દીધો ચડાય રે. કિણુ ૫
 એ ગઈ છે સમુદ્ર બહોરવા રે, પુરૂષ મીલે કોઈ આય;
 ભોગવશે સુખ તિણુ થકી, થાને દેશે શૂળી ચડાય રે. કિણુ ૬
 જો વંચો તમે જીવણો રે, બાગ પૂરવમેં જાય;
 શેલક જક્ષ પાયે પડો, જક્ષ દેશે પાર પહોંચાય રે. કિણુ ૭

(દાહરો.)

મતો કરીને તિહાં ગયા, પુરવ ભાગ મોઝાર;
જક્ષને દેવળમાં રહી, જક્ષ આવ્યો તેણીવાર. ૧

॥ દાઢ ૫ મી. ॥

“ બળ્યે મુનિવર બેરણ પાંગરા રે. ”—એ દેશી.)

દોનું ભાઈ ઠર્યા અતિ ઘણા રે, ભલી ન દીસે રેણા નાર રે,
એહનો વિશ્વાસ ન કીજે બંધવા રે, રખે એ કિણુ વિધ નાંખે માર રે;
બંધવ નારી નેહ નીવારીએ રે. (એ આંકણી.) ૧
જક્ષને દેવળમાં ખેઠા જોઈને રે, જક્ષ આવીને બોલ્યો તેણીવાર રે;
કિણુને હું તારૂં અહીંઆં થકી રે, કિણુને ઊતારૂં પેલે પાર રે. બંંર
હાથ જોડીને બંને એમ કહે રે, મહારે તો નહિ કોઈ દુખનો પાર રે;
શરણુ આવ્યા તુમારે બાપજી રે, અમને તો દીને પાર ઊતાર રે. બંં૩
જક્ષ બોલ્યો દેવી મોહ ન આણુજે રે, કાંધે તે બેસો મારે આય રે;
જેનો મન ચળશે દેવી ઊપરે રે, તેને હું દેશું છટકાય રે. બંં૪
ઘાલ્યા પુઠે થકી લેઈ ચાલીયો રે, મેહેલે આઈ નહિ દીઠા તેણીવાર રે;
લીધો હાથમાં બડગ ડરામણો રે, મુખે તો બોલે મારો માર રે. બંં ૫
હંભો માકંદીના થે કીમ જાવસો રે, સાંભળીં ડર્યા નહિ લગાર રે;
સોળે શણગાર સજીને વિનવે રે, લાંબો ધુંધટ કાઢ્યો તેણીવાર. રે. બંં ૬
વિલાપ કરી કરૂણા વચને વિનવે રે, હાય હાય મુજને કાંઈ મેલી નીરધાર રે;
કંતા અટવીમાં મેલી એકલી રે, હાય હાય મુજને કોણુ આધાર રે. બંં૭
પાછા આવો મુજથી સુખ ભોગવો રે, એમ કાં કીજે બહાલા છેહ રે;
હાય હાય વાત વિચારો પાછલી રે, ક્ષીણુ એક જીવો મહારી છેહ રે. બંં૮
અવધ કરીને દેવી જોઈઓ રે, જીજીરખનો મન બોલ્યો મન જાણુ રે;
ભાઈઓમાં લેઈ પાડ્યો પાપણી રે, મધુરી તો મીઠી બોલે વાણુ રે. બંં૯
કઠણુ હૈયાનો છે જનપાલીઓ રે, એને દયા કરૂણા નહિ મન માંય રે;
જીજીરખને હેત પ્રિતિ બહુ માયરે રે, તાહારો હેત હુતો સુખદાય રે. બંં૧૦
ફિન ફિન હું સુખ કરીને માનતી રે, હું જાણું મહારા દોય દોય ભરથાર રે;
હાય હાય મન આશા હુતી ઘણી રે, મહારા તો ફિન કેમ જાશે દાર રે. બંં૧૧

(દાહરો.)

હૈયે દ્રેષ છે અતિ ઘણો, વીલ વીલ કરે અપાર;
આડી નજરે જોવતી, કહે દેખુ તુમ અણુપાર.

૧

॥ ઢાઢ છ ઢી. ॥

(“શ્રીપત વળવે વાંસળી” અથવા “અંજના સતીની”—દશી.)

કુલપગર વીખરા કરે, ગંધ વરણુ વરસાવે મેહ તો,
રતનની ઘંટા વળવતી, બોલે વચન ઘણું સસ્નેહ તો;
મેલી કેમ જાઓ રે બહાલા, (એ આંકણી.) ૧
મેં ઉપકાર કર્યો ઘણો, વિસર્ચા કેમ થોડા માંય તો;
ચુક ખતાવો કોય મુજ બ્રણી, તો મારે મનમાં સુખ થાય તો. મેલી૦ ૨
કેમ મુજથી વિરકત થયા, મારું હૈયું ફાટી જાય તો;
મુખ દેખાડો રે મુજ ભણી, તો મુજ હૈયું ટાડું થાય તો. મેલી૦ ૩
સમુદ્ર ભર્યો કાછબે, હું એકલડી રહી અનાથ તો;
પ્રાણુ તણુ થારા ઊપરે, માંનો માંનો થેં મારી વાતતો. મેલી૦ ૪
વીલ વીલ કરતી વીનવે, સો અવશુણુ પર મેલી મોય તો;
અવશુણુ જાણું હું માહરો, થેં મારો દોષ ન કાઢ્યો કોય તો. મેલી૦ ૫
હાય ઘસે શીષ ધુણતી, પસ્તાવો કરતી કેડે જાય તો;
કોઈ ઊપાય મળે નહિ, હાય હાય મુજને કેમ સુખ થાય તો. મેલી૦ ૬
ગળગળે નયણે વિનવે, એકવાર મુજ મુખને ભાળ તો;
દેવીને વચને મોહ્યો, મન ડગીયો જનરખ તત્કાળ તો. મેલી૦ ૭
અરજ સુણો એક માહરી, તુજ વીરહ મુજથી ન ખમાય તો;
ઘણા દીવસની પ્રીતડી, મુજથી કિમ વીસારી જાય તો. મેલી૦ ૮
મેં લાડકોડ કીધાં ઘણાં, પેહેરાવ્યાં ઘરાંણાં નવનવા વેસ તો;
અમૃત લોજન ખાવતો, સાહામો દેખો નેહ નીરેસતો. મેલી૦ ૯
જીણુરખ મુખ દેખાડશો, તો હૈયું મુજ ટાડું થાય તો;
ખહુ વીલબે છે બાપડી, જનરખ જોયો નેણુ નીહાળતો. મેલી૦ ૧૦

(દાહરો.)

જક્ષે જાણ્યો મન ડોલીયો, જનરખનો નિરધાર;
પુંઠ ઝંઝેડી પાછલી, નાંખી દીયો તેણીવાર.

૧

દેવી આવી જિતાવળી, વચન કહે વિકાળ;
 પગ ઝાલી જનરખ તણે, જિંચો દીયો ઉછાળ. ૨
 પડતો ત્રીસુળે ઝીલીયો, કટકા કીધા ચાર;
 ચારે દીશામાં ફેંકીયા, મુખે ગઈ તેણીવાર. ૩

॥ ઢાઢ ૭ મી. ॥

(દેશી-“ વીંછીયાની. ”)

જનરખ મહા દુઃખીયો થયો, વિષે જોયાના ફળ જાણુ રે,
 ચંપાનગરી પોહોંચ્યો નહી, દરીયામાં છોડયા પ્રાણુ રે;
 કોઈ વિધીયા વિષ મત રાખજો. (એ આંકણી.) ૧
 ચંપાનગરી જાય પોહોંચીયો, જનપાલ સુખીયો થાય રે;
 જનરખીયાનો કાર્ય કીધો, તિહાં મીલીયાં બાપ ને માય રે. કોઈં ૨
 કુંણુ લાઈને ઝહાજ બેઠા કીસે, કોણુ રચણુદેવી જાય રે;
 કુંણુ શેલક જક્ષ જણુ તારીયા, તેહનો શરણુ લીધો આણુ રે. કોઈં ૩
 રચણુદેવીની શીખ જે તજે, શેલકને શરણુ જાય રે;
 જે કોઈ રચણુદેવીશું મોહ્યા, તે તો પડયા દુર્ગતિ માંય રે. કોઈં ૪
 કોઈ સુખ ચાહો ઈણુ જીવનો, તેનો કારણુ સુણુજો એહ રે;
 માનવ ભવ જે સફળ કરે, જેને ધરમ સખાઈ સ્નેહરે. કોઈં ૫
 (દોહરો.)

ઈણુ વિધ જીવને સુખ હુવે, સાંભળજો ચિત્ત લાય;
 દેવગુરૂ ધર્મ આદરે, સમકિત ખરી ઘટમાંય. ૧

॥ ઢાઢ ૮ મી. ॥

(“ સરતરૂ પેઠે દહીલો લાધ્યો નર અવતાર ”—એ દેશી.
 અથવા “ બખ્ખે મુનિવર બહોરણુ પાંગરયા ”—એ—રાગ.)
 લક્ષ્યોરાશી માંહિ ભટકતો રે, લાધ્યો નર અવતાર રે,
 જિતમ કુળમાં જનમીયો રે, કોઈ મારગ રે લેજો ધર્મ સાર રે;
 સમજો ખુજો તમે પ્રાણીયા રે. (એ આંકણી.) ૧
 અણુવ્રત મહાવ્રત બંધવા રે, બેઠા પુન્યરૂપી ઝહાજ રે;
 અનંત કાળમાં દોહલો રે, ભવ તરવો લાધ્યો છે આજ રે. સમજો ૨

પુન્ય ઝહાજ ખેઠા થકાં રે, સમુદ્ર તરીયા જાય રે;
 જેહનો પુન્ય પુરો હુવે રે, તે તો ખુડે ઈણુ સમુદ્ર માંહિ રે. સમજો ૦૩
 કંઈક જીવ તરી ગયા રે, તિહાં ખેઠા સુખ માંહિ રે;
 હાથે તે ખડ્ગ બિહામણો રે, રચણાદેવીએ લીધા લપેટા માંહિ રે. સમજો ૦૪
 કંઈકને સુખીયે ચડાવીયા રે, વેઢના મહા દુઃખ થાય રે;
 આત્મરોદ્રધ્યાનમાં રે, તે તો મરીને માઠી ગતિમાં જાય રે. સમજો ૦૫
 રચણાદેવી તે કામની રે, તે વશ્ય પડ્યા ઘણા જીવ રે;
 ઘાંણીના બળહતણી પરે રે, ચારે ગતિમાં લાગી તોખા તાણુ રે. સમજો ૦૬
 ધર્મથકી અળગા રહે રે, અહોનીશ નારીના કામ રે;
 ખાંધીને બે કર બેસાડીયો રે, કોઈ જાણે તેનો અસલ ગુલામ રે. સમજો ૦૭
 હાય હાય કરતા દિન ગયા રે, દયા ન કીધી કાંઈ રે;
 દાન સુપાત્રે દીયા નહિ રે, મરીને દુર્ગતિમાં જાય રે. સમજો ૦૮
 કોઈ પુણ્યવંત પ્રાણીયો રે, શરણે ધરમ કેરે જાય રે;
 શેલક જક્ષ સાધુ મળ્યા રે, રચણાદેવીનો કોઈ જોર ન થાય રે. સમજો ૦૯
 ખારે વ્રત શ્રાવક તણા રે, પાળે નીર અતિચાર રે;
 જઘન તીન ભવે ઉદ્ધરે રે, ઉત્કૃષ્ટો પત્રરે ભવે પાર રે. સમજો ૦૧૦
 પાંચે મહાવ્રત સાધુના રે, પાળે જો નીર અતિચાર રે;
 જઘન તેજ ભવે ઉદ્ધરે રે, ઉત્કૃષ્ટો પન્નરે ભવે પાર રે. સમજો ૦૧૧
 દેવલોક કેરી સાહ્યખી રે, પલ્ય સાગર સુખ માંય રે;
 બત્રીશ વિધ નાટક પડે રે, એમ સુખમાં કંઈ સાગર જાય રે. સમજો ૦૧૨
 સાતે ભવ દેવો તણાં રે, આઠમો નર અવતાર રે;
 દશાંગી ઋદ્ધી કહી રે, ઉત્તરાધ્યયન ત્રીજો અધ્યયન સાર રે. સમજો ૦૧૩
 જન્મ મરણ દુઃખ જાણીને રે, લે તિહાં સંજમ ભાર રે;
 કરમ તોડી હુવો કેવળી રે, સુકિતપુરીમાં પામે સુખ સાર રે. સમજો ૦૧૪
 તે નગરીમાં સુખ શાન્ધતા રે, અનંત કુટુંબ સુખ માંય રે;
 જન્મ મરણ રોગ કે નહિ રે, ચારે ગતિ અટવીમાં ન જાય રે. સમજો ૦૧૫
 સંવત અઢાર બેંતાલીસમાં રે, સાણંદ સુખ ચોમાસ રે;
 ઋષી ગુમાનસિંહ એમ કહે રે, રચણાદેવીનો છોડે કોઈ પાસ રે. સમજો ૦૧૬

આઠે ઢાળો જુગતે કરી રે, સાણુંદ શેઠર મોઝાર રે;
ભાલીક નાનચુંદ શેઠર રે, રૂડો પાળે ધર્મનો આચાર રે. સમજો ૦૧૭

સુશ્રાવિકાઓને વ્યાખ્યાનમાં ગાવાની ગઢુલીઓ.

॥ ગઢુલી ૧ લી. ॥

(“ ગોઢુળની ગોવાળણી મહી વેચવા ચાલી,” એ-રાગ.)

- આજ ભલો ઉપદેશ છે, ખેડેની સાંભળો ભાવે;
વિષય કષાય ને વારજો, એવો અવસર નાવે. ૧
- નિદ્રા મેલો પરનિંદા તજો, વિકૃત્યા નવ કરીએ;
ચંચળ મનને રોકીને, ધ્યાન ધર્મનું ધરીએ. ૨
- પાંચ ઇંદ્રિના વિકારને, તણ લાજમાં રહેજો;
આત્મહીત વિચારવા, સુમતિ સંગે લેજો. ૩
- શુરૂની કૃપા મેળવી, કરો વિનય વિવેક;
જ્ઞાન ભણી ગણજો તમે, રાખજો રૂડી ટેક. ૪
- વિષય કષાયના ભોગમાં, જે પડે તે સંસારી;
રજ્જીશે તે સંસારમાં, તરે નહિ ભવ પારી. ૫
- ભેડી ભણો જુગતે કરી, પાંચે ઇંદ્રિના ભોગ;
ઉમેદ વાર પૂરી થશે, જેને આતમ ભોગ. ૬

॥ ગઢુલી ૨ જી. ॥

(“ દારીડાને હાટે થોડો આટકીને ઉભો રે ”—એ રાગ.)

- ધીરજ ધરને અરે અધીરા, વિચાર કરતું મન જોને;
શું લાવ્યો શું લઈ જાવાનો, ખાવાને શું અન્ન જોને. ૧
- ક્યાંથી આવ્યો ક્યાં જાવાનો, ઠરી ન બેઠો કામ જોને;
સુખ લેવાને ધરમ ન કીધો, કરતો કામ નકામ જોને. ૨
- પાપ કરીને સુખની ઇચ્છા, રાખેછે શું કામ જોને;
કરીશ તે ભોગવવાં પડશે, પહોંચીશ જન્મના ધામ જોને. ૩
- પાપથી પસ્તાવો મારો, તે નહિ આવે કામ જોને;

આગળથી વિચારી બહાલા, રાખજે ત્હારું નામ જોને	૪
મરનારાને રોમાં આતમ, રોનારાં નવિ રહેશે જોને;	
જીવતરમાં છે જોખમ ઝાઝા, બદામ સાથે ન દેશે જોને.	૫
સ્વાર્થનાં સગા સહુ મળીયા, જોજે કરી વિચાર જોને;	
લાલચથી લચ્યાણાં લોભી, લટપટ કરે અપાર જોને.	૬
ધન લાળીને આવી મળીયાં, ગરજે સગા હોય જોને;	
મારા મારા કરમાં આતમ, ત્હારા નથી કોય જોને.	૭
ગરજે ઘેલા થઈને વળગે, ગરજ સરે નહિ કોય જોને;	
ખરચી ખૂટે પ્રેમજ તૂટે, બેઠા રહેશે રોય જોને.	૮
દુઃખ આવ્યે સૌ અળગા રહેશે, સુખમાં ભેળાં ભળશે જોને;	
કામ સર્વે વેરી થઈ નહશે, કહેશે ક્યારે ટળશે જોને.	૯
એકીલો થઈ રહીશ તું તો, ફેગટ ફૂલ્યો પહેલો જોને;	
રે જીવ કોણ છે ત્હારું બહાલા, વળગી બેઠો ઠાલો જોને.	૧૦
વિચાર કરતાં ખખરજ પડશે, કોણ વેરી કોણ બહાલો જોને;	
પાપ કર્મનાં ભાતાં લઈને, દુર્ગતિમાં જઈ મ્હાલો જોને.	૧૧
જાગી જોને અરે અધીરા. સદ્ગુરૂની છે શાન જોને;	
ઉમેદચંદ્રના મનમાં ગમશે, ધરશે નિર્મળ ધ્યાન જોને.	૧૨

॥ *ગહુલી ૩ જી. ॥

(“ આવોને નંદલાલ રમવા આવોને રે. ”—એ રાગ.)

(સાત વાર.)

આદિતે આપ વિહાર કરીને, ગામો ગામમાં પાવ ધરીને,
 ધરીયા પંથ વરીને, મુનિવર શાતામાં રહેજો;
 સુખ સંદેશા કહેજો, મુનિ ફરી દરશન દેજો. ૧
 સોમવારે શિષ્ય સંઘાતે લીધાં, લઘુ વયે જ્ઞાન રસ ભરી પીધાં;
 ભવ સાગર અંત કીધા, મુનિવર શાતામાં રહેજો. સુખ ૨
 મંગળે મંગલિક મુનિવર ટોળી, ચાલે છે ગજગતે એકજ એજી;

* સાધુજી વિહાર કરે ત્યારે ગાવાની ગહુલી.

મુક્તિનો મારગ ખોલી, મુનિવર શાતામાં રહેજો. સુખં ૩
 બુદ્ધવારે તમે બુદ્ધિના બળીયા, ઉપસમ રસની ઢાળમાં ઢળીયા;
 ભાગ્ય ભલે મુનિ મળીયા, મુનિવર શાતામાં રહેજો. સુખં ૪
 ગુરૂવારે ગુરૂ જન ગુણ ગાતા, જ્ઞાન ગોઠ કરી ઉપજાવી શાતા;
 ભાવિક મન હરખાતા, મુનિવર શાતામાં રહેજો. સુખં ૫
 શુક્રવારે સુમતિ લઈ સાથે, હળી મળી રહેજો એકજ વાતે;
 જીવ જતન કરજો ખાંતે, મુનિવર શાતામાં રહેજો. સુખં ૬
 શનીવારે શુભ ભાવમાં રહેજો, વહેલા વહેલા મુનિ દરશન દેજો;
 વિનંતિ હમારી લેજો, મુનિવર શાતામાં રહેજો. સુખં ૭
 સંયમ જતના કરીને વિચરજો, શાન્ત સ્વભાવમાં નિતનિત ઠરજો;
 ભવગાગર વહેલા તરજો, મુનિવર શાતામાં રહેજો. સુખં ૮
 ધર્મી સંઘ સરવે અરજ કરેછે, ગુરૂ બોધ વિના ખોટ પડેછે;
 તેથી વિભોગ નડે છે, મુનિવર શાતામાં રહેજો. સુખં ૯
 વાઠવિના કદી વેલો ન ચડશે, શૂર વિના જેમ વિર ન લડશે;
 ગુરૂ વિના જ્ઞાન ન જડશે, મુનિવર શાતામાં રહેજો. સુખં ૧૦
 શેષ કલ્પ કરી કરજો ચોમાસા, ઢળશે મુખ માગ્યાં દાવના પાસા;
 અમને છે તરવાની આશા, મુનિવર શાતામાં રહેજો. સુખં ૧૧
 વિદેશમાં જઈ વેહેલેરા વળજો, તરણ તારણ તમે ખોલથી પળજો;
 ઉમેદ વારથી મળજો, મુનિવર શાતામાં રહેજો. સુખં ૧૨

॥ ગઢૂલી ૪ થી. ॥

(“ કુર્કટ અક્ષર લખી કહે તાજ ”—એ રાગ. અથવા

“ આસણુરા યોગી ”—એ દશી.)

શ્રીગુરૂપદપંકજની સેવા, લાગી છે મુજ મન હેવા રે; ગુરૂજી ઉપગારી. એટોક.
 ગુરૂ ગુણ દરિયો, શુંપેરે ભરીયો, મુજથી કેમ જાયે તરીયો રે. ગુરૂજી ૦૧
 જ્ઞાન પાંચ માંહે ઉપકારી, એ શ્રુત જ્ઞાનની બલિહારી રે; ગુરૂજી ૦
 અસંખ્ય જીવના ભાવ વિલાસે, સંખ્યાતા ભવ પ્રકાશે રે. ગુરૂજી ૦૨
 લોકના ભાવ તે જ્ઞાનથી કહીયે, સદ્ગુરૂ મુખથી લહીયે રે; ગુરૂજી ૦
 દરશન સંક્ષિપ્ત જ્ઞાન તે ભાસે, દરશન મોહની નાશે રે. ગુરૂજી ૦૩

વિઘટે મિથ્યાત્વ આતમ કેરો, ટાળે તે ભવનો ફેરો રે; ગુરૂ૭૦
સમકીત વિણ સંજમ નહિ રચના, આગમ માંહે છે વચનાં રે. ગુરૂ૭૦૪
સમકીત સહિત કરે જે ક્રિયા, તે ભવસમુદ્રથી તરીયા રે; ગુરૂ૭૦
એહવી વાણી સોહમ કેરી, નાસે દૂર કર્મરૂપ વેરી રે. ગુરૂ૭૦૫

॥ ગઢુલી ૫ મી. ॥

(“ વાડીના ભમરા દ્રાક્ષ મીઠી રે ચાંપાનેરની ”—એ રાગ.)
જરે કામની કહે સુંણો કંથ જી, જરે ફળીયા મનોરથ આજ રે;
નણદીના વીરા, મુનિવર પધાર્યા ચાલો વાંદવા. એ ટેક.
જરે ભવોદધી પાર ઉતારવા, જરે તારણ તરણ જહાજ રે. નણ૦૧
જરે ગુણશીલ ચૈત્ય સમોસર્યા, જરે વીરતાણાં છે પટોધાર રે; નણ૦
જરે પાંચશેં મુનિ પરીવાર છે, જરે તિરથના અવતાર રે. નણ૦૨
જરે કંચન કામની પરીહર્યા, જરે પ્રગટયા છે ગુણ વિતરાગ રે; નણ૦
જરે પરીસાહની ફોજને જીતવા, જરે કર ધર્યું ઉપશમ ખડુગ. નણ૦૩
જરે પ્રવચન માતાને પાળતા, જરે સુમતી ગુપતી ધરનાર રે; નણ૦
જરે મેરૂ ગીરી સમ મોટકા, જરે પંચે મહામત ભાર રે. નણ૦૪
જરે સુરપતી નરપતી જેહને, જરે દોય કરજોડી હજાર રે; નણ૦
જરે અમૃત સરિખી દેશના, જરે પાપ પડલ હોય દૂર રે. નણ૦૫
જરે કામની વચણે મીઠઠાં, જરે વાંદ્યા છે એમ મુનિરાજ રે; નણ૦
જરે ગુરૂ મુખથી સુણી દેશના, જરે આનંદ અંગ અપાર રે. નણ૦૬
જરે દિપવિજય કવિરાજ જી, જરે પૃથ્વી નંદન ખલિહાર રે; નણ૦
જરે ગોત્તમ ગણધર પૂજ્ય જી, જરે વીર શાશન શણગાર રે. નણ૦૭

॥ ગઢુલી ૬ ટી. ॥

(હરીયાલી.)

સખી રે મેં તો કૈતક દીકું, સાધુ સરોવર જીલતાં રે,
સખી રે મેં તો કૈતક દીકું, નાકે રૂપ નીહાળતાં રે;
સખી રે મેં તો કૈતક દીકું, લોચનથી રસ બાણતાં રે,
સખી રે મેં તો કૈતક દીકું, મુનિવર નારીશું રમે રે. ૧
સખી રે મેં તો કૈતક દીકું. નારી હીંચોળે કંથને રે,

- સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, કંથ ઘણું એક નારીને રે;
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, સદા યોવન નારી તે રહે રે,
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, વેશ્યા વિલુધ્યા કેવળી રે. ૨
- સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, આંખ વિના દેખે ઘણું રે,
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, રથ ખેડાં મુનિવર ચલે રે;
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, હાથ જલે હાથી ડુખીયો રે,
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, કુતરીએ કેસરી હણ્યો રે. ૩
- સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, તરસ્યો પાણી નહિ પીયે રે,
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, પગ વિહુણો મારગ ચલે રે;
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, નારી નપુશક ભોગવે રે,
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, અંબાડી ખર ઉપરે રે. ૪
- સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, નર એક નિત્ય ઉભો રહે રે,
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, ખેડો નથી નવિ ખેસશે રે;
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, અર્ધ ગગન વચ્ચે તે રહે રે,
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, માંકડે માહાજન ઘેરીયો રે. ૫
- સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, ઉંદરે મેરૂ હલાવીયો રે,
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, સૂર્ય અજવાળું નવી કરે રે;
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, લઘુ ખંધવ ખત્રીસ ગયા રે,
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, રોકે નહિ ઘડી ખેનડી રે. ૬
- સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, શામળો હંસ મેં દેખીયો રે,
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, કાટ વળ્યો કંચન ગીરી રે;
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, અંજનગિરી ઉજવળ થયા રે,
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, તોય પ્રભુ ના સંભારીયા રે. ૭
- સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, વચર સ્વામિ સુતા પારણે રે,
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, શ્રાવિકા ગાવે હાલસાં રે;
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, મોટાં થઈ અર્થ તે કહેજો રે,
 સખી રે મેં તો કૌતક દીકું, શ્રી શુભ વીરને વાલડાં રે. ૮

પાંચ ગતિમાં જીવ કયા કયા પ્રકારથી જાય છે તેની સજ્ઞાય.

(“ અરણીક મુનિવર ચાલ્યા જોયરી ”—એ રાગ.)

આરંભ કરતાં રેજીવ શકે નહિ, મધ માંસનો કરે આહારો જ,
ઘાત કરે રે પચેન્દ્રિ જીવની, ધન મેલણ તૃષ્ણા અપારો જ;
એ ચાર પ્રકારે રે જીવ જાય નરકમાં. ૧

કુડ કપટને રે કુડ માયા કરે, ઝોલે મૃષા વાયજી,
કુડા તોલા રે કુડા માપલા, જોટા લેખ લખાયજી;
એ ચાર પ્રકારે રે જીવ જાય તિર્યંચમાં. ૨

સરલ સ્વભાવિક ભદ્રિક પ્રણામથી, વિનય તણાં ગુણ આય જી,
દયા ભાવ રે રાખે દીલમાં, મત્સર નહિ ઘટ માંય જી;
એ ચાર પ્રકારે રે જીવ જાય મનુષ્યમાં. ૩

સરાગપણેથી પાળે સાધુપણું, શ્રાવકના વ્રત ખારો જી,
અજ્ઞાન કષ્ટ અકામ નિર્જરા, તિણશું સુર અવતારો જી;
એ ચાર પ્રકારે રે જીવ જાય દેવમાં. ૪

જ્ઞાનથી જાણે રે જીવ અજીવને, શ્રદ્ધા ને સમકીત આવે જી,
ચારિત્રથી રોકે નવા કર્મ આવતાં, તપે પૂર્વના કર્મ અપાવે જી;
એ ચાર પ્રકારે રે જીવ જાય મોક્ષમાં. ૫

દીવાળીનું સ્તવન.

॥ ગઢુલી ૭ મી. ॥

(“ ચિત્ત ચોખે ચોરી નવ કરીયે રે. ”—એ રાગ.)

રમતી ગમતી અમુન સાહેલો, ખેહુ મળી લીજીએ એક તાલી રે;
સખી આજ અનુપમ દીવાળી.—એ ટેક.

લીલ વિલાસે પૂરણ માસે, પોષ દશમ નીશી રઢિયાળી રે. સં ૧

પશુપંખી વસીયા વનવાસી, તે પણ સુખીયા સમકાલી રે;	સં
એણી રીતે ઘર ઘર ઓછવશે, મુખીયા જગતમેં નરનારી રે.	સં ૨
ઉત્તમ ગૃહ વિશાખા જોગે, જનમ્યા પ્રભુ જી જ્યકારી રે;	સં
સાતે નરકે થયા અજવાળા, સ્થાવરને પણ સુખકારી રે.	સં ૩
માત નમી આઠે દિગ્ગુંવરી, અઘો લોકની વસનારી રે;	સં
સુતી ઘર ઇશાને કરતી, જોજન એક અશુચી ટાળી રે.	સં ૪
ઉર્ધ્વલોકની આઠ કુમારી, વરસાવે જલ કુસુમાલી રે.	સં
પૂરવ રૂચક આઠ દર્પણ ધરતી, દક્ષીણની અષ્ટ કળશાળી રે.	સં ૫
આઠ પશ્ચીમની પંખા ધરતી, ઉત્તમ આઠ ચમર ઢાળી રે;	સં
વિદિશીની ચૌ દીપ ધરતી, રૂચક દ્વિપની ચૌખાઢી રે.	સં ૬
કેલી તણા ઘર ત્રણ કરીને, મહંન સ્નાન અલંકારી રે;	સં
રક્ષા પોટલી બાંધી બેહુને, મંદીર મેલ્યા શણગારી રે.	સં ૭
પ્રભુ કમળે અમરી ભમરી, રાશ રમંતી લટકાળી રે;	સં
પ્રભુ માતા તું જગતની માતા, જગ દિપકની ધરનારી રે.	સં ૮
માજી તુમ નંદન ઘણું જીવો, ઉત્તમ જીવને ઉપગારી રે;	સં
છપન દિગ્ગુંવરી ગુણગાતી, શ્રી શુભવીર વચનશાલી રે.	સં ૯

દીવાળીનું સ્તવન.

(“ ભમરા પહેલો વધાયો મારે આવીયો.”—એ દશી.)

ભવીયાં પ્રથમ જીનેશ્વર પાય નમી, ભવીયાં પ્રભુમી તે સદ્ગુરૂ પાય રે;
દીવાળી પરવ આવીયો. (એ આંકણી.)

ભવીયાં સાનીધ કારણ સરસ્વતિ, ભવીયાં અક્ષર આજીજે સોય રે. દી.૦૧
ભવીયાં પાવાપુરી તે પુર્વ દીસે, ભવીયાં વીર પધાર્યા ઉઘાસ રે; દી.૦
ભવીયાં હસ્તીપાળ રાજની વિનતિ, ભવીયાં જઠે કીયો ચોમાસ રે. દી.૦૨
ભવીયાં પક્ષ નેવાસી બાકી રહ્યાં, ભવીયાં ચોથા આરાની જેણીવાર; દી.૦
ભવીયાં સોલ પહોર લગે દેશના, ભવીયાં દોય દીન કેરો સંથાર રે. દી.૦૩
ભવીયાં રાજ અદારે દેશના, ભવીયાં દોય દોય પોષા કીધ રે; દી.૦

ભવીયાં કારતક વદી અમાવાસ્યાં, ભવીયાં વીરજીએ શીવસુખ લીધ રે, દી૦૪
 ભવીયાં સકળ તિર્થમાંહિ જીનવરા, ભવીયાં નામે તે જીનવર્ધમાન રે, દી૦
 ભવીયાં તે વીર શીવસુખ પામીયાં, ભવીયાં ગૌતમ કેવળજ્ઞાન રે. દી૦૫
 ભવીયાં જ્યારી પાટે તે શોભતાં, ભવીયાં શ્રી સોહમ ગણધાર રે; દી૦
 ભવીયાં જાસ પરંપરા ચાલશે, ભવીયાં વરસ એકવીશ હજાર રે. દી૦૬
 ભવીયાં દેવ ઇંદ્ર બહુ આવીયાં, ભવીયાં વીર તણે નીરવાણુ રે; દી૦
 ભવીયાં તિણુ દીન કરણી ઇસી કરો, ભવીયાં સકલ કરમનો નાશ રે. દી૦૭
 ભવીયાં સમ સંવેગ નિર્વેગશું, ભવીયાં લીંપોને આતમ એહ રે; દી૦
 ભવીયાં અનુકંપા ને વળી આસતાં. ભવીયાં આછો રંગ કરે રે. દી૦૮
 ભવીયાં કમલ પુલાહિક ચીતશે, ભવીયાં આચાર આઠ વખાણુ રે; દી૦
 ભવીયાં નિસંક્રીયાદિક દેખ દ્યો, ભવીયાં સમકીતનાં તે જાણુ રે. દી૦૯
 ભવીયાં ઉપસમ જો નહાઈ કરી, ભવીયાં નરનારી કરો શણુગાર રે. દી૦
 ભવીયાં વિવેક વસ્ત્ર સોહ્યામણાં, ભવીયાં આલુષણ આજ્ઞા ત્યાંય. દી૦૧૦
 ભવીયાં ધ્યાન તેહલ મોહકલલાં, ભવીયાં મગદળીયાં મનસ્થીર રાખરે; દી૦
 ભવીયાં મરમરીયાં મરદવ તણાં, ભવીયાં સરલ સેવધ્યા ચાખ રે. દી૦૧૧
 ભવીયાં ગંભીર ગુણ ગણા વળી, ભવીયાં દમ ગુણ દંઈવડા જાણુ રે; દી૦
 ભવીયાં સકરપારા લલાં સંવેગના, ભવીયાં ખાજલાં ક્ષેમા પરમાણુ રે. દી૦૧૨
 ભવીયાં શુદ્ધ સદહણાં એહવી, ભવીયાં પડપણા શુદ્ધ તેમ રે; દી૦
 ભવીયાં ફાફડા શુદ્ધ ફરસણુ તણાં, ભવીયાં લાવશું કીજીએ એમરે. દી૦૧૩
 ભવીયાં લાવણ્યતા મીઠી લાપસી, ભવીયાં વડાઈ શુણે વડા હોય રે; દી૦
 ભવીયાં ક્યાળ દાતારપણું તિહાં, ભવીયાં ચિત્ત ચોખા તિહાં જોય રે. દી૦૧૪
 ભવીયાં સેવ સેવા સદ્ગુરૂ તણી, ભવીયાં ગુણ ગ્રહણુ દ્રવ આંણુ રે; દી૦
 ભવીયાં ખમાસમણાં ખાંડ શોભતી, ચઢશે તે કાજ પરમાણુ રે. દી૦૧૫
 ભવીયાં પાપડ પાપ આલોઈણા, ભવીયાં કાઉસગ્ગ કર કપુર રે; દી૦
 ભવીયાં સત્ય વચન તણાં સાલણાં, ભવીયાં તપ તંબોલ ભરપુર રે. દી૦૧૬
 ભવીયાં દીર્ઘ દ્રષ્ટી દીવા કરો, ભવીયાં વિનય તણી કરો વાટ રે, દી૦
 ભવીયાં કરમ પકાવી કરો કોડીયાં, ભવીયાં જીમ મટે સર્વ ઉચ્ચાટ રે. દી૦૧૭

ભવીયાં તેલ સીંચો નવ તત્વનો, ભવીયાં દેવ ગુરૂને વળી ધર્મ રે; દી૦
 ભવીયાં શુદ્ધ અર્થે એને આળેખો, ભવીયાં ધર્મ તણો એ છે મર્મ રે. દી૦ ૧૮
 ભવીયાં મેરાયાં ત્રણ મનોરથ તણાં, ભવીયાં ખીજે ઠાણે અધીકાર રે; દી૦
 ભવીયાં દીવાળી તે દરશન તણી, ભવીયાં શુદ્ધ ગ્રહે જે કોય રે. દી૦ ૧૯
 ભવીયાં પડીછમણાં દોય ટંકના, ભવીયાં સાંજ અને પરભાત રે; દી૦
 ભવીયાં પાપ આલોધને આપણાં, ભવીયાં કીજે તે નીરમળ ગાત્ર રે. દી૦ ૨૦
 ભવીયાં નાળ કરો રે નવવાડની, ભવીયાં ખુદ્દી તણીરે ખંધુ કરે. દી૦
 ભવીયાં દારૂણ કરો દાન કરમના, ભવીયાં ફટાકીયા છે સુખકાર રે. દી૦ ૨૧
 ભવીયાં ફટમગટ કરણી તણાં, ભવીયાં ફટાકીયા છે સુખકાર રે; દી૦
 ભવીયાં ભંભુ ભગવંતના નામનો, ભવીયાં જેણશું જયજયકાર રે. દી૦ ૨૨
 ભવીયાં બાર વ્રત બપોરીયા, ભવીયાં મેરાયાં કરો મર્યાદ રે; દી૦
 ભવીયાં હવાધયો હણો કષાયની, ભવીયાં તીણમાં મ કરો પરમાદરે. દી૦ ૨૩
 ભવીયાં કુલખંડીયો ફગફગાવજો. ભવીયાં નીંદા ને વિકથા જેહ રે; દી૦
 ભવીયાં કુણુ એ રમત કીડાં કરે, ભવીયાં હવે વળી સુણુજો તેહ રે. દી૦ ૨૪
 ભવીયાં નિવૃત્તિ નગર સજ કરો, ભવીયાં જ્યાંરાં છે નવે કોટ રે; દી૦
 ભવીયાં કરણુ ને જોગ કોઠા ભલા, ભવીયા કીણુ રીત લાગે ચોટ રે. દી૦ ૨૫
 ભવીયાં જ્યાંરા દરવાજા નવ વીસ છે, ભવીયાં ઉઘાડા થેં મતિ રાખરે; દી૦
 ભવીયાં સંવર કવાડે કરી સાચવો, ભવીયાં ભાવ ભુંગલ તીરે ભાંખરે. દી૦ ૨૬
 ભવીયાં રાજ કરે તિહાં રાજ્યો, ભવીયાં નામે તે ચેતનરાય રે; દી૦
 ભવીયાં ચારિત્ર ચોક સોહ્યામણો, ભવીયાં ભાવ રમત તીહાં થાયરે. દી૦ ૨૭
 ભવીયાં વાજાં તે વાગે રે ધરમનાં, ભવીયાં નગારા તે નવકાર રે; દી૦
 ભવીયાં આંણુ વરતાવો જનતણી, ભવીયાં વત્યો તે મંગળ ચાર રે. દી૦ ૨૮
 ભવીયાં મંગળ પહેલો અરીહંતનો, ભવીયાં દુજો તે સીદ્ધ મંગળકાળીરે; દી૦
 ભવીયાં તીજો તે મંગળીક સાધુતણો, ભવીયાં ચોથે દયા ધર્મ ઠીક રે. દી૦ ૨૯
 ભવીયાં એવારે મંગળ વરતીયા, ભવીયાં વીધન સહુ ટલી જાય રે; દી૦
 ભવીયાં મંગળમાંએ મોટકો, ભવીયાં મુક્તિ નગર લે જાય રે. દી૦ ૩૦
 ભવીયાં અજ્ઞાની ફોડે છે હાંડલાં, ભવીયાં આળસ કાઢણુને કાજ રે; દી૦
 ભત્રીયાં અલસ કાડો અસમાધીની, ભવીયાં લક્ષ્મીયો મુગતીનાં રાજ રે. દી૦ ૩૧

ભવીયાં ઠક્તર પુજ દોષ ટાળીને, ભવીયાં આલોવી નીસહ થાય રે; દી૦
ભવીયાં સંવર શ્રીફળ લેટીયે, ભવીયાં શેઠ મોટા મુનિરાય રે. દી૦૩૨
ભવીયાં દીન દીવાળીનો આવીયો, ભવીયાં નીરમળ પાળોને શીયળરે;દી૦
ભવીયાં રાત્રીભોજન પરીહરો,ભવીયાં ફળ હોવે રે અવીચળ લીલરે.દી૦૩૩
ભવીયાં આવી દીવાળીઓ જે કરે, ભવીયાં તસ ધર મંગળ ચાર રે;દી૦
ભવીયાં તસ ધર નવ નીધી સંપજે, ભવીયાં તસ ધર જ્યજ્યકાર રે.દી૦૩૪
ભવીયાં સંવત અઢાર અઠાવને, ભવીયાં ભુજનગર ચોમાસ રે. દી૦
ભવીયાં પુજ્ય કૃષ્ણજી પ્રસાદથી,ભવીયાં સ્વામિ ડાહ્યાજી ઉદાસરે.દી૦૩૫
ભવીયાં છત્રીસી દીવાળી દીનેરે,ભવીયાં કહી મુનિ મુલચંદજીનેયરે;દી૦
ભવીયાં દેવ અરીહંત દેવ વાંદતા; ભવીયાં આનંદ મંગળ હોય રે. દી૦૩૬

શીખામણ વિષે ગહુલી.

(“ પુનમ ચાંદની ખીલી પુરી અહીં રે. ”—એ રાગ.)

અદ્ય ઉમરમાં દુકિત કર્મ કરો નહિ રે,
ધરજો નિત્યે માથે નાથ ત્રીલોકી ત્રાસ;
હેતે નમિયે જઈને ઉત્તમ તો ગુરૂદેવને રે. એ ટેક,
નિત્યે જીનવર વાણી, સુણવા જઈયે પ્રેમથી રે;
જેથી ભવભવ સંચિત, પાતિક દુર પળાય. હેતે નમિયે૦૧

સાખી—વાલેસર ગુરૂ માદારા, ખ્યારા પ્રાણાધાર;
ભવસાગરમાં ડુબતાં, છો ગુરૂ તારણહાર,
પર ઉપગારી પુરણ, ભાગ્યે ગુરૂજી આવિયા રે;
તે તો ધર્મી કંજવન, ઉલસીતના કરનાર. હેતે નમિયે૦૨

સાખી—ગુરૂ મુખ વાણી સાંભળી, તજો જ પાતિક પંથ;
કરજો જતના જીવની, વંદો ગુરૂ નિઝંથ,
દુખીયા દીણાહીણા, દેખી દીલ દયા ધરો રે;
તેને પાળો જેવાં, નિજ તણાં સંતાન. હેતે નમિયે૦૩

સાખી—જુઠ વચન તો બોલતાં, જગમાં ધંજત જાય;
મળે ન લાંબુ આઉખું, કળાગ્રહે પકડાય,

ભુઠે બકરા થઈને, જશો કસાઈના હાથમાં રે;
વળી ગર્ભ તણાં દુઃખ, સહેજો અપરંપાર. હેતે નમિયે૦૪

સાખી—ઘોરી કુડા લેખ તો, લખો ન ભુઠા ભાય;
પુરો ન ખોટી સાક્ષીયો, કદુ ન વઢશો વાય,
શુભિચલ પરની થાપણુ, ઓળવશો ન કદી તમે રે;
ભણી પરલવ માંહિ, પુત્ર તણો વિભેગ. હેતે નમિયે૦૫

સાખી—પરનારીની પ્રીત તો, કરતાં જીવ ગમાય;
ખુદ્ધિ ધન જશ હારીને, આજા ખત્તા ખાય,
પત્યરી રોગ થશે ને, જશો જમના હાથમાં રે;
પાવક પુતળી સંગે, થાશે દુઃખ અપાર. હેતે નમિયે૦૬

સાખી—નિંદા વેણુ કદુ વદી, કરો ન પર સંતાપ;
જીલે પર મળ પાપને, શું ઘોવોછો આપ,
નિજ અવશુણુને શોધી, કરજો તનથી વેગળા રે;
નિદા કર્યાં ન પામે, લવલવમાંહિ જીભ. હેતે નમિયે૦૭

સાખી—ફક્કડ અક્કડ શું ફરો, જતાં ન જોખન વાર;
પઠશે જ્યારે તાદ્યરે, માથે જમનાં માર,
ત્યારે ઉગરવાનો આરો, તારે છે નહિ રે;
માટે સમજી દુઃખની, ભીતી રાખો ભાય. હેતે નમિયે૦૮

સાખી—મનુષ્ય જન્મને પામીને, કરો ન નિંદિત કામ;
પરલવ નીચ્રે ચાલવું, રમો જ ધર્માશમ.
કાયા માયા જાણો, વાદળ કેરી છાંયડી રે;
પાણી પુરને જાતાં, કદી ન લાગે વાર. હેતે નમિયે૦૯

સાખી—દેવગુરૂ ને ધર્મની, શ્રદ્ધા રાખો શુદ્ધ;
પાખંડી સંગ વારતાં, નિર્મળ થાયે ખુદ્ધ.
નિર્મળ સમકિત રત્ન, જત્ને કરીને રાખજો રે;
જેથી લવસાગરનો, વેયે પાર પમાય. હેતે નમિયે૦૧૦

સાખી—ધરમીની સોખત કરી, કરીયે સદ્ગુણ કામ;
સનજન સાધુ સંગથી, વધશે મોટી મામ.

એવા ગુણિજન ગુરૂને, દેવ નિરંજન સેવતાં રે;
પાપી લોહું પારસ, સંગે થાશે હેમ. હેતે નમિયેં ૧૧

સાખી—પુરણ વેરણ પાપણી, આળસડી દુઃખહાય;
ધર્મે ધક્કો લગાડીને, દુર્ગતિયે લઈ જાય.
તેને કાઢી દાન દયાને, પોષા આદરે રે;
જેથી ભવ દુઃખ ભંજન, હોટે શ્રી જગદીશ. હેતે નમિયેં ૧૨

સાખી—તપ કરીને તન ગાળજે, પાતિક દુર પળાય;
જ્ઞાન ઝહી ગુરૂ સંગથી, કરોને પાવન કાય.
ઋષી ગીરધારીની સાર શીખામણ સાંભળી રે;
ધારી કરજે ઉત્તમ, શીવરમણીશું ખ્યાર. હેતે નમિયેં ૧૩

અથ શ્રી પાસકુમારનો થાઠ.

(દેશી—હાલરડાની. અથવા “ માતા ત્રીશલા કુલાવે પુત્ર
પારણે ”—એ રાગ.)

માતા વામાદે બોલાવે જમવા પાસને,
જમવા વેળા થઈ છે રમવા શીદને જાય;
રાયજી વાટ જીવેછે થાશે બહુ ઉતાવળા,
વહેલા હીડોને લોજનીઆ ટાઢા થાય. માતા ૧

માતાજીનો વચન સુણીને જમવાને બહુ પ્રેમશું,
ખુદ્ધ બાળેઠ ઢાળી થઈ બેઠા હોંશીયાર;
તેથી થાળ અજવાળીને લાલની આગળ મુકીઆ,
વિવેક વાટકીઓ સોવરાવી થાળ મોઝાર. માતા ૨

સમતા સેલડીઓ છોલીને પીતા મુકીયા,
દીલના દાઢમ દાણા ફેલી મુકયા સાર;
સમકિત સીતાદળનો રસ લેવા બહુ રાગીઆ;
જીગતે જામફળ કેળાં આરોગો અપાર. માતા ૩
કુરણા કેરી ઘોળી મીઠી રસની વેલડી,
સાકર કેળાં ફેલી ઉપર ખેમા ખાંડ;

લેખા જમીલો રસીલા પ્રેમે પકવાન પીરસું,
લાવે ધીમાં તળીયાં રખે રખો ચિત્ત. માતા૦ ૪
પ્રભુજીને મન મોતૈયા ગુણના ગુંદવડાં પીરસ્યાં,

પ્રેમના પેંડા જમજો માનવ ધારણ કાજ;
જાણપણની જલેખી ખાતા લાગે ભુખડી,
દીલનો દુધપાક મીઠો આરોગો અપાર. માતા૦ ૫

મારા લાઠકડાને શીરાં સેવનું મન ઘણું,
જમતાં સાકર લઈને ઉપર લેખો ધૃત;
લક્ષિ લજ્યાં એ તો ખાતા લાગે રૂચડાં,

અનુભવ અથાણા ચાખો રાખો એક ચિત્ત. માતા૦ ૬
સરધા શીરોને વળી પુનની પુરી પામતા,
સંવેગ શાક તણા વળી-હરખે આવે સ્વાદ;

રસ રોટલીઓ પોળી થોડી લીજીયે,
વિચિક્ષણ વડી વધારી તીખી તમતમ સાર. માતા૦ ૭
રાઈતી રૂઈતી કેરી આગળ તમારે ઘણી હતી,

પ્રભાવના રૂપ પુડલાનો છમકાર;
ચતુરાઈ ચુરમાના લાડુડા લાવે હેમના,
હસના રૂપ તણી વળી રાખો એક ઉદાર. માતા૦ ૮

પ્રભુજીને પુન્યનો પાપડ જમતા પોચો લાગતો,
ચિત્તના ચોખ્ખા એસાવ્યા અણીયાળા અણીદાર;
જ્ઞાની ગાયના દુધ તપાવ્યા સમતા સાકર ઉપરે,

હળવે હળવે જમજો જગજીવન એ કુર. માતા૦ ૯
આસ્તા શ્રદ્ધાના શીત અમૃત જળ પીતા ઘણાં,
તનનાં તંબોલ છાંટયા પ્રભાવતી મન રંગ;

સેજે સોપારી સુડી ખીડી આપે માવડી,
પીતાજીની સાથે ચાટ્યા પાસકુંવર. માતા૦ ૧૦
પ્રભુના થાળ તણા અર્થ ગાય શીખે ને સાંભળે,

લેહાનલેહ સમજે તે જ્ઞાની કહેવાય;
પંડિત ગમનવિજયને શિષ્ય નમાવું કરજોડીને,
સોભગવંતા વાંદુ મનથી જે સહાય. માતા૦ ૧૧

અથ શ્રી નાગલાની સંજ્ઞાય.

(“ નેક નજર કરો નાથજી ”—એ દેશી. “ વાડ સુણો હવે
પાંચમી રે ”—એ રાગ)

ભુદેવ ભાઈ ધરે આવીયા રે, પ્રતિબોધવા મુનિરાય રે,
હાથમાં લીધું ઘીનું પાતરું રે, ભાઈ મુજને આઘેરો બોલાવ રે;
નવી પરણીતે ગોરી નાગલા રે. (એ ટેક.) ૧
એમ કહી ગુરૂજી પાસે લઈ ગયા રે, ગુરૂજી પુછે દિક્ષાનો કાંઈ ભાવ રે;
લાજે નકારો નવી કર્યો રે, દિક્ષા લીધી ભાઈ પાસે ભોળે ભાવ રે. નવી ૦ ૨
બાર વરસ સંજમમાં રહ્યા રે, હિંદે ધરતો નાગલાનું ધ્યાન રે;
હાંહાં મુરખ મેં શું કર્યું રે, નાગલા તે જીવન પ્રાણ રે. નવી ૦ ૩
ચંદ્રવદની અગાલોચની રે, વલવલતી મુકી નીજ નાર રે;
સોળ વરસની તે સુંદરી રે, સુંદર તનું સુકુમાળ રે.—નવી ૦ ૪
માત પીતા ત્હને નથી રે, એકલડી તે અબળા નાર રે;
મુજ ઉપર અનુરાગણી રે, તો કરવી ત્હની સંભાળ રે. નવી ૦ ૫
જીભર પુષ્પ તજી કરી રે, અરક અહિ કર માળ રે;
પામીને સુખ તજી કરી રે, પડીયો કષ્ટ જંજાળ રે. નવી ૦ ૬
ભુદેવ ભજન ચિત્તે આવીયો રે, અણુઓળખીતે પુછે ધરની નાર રે;
કેણે દીઠી તે ગોરી નાગલા રે, અમે વ્રત તે છોડણુ હાર રે. નવી ૦ ૭
નારી ભણે સુણો સાધુજી રે, વમ્યો ન લીજે આહાર રે;
હસ્તી ચડીને ખર કુણુ ચડે રે, તમે છો જ્ઞાનના ભંડાર રે. નવી ૦ ૮
હવે કેમ વચ્છો વમ્યા આહારને રે, તે નહિ માનવ આચાર રે;
તમે ધર ધરણી તજી કરી રે, તો શી કરવી તેની સંભાળ રે. નવી ૦ ૯
ધન્ય સુબાહુ ધન્ના શાળીભદ્રજી રે, ધન્ય ધન્ય મેઘકુમાર રે;
નારી તજી સંજમ લીયો રે, ધન્ય ધન્ય ધન્નો અણુગાર રે. નવી ૦ ૧૦
દેવકી સુત સોળસા તણા રે, નેમ તણી વાણી સુણી ઉદ્ધાસ રે;
બત્રીસ બત્રીસ સતીયા તણા રે, પરહયો ભોગ વીલાસ રે. નવી ૦ ૧૧
નરકની ખાણ નારી છે રે, નરકની દીવીય છે નાર રે;
તમે તમે મુનિરાજજી રે, જેમ પામો ભવતણા પાર રે. નવી ૦ ૧૨

અંકુશે વશ ગજ આણીયો રે, રાજેમતી રહેનેમ જેમ રે;
 તિમ વચન વશ આણીયા રે, નાગલાએ ભુદેવ એમ રે. નવી૦ ૧૩
 નાગલાએ નાથ સમજાવીયો રે, ફરી લીધો સંજમ ભાર રે;
 ભુદેવ દેવલોક ગયો રે, હુવા હુવા શીવકુમાર રે. નવ૦ ૧૪
 પાંચમે ભવે જંબુ સ્વામિજી રે, પરણ્યા પદમણી આઠ રે;
 કોઠ નવાણું ધન લાવીયા રે, એ છે સુત્રનો પાઠ રે. નવી૦ ૧૫
 પ્રલવાદિક ચોર પાંચસે રે, પદમણી આઠે નાર રે;
 કર્મ ખપાવી મુગતે ગયા રે; સમય સુંદર સુખકાર રે. નવી૦ ૧૬

અથ શ્રી મુનિસુવ્રત જીન સ્તવન.

(“અહો પીયુ પંખીડા નારી ગુણાવાળી તામ જો”-એ દશી)

અહો પ્રભુ મુજ પ્યારા, ન્યારા થયા કેઈ રીત જો,
 ઉલગીઆને આલાલું, બનતાહરો રે લોલ;

અહો પ્રભુ મુજ પ્યારા, લક્ષ્મવત્સલ ભગવંત જો,
 આપ વસો મુજ મંદીર, સાહેબ માહરે રે લોલ. ૧

અહો પ્રભુ મુજ પ્યારા, ક્ષણ ન વીસાઈ તુજ જો.
 તંબોલીના પાન તણી, પરે ફેરતો રે લોલ,

અહો પ્રભુ મુજ પ્યારા, લાગી મુજને માયા જોર જો,
 દિણપરવાસી સુ સાહીબ, તુમને હેરતો રે લોલ. ૨

અહો પ્રભુ મુજ પ્યારા, તુનિ સનેહી જિનરાય જો,
 એક પંખી પ્રીતલડી કિણ, પરે રાખીયે રે લોલ;

અહો પ્રભુ મુજ પ્યારા, અંતર્ગતની મહારાજ જો,
 વાતલડી વિણ સાહેબ, કહેને દાખીયે રે લોલ. ૩

અહો પ્રભુ મુજ પ્યારા, અલખરૂપ થઈ આપ જો,
 જઈ વસો શિવ મંદીર, માંહે તું જઈ રે લોલ;

અહો પ્રભુ મુજ પ્યારા, લાધ્યો તુમારો ભેદ જો,
 સુત્ર સિદ્ધાંતે યતિ મેં, સાહીબ તુમ લઈ રે લોલ. ૪

અહો પ્રભુ મુજ પ્યારા, જગજીવન જીનરાય જો,
 મુનિસુવ્રત જિન મુજરો, માનજો માહરો રે લોલ;
 અહો પ્રભુ મુજ પ્યારા, પય પ્રભુમી જીન રાય જો,
 ભવ ભવ સરણો સાહીબ, સ્વામિ તાહરો રે લોલ. ૫
 અહો પ્રભુ મુજ પ્યારા, રાખશું હૃદય મોઝાર જો,
 આપોને શામળીયા, પદ્મી તાહરી રે લોલ;
 અહો પ્રભુ મુજ પ્યારા, રૂપવિજયનો શિષ્ય જો,
 મોહનને મન લાગી, માયા તાહરી રે લોલ. ૬

અથ શ્રી મહાવીર જીન સ્તવન.

(“ પ્રવચનની પ્રભાવના નિત્ય ” કરીયે ”—એ દર્શી.)

વીર કુમારની વાતડી કેને કહીયે, હારે કેને કહીયે રે કેને કહીયે;
 નવિ મંદીર ખેસી રહીયે, હારે સુકુમાળ શરીર. વીર૦ ૧
 બાળપણથી લાડકો નૃપ ભાવ્યો, હારે મળી ચોસઠ ઇંદ્રે મહાભ્યો;
 ઇંદ્રાણી મળી હુલારાવ્યો,, હારે ગયો રમવા કાળ. વીર૦ ૨
 છોરે ઉછાંછળાં લોકના કેમ રહિયે, હારે એની માવડીને શું કહીયે;
 કહિયે તો અદેખાં થઇયે, હારે નાશી આવ્યાં બાળ. વીર૦ ૩
 આમલકી કીડા વશે વિંટાણો, હારે મોટો લોરિંગ રોષ ભરાણો;
 વીરે હાથે ઝાલીને તાણ્યો, હારે કાઢી નાંખ્યો દૂર. વીર૦ ૪
 રૂપ પિશાચનું દેવતા કરી ચાલ્યો, હારે મુજ પુત્રને લેઈ ઉછાળ્યો;
 વીર મુષ્ટિ પ્રહારે વળીયો, હારે સાંભળીયે એમ વીર૦ ૫
 ત્રિસલા માતા મોજમાં એમ કહેતી, હારે સખીઓને આલંભા દેવી;
 ક્ષણ ક્ષણ પ્રભુ નામજ લેતી, હારે તેડાવે બાલ. વીર૦ ૬
 વાટ જોવંતા વીરજી ઘેર આવ્યા, હારે માતા ત્રિસલાએ નવરાવ્યા;
 ખોખે ખેસાડી હુલારાવ્યા, હારે આલિંગન દેત. વીર૦ ૭
 યોવન વય પ્રભુ પામતાં પરણાવે, હારે પછી સંજમશું દીલ લાવે;
 રૂપસર્ગની ફાજ હઠાવે, હારે લીધું કેવળનાણ. વીર૦ ૮

કર્મ સૂઝન તપ ભાંખીયું જીનરાજે, હારે ત્રણ લોકની ઠકુરાઈ છાજે;
ભકિત પૂજા કહી શિવ કાજે, હારે ભવીને ઉપગાર. વીર૦ ૬
શાતા અશાતા વેદની ક્ષય કીધું, હારે આપે અક્ષય પદ લીધું;
શુભ વીરનું કારજ સીધું, હારે ભાંગે સાદિ અનંત. વીર૦ ૧૦

અથ શ્રી નેમીનાથ જીન સ્તવન.

(“ કાચી કળીના અનારકી રે હાં. ”—એ દશી.)

તોરણ આવી રથ ફેરી ગયા રે હાં, પશુઆ દેઈ દોશ; મેરે વાલીમા.
નવ ભવ નેહ નિવારિયો રે હાં, રથો જોઈ આવ્યા જોશ. મેરે૦ ૧
ચંદ્ર કલંકી જેહથી રે હાં, રામને સીતા વિયોગ; મેરે૦
તેહ કુરંગયે વચણુડે રે હાં, પતિ આવે કુણુ લોગ. મેરે૦ ૨
ઉતારી હું ચિત્તથી રે હાં, મુકિત ધુતારી હોત; મેરે૦
સિદ્ધ અનંતે લોગવી રે હાં, તેહશું કવણુ સંકેત. મેરે૦ ૩
પ્રીત કરતાં સોહિલી રે હાં, નિર વહેતાં જંજળ; મેરે૦
જહેવો બ્યાલ ખેલાવવો રે હાં, જહેવી અખિ આળ મેરે૦ ૪
જો વિવાહ અવસરે દીઓ રે હાં, હાથ ઉપર નવિ હાથ; મેરે૦
તો દિક્ષા અવસર દીજીયે રે હાં, શીર ઉપર જગ નાથ. મેરે૦ ૫
ધમ વલવલતી રાબુલ ગઈ રે હાં, નેમી કને વ્રત લીધ; મેરે૦
વાચક યશ કહે પ્રણમિયે રે હાં, એ દંપતી દોય સિદ્ધ. મેરે૦ ૬

અથ શ્રી ધર્મનાથ જીન સ્તવન.

(“ ખેડે ભાર પણા છે રાજ, આતાં કેમ કરોછો. ”—એ દશી.)

થાશું પ્રેમ બન્યો છે રાજ, નિર વહેશે તો લેખે,
મેં રાગી થેં છો નીરાગી, અણબુગતે હોય હાંસી;
એક પખો જે નેહ નિર્વાહિએ, તેહમાં શી શાખાશી. થાશું૦૧
નીરાગી સેવે કંઈ હોવે, ધમ મનમાં નવિ આણું;
ફલે અચેતન પણ ખિમ સુરમણિ, તિમ તુમ ભકિત પ્રમાણુ. થાશું૦૨

ચંદન શીતળતા ઉપજાશે, અગ્નિ તે શીત મિટાવે;
 સેવકનાં તિમ દુઃખ ગુમાવે, પ્રભુ ગુણ પ્રેમ સ્વભાવે. થાશું ૩
 વ્યસન ઉદય જે જલધિ અણુ હરે, શશીનું તેજ સંબંધે;
 અણુ સંબંધે કુમુદ અણુ હરે, શુદ્ધ સ્વભાવ પ્રબંધે. થાશું ૪
 દેવ અનેરા તુમથી છોટા, થેં જગમાં અધિકેરા;
 યશ કહે ધર્મ જિનેશ્વર થાશું, દિલ માન્યા હું મેરા. થાશું ૫

અથ શ્રી ઉપદેશી સજ્ઞાય.

(“ સીતાજી દીયે રે આલીંભડો. ”—એ દેશી.)

રે જીવં જીવ ધર્મ કિજીએ, ધર્મના ચાર પ્રકાર;
 દાન, શીયળ, તપ, ભાવના, જગ માંહે એ તત્ત્વસાર. રે જીવં ૧
 વરસ દિવસને પારણે, શ્રી આદીશ્વર આહાર;
 ઇશ્વરસ પ્રતિલાભીયો; શ્રી શ્રેયાંસકુમાર. રે જીવં ૨
 ગજ ભવે સસલો રાખીયો, કીધી કરૂણા સાર;
 શ્રેણિક નૃપ ઘર અવતર્યો, અંગજ મેઘકુમાર. રે જીવં ૩
 ચંપા પોળ ઉઘાડવા, ચારણી કાઢ્યો નીર;
 સતીય સુભદ્રા જશ થયો, તીલુરો શીયળ સધીર. રે જીવં ૪
 તપ કરી કાયા શોષવી, અરસ નીરસ લે આહાર;
 વીર જીજીવં વખાણીયો, ધન્ય ધન્નો અણુગાર. રે જીવં ૫
 અનંત ભાવના ભાવતાં, ધરતા નિર્મળ ધ્યાન;
 ભરત આરિસા ભુવનમેં પામ્યા કેવળ જ્ઞાન. રે જીવં ૬
 એહ ધર્મ મુરતરૂ સમો, એહની શીતળ છાંય;
 સુમય સુંદર કહે સેવતાં, મોક્ષતણાં રૂળ પાચારે. જીવં ૭

અથ શ્રી જીરણ શેઠની સજ્ઞાય.

(દોહરો.)

શ્રી અરીહંત અનંત ગુણી, અતિશય પૂરણુ ગાત્ર;
 જ્ઞાની મુની સંજ્ઞતી, તે જાણે ઉત્તમ પાત્ર.

પાત્ર તણી અનુભાદનાં કરતો જીરણ શેઠ;
શ્રાવક ગતિ અમુક લહી, નવચહીવેગા હેઠ. ૨

દશ ચોમાસા વીરજન, વિચરંતા સંજમ વાસ;
વિશાળાપુરીમાં આવીયાં; અગીયારમેં રે ચોમાસ. ૩

॥ ઢાઢ. ॥

(“ હવે નરપતી એમ ચીંતવેજ રે.”—એ દશી.)

ચોમાસે અગીયારમેં જ રે, વિચરંતા સાહસ ધીર,
વિશાળાપુરીમાં આવીયા જ રે, ધરમ ધોરીધર ધીર;
જગત ગુરૂ ત્રીસલા નંદન વીર. એ ટેક. ૧

બળદેવનો છે દેહરો જ રે, તિહાં પ્રભુ કાઝિસગ્ગ કીધ;
પચ્ચખાંણ ચોમાસના જ રે, સ્વામીજીએ તપ કીધ. જગત ૨

જીરણ શેઠ તિહાં વસે જ રે, શ્રાવક ધરમ સધીર;
અલંકારે પ્રભુ ઓળખ્યા જ રે, દીઠા શ્રી માહાવીર. જગત ૩

આજ એ છે ઉપવાશીયા જ રે, સ્વામી શ્રી વર્ધમાન;
કાલે કરશે પ્રભુ પારણો જ રે, સ્વહસ્તે દેશું દાંન. જગત ૪

જીરણ શેઠ મન ચીંતવે જ રે, સફળ ફળે મુજ આશ;
પક્ષ માસ ગણતાં થકા જ રે, પુરા હુવા ચારે માસ. જગત ૫

પછી કરી સહુ પારણો જ રે, સ્વામીજીને પ્રતિલાલ;
હોય મનોરથ એહવો જ રે, તો વરસે વીણ આલ. જગત ૬

દારે આવે છે પ્રાહુણો જ રે, નિમંત્ર્યે એકવાર;
પ્રભુજી ક્યારે આવશે જ રે, મેં નિમંત્ર્યા વારંવાર. જગત ૭

અવસરે ઊઠ્યાં ગોચરી જ રે, શ્રેયાંસ જશનો પુત;
વિશાળાપુરીમાં આવીયા જ રે, પૂર ઘરે પહુંત. જગત ૮

મિથ્યાત્વી જાણે નહિ જ રે, જંગમ તિરથ જેહ;
દાસીને કહે એહને જ રે, કાંઈક લીક્ષા દેહ. જગત ૯

ચાહુ ભરી તેણે બાકુળા જ રે, આંણી પ્રભુજીને દીધ;
નીરાગી તો લેઈ વળ્યા જ રે, સ્વામિએ પારણું કીધ. જગત ૧૦

- દેવ બળવે હુંડલી જ રે, બોલે છે બે કર બેઠ; જગત ૧૧
- હેમ વૃષ્ટી હુઈ તેહને જ રે, સાડાબાર કરોડ. જગત ૧૧
- લોકરાય તવ એમ કહે જ રે, ધન્ય ધન્ય પુરણ શેઠ;
- ઉત્તમ કરણી એણે કરી જ રે, અવર સહુ તમ હેઠ. જગત ૧૨
- રાય કહે તમે શું દીયો જ રે, પારણું કીધું રે વીર;
- રાય લણી તે એમ કહે જ રે, મેં તો વહોરાવી ખીર. જગત ૧૩
- જીરણ શેઠ શ્રવણે સુણી જ રે, વાજાંત્ર હુંડલી નાદ;
- અનથ કીયો પ્રભુ પારણા જ રે, મનમાં થયો વીખવાદ. જગત ૧૪
- જેજે મનોરથ મેં કીયા જ રે, તે તો રહ્યા મનમાંય;
- નીરધનીયો જેમ જેમ ચીંતવે જ રે, તેમ તેમ નીષ્ફળ થાય. જગત ૧૫
- પ્રાપ્તિ વીનાં કેમ પાંખીયે જ રે, મહેર ન આવી રે સ્વામ;
- કલ્પતરુ કેમ પાંખીયે જ રે, મેરૂ મંડળને ઠામ, જગત ૧૬
- અનથ કીયો પ્રભુ પારણા જ રે, અન્યત્ર કીયો રે વિહાર;
- પાસ સંતાનીયા આવીયા જ રે, તે મુનિ કેવળધાર. જગત ૧૭
- વિશાળાપુરીનો રાજ્યો જ રે, લોક સર્વેને આનંદ;
- રાય પ્રસન્ન તવ કરે જ રે, ગુરૂ ચરણે નીજ વંદ. જગત ૧૮
- મારી નગરીમાં કોણ છે જ રે, પુન્યવંત ને જશવંત;
- કહે કેવળી આજ તો જ રે, જીરણ શેઠ મહંત. જગત ૧૯
- રાય કહે કોણ કારણે જ રે, જીરણ શેઠ મહંત;
- દાન દીયો શ્રી વીરને જ રે, તે તો પુરણ શેઠ. જગત ૨૦
- રાય પ્રત્યે કહે કેવળી જ રે, પુરણે દીયો રે દાન;
- હેમ વૃષ્ટી હુઈ તેહને જ રે, અવર ન કોઈ પ્રમાણ. જગત ૨૧
- એક ઘડીસર હુંડલી જ રે, જીરણ ન સુંણંત કાન;
- તો લીયત જીરણ સહી જ રે, ઉત્તમ કેવળ નાણ. જગત ૨૨
- દેવલોક વળી બારમે જ રે, જીરણ પુન્ય પ્રખંધ;
- વગર દાન દીધે ફળ્યો જ રે, ઉત્તમ સુર સંખંધ. જગત ૨૩
- ભવ્ય જીવ તમે સાંભળો જ રે, દાન દીયે સુખ હોય;
- દાન તણી અનુમોદના જ રે, જેમ જીરણ ફળ હોય. જગત ૨૪

હાન તણી અનુમોદના હ રે, હાંન સુપાત્રે રસાળ;
હાન દીયે સુપાત્રને હ રે, તેને વંદે મુનિ માલ.

જગત ૦ ૨૫

અથ શ્રી નેમનાથની લાવળી.

તુમ તજ કર રાજુલ નાર, તજ્યા સખ ધર રે, તજ્યા ૦
મેં નમુ નેમકે પાય, ગયા ગીરીવર રે.

મેં પ્રીત પીયાકી કર કર, પલ્લે લાગી, પલ્લે ૦

તુમ ત્યાગ ચલે બન ખંડ, હુવે વૈરાગી.

અખ રાજુલ સરખી સતી, ભાવસે ત્યાગી, ભાવ ૦

તારે અંતરગઢમેં જ્યોત જ્ઞાનકી જાગી.

યું રોતી રાજુલ નાર, નયણુ ભર ભર રે, નય ૦ મેં નમુ ૦ ૧

મેં અરજ કરે કરજોડ, કરો મન પ્રસન્ન, કરો ૦

મેરે શીરપર તુમ શીરદાર, દેજે મુજ મોહે દર્શન.

મેં સુખ સખીઅનકા દેખ, લગ્યો મન તરસન, લગ્યો ૦

મેરે આયો નયણુમેં નીર, લગ્યો નિત્ય બર્શન.

મેરે નેમ મીલનકી આશ, મીલું કીમ કર રે, મીલું ૦ મેં નમુ ૦ ૨

મેં નહી કીની તકસીર, ચલે કયું રૂઠે, ચલે ૦

મેરે ઘરમેં કુટુંબ પરીવાર, આર દીશ ચુટે.

મેં જો રહું ઘરકે માંહિ, જોખન સખ હુટે, જોખન ૦

મેં થલુ પીયાકે સાથ, પ્રીત કયું હુટે.

મેરે નેમ વીના આર નહિ, જગતમેં વર રે, જગ ૦ મેં નમુ ૦ ૩

તુમે તારી રાજુલ નાર, મુગતમે મેલી, મુગત ૦

પીછે નેમ ગયે નિર્વાણ, કરમ સખ ઠેલી.

મેં નિત્ય ઉંગે પ્રભાત, નમું પદ પહેલી, નમું ૦

શ્રી અનવર વીન જગમાંહે, નહિ કોઈ બેલી,

યું અરજ કરે અનદાસ, સુણો અણુવર રે, સુણો ૦ મેં નમું ૦ ૪

અથ શ્રી ઉપદેશી બાર માસ.

(“ ચાલો સખી વંદનને જઈએ ”—એ દેશી.)

- કારતકે કુંજરને કાંને,
કાલ અણી કપટી ધ્યાને, કે તન ધન જોખન એમ જાણે;
રસીલો ધર્મ સદા કરીએ, કે વીરજીનું નામ રૂદે ધરીયે. રસીલો ૧
- માગશરે મનુષ્યપણું પાંખી, આરાધો અંતરજામી;
શીવરમણી લેલે પામી. રસીલો ૨
- પોષે તું શોષ કરે મનમાં, ધનધ્યાન દ્વારા ધ્યાવે ચિત્તમાં;
નથી જાણતો જે જાણું ક્ષણમાં. રસીલો ૩
- માહે મુખ તું મોહો પરનારી, બાંધ્યાં તેં કર્મ ઘણા ભારી;
બાજી સર્વે ગયો તું હારી. રસીલો ૪
- ફાગણે ફેરા નવી ફરીએ, જીવ દયા દલમાંહિ ધરીએ;
તો અજર અમર પદવી વરીએ. રસીલો ૫
- ચર્ચતરે ચિત્તમાંહિ ધારો, સ્વાર્થનો સહુ પરીવારો;
અંતે કોઈ નથી જોનારો. રસીલો ૬
- વૈદ્યાખે વહી ગઈ પાખી, હાથ પગ ને કાયા થાકી;
કે'નો કાકો કે'ની કાકી. રસીલો ૭
- જેઠે તું તો વેઠ કરે ઘરની, આગળ વીટ'બણા છે રણની;
ચાલી ને ચુગલી તલે પરની. રસીલો ૮
- અપાડે આશા મન મોટી, કાયા ને માયા સર્વ ખોટી;
કાળ એચિન્તો પકડશે ચોટી. રસીલો ૯
- આવણે સદ્ગુરૂની સેવા, ભજીએ દેવાધીદેવા;
શીવરમણી પામે મેવા. રસીલો ૧૦
- ભાદરવે ભય મનમાં આણી, આપ સમાન સહુ જાણી;
તો શીવરમણી લેલે માણી. રસીલો ૧૧
- આસોએ આતમને દમીએ, સાધુ શ્રાવક વ્રતમાં રમીએ;
નરક નીચાદમાં નવી ભમીએ. રસીલો ૧૨

સઘળા પંડીતમાં ઠાઠ્યા, જેમલજી ગુરરાયા;
સાધુ ને શ્રાવકે ગુણ ગાયા.

રસીલો ૧૩

અથ શ્રી ચંદનવાળાની સજ્જાય.

(“ ઘડપણ કોણે મોકલ્યું ” એ છાંયામાં ગવાય છે—એ દેશી.)

કોસંખી નગરી પધારીયા, વહોરવાને શ્રી મહાવીર,
અભીગ્રહો રે એમ ચિન્તવ્યો, તમે શું જાણી જગદીશ,
હો સ્વામિ ભામણે જાવું આ સફળુર. એ ટેક. ૧

વહોરવા નિત્ય નિત્ય દહાડલે, મુનિ ભમતા નિત્ય નિત્ય ખહાર;
મુખડી ઘેવર કાઢી મુકયાં, એ તો મનમાંહે ના આણે લગાર. હો ૨
રાજના મહેલ લુંટાર્ધ ગયા, લુંટી તે ચંપા પોળ;

નિજ થાનક આવી રહ્યા, ત્યાં તો હાથી ઘોડાના ગંજ. હો ૩

રાજના મહેલ લુંટાર્ધ ગયા, લુંટી કરી ઘેર જાય;

સૌ પાયક મેડીએ ચઠ્યું, ત્યાં તો દીઠા ચંદનખાળ. હો ૪

ચંદનખાળા ધારણી, હેઠે ઉતરીયા જેહ;

ખાંધે ચઢાવી લેઈ ગયો, એ તો બોલે છે કડવા બોલ. હો ૫

ખાઈ તુમ્હારે ઘેર ગોરડી, હું છું ત્હારો નાથ;

એવા વચન જ્યારે સાંભળ્યા, ત્યારે ધારણીએ કીધો કાળ. હો ૬

જીલ કચરી મરી ગયા, મરતાં ના લાગી વાર;

એ તો મરી ગયા તત્કાળ. હો ૭

ખાંધેથી હેઠા પડ્યા, ટળવળે ચંદનખાળ,

ખાઈ તું મારે ઘેર બેટડી, હું છું ત્હારો ખાપ;

ખાઈ ના કરીશ આપઘાત. હો ૮

ખાંધે ચઢાવી લેઈ ગયો, ઘેર છે ચેતના નાર;

જાઓ વેચો બજારમાં, નહિ તો જાશું રાજ પોકાર. હો ૯

ખાંધે ચઢાવી લેઈ ગયો, વેચે તે બજારમાંહિ;

ચઘિટામાં ઉભી કરી, તેને મુલવે કોસ્યા નાર. હો ૧૦

- લાખ ટકે બાઈ મુલવે, મેં માગ્યા આપે તે મુલ;
લાખ ટકા ને વળી અધલાખ, બાઈ તમારે ઘેર કેવો આચાર. હોં ૧૧
- રાગ ઠાઠ બનાવવા, કરવા તે સોલ શણગાર;
હીંડોળા ખાટે હીંચવા, અમ ઘેર ચાવવા કેવડીયા પાન. હોં ૧૨
- મારો લઠૂ પડ્યો અવતાર હો સ્વામિ, મેં તો નહિ આરાધ્યા અરીહંત હોં
મેં તો નહિ સમયાં લગવંત હો સ્વામિ, મેં તો તોડી પુન્યની પાળ. હોં
- મેં તો માય વછોડા બાળ હો સ્વામિ, મેં તો કુડા દીધા આળ. હોં ૧૩
- આકાશે ઉભા દેવતા, સાંભળ્યાં એવા બોલ;
એને ઉલટી વલુરી વાંદરે. હોં ૧૪
- નાક કાન વલુરીયા, કોસ્યા તે નાશી બાય;
એ તો નાશી ગઈ તત્કાળ. હોં ૧૫
- ખાંધે ચઢાવી લઈ ગયો, વેચે જાનરની માંહી;
ચઉટામાં ઉભી કરી, એને મુલવે દશરથ શેઠ. હોં ૧૬
- લાખ ટકા રે બાઈ મુલવે, મેં માગ્યા તે મુલ;
લાખ ટકા ને વળી અધલાખ, લાઈ તમ ઘર કેવો આચાર. હોં ૧૭
- અપવાસ એકાસણા અતી ઘણા, આબેલનો નહિ પાર;
પોષા પડીછમણા સુખે કરો, અમ ઘેર પાણી ગળવા ત્રણ કાળ. હોં ૧૮
- મારો સફળ થયો અવતાર હો સ્વામિ, મેં તો આરાધ્યા અરીહંત, હોં
મેં તો સમયાં શ્રી લગવંત હો સ્વામિ, મેં તો ખાંધી પુન્યની પાળ. હોં ૧૯
- શેઠજી વખારેથી આવીયા, ઘોવે તે શેઠના પાય;
મુલાએ મન ચીતવ્યું, એ તો નારી કરીને રાખ. હોં ૨૦
- હાથે તે ઘાલ્યા ડહકલાં, પગે ઘાલી હેડ;
મસ્તક મુંઠાવે વેણીના કેશ હો સ્વામિ, એમને ઘાલ્યા ગુપ્ત હરખાર. હોં ૨૧
- પેહેલો દીવસ ત્યાં થયો, ક્યાં ગયા ચંદનખાળ;
સરખી સેયરમાં રમવા ગયાં, એ તો કહ્યું ના કરે લગાર. હોં ૨૨
- બીજો દીવસ ત્યાં થયો, ક્યાં ગયા ચંદનખાળ;
સરખી સાહેલીમાં રમવા ગયાં, એ તો ઘરમાં ના આવે લગાર. હોં ૨૩
- ત્રીજો દહાડો ત્યાં થયો, ક્યાં ગયા ચંદનખાળ;
સરખી સાહેલીમાં રમવા ગયા, એ તો મનમાં ના આણે લગાર. હોં ૨૪

ચોથો દીવસ ત્યાં થયો, કયાં ગયા ચંદનખાળ,
શેઠજીએ કાઢ્યો કટારડો, હવે મારશું મારે પેટ; હો સ્વામિ.
મુલા નાસી ગઈ તત્કાળ. હો ૦ ૨૫

શેઠજીએ પાડોશીને પુછીયું, કયાં ગયાં ચંદનખાળ;
હાથે તે ઘાડ્યાં ઠસકલાં, પગે ઘાઢી હેડ;
મસ્તકે મુઠાવ્યાં વેણીના કેશ. હો ૦ ૨૬

શેઠજીએ તાળા તોડી કાઢીયાં, ખેસાડયાં ઉંખરા માંહિ;
મુપડના ખુણે ખાકળાં, શેઠજી જાય લુહારને તેડવા. હો ૦ ૨૭

એમ છા માસી તપને પારણે, મુનિ લમતાં નિત્ય નિત્ય બહાર;
સઘળી જોગવાઈ ત્યાં મીઠી, ત્યાં તો દીઠી ન આંસુની ધાર. હો ૦ ૨૮
ત્યાંથી મુનિ પાછા વળ્યાં, ટળવળે ચંદનખાળ;

મેં તો સ્થા કર્યા અપરાધ. હો ૦ ૨૯

મુનિએ પાછા વળી જોયું, નયણ દીઠી આંસુની ધાર, હો ૦ ૩૦

અઠમકેરે પારણે બહારાવ્યાં ચંદનખાલ, બહારાવી તમે કરો પારણું;
તમારો સફળ હોવે અવતાર. હો ૦ ૩૧

હાથે થયો સોનાનો ચુડલો, પાચે ઝાંઝર ઝમકાર;

મસ્તકે આવ્યા વેણીના કેશ હો સ્વામિ, સેંથો પુરી મોતીનીસેર, હો ૦ ૩૨

શેઠજી હુબાર તેડી લાવીયાં, શું થયું ચંદનખાળ,

પીતા તમારે પસાય હો સ્વામિ, એવે આવી મુલાં માતા હો સ્વામિ;

માતા તમારે પસાય. હો ૦ ૩૩

દેશોદેશના રાજવી, ચંદનખાળાને વાંઢવા જાય,

ત્યાં તો સાડાખાર કોડની વૃષ્ટિ હો સ્વામિ;

ત્યાં તો દેવત્તઈનાજી વાગે હો સ્વામિ. ત્યાં તો અઠઈ મોહોત્સવ થાય, હો ૦

એમ લખીવિજય ગુણ ગાય. હો ૦ ૩૪

અથ શ્રી મહાવીર સ્વામિને અરજી

(રાગ-માઠ અથવા “ મેરે ગમકે શીરના ”—એ દેશી.)

મહાવીર સ્વામી, અંતરજામી,

શિવગતગામી, પુરો હમારી આશ;

પ્રભુમું શિરનામી, કુમતિ વામી,
સુમતિ સ્વામિ, પુરો હમારી આશ. એ ટેક.

સાખી—પરમ કરમ સંવ્યાખરા, મહેં સેવ્યાં વીષય વીકાર;
આત્મદોષ નહિ એળખ્યો, ગર્વ સહિત ગમાર.
ખાંધ્યા કર્મ અપારી, વિનંતિ માણી;
ચિત્તમેં ધારી, પુરો હમારી આશ, મહા ૧

સાખી—આયો હું આપને આશરે, ખાંધ્યા બૃહાની લાજ;
લમતાં લવજળ પાર ઉતારો, ગીરવા ગરીબ નીવાજ.
એ છે અરજી હમારી, લેલો સ્વીકારી;
છો ઉપકારી, પુરો હમારી આશ. મહા ૨

સાખી—વીર પ્રભુ મુજ હાર હૈયાના, આતમના આધાર;
તુમ ચરણાંબુજ વાશના કેરી, અંતર હોંશ અપાર.
છો વિશ્વાધારી, સુરત ખ્યારી;
લેલો ઉગારી, પુરો હમારી આશ. મહા ૩

સાખી—જન્મોજનનમ હું દાસ તુમારો, બહાલા પ્રભુશું વિશ્વાસ;
ચંપાલાલજી મુનિ પ્રતાપે, અરજી કાળીદાસ.
કીધી હર્ષ અપારી, ચિત્ત વિચારી,
લ્યો અવધારી, પુરો હમારી આશ. મહા ૪

અથ શ્રી ઉપદેશી સજ્ઞાય.

(“ તું તો અનંત કાળથી લભીયો રે. ”—એદેશી.)

મન હર રે ચોરાશીને ગરહરે, મન હર રે. એ ટેક.
તુંતોલાખચોરાશીમાંલભીયોરે, તું તો જન્મોજનનમ કરી મરીયો રે;
તારો કાળ કહું નહિ સરીયો રે. મન હર રે ૦ ૧
નવ માસ ઉદરમાંહિ રહ્યો રે, મલ મુત્ર તણા હુઃખ સહ્યો રે;
માતાજીકે હાથે ઉલરાયો રે. મન હર રે ૦ ૨
તિહાં નવનવ મંગળ ગમ્યા રે, તિહાં વાળ બહોત ખબડ્યા રે.

- સહુકે મન હરખ ઉમાયા રે. મન હર રે૦ ૩
 પુત્રજાતન કરીને પાળ્યો રે, પરણી કાઢવા લાગ્યો ગાળી રે;
 હુનીયા હસી હસી દેવે તાળી રે. મન હર રે૦ ૪
 કેડ મરડીને મારગ ચાલે રે, મુછો મરડીને બાંહે વળ ઘાલે રે;
 પણ કાળશું ભેર ન ચાલે રે. મન હર રે૦ ૫
 ક્ષીર ભોખન વય મદમાંતો રે, મુંઢે કાળ ન જાણ્યો જાતો રે;
 વીધમ રંગ રસમાંહે રાતો રે. મન હર રે૦ ૬
 શીરે હોય હોય તોરા ટાંકે રે, તારી દેહ અનુપમ આપે રે;
 પણ થારાપર જમ કોપે રે. મન હર રે૦ ૭
 ઉંઘામહેલચણાન્યાઅતિભારીરે, જાળી જરૂખાનીછળી ન્યારીરે;
 આઈ કાળ તણી અસ્વારી રે. મન હર રે૦ ૮
 યોં કરીયો ને યોં કરશું રે, ભંડાર ભયાં ફેર ભરશું રે;
 મુંઢ ના જાણે અળ મરશું રે. મન હર રે૦ ૯
 રંગ મહેલ પલંગ પર પોઠોરે, તિહાં હોય હોય હીપક બેયાં રે;
 રમણીકા રંગ મોહ્યા રે. મન હર રે૦ ૧૦
 તું જાણે એ ઘર માહરો રે, પણ સંગ નહિ ચાલશે તારેરે,
 કાયા બાળીને કરી દેશે છારી રે. મન હર રે૦ ૧૧
 એમ જાણીને સુકૃત કરીયે રે, સંસાર સમુદ્રથી તરીયે રે;
 એમ આતમ કાજ કરીયે રે. મન હર રે૦ ૧૨
 ઋષી રાયચંદણ એમ બોલે રે, દયા ધર્મ તણે નહિ તોલે રે;
 તીન લોકમાંહિ અમોલે રે. મન હર રે૦ ૧૩

ગુરુજી વિહાર કરે ત્યારે શ્રાવકે વિનંતિ કરવા. વિષે સ્તવન.

- ભુલ મત જાણેજી ગુરૂ માંને, વિસર મત જાણેજી ગુરૂ માંને;
 મેં અરજ કરાછા થાંને, ભુલ મત જાણેજી. એ ટેક.
 સદ્ગુરૂ પ્રેમ હઈયા બીચ જડીયા, પ્રગટ કહું કે છાને;
 જો મુશ્કેલી અપસધ બન્યો તો, કરમ દોષ ગુરૂ માંને. ભુલ૦ ૧

ભવસાગર જલસે ભરીયો, જીવ તરણ નહિ જાણે;	
જીરણ નાવ જે જરી ડુબે, પાર કરો ગુરૂ માંને.	ભુલ૦ ૨
મેં ચાકર મેં ચુક પડી તો, ગુરૂ અવગુણ નહિ માંને;	
ખાળક ગુના કીયા ખોતેરા, પીત્યા ખીરદ એમ જાણે.	ભુલ૦ ૩
મેરી દોડ હે જહાં લગે સદ્ગુરૂ, નમસ્કાર ચરણાંમે;	
ભેરૂલાલકી એહી બિનતિ, ધન્ય ધન્ય હે સંતાને.	ભુલ૦ ૪

અથ શ્રી ઉપદેશો સજ્જાય.

(“ ચેતન ચેતો રે કાળ ન મેલે કેડો, ”—એ દેશી.)

એમ ખોલે સોહાગણ કાયા, જીવ મા ધરીશ ખોટી માયા,	
કાયા ને માયા ખાદળકી છાંયા, ફેગટ જાશે ઈમ લોભાયા;	
ચેતન સમજે રે માન અભીમાન ન ધરીયે. એ આંકણી૦	૧
પ્રાણી આ સંસાર અસાર છે, દીસે આળપંપાળ;	
કરોળીઆની જાળ તણી પેરે, કણુમાં હોય વીસરાળ.	એ૦ ૨
લાખ કોડી રે ધન લેજો રે કીધો, કાંઈયે ન આવે સાથે;	
ચેતન તમે દૂર વિદેશી, પુન્ય કરો નીજ હાથે.	એ૦ ૩
અમલતણે વશ હુકમ ચલાવે, પંચમાંહિ પંકાવે;	
તે પણ પ્રાણી મરતી વેળા, અઢી વાંસે બંધાવે.	એ૦ ૪
કચેરીમાં કામ ચલાવે, બેશી સરખી ટોળી;	
તે પણ પ્રાણી જમની આગળ, વચન ન જાણે બોલી.	એ૦ ૫
મેવા રૂડા ખાતો મીઠા, પંચમાંહિ કરે ગોઠ;	
તે પણ પ્રાણી અવસર આવે, લોંચ ખણુંતા દીઠ.	એ૦ ૬
કોતલ ઘોડા આગળ ચાલે, બેસંતો સુખ પાવે;	
માયા ઉપર છત્ર ખીરાળે, તે પણ લીધા કાળે.	એ૦ ૭
તે માટે હું તમને વારૂ છું, વાત ન કરીયે કેની;	
કુડા આળ ચલાવે જે નર, નળળી જાત હોય તેની.	એ૦ ૮
પરનારીનો રનેહ નીવારો, સમ બ્યસન સંગ છોડો;	

ક્રોધ કષાયને દૂર કરીને, કર્મના બંધન તોડો. ચે૦ ૯
 માત પીતા ને સંજ્ઞન નરનારી, કુટુંબ સહીત પરિવાર;
 તે તો તજીને તમે જશો એકીલા, અંતે કરીને જીહાર. ચે૦ ૧૦
 દાન શીયજ તપ ભાવના ભાવો, જીવ દયા ધર્મ પાળો;
 સ્નેહ હશે તે થાશે સુખીયા, માનવ ભવ અંજવાળો. ચે૦ ૧૧
 શ્રી પાર્શ્વનાથનું સ્મરણ કરતા, સુખ સંપદા તારે;
 નિતિ લાલ પ્રભુ શરણે રાખો, જેરે સેવક સંભારે. ચે૦ ૧૨

અથ શ્રી દુમદરાજાની સજ્ઞાય.

(“ ઈંદર આંખા આંખલી, ઈંદર દાડમ દ્રાક્ષ. ”—એ દેશી.)

નગર કંપિલાનો ધણી રે, જય રાજ ગુણ જાણુ;
 ન્યાય નિતિ પાળે પ્રજા રે, ગુણ મારા પટરાણુ. ૧
 દુમય રાયા બીજે પ્રત્યેક બુદ્ધ વૈરાગે મન વાળીયું રે;
 સંયમ પાળે શુદ્ધ, દુમય રાય બીજે પ્રત્યેક બુદ્ધ, ૨
 ધરતી ખેદતા નીકળ્યો રે, મુગટ એક અભિરામ;
 બીજે મુખ પ્રતિબિંબીયો રે, દુમય થયું તેણે નામ. દુમય૦ ૩
 મુગટ લેવા લણી માંડીયો રે, ચંડ પ્રગટ્યો તે સંત્રામ;
 પણ અન્યાય કુશીળીયો રે, કીમ સરે તેહનું કામ.. દુમય૦ ૪
 ઇંદ્ર ધ્વજ શણગારીયો રે, જોતાં તૃપ્તી ન થાય;
 ખભક લોક ખેલે તેમાં રે, મહોત્સવ માંડ્યો રાય. દુમય૦ ૫
 તેહીજ ઇંદ્ર ધ્વજ દેખીયે રે, પડ્યો મળમુત્ર મોઝાર;
 હાં હાં શોભા કારમી રે, એ સહુ અધીર સંસાર. દુમય૦ ૬
 વૈરાગે મન વાળીયું રે, લીધો સંજમ ભાર;
 તપ જપ કીધા આકરા રે, પામ્યો ભવનો પાર. દુમય૦ ૭
 બીજે પ્રત્યેક બુદ્ધ રે, દુમય ઋષીરાય;
 સમય મુંદર કહે શાધના રે, નિત્ય નિત્ય પ્રણમું પાય. દુમય૦ ૮

અથ શ્રી ચોવીસ તિર્થકરનું ચોદાવિનયું.

॥ ઢાઠ ૧ લી. ॥

(“ કાનજી ચાખડિએ ચડીને ખડયા, તો ભલે પડયારે લોલ ”—
એ દશી.)

પ્રભુજી આદિજીનેશ્વર, નાલીનરેશ્વર નંદના રે લોલ; મજરો માનજો મહા ૦
ઋષભ જિણુંદા, કર્મ નિકંદા, લેજો વંદણા રે લોલ. મજરો માનજો મહા ૦૧
બીજા અજીત જીનેશ્વર, જગત પરમેશ્વર, જાણીયે રે લોલ; મજરો ૦
ત્રીભુવન ત્રાતા, જગત વિખ્યાતા, દેવ વખાણીયે રે લોલ. મજરો ૦૨
મુરત ખ્યારી મોહનગારી, સંભવ સ્વામિયા રે લોલ; મજરો ૦
મોહને ટાળી કર્મ પ્રજાળી, કેવળ પામીયા રે લોલ. મજરો ૦૩
અલિનંદન અવિધારો દેવ, ઉગારો દાસને રે લોલ; મજરો ૦
ભવ બંધનથી છોડો ત્રોડો, મોહના પાસને રે લોલ. મજરો ૦૪
સુમત નગીના તુજ ગુણ લીના, દેવી દેવતા રે લોલ; મજરો ૦
ચાસઠ ઈંદા હરગોવીંદા, ચરણા સેવતા રે લોલ. મજરો ૦૫
પદમ જિણુંદા પર અરવિંદા, અલી ઈંદા વસે રે લોલ; મજરો ૦
નાથ ત્રિલોકી વદન વિલોકી, તન મન ઉલ્લાસે રે લોલ. મજરો ૦૬
પહેલી ઢાળે રંગ રસાળે, જિન ગુણ ગાંધ્યા રે લોલ; મજરો ૦
ઋષિ ખોડીદાસે અધિક ઉલ્લાસે, ધીરથી ધ્યાન્યા રે લોલ. મજરો ૦૭

॥ ઢાલ ૨ જી. ॥

(“ જ્યારે જિનજી ચવિને આવ્યા રે ત્રીસલા કુખે
ઉપનાં. ”—એ દશી.)

સુપાર્શ્વ સપ્તમાં દેવા રે, પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો,
સુખદાયક તુમચી સેવા રે, પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો;
તુમે રંકને રાય બનાવો રે, પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો,
નવિ થાયે તમારો દાવો રે, પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો. ૧
શુભ ચંદ પ્રભુ મુખ ચંદો રે, પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો,

શીતળ જ્યું અમૃત કંદોરે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો;	
લોચન કંઠાએ લરીયાં રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો,	
પ્રભુ ઉપસમ રસના દરીયા રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો.	૨
સુવિધ જિન સુખુદ્ધિ દાતા રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો,	
શરણાંગતને દીયો સાતા રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો;	
પ્રભુ મહેર નજર કરમાવો રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો,	
મુજ મન મંદીરે આવો રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો.	૩
શીતળ જિન શાતાકારી રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો,	
તુમે તાર્યા બહુ નરનારી રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો;	
પ્રભુ સુરતરૂ શીતળ છાંયા રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો,	
ખટ કાયાને સુખ દાયા રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો.	૪
અગીયારમાં અંશ કહીજે રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો,	
પ્રભુ દાસને દરશન દીજે રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો;	
કીંકર પર કંઠા કીજે રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો,	
હવે હું નહીં વળગું ખીજે રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો.	૫
દ્વાદશમાં દેવના દેવા રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો,	
કરં વાસપુન્યની સેવા રે;	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો;	
તનુ રક્તવરણુ શુભ શોભે રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો,	
દેખીને દુરિજન ખોભે રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો.	૬
મુનેલાલનિયાળ કરીજે રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો,	
કંઠાથી કારજ સીજે રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો;	
કહી ખીજી દાળ રસાળી રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો,	
ખોડીદાસને મંગળ માળી રે,	પ્રાણેશર મુજ ખ્યારા છો.	૭

॥ દાઢ ૩ જી. ॥

(“ આવેને નંદલાલ રમવા આવેને રે. ”—એ દર્શી.)

તેરમા વીમળનાથ સોભાગી, મોહ નિદ્રાથી મેં ભેયા રે ભાગી;
પ્રિતિ પ્રભુ સંગ લાગી, દીલમાં આવેને રે;
આવેને જિનરાજ, દીલમાં આવેને રે.

અનંત ગુણાલય અનંત બિરાજે, ચક્રકસ લોકને ઊગલે છાજે;
જ્ઞાન ગગનમાંહિ ગાજે, દીલમાં આવોને રે. ૨

પન્નરમા ધરમ પરમ હેતકારી, કુમતિ કુભારજી દૂર નીવારી;
જઈ વરીયા શીવ નારી, દીલમાં આવોને રે. ૩

સોલમાં શાન્તિ જિજ્ઞંઠ છગીલા, આત્મ ધ્યાનમાં લીન રંગીલા;
અનુભવ જ્ઞાન અરવીલા, દીલમાં આવોને રે. ૪

કુંથુ જિનેશ્વર જ્ઞાન ત્રિકાળી, પ્રભુ નામે નિત્ય મંગળ માળી;
દિન દિન પર્વ દીવાળી, દીલમાં આવોને રે. ૫

અધમ ઉધારણુ શ્રી અરનાથ, દુરગતિ પડતાં રાખે મહી હાથ;
સદ્ગુણુ સ્વામિનો સાથ, દીલમાં આવોને રે. ૬

ત્રીજી ઢાળ કહી સુખકારી, સાંભળી ચિત્ત ધરો નરનારી;
ઋષિ ખોડીદાસને ખ્યારી, દીલમાં આવોને રે. ૭

॥ ઢાઠ ૪ થી. ॥

(“ પધારો પિયર ભણી. ”—એ દેશી.)

માર. મનના મોહન મલ્લીનાથજી, તનુ નીલ વરણુ સુકુમાળ;
વચન છે રસાળ, સુગુણુ જિન સાહિબા. ૧

મુનિસુવ્રત સ્વામિ મુનિતણા, પ્રભુ વીસમાં જગત વિખ્યાત;
ભણુ દિન રાત, સુગુણુ જિન સાહિબા. ૨

નમિનાથ નમું એકવીસમાં, કરભોડી કરું અશ્વસ;
છોડો ભવ પાસ, સુગુણુ જિન સાહિબા. ૩

નેમનાથ નંદન હરી વંશના, જેણે પરિકરિ રાગુલ નાર;
ભણે સહુ સંસાર, સુગુણુ જિન સાહિબા. ૪

પાર્શ્વનાથ પારસમણી સારિબા, અશ્વસેન રાજા કુળ વાંદ;
આરાધે આનંદ, સુગુણુ જિન સાહિબા. ૫

જીન શાસન પતિ શ્રી મહાવીરજી, પ્રભુ ચોવીસમાં અરિકંત;
ગુણુ છે અનંત, સુગુણુ જીન સાહિબા. ૬

ચાથી ઠાળ રસાળ રાગે કરી, કરભેડી કહે ખોડીદાસ;
પુરો મુજ આશ, સુગુણ જિન સાહિબા.

૭

(કળશ.)

ધાન વાસે મન ઉલ્લાસે, ઉગણીસે અષ્ટાદશે;
અંદ વારે શુકલ પક્ષે, ગાર્ધ્યા ગુણ તેરશે.

૧

અથ શ્રી જીવરૂપી નાનાવટીની સજ્જાવ.

(“ મુણુ ઓવાલણી ગરસડાવાળી ઉભી રહેને ”—એ દશી.)

ઓ નાણાવટી નાણું નીરલે ખંડ પરખીને લેને, જોને તને ધૂતી બશે;
પારખ મુરતી નિર્મળ નજરે રેને.

૧

આ શહેરમે ઠગ બહુ આવ્યા છે, તે તો ખોટા રૂપેયા લાવ્યા છે;
તે તો સંસારીને મન લાવ્યા છે.

ઓં નાં ૨

આ લોભી છે શહેરનો રાજા, લાંચીએ ઠગ રાખા બાબા;
જેવો રાજા છે તેવી પરબા.

ઓં નાં ૩

એ રૂપીયા વણાં સંજ્ઞાનાં છે, તારે પારખું હોય તો પરખી લે;
એ ખોટા પડશે તો નહીં ચાલે.

ઓં નાં ૪

તમે સાંભળજો ઠગની વાતો, રખે ખોટું નાણું લઈ લલચાતો;
તું તો મુરત શહેરનો બીવાતો.

ઓં નાં ૫

તું તો હાટે ખેસી વેપાર કરને, કાંચળીમાં નાણું ખરું ભરને;
તું તો કપટીનો સંગ પરહરને.

ઓં નાં ૬

તું તો ચોટે ખેસી લેણું લેને, વળી ખંડ ખોટું પરખાવી લેને;
તું તો એ અવસરે કામાઈ કરને.

ઓં નાં ૭

તું તે માનનશું રાખે શાહુકારી, પરદેશે ચીઠી ચાલે તારી;
તારા મનની હુડી સકશણી.

ઓં નાં ૮

એમ વિવેકી ખોટ્યા વાણી, એમ કહે શા. રવજી રૂપાણી;
તમે સાંભળજો ભવીયણ પ્રાણી.

ઓં નાં ૯

અથ શ્રી ઉપદેશી સંજ્ઞાયા.

(દેશી-વજ્રાચારાની.)

- શું રહ્યો જીવ લોભાઈ, નથી સાર જગતમાં લાઈ,
તું અનાદિ કાળનો પ્રાણી, તું ફર્યો અનંતા પ્રાણી;
પછી મળી મનુષ્યની કાંઈ, નથી સાર જગતમાં લાઈ. એ દેહ. ૧
- નવ માસ ગર્ભમાં લારે, દુઃખ વેડી તું નીકળ્યો બારે;
જગ પવન લેહર તવ વાઈ. નથી ૨
- જો ગર્ભમાં આડો આવે, તો શીશુનું શરીર કપાવે;
કેમ ભુલ્યો સ્થલ દુઃખદાઈ. નથી ૩
- પછી બાળપણે અજ્ઞાની, બહુ ખેલ વિષે મતી માની;
હતી પરાધીન તવ કાંઈ. નથી ૪
- થયો જીવાન કામ વીકારો, તવ ભુલ્યો ધર્મ વિચારો;
થઈ અંધ તેં કાયા ગુમાઈ. નથી ૫
- પછી ઘડપણુ તુજને આંચું, બળ અંગ તણુંજ ગુમાચું;
છે લાળ ખાંસી સુખમાંહિ. નથી ૬
- જો હોય શરીરમાંહિ લોહી, બહુ માત પીતા રહે મોહી;
છે મતલબની મિત્રાઈ. નથી ૭
- જેવું પદ્મ ઠાળથી ત્રુટયું, જેવું કામ કાચનું કુટયું;
તેમ ક્ષણમાં તન પડી જાઈ. નથી ૮
- નથી નારી તારી ખ્યારી, બળ વીર્ય રૂપની ચારી;
શીઠ કરે ખુવારી લાઈ. નથી ૯
- આ રંગ પતંગી કાયા, તેની ધરવી શી મમતા માયા;
તે વણસતાં વાર ન કાંઈ. નથી ૧૦
- જેવી ઈંદ્રિયજની માયા, જેવી વાહલ કેરી છાંયા;
તે ક્ષણ ક્ષણમાં પલટાઈ. નથી ૧૧
- જેવો પ્રાણીનો પરપોટો, તેવો ડેહ ભરોસો ખોટો;
આં આલે નહિ ચતુરાઈ. નથી ૧૨

જે હતા મહા ચક્રવર્તી, જેની આણુ પૃથ્વીમાં ફરતી;
તે આલ્યા તણ સગાઈ. નથી૦ ૧૩

જેમ પાણી માંહિ પતાસા, તેવા તનના જીવો તમાસા;
તે પીગળતાં વાર ન કાંઈ. નથી૦ ૧૪

ગયો અવસર ફેર નહિ આવે, શીઠ જનમ એળે શુભાવે;
લે જ્ઞાન ગુરૂ સુખદાઈ. નથી૦ ૧૫

તું રાગ રંગમાં રાતો, તું તાલ મગન થઈ દેતો;
તે ભટકવા ભવની માંઈ. નથી૦ ૧૬

અરે સમજ કાળ રે ખુટ્યો, થા કમં બંધથી છુટો;
વૈરાગ્ય આણુ ઉરમાંઈ. નથી૦ ૧૭

અથ શ્રી સલુણાની સજ્ઞાય.

(દાહરા.)

સોરઠ આંખો મોરીયો, સુડલો ગયો લોભાય;
કોયલડી ટઉકા કરે, બેઠી આંખલીયા ઢાળ. ૧

સોરઠ સુગુણાં માણસાં, નિત્ય નિત્ય કરે જીહાર;
નિગુણાં હે જ્યાં માણસાં, ઉભા ઉભા જીહાર. ૨

કિહાં કોયલ કિહાં અંબ વંન, કિહાં દાદુર કિહાં મેહ;
ફૂર ગયાં નવિ વિસરે, ગીરવા તણાં સનેહ. ૩

ગીરવા સેહેજે ગુણુ કરે, મેઘ ન માગે દાણુ;
કરસણુ સિંચે સરોવર ભરે, કારણુ કંથ મ જાણુ. ૪

॥ દાઢ. ॥

(“ ધરેણાં કઠાસું લાવીયા, ”—એ દશી.)

બિઠા અરથ વિચારીયે, બિંડાશું ચિત્ત લાય, સલુણા.

ઓછો સંગ ન કિલયે, ઓછો ફેર બદલાય; સલુણા.

સુમતિ સદા દીલમાં ધરો, ઓડો કુમતિનો સંગ. સલુણા. એ આંકણી૦૧

અજશમર પદ પાઠયે, લહીયે અમર વિમાન;	સં
જગ આપણે કર લિજયે, એસી સુમતિ બતાય.	સં સું ૨
હંસરાજ મોતી ચુંગે, કંકર કબહુ ન ખાય;	સં
પાણી દુધ પટંતરો, એસી સુમતિ કહાય.	સં સું ૩
મન લાગ્યો ચિત બિતયો, આદર કરે અન્નાણુ;	સં
ફળ ત્રુટયો તરૂવર થકી, કબહુ ન લાગે ડાળ.	સં સું ૪
ખેતી વિણસે ખારશું, સલા વિણસે કુડ;	સં
સાધુ વિણસે લોલખી, જેમ કેસરમેં ધુળ.	સં સું ૫
લાંગ્યો કેસર ગુણુ કરે, લાંગ્યા પાનશું રંગ;	સં
એ દોય લાંગ્યા નહિ મળે, એક મોતી ખીજે મન.	સં સું ૬
મોતી લાંગ્યુ વિંધતાં, મન લાંગ્યુ કુંવેણુ;	સં
મોતી મુલે મંગાવશું, મન મુલે ન વેચાય.	સં સું ૭
સાધુ શબ્દે પરખીયે, વિપત પડયા ઘર નાર;	સં
શુરા જખહી પરખીયે, જખ નીકસે તરવાર.	સં સું ૮
પહેલો મન ચંચલ લયો, અખ મેંપાઈ જાણુ;	સં
ટાંકી લાગી જ્ઞાનકી, નિકસી હીરા ખાણુ.	સં સું ૯
ખડા ખડાઈ ન કરે, ખડા ન બોલે બોલ;	સં
હીરા પણુ કહે નહિ, લાખ હમારા મોલ.	સં સું ૧૦
કુણુદ્ધિ કપટી સંસારમાં, જેસાં આકુના પુલુ;	સં
ઉપર લાલી ચડી રહી, માંહી વીખનાં મુલ.	સં સું ૧૧
લાખ ચોરાશીમાં લખ્યો, મનુષ્ય દેહી પાય;	સં
ઓ સુપનો તો વહી ગયો, ફેર ચોરાશી માંય.	સં સું ૧૨
કરો દલાલી ધર્મની, દીપે અધીકી જ્યોત;	સં
કૃષ્ણ મહાબળ જાણીયે, બાંધ્યો તિર્થંકર ગોત્ર.	સં સું ૧૩
કંચન થાળ ન ઠણઠણે, કાંસુ બહુ ઠણણાય;	સં
ભિત્તમ પુરૂષ બોલે નહિ, નીચ બોલે જયું વાય.	સં સું ૧૪
જ્યાંકા ગુરૂ પુરા મિલ્યાં, ત્યાંકાં શિષ્ય સપુત;	સં
વચન બાંધ્યા જયું રહે, જયું રણમાં રજપુત.	સં સું ૧૫

હંસા ભુખ્યા ભાવના, હુંકારે ઊડી જાય;	સં
નહી નપીતા કાગડા, શ્રીર શ્રીર જીઠો ખાય.	સં સું ૧૬
સાધુ શબ્દે પરખીયે, હીરા એરણ માંય;	સં
શુરા જે મત આદરે, નહિ કાચરનું કામ.	સં સું ૧૭
સોવાડી સોહી મૃગલાં, સો રાખે સો ખાય;	સં
પીયું ઊલંસો ન દીજીયે, કહ્યો ન કહ્યો થાય.	સં સું ૧૮
ગલીયો ધોરી ન સંચરે, મીંહ વન મૃગ ન જાય;	સં
વૈરાગી વચ્ચે થકો, ન રહે કોડ ઉપાય.	સં સું ૧૯
હંસા સમુદ્ર ન છાંડિયે, જો જળ ખારો હોય;	સં
ખાખડે ખાખડો હુંદતાં, તને લલો ન કહેશે કોય.	સં સું ૨૦
સમુદ્ર હંસ મનાય લે, નેહા થકાં જ ખોલ;	સં
એ ખેઠાં છે ઉજળાં, તેહ શું પ્રિત ન તોડ.	સં સું ૨૧
હંસને સમુદ્ર ઘણાં, પુષ્પ ઘણાં લમરાય;	સં
સુગુણાંને સ્નેહી ઘણા, ગયા દેશ વિદેશ.	સં સું ૨૨
હંસા બગહે પ્રાહુણા, કોય દીન આવે ફેર;	સં
બગલો નાડી ચહી રહ્યો, રહ્યો પાંખ પસાર.	સં સું ૨૩
ઓછે તલાવડી બગ ઘણાં, અવસરે આવ્યા હંસ;	સં
મત કરે તળાવ ગારવો, જિહાં સાયર તિહાં હંસ.	સં સું ૨૪
ચંદા ચંદન સુમાણસાં, એ તિણુરો એક નિકાસ;	સં
ઓ ધસીયા ઓ ખોલીયા, ઓ ઉચ્ચા ઉજાસ.	સં સું ૨૫
કાગા કુતા કુમાણસાં, એ તિણુરો એક નિકાસ;	સં
જિહાં જાવે શેરી ખાહુડે, તિહાં તિહાં કરે વિનાશ.	સં સું ૨૬
કેસર ડરપે શાહીથી, જેનો બિગાડે રંગ;	સં
સુગણાં ડરપે નિગુણાથી, મત કોઈ કરો સંગ.	સં સું ૨૭

અથ શ્રી ગજસુકુમાલની સજ્જાય.

ગજસુકુમાળ દેવકી નંદન, કૃષ્ણ તણો ભાઈ,
સાડકોડ કરીને ઉલરાવ્યો, આશા પુરી માંધ;

કરી જ્યાં કમી નહિ કાંઈ, જેને ત્યાગ દીધો સંસાર સમુદ્ર,
ઊઠે લલે આઈ. એ આંકણી. ૧

શ્રી નેમ તણો આગમ સાંભળને, વંદન ચઢ્યા ભાઈ;
સોમા સુંદરી રૂપ અનોપમ, દેખી દીલ આઈ. કરી ૨

કરી સગાઈ મેલી અતેવર, જિન વંદન ભાઈ;
વાણી સુણીને ભીંજ ગયો, જળ સંજમ ચિત્ત લાઈ. કરી ૩

માત તાત બંધવને પુછી, સમકિત દૃઢ થાઈ;
ભરનેખનમેં સોમાસુંદરી, છીનમે છટકાઈ. કરી ૪

ભદ્રવ કૃષ્ણ જોળે લઈ ખેઠા, સુણ વહ્નિ ભાઈ;
તીન ખડકો રાજ ભોગવો, રાજ કરો માઈ. કરી ૫

કહ્યો માની ખેઠા સીંધાસણ, ખોલે કૃષ્ણ ભાઈ;
વંછા થારી કિણ વાતરી, દિને મુજ ફરમાઈ. કરી ૬

તીન લાખ સોનેયા કાઢો, શ્રી લંકારા માંઈ;
દોઢ લાખના ઓઘા પાતરા, એક લાખ નાઈ. કરી ૭

ઓચ્છવ કીધો કૃષ્ણ નરેશ્વર, સાથે થઈ માઈ;
ભઈ સોંપીયા નેમજિણુંદને, ધન્ય ધન્ય મુજ ભાઈ. કરી ૮

કહે દેવકી સુણ રે જાયા, જલને નિવારે સાઈ;
મુજ છાંડને ઓરમાયઠી, મત કરને ભાઈ. કરી ૯

ધમ શીખામણ દે દેવકી, ઘર પાછી આઈ;
સંજમ લેધને ભેટયા મુનિવર, ગુરૂ વાંઢયા પાઈ. કરી ૧૦

ઉપર વાઠાની મુજ સેરિ, દેને ફરમાઈ;
કરમ તોડીને ભઈ મોક્ષમેં, જહાં જરા નહિ કાંઈ. કરી ૧૧

ભીખુ પડિમા કહે જિનેશ્વર, તપ તેલો ઠાઈ;
આજ્ઞા લઈને કિયો કાઉત્સગ, મસાણ ભૂમી ભાઈ. કરી ૧૨

એક પુદ્ગલ ઉપરે દ્રષ્ટિ રાખીને, ધીરજ મન લાઈ;
ચેતન દેહી ભણી અનેરી, ધ્યાન મુકલ ધ્યાઈ. કરી ૧૩

જ્ઞાન ઘોડાપર ચઢ્યા જયેશ્વર, તન મન ઉઠ્ઠિસાઈ;
કર કેસરિયા ઊર દીયા મુનિ, કરમ કાટ કમાઈ. કરી ૧૪

સોમલ સસરો દેખી કોપ્યો, આલી માટી લાઇ;
 પાળજ બાંધી શીર ખેરા ઠલવીયા, હયા દીલ નાઈ. કરી૦ ૧૫
 ખીચડીની પેરે ખડખડે, શીર લેઘાં તાંઈ;
 નાકે સ્વર ન બાલે મુનિવર, પરમ રસ પાઈ. કરી૦ ૧૬
 તડકે ઊઠી શ્રી નેમ વંદનને, ચલે કૃષ્ણ લાઈ;
 મારગમેં એકલડો દેખી, હયા દીલ આઈ. કરી૦ ૧૭
 જઈ વાંઘા નેમ જિણુંદને, નહિ દેખે નિજ લાઈ;
 કિહાં મુજ બંધવ કહે જિનેશ્વર, મુગત ગઠ માંઈ, કરી૦ ૧૮
 કાલ કાલમેં કામ કિયો, સિદ્ધ કીયો કર મુજ લાઈ;
 તુમેડોકરાને સાજ દીધી, ભ્રમ કિયો મુનિ લાઈ. કરી૦ ૧૯
 લેઈ કેવળને મુકતે પહોંચ્યા, ઘર લાથો ખાઈ;
 ઋષી ચોથમલજી કહે ઊણુ મુનિવરને, નિતજ સમરો લાઈ. કરી૦ ૨૦
 સંવત અઠાર અઠાવને, શ્રાવણ માસ માઈ;
 વઢ સાતમને ગામ બેઘાણે, હોંશ કરી ગાઈ. કરી૦ ૨૧

અથ શ્રી પાર્શ્વ જીન સ્તવન.

(“ કાશતક મહીને કાનજી રે, મેલી જાઓ મા મહારાજ ,”—

એ દેશી.)

પાસ જીણુંદશું પ્રીતડી રે, લાગ્યો નવલ સનેહ લાગ્યો૦
 સ્વામિ તો શીવરમણી વર્મા, લવ દવ ઠારણ મેહ. લવ૦ પાસ૦ ૧
 સાહીબને સેવ્યા તણો રે, અળગો હુતો અનંત; અળગો૦
 નાશીને ન્યારા રહ્યા, શીવમુંદરીના રે કંત. શીવ૦ પાસ૦ ૨
 મનમોહનજી માહીરા રે, તુમથી પુરણ પ્યાર; તુમથી૦
 સ્વામિ તુમ શરણા વિના, અમને કવણ આધાર. અમને૦ પાસ૦ ૩
 મનડું થાયે ઉતાવળું રે, મળવા જીવન પ્રાણ; મળવા૦
 કાગળ પણ પહોંચે નહિ, ન્યાંઈ નગર નિર્વાણ. ન્યાંઈ૦ પાસ૦ ૪

દુર્ખળ દાસની ઉપરે રે, મેહેર કરોને મહારાજ; મેહેર૦
 કરગરીયે કઢણા કરો, ગીરવા ગરીબ નીવાજ. ગીરવા૦ પાસ૦ ૫
 છટકાવીને સાહીબા રે, થઈ બેઠા વીતરાગ; થઈ૦
 અરજ કરે કરબોલીને, તોહી ન ઉપજે રે રાગ. તોહી૦ પાસ૦ ૬
 નીરાગીશું નેહડો રે, ફેગટ કરવો પ્રયાસ; ફેગટ૦
 સુખમાં શ્યાનાં સાંભળે, દરશન ઇચ્છક દાસ. દરશન૦ પાસ૦ ૭
 વાંક હોવે તો બહાલા રે, ગુન્હો કરો બક્ષીસ; ગુન્હો૦
 ઉલંગીયા બાણી કરી, સામું જુવો જગદીશ. સામું૦ પાસ૦ ૮
 મોક્ષ મંદીરમાં મોહ્યા રે, મીઠા મોહનલાલ; મીઠા૦
 સાર કરો સેવક તણી, ભક્તવત્સલ પ્રતિપાળ. ભક્ત૦ પાસ૦ ૯
 મેહેર થઈ મહારાજની રે, પ્રસરી મંગળ માળ; પ્રસરી૦
 ખોડીદાસ પ્રભુ નામથી, લગીયે રંગ રસાળ. લગીયે૦ પાસ૦ ૧૦

અથ શ્રી પદમપ્રભુનું સ્તવન.

(“ નીંદરડી નાહ નીવારિયે. ”—એ દશી.)

પદમ પ્રભુ પદ વંદિયે, પુહવીપુર હો પ્રગટયો જિન ભાણુ કે;
 જળહળ જ્યોત ઉદ્યોતથી, અબાણ્યા હો અન્ય ગુહર અબાણુ કે. ૫૦ ૧
 પ્રભુ પદ પદમની વાસના, મહમતી હો સુરલી સુખકાર કે;
 સાસ ઉસ્વાસની પરિમલે, મુરછાણા હો સુરગણુ નરનાર કે. ૫૦ ૨
 ઇંદ્ર આવી ચરણે નમે, કર જોડી હો ઉભા સુર કોડ કે;
 દેવ ઘણા જગ દેખીયા, ત્રીહુ લોકમાં હો નહિ જિન તણી જોડ કે. ૫૦ ૩
 ઠાયા સુકોમળ શોભતી, રકતો પલ હો છબી લાલ ગુલાલ કે;
 લલીત લીલા જિનરાજની, દેખી દરશન હો ડોલે દીગ્પાલ કે. ૫૦ ૪
 વાણી સુધારસ સારખી, ઉપદેશે હો જુગતે જગ નાહ કે;
 પ્રગટયો પદમ દ્રહ થકી, ગ્રહી રાજલ હો બાણી ગંગ પ્રવાહ કે. ૫૦ ૫
 નિસુણી નિર્મળ દેશના, તન પ્રસર્યો હો ઉપસમ રસ પુર કે;
 આનંદ રંગ વધામણા, ખોડીદાસને હો નિત્ય સુખ સનુર કે. ૫૦ ૬

અથ શ્રી સિદ્ધાષ્ટક છંદ.

(નારાય—છંદ.)

- પ્રસિદ્ધ સિદ્ધ શિવકંત, સંત શ્રેષ્ઠ દેવ હો,
ઝટક દી સક્કલ પાપ, ખેવ નીરલેખ હો;
કલંક બંક ડંક અંક, રંચ ત્વં ન ડંખરં,
કૃપા કરો દયા નિધિ, રિદ્ધિ વૃદ્ધી સિદ્ધી કરં. ૧
- અરૂપ રૂપ સ્વ અનૂપ, ભૂપધૂ અખંડ હો,
અકૂંડ ભંડ ડંડ ગંડ, છંડકે પ્રચંડ હો;
અનંત ઝ્યાન રૂપ તોય, પાપ મેલ સંહરં,
કૃપા કરો દયા નિધિ, રિદ્ધિ વૃદ્ધી સિદ્ધી કરં. ૨
- અમાદ કોધ માન માય, લોભ લેશ સો નહી,
અનંત કાળ સ્થિત હે, અનંત સુખ રાસ હી;
અષ્ટ માહા ગુણ મૂલ, ત્વં સદા સુસંવરં,
કૃપા કરો દયા નિધિ, રિદ્ધિ વૃદ્ધી સિદ્ધી કરં. ૩
- વિકાર ખાર દૂર ટાલ, રાગ દ્વેષ સંહર્યો,
અગાધ ને ભવોદ્ધિ સો, ધર્મ પોતથી તર્યો;
પ્રત્યેક એક મેક આપ, વ્યાપ હો ગુણાગરં,
કૃપા કરો દયા નિધિ, રિદ્ધિ વૃદ્ધી સિદ્ધી કરં. ૪
- અલેખ રેખ રૂપ નાંહી, પાપ કંદ બંધ સો,
આહાર ભાર હાસ્ય ત્રાસ, નાશ કામ ધંધ હો;
અભંગ જ્ઞાન સંગ ચંગ, ગુપ્ત ના ઉન્નગરં,
કૃપા કરો દયા નિધિ, રિદ્ધિ વૃદ્ધી સિદ્ધી કરં. ૫
- અલોક લોક દ્રવ્ય ક્ષેત્ર, કાલ ભાવ જાણ હો,
ત્રિલોકનાથ ત્રાત આત, મંદ્ર ચંદ્ર ભાણ હો;
વિનાશ ક્રિયા રોગ શોગ, ભોગ ભાવ ભંગુરં,
કૃપા કરો દયા નિધિ, રિદ્ધિ વૃદ્ધી સિદ્ધી કરં. ૬
- જપંત જપ આગ નાગ, સિંહ ચોર સો હટે,
કટંત બંધ દ્રવ્ય ભાવ, રોગ દુઃખ ને મિટે;

વિષય કષાય લાય જાય, આય સુખ સાગરં,
કૃપા કરો દયા નિધિ, રિદ્ધિ વૃદ્ધી સિદ્ધી કરં. ૭
તિલોકરિખ હસ્ત ભેડ, કર્ત નિત્ય વંદના,
નિરોગ બોધ લાલ ચહાય, કર્મકી નિકંદના;
નહિ જગતમાંહિ ઓર, આપ સો વિશ્વભરં,
કૃપા કરો દયા નિધિ, રિદ્ધિ વૃદ્ધી સિદ્ધી કરં. ૮
નિત્ય મેવ એ સિદ્ધાષ્ટકં, પઠંતિ જે મનોહરં,
વિજ્ઞાન મુક્તિ સુખ દ્રવ્ય, ભાવ હોત નાગરં;
નાન્યત્ર દેવલોક માંહે, સિદ્ધ સ્થાન ઉપરં,
કૃપા કરો દયાનિધિ, રિદ્ધિ વૃદ્ધી સિદ્ધી કરં. ૯

(દોહરા.)

અજર અમર અવિકાર હો, સિદ્ધ નિરંજન દેવ;
કિંકર પર કરુણા કરો, દીને અવિચલ સેવ. ૧

અથ શ્રી જીનવાણી સ્તવન.

(ત્રીલંગી—છંદ.)

જય જય જીનરાયા, સૂત્ર સુનાયા, ધર્મ ખતાયા, હિતકારી,
ગણધરજી શ્રીલી, સંધી સુમેલી, નયરસ કેલી, વિસ્તારી;
રચે દ્વાદશ અંગં, લંગ તરંગં, ધ્રુવ અલંગં, અતિ ભારી,
ધન્યધન્યપ્રભુવાણી, સખસુખદાની, લવીજન પ્રાણી, ઉર ધારી. એટલેક. ૧
ચહાં નહી તીર્થંકર, કેવલ ગણધર, અવધિ મુનિવર, મન જ્ઞાની,
જંઘા વિદ્યાચારી, પુરવ ધારી, આહારક સારી, મહા ધ્યાની;
નહિ ગગન ગમની, પદ અનુસરણી, વૈક્રિયકરણી, પરિહારી. ધન્ય૦૨
દેવધી ખમાસમણ, તારણ લવીયણ, ઉધમ લેખણ, જીન કીનો,
ઈણ હીજ આધારે, પંચમ આરે, ધર્મજ ધારે, જીનજીનો,
આલંબણ મહોટો, સુત્રકો ઉટો, રંચ ન ખોટો, હિતકારી. ધન્ય૦૩
શુદ્ધ સમ્યક તરુવર, અતિ દૃઢ પરવર, વાણી સુધારક, જલ ધાર;

યા દયા વધારણ, હીંસા વારણ, શીવ સુખ કારણ, ભવ ખ્યારી,
એ ખુદ્દી બહાવે, ભર્મ કહાવે, પાપ છુડાવે, શુભચારી. ધન્ય૦ ૪
જે ચિન્તા ઉચ્ચાટણ, મોહણી, દાટણ, ત્રિશલ્ય કાટણ, કાતરણી,
અરીકંદ કુદાલી, બંધણ પાલી, સુરતરૂ ડાલી, સુત જરણી,
ભવોદધીકે માંધ, ભજ કહાધ, બેઠો ભધ નરનારી. ધન્ય૦ ૫

સંશય વિપર્યાય, અને અધ્યવસાય, તિહુઅણ માંય, હોય નહી;
ત્રિદોષ રહીત, ત્રિગુણ સહિત, ત્રિપદી રીત, ભેદ સહી,
શુદ્ધ ન્યાય આરાધી, શિવવધૂસાધી, કર્મ ઉપાધી, જીણ વારી. ધન્ય૦ ૬
યા વિરાધન કરકે, ચહાંસેં મરકે, ઉપન્યા નરકે, દુખ પાયા;
વળી ગર્ભમેં લટકયા, ભય ભારી. ધન્ય૦ ૭

જીણ હિતકર બહી, શ્રી જીનવાણી, સો ભવિ પ્રાણી, સુખ પાયા,
સમકિત શુદ્ધ કરણે, મિથ્યા હરણે ભવ જલ તરણે, શિવ પાયા;
તિલોકરિખ બચી, સારદા સાચી; જયકારી. ધન્ય૦ ૮

(દોહરા.)

જીનવાણી જયકાર હે, અનુભવ રસકો સાર;

નય પ્રમાણ વિચારણે, પક્ષપાત પરીહાર. ૧

શમ દમ ઉપશમ ભાવશું, જે સાધે નર નાર;

તિલોકરિખ. તિણને સદા, પ્રણમે વારંવાર. ૨

અથ શ્રી પદમપ્રભુ જીન સ્તવન.

(" શ્રી જીન મુજને પાર ઉતારો, એ દેશી.)

પદમપ્રભુ ભવજલ પાર ઉતારો, મેં શરણો લીધો ચરણારો, એ ટેક.

પદમ લંછન પ્રભુ પગમાંહિ ઝળકે, ઉપમા પદમ ઉચ્ચારો;

ઉત્પન્ન હોવે પંકથકી પંકજ, જળશું લહે વિસ્તારો. પદમ૦ ૧

કામ ભોગ સો કાઢવ સરીખા, ફરમાયા સૂત્ર મઝારો

કર્મ જલે વૃદ્ધિ પાયા પ્રભુજી, ગોત્ર તિર્થંકર સારો. પદમ૦ ૨

દોનુઈ છોડ તોડ સખ બંધન, વરી શીવવધુ સુખકારો;

તિમ તુમ કિંકર પરકરો કરૂણા, જીગમેં એ દોઈ નિવારો પદમ૦ ૩

તુમ વિન કોઈ દુસરો જગમેં, દીસે નહી તારણહારો;
 ભક્તવત્સલ ભગવંત દયાનિધિ, અવિનાશી અવિકારો. પદમં ૪
 ભુખ્યાને ભોજન જળ તર્યાને, રોગી ઔષધ ઉપચારો;
 તિમ મુઝે મનમાં નિશ્ચે નિરંતર, આપ તણો આધારો. પદમં ૫
 આશ નિરાશ કરે નહી દાતા, મંગન જો આવે દ્વારો;
 વંછિત દાયક ભક્ત સહાયક, તુમ છો પરમ દાતારો. પદમં ૬
 શ્રી ધર નરાધિપ સુસમા, તનય પ્રભુ જીવન પ્રાણ આધારો;
 તિલોકરિખ કહે જીમ તિમ મુજને, દો નિજ પદ ગુણ થારો. પદમં ૭

અથ શ્રી સંવર ભાવનાની સજ્જાય.

(“સોવન સીહાસન યેઠા રેવતી.”—એ દશી.)

સાર સંવર કીયા આદરો, દાદરો એ શીવ વાટ રે;
 હાટ કપાટ સમ જાણીએ, આશ્રવ રજ દેવે દાટ રે. સારં ૧
 ત્યાગ કરી આશ્રવ નાળાને, રોકીયે મન વચ કાય રે;
 કર્મ જાળ સો કીયે તપ કરી, રોકીયે શ્રી જીનરાય રે. સારં ૨
 અષ્ટ પ્રવચન સત આદરો, જીતો પરીક્ષા બાવીશ રે;
 ધર્મ દસ વિધ સાધુ તણો, ભાવના બારે જગીશરે. સારં ૩
 પંચ ચારિત્ર સમાચરો, ભેદ સત્તાવન એહ રે;
 અનુભવ જ્ઞાન દિશા કરી, જાણુ સંવર મુખ ગેહ રે. સારં ૪
 સંવર અંબર ઓઢીયે, મોઢીયે ભવદુઃખ તાપ રે;
 વિષય રૂપ શીત સો લાગે નહિ, ચોટે નહિ આશ્રવ આપ રે. સારં ૫
 જીવ તલાવ જલ કર્મ તે, આશ્રવ નાળાં કરો બંધ રે;
 અંધ હોવો મત મોહમેં, એ જીન આગમ સંધ રે. સારં ૬
 વશ કરો ચાર કષાયને, છોડ દો પંચ પ્રમાદ રે;
 આદરો શુદ્ધ સમકીત કીયા, મેટજો ભર્મ અનાદ રે. સારં ૭
 શ્રી જીન આજ્ઞા આરાધીયે, પાળીયે સંજમ ભાર રે;
 જનમ મરણ વિપત્તા ટળે, ઉતરો ભવજળ પાર રે. સારં ૮

એસી ભાવના મનમેં થઈ, ધન્ય હરકેશી અણુગાર રે;
રિખતિલોક કહે ધન જીકા, ધારે સંવર સુખકાર રે. સાર૦ ૯

શ્રાવકના ગુણ વિષે ત્રીઠાઝિયું.

॥ ઢાલ ૧ લી. ॥

(“ નેમ જીનેશ્વર કાંઈ કેશર ભીને વેશ રે, કાંઈ કેશર ભીને વેશ;
રાજેમતી રાણીને તળ્યા રે માણુરાજ. ”—એ દેશી.)

સદ્ગુરુ કેરે ચરણે કરે પરણામરે, કાંઈ ચરણે૦
સમણોપાસક ગુણ ગાયશું રે. માણુરાજ.

નમણા ખમણા ન્યાય ધર્મ પ્રતિપાળરે, કાંઈ ન્યાય૦
પ્રિતિ બહુ પ્રવચન માંચશું રે.

માણુ૦ ૧

નિશ્ચલ કીધા નવે તત્ત્વના લેહરે, કાંઈ નવ૦

ઉમેદ ધરી ગુરુ આગળે રે.

માણુ૦

જાણી જીવની રાખે રૂઠી જતન રે, કાંઈ રાખે૦

અજીવ તણી મમતા ટાળે રે.

માણુ૦ ૨

પુન્યતણા કાંઈ લેદ અનેક રે, કાંઈ લેદ૦

સારા જાણે તે સંઘડે રે.

માણુ૦

પાપને દુરે પરહરવાની ટેવ રે, કાંઈ પર૦

આશ્રવ થકી અળગા રહે રે.

માણુ૦ ૩

સંવર સાથે રાખો રૂઠો સ્નેહ રે, કાંઈ રાખો૦

નવરંગા કર્મરે નિર્જરે રે.

માણુ૦

બંધની મનમાં રાખે મોટી બીક રે, કાંઈ રાખે૦

મુક્તિનું ધ્યાન સદા ધરે રે.

માણુ૦ ૪

જાણપણે કરી ભરીયા છે ભરપુર રે, કાંઈ ભરીયા૦

ગુરુ આગળ વિનય કરી લણ્યા રે.

માણુ૦

નિર્જીવ કીધાં નય નિશ્લેષ પ્રમાણુ રે, કાંઈ નય૦

બળી આગમ અર્થ લહે ઘણા રે.

માણુ૦ ૫

- નિર અતિચારે પાળે જ્ઞાનાચાર રે, કાંઈ પાળે
ઉપીયોગે જ્ઞાન આરાધતાં રે; માણા૦
- જ્ઞાન થકી કાંઈ આવ્યા છે વિજ્ઞાન રે, કાંઈ આવ્યા૦
વિજ્ઞાને શીવ પંથ સાધતા રે. માણા૦ ૬
- પુન્ય પસાયે મળિયા ગુરૂ ગુણવંત રે; કાંઈ મળીયા૦
સેવાથી સમકિત પામીયા રે; માણા૦
- ઉઘડી છે કાંઈ અંતર કેરી આંખ રે, કાંઈ અંતર૦
દરશનથી દુખડાં વામીયા રે. માણા૦ ૭
- દ્રઢ ધરમમાં નિશ્ચળ છે પરિણામ રે, કાંઈ નિશ્ચળ૦
સુરના ચળાવ્યા નવી ચળે રે; માણા૦
- હાડ મિજાયે લાગ્યો ધર્મનો રંગ રે; કાંઈ લાગ્યો૦
મિથ્યાશુ' મન નવિ મળે રે. માણા૦ ૮
- ત્રણસે ચોશઠ પાખંડનો પરિહાર રે, કાંઈ પાખંડ૦
નીનવનો સંગ નવિ કરે રે; માણા૦
- દેવ અરીહંત ગુરૂ ગમે સુસાધ રે, કાંઈ ગુરૂ૦
અહીંસા ધર્મને આચરે રે. માણા૦ ૯
- સમકિત ધારી સમતા રસના કુંડ રે, કાંઈ સમતા૦
શંકા કંખા દુરે ટળી રે; માણા૦
- વિતિગીચ્છા વળ્યો વૈર વિરોધ રે, કાંઈ વળ્યો૦
અંતરથી ગર્વ ગયા ગળી રે. માણા૦ ૧૦
- પાખંડીની પ્રશંસા પરસંગ રે, કાંઈ પ્રશંસા૦
કુસંગ થકી દુરે રહે રે; માણા૦
- જળ પંકજ પરે આતમ નવી લેપાય રે, કાંઈ આતમ૦
ઉવર ગુણે કરી ગહગહે રે. માણા૦ ૧૧
- ત્રણ મનોરથ મનમાં ધારે નિત્ય રે, કાંઈ મનમાં૦
ઉઠાસ રહે સંસારથી રે; માણા૦
- ખોડોજી કહે શ્રાવક ગુણ અનેક રે, કાંઈ શ્રાવક૦
મેં ગાયા પુરણ ખ્યારથી રે. માણા૦ ૧૨

॥ ઢાઢ ૨ જી. ॥

(“ મનોહર પ્રિતિએ પ્રભુ સેવો.—એ દેશી. ”)

શ્રાવક સમતાના દરીયા, સાણુ કોશીયા ને અમછરીયા,
ખાર વ્રત આપે અનુમરીયા, હાંરે સંજતા સંજતી અવતરીયા;
શ્રાવકગુણ સાંભળો સુખકારી, હાંરે ખાળપંડિતની ખલિહારી. શ્રાવક૦ ૧
ત્રસ પ્રાણીને ત્રસ ન આપે, સુક્ષમને નવી સંતાપે;
દયા ધર્મમાં દીલડું થાપે, કરણી કરી કર્મને કાપે. શ્રાવક૦ ૨
નીચું જોઈ સરળ ચિત્તે ચાલે, કુઠી નજરે કરી ન નિહાળે;
અડતાલીસ પ્રાણુને પાળે, અણુચારને અળગા ટાળે. શ્રાવક૦ ૩
કંદમુળ તણું થયા ત્યાગી, દયામાતના સુત સોભાગી;
જન વચન ઉપર લય લાગી, શ્રાવકની સુદશા જાગી. શ્રાવક૦ ૪
અનુકંપા દયા દીલ ઝાઝી, આરંભ કર્યે નહિ રાજી;
જાણી જુઠં સંસારની ખાજી, ગુરૂ શરણે ઓથે રહ્યા ગાજી. શ્રાવક૦ ૫
અલક્ષ તણું નહિ આહારી, અણુગળ પીયે નહિ વારી;
સહુ જીવ તણું ઉપગારી, સંસારમાં સુવ્રત ધારી. શ્રાવક૦ ૬
વધ ખંધે દુવે નહિ પ્રાણી, અંગ છેદી કરે નહિ હાણી;
અતિ ભાર ભરે નહિ તાણી, નવીરૂધે ભાત ને પાણી. શ્રાવક૦ ૭
અતિચાર કરે વ્રત મેલુ, કાયરને કહ્યું દોડેલું;
શુરવીરના ચિત્તમાં દેદ્યું, હાંરે એ તો ભાંખ્યું આજુવ્રત પહેલું. શ્રાવક૦ ૮

॥ ઢાઢ ૩ જી. ॥

(“ શાલીભદ્રની સંજ્ઞાયની. ”—દેશી.)

અણુવ્રત ખીજી અનુસરે, મૃષાવાદને પરહરે,
રૂઢા શ્રાવકજી, સત્ય સાથે સોખત કરે જી;
કન્યાને વેવાઈ સાલજી, નવી ભાંખે તિહાં આજી,
ગુણમાલજી, જથા તથ સુખ ઉચરે જી. ૧
પશુ તણે વ્યવસાયજી, જુઠં ન જોલે જાય જી,
કહે ન્યાયજી, શ્રાવક સમતા સાગર જી;

જેહની લોઈને લેણી જી, હોય તેટલી કહેણીજી,
ખરી રહેણી જી, રાખીને ખોલે ખરું જી, ૨

થાપણુ ખોટી નવી કરે, આળ અલીક ન ઉચરે,
સદ્ગુણુ ધરે જી, કુટી શાખ નવી ભરેજી,
પ્રાણીની હોઈ હાની જી, ન વઢે એહવી વાણીજી,
ગુણુ ખાણીજી, પરનિંદાને પરહરેજી. ૩

સત્ય વાયક શુદ્ધ ખોલે જી, બેલીને નવી ડોલેજી,
નવી ખોલે જી, મર્મ વચન મુખડા થકી જી;
વન્યીં વેર વીરોધજી, સાંભળી સદ્ગુરુ બોધજી;
કરી કોધજી, બડબડ નવી જાય બકીજી. ૪

ન કરે વ્યર્થ વીવાદજી, પાપની નાપે યાદજી;
લહે સ્વાદજી, સત્ય સુધારસ પાનનાજી. ૫

ગીરવા ન દીએ ગાળજી, ન કરે જુઠ જંભળજી,
પડે ફાળજી, વાણી એહવી નવી વઢેજી;
રહરી પરાઈ વાતજી, ન કરે જગત પ્રખ્યાતજી,
ગુણુ પાતજી, ઘાત ઘટે નહિ નીજ હુદેજી. ૬

નીજ નારીના દોષજી, ન કહે કરી આકોશજી,
તજી રોશજી, ચિત્ત રાખે સંતોષનેજી,
દેઈ કુડો ઉપદેશજી, ન કરાવે તે કલેષજી,
હમેશજી પરીહરે, માયા મોસનેજી.

ધરી શ્રાવકને લેખજી, ન લખે કુઠા લેખજી,
અદેખજી ન કરે, નીજ નયણે થકીજી;
પભણે પ્યારી વાણીજી, સુખ પામે સદુ પ્રાણીજી,
અભાણીજી, વાત નવી ધાયે નકીજી. ૮

કુડ કથનને પરીહરે, સુસ સર્વથા નવી કરે,
ચિત્ત ધરેજી, શરણુ શ્રી વીતરાગનુંજી;
સત્ય તણે સુખલાવજી, જલમાં ન ખુડે નાવજી;
ઘન ધાવજી, વીધ ન વેડે નાગનુંજી. ૯

અગન થકી જળ રેલજી, વિષથી અમૃત વેલજી;
ગિરી સેવથી પડિયાં, પીડા નવી લહેજી;
જગ સધળો વશ્ય થાયજી, શુરીનર પ્રણમે પાયજી,
સુખદાયજી, ખોડીદાસ મુનિ એમ કહેજી.

૧૦

અથ શ્રી પાર્શ્વનાથ મગવાનની લાવળી.

(“ અગડદમ બગડદમ બાજે ચોઘડા સવાધ ડંકા સાહીબકા ”—
એ દેશી.)

છીનનં છીનનં અવાજ આયા, મહીલ લગાયા વિધનુંકા;
શ્રી કલ્યાણ પાર્શ્વનાથ નામકા, નિત્ય નિત્ય બાજે ચોઘડા;
ત્રીન લોકમેં સચ્ચા સાહીબ, પાર્શ્વનાથ અવતાર બડા. ૧
શ્રી વાંણારશી નગરીમેં તેરા જનમ હે, માતા વામાદેકા નંદા,
અશ્વશેનકે કુલમેં સોહે, જેસા શરદ પુનમ ચંદા;
સ્વર્ગલોકમેં હુવા આનંદા, ઇંદ્રાણી મંગળ ગાવે,
તેત્રીશકોડ દેવ મીલકર; આચ્છવ કરણીકુ આવે. ત્રીન લોકમેં ૦૨
કોઈ ગાવતા કોઈ ધાવતાં, કોઈ નામ લેતા દેવા,
ચોસઠ ઇંદ્ર અરજી કરતાં, ચંદ્ર સુર્ય કરતે સેવા;
સુરનર જન સાહેબ આગે, અરજી કરતે બડાબડા. ત્રીન લોકમેં ૦૩
દુર દેશસે આયા જોગી, બડા જોગ તપસ્યા કરતાં,
નીચે લગાઈ જવાલા જોગી, બડે બડે જો કે ખાતા;
બારે બરસકી ઉમર જીનોકી, છોટેપણમેં બહોત કલા,
બરાબરીકે લીચે સોબતી, તપસીકું દેખન ચલા. ત્રીન લોકમેં ૦૪
જ્ઞાનસે દેખકર બોલા જોગીસે, એસી તપસ્યા કયું કરતા,
ઉત્તર જોગી બડે લકડમે, નાગ નાગની દો જલતાં;
પાર્શ્વનાથ કહે તે જોગીસે, તોખી જોગી નહિ સુનતા,
લકડે લીચે ફેંક જોગીકે, લોક તમાસા દેખતાં. ત્રીન લોકમેં ૦૫
ઇત્તર જોગી બોલ બોલતાં, પાર્શ્વનાથસે દુર બડા,

એ કયા કીયા જોગી તુમને, નાગ નાગણી જલા દીયા;
 દીયા સાર નોકાર નાગકું, ધરણીધર પદવી દીયા. ત્રીન લોકમેં ૦૬
 ખડે ઉમેદસે આયે સાહીબ, સંવછરીકા દાન દીયા,
 માત પીતાકી આજ્ઞા લેકર, મહારાજને જોગ લીયા;
 રાજ છોડ કર ચલે જંગલમેં, જુગતસે કાઉસગ્ગ કીયા,
 ખડે ધીર ગંભીર સાહીબને, ત્રીન લોકમેં નામ કીયા ત્રીન લોકમેં ૦૭
 ઉષ્ણકાળકી ખડી ધુપમેં, નીરંજન નીરાકાર ખડા,
 કમઠાસુરને કીયા કડાકા, લામંડળ વાદળ ચડા;
 સોઇ દીનમેં કમઠાસુરને, પીછલા દાવા જગાયા,
 મેઘમાળીકો સૈન્યા લેકર, જલદી જલદી ખુલવાયા. ત્રીન લોકમેં ૦૮
 ખડા કીયા ધનધોર જોરસે, પવન ચલાયા મતવાલા,
 કડ કડ કડ હુવા કડાકા, ચમકે વીજકા અજવાલા;
 મુશલધાર મેઘ વરસતે, ગગન ગરજતા ચોતાલા,
 સાત દીવસકા ખડીજહીમેં, ધીર ખડા હે મતવાલા ત્રીન લોકમેં ૦૯
 ચમક ચમક વીજળી ચમકતી, કડક કડક કડકાટ ખડા,
 નાક ખરાખર આયા પાણી, નાથ નીરંજન ધીર ખડા;
 સંકટસે સીંહાસન ડોલ્યાં, હુવા ઘંટકા અવાજ,
 અવધીજ્ઞાનસે ઇંદ્ર દેખે, ધાવો ધાવો ધરણી રાંજ. ત્રીન લોકમેં ૧૦
 ધરણીધર જલદીસે આયા, પદ્માવતીકું સંગ લીયા,
 પદ્માવતીને લીયે શીરપર, શેષનાગને છત્ર કીયા;
 કોડ ઉપાય કીયે કમઠને, કછુળી ઇલાજ નહિ ચલતાં,
 રખનેવાલા સાહીબ ઉનકા, છલનેવાલા કયા કરતાં. ત્રીન લોકમેં ૧૧
 જીતે શ્રી જીનરાજ સાહીબજી, કમઠ હારકે દુર ખડા,
 હાથ જોડ કર અરજી કરતાં, પાર્શ્વનાથજી તુમ ખડા;
 કેવલ લઈ પ્રભુ શીવપુર પહોંચ્યા, પાર્શ્વનાથજી મતવાલા,
 લગી જોતમેં જોત જુગતમેં, તપે તેજકા ઉજવાલા. ત્રીન લોકમેં ૦૧૨

અથ શ્રી ચંદા પ્રમુજીની સજ્જાય.

(“ મુજ વિનતડી અવધારો ”—એ દશી.)

ચંદા પ્રભુ ચિત્ત મોહ્યો જી મારો,
એક દયા ધર્મ તપ સંજમ સમકીત, મુજ લાગે ખ્યારો;
એક વિનતિ મુજ અવધારો,
હું જનમ મરણ કરી ભમીયો, ભવ સાગર તારો. ચંદા ૦૧
ચંદનપુરી નગરી અતિ સુંદર, જાણે કેશરનો ક્યારો;
હાટ હવેલી ચોક ચૌટા, બહુ વિધ વિસ્તારો. ચંદા ૦૨
મહાસેન રાજા અતિ તાજા, ન્યાય નિત્ય સારો;
લાખભણા રાણીની કુખ, પવિત્ર લીયો અવતારો. ચંદા ૦૩
બીજ્ય વેમાનથી એકત્રીશ સાગરનો, આઠિખો ભોગબ્યો સારો;
એ જંબુદ્વીપ ભરતમે, જશ કીર્તિ સારો. ચંદા ૦૪
કાયા ઉંચી ધનુષ દોઢસો, સૂત્રે વિસ્તારો;
ફટક રત્ન ખીજ મોતી શોભે, વદન અતિ ખ્યારો રે. ચંદા ૦૫
અઢી લાખ પુરવ લગે કુંવરપદ રહ્યા કમલ જન ન્યારો;
સારા છ લાખ પુરવ લગી રાજ્ય પાળ્યું, સંસાર લાગ્યો ખારો. ચંદા ૦૬
એક લાખ પુરવ લગ ચારિત્ર પાળ્યો, છદ્મસ્ત છ મહીનારો;
પંછી કેવળ જ્ઞાન પ્રકાશ કીયો, જખમીટયો અજ્ઞાન અંધકારો. ચંદા ૦૭
દીનકરણ એકસેસ કેવળી, ત્રાણુ ગુણુ ધારો;
ચારિત્ર પાળી નિર્વાણુ પહોંચ્યા, કરી સંથારો રે. ચંદા ૦૮
ત્રણુ લાખ એંસી આરજા, અઢી લાખ અણુગારો;
અઢી લાખ શ્રાવક, પાંચલાખ ચારસે શ્રાવીકાનો પરીવારો. ચંદા ૦૯
એકસેસ આઠ, લક્ષણુ ધરનારો;
નેવું કોડી સાગર પ્રભુનો, શાસન વરતાણો. ચંદા ૦૧૦
દેવ મનુષ્ય તીર્યંચ પ્રપદા, દ્વાદશ વિસ્તારો;
વાણી સુણી ભવ જીવ લગવંતરી, જાણું અમૃત ધારો રે. ચંદા ૦૧૧
ગામ ઇંદરગઢ કીયો ચોમાસો, સ્તવન કીયો ખ્યારો;
સુવંત અદાર વરસ ચોપને, વાર શુકવારો. ચંદા ૦૧૨

પૂજ્ય શ્રી દોલતરામજી, બહુ ગુણ લંડારો;
રીખ લાલચંદજી કરે વિનતિ, દાસ ચરણારો.

અંક ૧૩

અથ શ્રી મઠ્ઠદેવા માતાની સજ્જાય.

એક દીન મઠ્ઠદેવી માતા, પૂછેછે ઋષભજીનંદની વાતો રે બહુ નેહ ધરી.
મારો રીખવ ગયો કોઈ દેશે, કે દા'ડે મુજને મળશે રે. બહુ ૧
આંખે આંસુડા બહુ વરસે, મારો રીખવ જોવા મન તલસે રે; બહુ ૨
મહારા રીખવે મુજને વીસારી, માનો મોહ ગયો નીવારી રે. બહુ ૩
વનીતા નગરીની પાસે, સ્વામી સમોસર્યા ઉલ્લાસે રે; બહુ ૪
સમોસરણુદેવે રચીયો, સીંધાસન રત્ને જડીયો રે. બહુ ૫
જોડી છત્ર ખીરાજે શીષ, ચામર વીજ ચોવીશ રે; બહુ ૬
વાજાંત્ર વાગે સાડીખાર કોડ, સુર આવે હોડાહોડ રે. બહુ ૭
લામંડળ જળકે છે અંખોડે, જાણે સુરજ ઉઝ્યા કોડ રે. બહુ ૮
દેવ હુંહુલી આકાશે વાજે, જાણે ગગન મંડળ ગાજે રે, બહુ ૯
ત્યાં તો સુરનર સૌ સેવા સારે, લવી જીવને પાર ઉતારે રે. બહુ ૧૦
ભરતેશ્વર કહે સુણો આઈ, પુત્ર દેખાડું તો શું દીયો વધાઈ. બહુ ૧૧
ભરતેશ્વર વાંદવા ચાલે, આઈ ગજ ખંદે ત્યાં માલે રે. બહુ ૧૨
ભરતેશ્વરને કહે આઈ, પુત્ર આવानी કીડાં વજાઈ રે. બહુ ૧૩
સમોસરણુ સ્વામીજી કેરા, માતા દેવ વાજાંત્ર ભલેરા રે; બહુ ૧૪
મેં જાણ્યું જે વચ્છબહુ દુખીયો, એતો દીસેછે સહુથી સુખીયો રે. બહુ ૧૫
પુત્ર એવડા સુખમાં માલે, તો તે મુજને શીદ સંભારે રે; બહુ ૧૬
મેં જાણ્યું વચ્છ સહુથી દોહીલો, પણ દીસે છે સહુથી સોહીલો રે, બહુ ૧૭
પુત્ર વાંધા ઉગમતે સૂરે, માતાના પાપ પડળ ગયા દૂરે રે; બહુ ૧૮
પૂત્ર વાંદીને કેવળ પામ્યા, એમ રૂપવિજયે ગુણ ગાયા રે. બહુ ૧૯

અથ શ્રી નિર્જરા માવની સજ્જાય.

(“ મુરીજન સાંભળજો સખ કોય ”—એ દશી.)

શ્રી જીન મારગ આળખો, કાંઈ નિર્જરા ભાવ વિચાર,

સુકે સર જળ તાપથી, કાંઈ તીમ છીજે કર્મકો વાર;
 ચતુરનર અનુભવ દ્રષ્ટી નીહાળ. એ ટેક૦ ૧
 દેહી ભાજન જીવ ધૃત છે, કાંઈ કર્મ તે છાશ સમાન;
 તપ હુતાશન ભીન્ન કરે, કાંઈ હેમ કીટ ઇંમ બાણ. ચતુર૦ ૨
 તે તપ બારે પ્રકારનું, કાંઈ અણસણ ઉણોદરી નામ;
 ભીખ્યાચરી રસ ત્યાગણો, કાંઈ બાણી નિર્જરા ઠામ૦ ચતુર૦ ૩
 કાંઈ કીલે સસંદ્લીનતા, કાંઈ બાજ તપ ખટ પ્રકાર;
 પ્રથમ પ્રાયચ્છીત તપ કહ્યો, કાંઈ વિનય વૈયાવચ્ચ ધાર. ચતુર૦ ૪
 સંજ્ઞાય ધ્યાન કાઉસગ્ગ લલો, કાંઈ એ અભ્યંતર સુ બિચાર;
 ઇહ લોક પરલોક કિર્તિ બીના, કાંઈ સો નિર્જરા તપ સાર. ચતુર૦ ૫
 કર્મ પહાડ લેદન મણી, કાંઈ કરણીયા વજ્ર સમાન;
 પુદ્ગલ મમતા ત્યાગીએ, કાંઈ શુદ્ધ ભાવ સુખદાન. ચતુર૦ ૬
 ક્ષણ અગ્નિ ક્ષણ નીરમે, કાંઈ લૂહાર સાણસી જેમ;
 પુન્ય પાપ ફળ ભોગવે, કાંઈ દીનુઈ બંધન તેમ. ચતુર૦ ૭
 જીહાં લગે ન મોક્ષ સર્વથા, કાંઈ તીહાં લગે નિર્જરા બાણ;
 સર્વથા નિર્જરા હોય તદ્દા, કાંઈ લહીયે પદ નિર્વાણ. ચતુર૦ ૮
 ઇંમ બાણી શમ દમ ભાવશું, કાંઈ કરી અર્જુન અણુગાર;
 તીલોકરીખજી કહે છ માસમે, કાંઈ પાયા ભવજલ પાર. ચતુર૦ ૯

અથ શ્રી નેમરાજુલની સજ્ઞાય.

(“શયજી હુમને હીંદુ આણા કે રાય ગરાશીયા રે લોલ.—” એ દેશી.
 કહે કર જોડી રાજુલ નાર કે, શુણુજે શામળા રે લોલ;
 તમે છો બદલ કુળના ચંદ કે, નિરૂપમ નિરમળા રે લોલ. ૧
 પાળો પુરવ ભવની પ્રીત કે, મેલો આમળો રે લોલ;
 દેખી પંજરમાં પશું ઘંટ કે, કીધા મોકળા રે લોલ. ૨
 વળીયા તોરણથી તત્ત્વેવ કે, થયા મન આકુળા રે લોલ;
 જોઈ ન ઘટે તુમને વાત કે, નેમજી નાહલા રે લોલ. ૩

- મેં છા લવલવ તુમચી દાશ કે, ચાકર રાવલા રે લોલ;
આવો આપણા ધરમાંહે કે, માંડયા ચાકળા રે લોલ. ૪
- ખેસો સાંગામાંચી માંહે કે, ઘોઉં પાવલા રે લોલ;
કીજે લોજનની લલી લાંતિ કે, મીઠા અતિ લલા રે લોલ. ૫
- નેમજી દીધાં વરશી દાન કે, ખરી મન ખાંતશું રે લોલ;
ચઢીયા ગીરવા ગઠ ગીરનાર કે, રૂડી રીતશું રે લોલ. ૬
- કીધો સંજમનો ઉપચાર કે, પુરણ પ્રીતશું રે લોલ;
સાથે સહસ સાધુ પરીવાર કે, સમતા ચિત્ત ધરી રે લોલ. ૭
- એહવો સુંણી રાનુલ નાર કે, પુરણ પ્રીતશું રે લોલ;
ચાલી પોહોંચી પીઉની પાસ કે, ગજગતિ ગાંમની રે લોલ. ૮
- લીધા પંચ મહાવ્રત ભાર કે, લલી પરે સ્વામની રે લોલ;
કીધો શિવપુરનો સંઘાત કે, સાથ સ્વામની રે લોલ. ૯
- નેમજી રાખ્યો અવિહર નેહ કે, રાનુલ નારશું રે લોલ;
આખ્યો શીલ સુરંગો ઘાટ કે, વ્રત આચારશું રે લોલ. ૧૦
- પોહોંચ્યા મોક્ષ પુરી મોઝાર કે, બહુ પરીવારશું રે લોલ;
ધન્ય ધન્ય બાવીશમે જીનરાય કે, શીલ શીલુગારશું રે લોલ. ૧૧
- પ્રભુજી પોતાનો કરી દાસ કે, પાર ઉતારજે રે લોલ;
દેજે દોલત દીન દયાળ કે, દુરીજન વારજે રે લોલ. ૧૨
- તહારા સેવકની અરદાસ કે, ચિત્તમાં ધારજે રે લોલ;
માગે મેઘમુનિ માય બાપ કે, મુજને તારજે રે લોલ. ૧૩

અથ શ્રી શનિશ્વરનો છંદ.

(ચોપાઈ.)

- સરસ્વતી સંપત્ત ઘો મુજ સદા, અલીય વિધન નવિ આવે કદા;
નગરી ઉજેણી વિક્રમ રાય, સભા પુરીને ખેઠો ઠાંય. ૧
- જેતીક પાસ સભામાંહે જાણુ, નવે ગ્રહનાં કરે વખાણુ;
એક કહે શનિશ્વર છે કુર, દેખાડે અતિ પ્રાણી રૂર. ૨
- નિજ દ્રષ્ટે શની પોતે પાંગળો, પીતા સારથી તમે સાંભળો;
રાજા વિક્રમ બાલ્યો ઇશું, એણે રાંક બાપડે ચાલે કીશું. ૩

- એણે અવસર શનિશ્વર છે જથ, અવધીજ્ઞાને જોવે તથ;
જોતાં વિક્રમ મુજ અવગણે, વેગે આવી રાય પ્રત્યે એમ લણે. ૪
- સાંભળ રાજા માફ કાંમ, હું રૂંચ્યો તુજ ટાળુ ઠામ;
ખીતો વીક્રમ જોલે વાણુ, ખમજો જે જોલ્યું અજાણુ. ૫
- પુણ પ્રણમી શનિશ્વર પાય, સંતોષ્યો નીજ થાનક જાય;
પણ શંકા મન માંહિ પેઠ, કે તે કાલે શનિશ્વર ખેઠ. ૬
- નિશદ્ધિન ખીતો જેને નામ, તે લાગ્યો મુજ શનિશ્વર શામ;
તેડી મંત્રીને આપે રાજ, મેં જાઉં પરદેશ આજ. ૭
- સોંપી રાજ ગયો પરદેશ, ચંપાનગરી કરે પરવેશ;
શ્રી પતીને હાટે જઈ ખેઠ, તવ તસ નયણે અમીમ ખેઠ. ૮
- શેઠ હાટે વસ્તુ અનેક, થોડી વેળામાં વેચી છેક;
લાગ્યવંત નર જાણ્યો જામ, જમવાને ઘેર લાવો તામ. ૯
- ભોજન લક્ષિત લક્ષીપેરે સાચવે, સુખ સેન્યા સેવા પાઠવે;
પાસે ભીંત છોહી તે ઠામ, સાર હંસ મોર ચિત્રામણ. ૧૦
- જીવે રાજા કૌતુક ધરી, ન્હાય તવ શ્રી પતીકુંવરી;
હાર તોડલે મુક્યો જામ, લેણે અવસરે શનિશ્વર જીવે તામ. ૧૧
- મુજ ઉવેખી વિક્રમરાય, ચંપાનગરી ખેઠો ઠાંય;
સુખ સેન્યા સુતો સુરંગ ધરી, તો પ્રાક્રમ દેખાડું કરી. ૧૨
- શની સંકર્યો હંસ મોઝાર, ચણી હાર ને ખેઠો ઠાર;
તે દેખીને ખીન્યો રાય, કલંક લણી તે નાઠો જાય. ૧૩
- ચોર લણી તે છેઘા હાથ, ચોટે પડ્યો તવ નર નાથ;
ઘાંચી એક દીઠો જીશે, તાણી હાથ ને આણ્યો તીશે. ૧૪
- કાષ્ટ તણા દો કર જોઠવે, ખેઠો વળી ઘાંણી ફેરવે;
ખાય જોળ તેલ રોટલા, રાગ છત્રીસે કરે અતિ લલા. ૧૫
- દુઃખ વિસર્યો નિજ ઘર તણો, સરળ સાદે ગાવે ઘણો;
નરપતી પુત્રી મંદીર પાસ, સુણી સાદ જોવા થઈ આશ. ૧૬
- તવ તિહાં તે દાસીને કહે, ઘાંચી ઘરે પુરૂષ જે રહે;
વેગે તેહને તેડી લાવ, ઘાંચી ઘરે તવ જાવે ધાવ. ૧૭

તવ તે પુરૂષ લાવે શા પાસ, તવ ઉતરે! શનિશ્વર તાસ;
અફલુત રૂપ દેખી અતિ ઘણું, વચન કહે તે વરવા તણું. ૧૮

વિક્રમ કહે કર મારે નથી, નવી પરણાયે તેહથી;
આગે વર ચંડીયે દીયો, સો વર માગીને મે લીયો. ૧૯

છાનો પરણ્યો વીક્રમરાય, કે તે કાલે જાણે માય;
પ્રગટ પરણાવે તવ પુત્રીકા, શ્રી પતીને દૃષ્ટ પડ્યો તિહાં થકા. ૨૦

નરપતીના તિહાં પ્રણમી પાય, શ્રીપતી નિજ ઘર લેઈ જાય;
અશન પાન કરી રાજા સુવે, શેઠ સહીત નૃપ વિચિત્ર જીવે. ૨૧

ગ્રોહ્યાં વરસ તિહાં સાડા સાત, અવલોકે શનિશ્વર પતી વાત;
શની હંસ મધે સંક્રમી, હાર ગોડલે મુક્યો વમી. ૨૨

અઢી સંવહર મસ્તકે રહે, અઢી નાલે જોતીષ કહે;
અઢી સંવહર ચરણે વાસ, હુવો શનિશ્વર તીજે તાસ. ૨૩

જનમ થકી દ્વીતીય ચોથો આઠમો, દ્વાદશમો શનિશ્વર વમ્યો;
એ કથા સાંભળશે જેહ, સર્વ રાશી ફળ પામશે તેહ.* ૨૪

તતક્ષણ શનિશ્વર પ્રગટ્યો ત્યાંય, વર માગો તમો વિક્રમરાય;
જો તું મુજને તુઠ્યો અહીં, જેહ કથા કહેશે તારી સહી. ૨૫

* આ ચોપાઈની મતલબ એ છે કે, માણસને પોતાની જે જન્મરાશી હોય તે રાશીથી ગણતાં જે શની રાશી ભોગવતો હોય ત્યાં સુધી ગણવું. તે ગણતાં પેત્રો, ખીજો, ચોથો, આઠમો, અને બારમો, એટલા આંક આવે તો પોતાને પનોતી છે એમ સમજવું. તેમાં ચોથો અને આઠમો પોતાની રાશીથી શની હોય, તો અઢી વરસની પનોતી સમજવી. અને પોતાની રાશીથી બારમો શની હોય તો સાડા સાત વરસની પનોતી સમજવી. પછી અઢી વરસ મસ્તકે રહે, અને અઢી વરસ છાતીએ રહે, અને અઢી વરસ પગે રહે, એ સાડા સાત વરસની પનોતી સમજવી. ધારો કે હાલ શનિ મેષ રાશીનો છે તો વરખ રાશીને બારમો થયો, એટલે ૬૦ ૬૦ ૬૦ આ નામવાળાને સાડાસાત વરસની પનોતી ચાલે છે. તો એ પનોતીવાળા માણસે આ ચોપાઈ હમેશાં સવારમાં એક વખત ભણવાથી શનિશ્વર ત્હેના ઉપર મહેર નજર રાખે છે.

તેહને તું પીડે નહી કદા, એ વર આપો શનિશ્વર સદા;
 વર દેઈ શનિશ્વર થાનકે ગયો, હરખ્યો રાય ઉજેણી ગયો. ૨૬
 ચાલ્યો ચતુરંગિણી સૈન્યાએ કરી, આવ્યા જહાં ઉજેણી પુરી;
 નિજ ભુવને વિક્રમ આવીયો, અખીલ લોકે વધાવી લીયો. ૨૭
 સિદ્ધસેન ગુરૂ વચને કરી, લહ્યો ધરમ સમકીત આદરી;
 મહાકાલ તીરથ ઓધરી, પરદુઃખ ટાલણુ દાનેશરી. ૨૮
 સુખે સમાધે પાળે રાજ, લહી સમકીત નર સારે કાજ;
 નીરીયાવળી ઉપાંગે લહ્યો, એકા અવતારી શનિશ્વર કહ્યો. ૨૯
 એહ કથા છે શનિશ્વર તણી, પીડા ન કરે ચોપાઈ લણે;
 સુખ સંપત્ત તે સઘળી લહે, પંડિત લલીતસાગર એમ કહે. ૩૦

અથ શ્રી દેવાનંદાની સજ્જાય.

(“મહા મોહ પામી રે મનશું માનની રે.”—એ દર્શી.)

દરશને આવ્યા હો દેવાનંદા પ્રાદ્ધણી રે, સાથે લીધો પોતાનો કંથ રે;
 એક રથે બેસીને નિસર્યા રે, વાંદવા જાએ શ્રી ભગવંત રે. દર૦ ૧
 ધરેણાં પહેર્યા હો ઘણાં જડાવનાં રે, દીસે અપ્સરા અનુસાર રે;
 રમજમ રમજમ ચાલે પ્રેમશું રે, અઢાર દેશની દાસીઓ સાથ રે. દર૦ ૨
 અતિશે દેખીને રે હેઠા ઉતરી રે, પગે પાળા આવ્યા પ્રભુની પાસ રે;
 પંચ અભિગમ દોનું સાચવી રે, પ્રભુજીને વાંદે મન ઉઘાસ રે. દર૦ ૩
 પ્રભુજીને દેખીને પાનો ચઢ્યો રે, બલોયા તો બાંધ્યો માંહે ન સમાય રે;
 કંસો તો તુટી રે કંચુવા તણી રે, દેહ પ્રકુહીત અતી ગણી થાય રે. દર૦ ૪
 ઉભા રહીને જીવે સુંદરી રે, નેણુ તો કમલપેરે કદ્યા નવ જાય રે;
 તન મન ઉલસ્યા દેવાનંદા પ્રાદ્ધણી રે. મા બેટાનું હેત જણાય રે. દર૦ ૫
 ગૌતમ પુછે શ્રી મહાવીરને રે, નંદા કેમ જીવે છે મેશાન્મેશ રે;
 દેહ પુલીને પાનો ચડ્યો રે, આટલી નારી માંહિ દીસે એક રે. દર૦ ૬
 મહાવીર કહે સુણો ગાયમાં રે, નંદા છે માયરી માય રે;
 પુત્ર સ્નેહે પાનો ચઢ્યો રે, મા બેટાનું હેત જણાય રે. દર૦ ૭
 વાણી સુણીને ગૌતમ સ્વામિ રે, હરખ્યા સભા સઉ લોક રે;
 ઋષિઓથમલજીકહેધન્યમાતાપીતારે, સંજ મપાળીનેપહોંચ્યામોક્ષરે. દ. ૮

અથ શ્રી મહાવીર જીન સ્તવન.

નહિ માનું રે અવરની આંણુ, નારે પ્રભુ નહિ માનું;
 મહારે ત્હારે વચન પ્રમાણુ, અવરને નહિ માનું. નારે૦ ૧
 હરિહરદિક દેવ અનેરા, દીઠા મેં જગમાંહે રે;
 લામિની ભમર કુટિલ સહુ ભોગી, તે તો મુજને ન સુહાય. નારે૦ ૨
 કોઈક રાગી કોઈક દેવી, કોઈક લોભી દેવ રે;
 કોઈક મદ માયાના ભરીયા, શી કરવી તસ સેવ. નારે૦ ૩
 મુદ્રા પણ દીસે નહિ જેહમાં, તારી પ્રભુ તિલમાત્ર રે;
 તે દેખીને દીલ નવી રીઝે, શી કરવી તસ વાત. નારે૦ ૪
 તું ગતિ તું મતિ તું મુજ સ્વામિ, જીવ જીવણુ અધાર રે;
 રાત દિવસ સુપનાંતર તુંહિ, તુંહિ તુંહિ મારે નિરધાર. નારે૦ ૫
 ચોવીસમે જીન ત્રિભુવન સ્વામિ, રાજા સિદ્ધારથના નંદ રે;
 ત્રિસલાજીના ન્હાનડીયા તુમ, દીઠ હે અતિહિ આનંદ. નારે૦ ૬
 અવગુણ સરવ ઉવેખીને મુને, સેવક કરીને નિહાળ રે;
 જગ બંધુએ વિનતિ માની, મહારા દુઃખને દુરે ટાળ. નારે૦ ૭
 મુમતિવિજય કવિરાયનો, કહે રામવિજય કરજોડ રે;
 ઉપગારી અરિહંતજી, મારા ભવ ભવ બંધન છોડ. નારે૦ ૮

અથ શ્રી અજીત જીન સ્તવન.

ચોથો આરો જીનવર વારો, અજીતનાથ અધિકારી,
 એકસો સીત્તેર જીનવર વિચરે, નવકોડિ કેવલ ધારી;
 આરો સહુથી સારો રાજ, અજીતનાથનો વારો. એ આંકણી. ૧
 નવ સહસ્ર કોડી મુનિવર મોટા, અઢી દ્વીપે ઉપગારી;
 સાધુ સાધ્વી શ્રાવક શ્રાવિક, ઊત્કૃષ્ટા નરનારી. આરો૦ ૨
 રાયશું રમતા રાણી જીત્યાં, ગરભાતણે ગુણ લીધો;
 પુત્ર જન્મ જાણીને રાજાએ, અજીત નામ તસ દીધો. આરો૦ ૩

અજીત કામ મોહ અજીતે જીત્યાં, જ્ઞાન કેવળ તવ પાથે;
 ચોસઠ ઈંદ્ર મળી મહોત્સવ કીધો, જીનવરના ગુણ ગાયા. આરો ૪
 પુરવ લાખ બહોંતર આયુ, પાળી પહોંચ્યા મુગતે;
 અંગ ઉદલાસે ગણી તેજસિંધજી, લાંબે જીનવરના ગુણ જીગતે. આરો ૫

અથ શ્રી રાજેમતી નેમનું સ્તવન.

(“રાયજી અમે તો હિંદુ આણાકે, રાય ગરાશીયા રે લોલ” —એ દર્શી.)
 નેમજી તોરણથી રથ વાળી કે, પ્રભુ પાછા વળ્યા રે લોલ;
 ધનરા નેમજી રે લોલ. એ ટેક ૦
 નેમજી તતક્ષણ રાજુલ નાર કે, જળ નયણે ભર્યા રે લોલ. ધ૦ ૧
 નેમજી એમ કેમ તોડો પ્રેમ કે, કઠિણ હૃદયું કરી રે લોલ; ધ૦
 નેમજી પૂરવ ભવની પ્રિત કે, તે કેમ વિસરી રે લોલ. ધ૦ ૨
 નેમજી ચાલે મજીઠો રંગ કે, સુગુણની પ્રિતડી રે લોલ; ધ૦
 નેમજી દિન દિન ચઢતે હેત કે, ઉત્તમની રીતડી રે લોલ. ધ૦ ૩
 નેમજી વાહળીયાની છાંયે કે, ઘડી થીર નવી રહે રે લોલ; ધ૦
 નેમજી તેમ નિર્ગુણ નિઃસ્નેહ કે, નેહ નહિ રહે રે લોલ. ધ૦ ૪
 નેમજી હું તો તુજ ગુણ લીન કે, વૈરાગી તું સહી રે લોલ; ધ૦
 નેમજી જલિ જલિ મરે પતંગ કે, દીવાને મન નહિ રે લોલ. ધ૦ ૫
 નેમજી નિરંજન ભગવાન કે, તુને કાંઈ નવિ અડે રે લોલ; ધ૦
 નેમજી એહ એકાંગી પ્રિત કે, કેમ પુરી પડે રે લોલ. ધ૦ ૬
 નેમજી વિરહ અજિની જ્વાળા કે, હૈડા પર જલે રે લોલ; ધ૦
 નેમજી મનના દુઃખની વાત કે, કહીયે કોણ આગળે રે લોલ. ધ૦ ૭
 નેમજી સહજ સુરંગા સાજન કે, ક્ષણ ક્ષણ સાંભરે રે લોલ; ધ૦
 નેમજી જેહશું લાગ્યું ચિત્ત કે, તે કેમ વિસરે રે લોલ. ધ૦ ૮
 નેમજી ગુણ અવગુણની વાત કે, ભેતાં કેમ વિસરે રે લોલ; ધ૦
 નેમજી બાંહે શ્રદ્ધાની લાજ કે, સુમાણસ સાચવે રે લોલ. ધ૦ ૯
 નેમજી રાજુલ દિક્ષા લેઈને કે, મુક્તિ મેહેલે મળ્યા રે લોલ; ધ૦
 નેમજી હંસ રતન પ્રભુ હેજ કે, સફળ વાંચિત ફળ્યાં રે લોલ. ધ૦ ૧૦

અથ શ્રી સંભવનાથજીનું સ્તવન.

(ચાલ.)

પ્રભુ પ્રભુમું રે, સંભવનાથ સોહામણા;
વાણી સુણતાં રે, સંદેહ ભાજે ભવતણા;
કરજોડી રે, ભાવ ધરી શિર નામીયે,
ગુણ ગાતાં રે, મુક્તિ તણાં સુખ પામીયે.

(ઉથલો.)

પામીયે સહિ મુક્તિનાં સુખ, ભાવથી જો ધ્યાઈયે,
ગુણવંત ગિરવા દેવ ત્રીજા, શ્રી સંભવનાથ આરાધિયે;
નયરી સાવચ્છી તણો નરેશર, રાય જીતારી જાણીયે;
રાણી તે સૈન્યા તણો નંદન, શ્રી સંભવનાથ વખાણીયે. ૧

(ચાલ.)

ચઉદ સુપનશું રે, સ્વામિજી આવીને ઉપના;
તવ દેશમાં રે, દાનના સંભવ નીપના;
તેણે ગુણે કરી રે, સંભવ નામજ થાપીયું;
પુત્ર જન્મે રે, દાન રાયે બહુ આપીયું.

(ઉથલો.)

આપીયું બહુ દાન રાયે, પુત્ર જન્મ જ્યારે હુવો;
તવ દેવ દેવી ઈંદ્ર આવી, જન્મ મહોત્સવ સુર કીયો;
અનુક્રમે યૌવન વય જાણી, પાણીચહણ કરાવીયો;
સંસારનાં સુખ ભોગવી, પછી સંજમશું મન આણીયો. ૨

(ચાલ.)

એક કોડને રે, આઠ લાખ દિન દિન પ્રત્યે,
સંવત્સરી રે, દાન દીધાં એવા જીનવરે;
તેવ દેવતા રે, ચોસઠ ઈંદ્ર મહોત્સવ કરે,
નર સહસ્રશું રે, સ્વામિજી સંયમ ઉચરે.

(ઉથલો.)

ઉચ્ચરે સહી સ્વામિ સંભવ, સુર થઈને સંચરે;
મુનિવર તિહાં સહો પરિસ્સાહ, મેરૂની પરે નવિ ચળે;

તપ સંયમ ક્રિયા સંવર, જ્ઞાન કેવલ તવ લક્ષ્યો;
પ્રપદા આગળ સ્વામિ સંલવ, દયા માર્ગ ધર્મ કલ્પો. ૩

(ચાલ.)

જનની વાણી રે, યોજન લગે સહુકો સુણે;
વૈરીનાં રે, વૈર સરવે તિહાં ઉપશમે.

સોવનવાને રે, ચારસે ધનુષ કાયા કહું;
આયુ પુરવ રે, સાઠ લાખ જનને લહું.

(ઉથલો.)

જન તણા રે વખાણ કીધા, ગુરૂ થકી એવું લહું;
જવો તે જવો સાધ જવો, જિવ રિખ જેણે કહું.
દયા ધર્મ જાણી ભાવ આણી, જન તણાં ગુણ જે સ્તવે;
અભેરાજ કહે સંસાર સાગર, સુખે હેલાં તે તરે.

અથ શ્રી કુમાતિ સુમતિની સજ્જાય.

(“ વાંસલડી વાગી ને હું તો જાગી. ”—એ દેશી.)

અહો દુર્મતડી, વેરણ થઈ લીધો રે મારા નાથને. એ ટેક.

તું ને મમતા માયાએ જાઈ છે, તું તો દૂતપણામાં ઠાહી છે;

તું તો વાઘણ થઈને વાહી છે.

અહો દુર્મં ૧

તું મિથ્યાત્વ મતની ચેટી છે, તું કપટપણાની પેટી છે;

તું તો લોભ સંઘાતે લેટી છે.

અહો દુર્મં ૨

તેં મોહ મઠિરા ખ્યાલો પાચો છે, મહારો નાથ તેણે ભરમાયો છે;

તેં સુકૃત ખજાનો ખાચો છે.

અહો દુર્મં ૩

તેં કપટ કેળવણી કીધી છે, વળી વાત કરે બહુ જીણી છે;

પણ ગુણહણે તું હીણી છે.

અહો દુર્મં ૪

મહારો કંત પાસમાં પાડ્યો છે, મહારો વિવેક પુત્ર વિણસાડ્યો છે;

મહારો સમકિત મંત્રી તાડ્યો છે.

અહો દુર્મં ૫

તાહારો માન પુત્ર મને આરો છે, તે તો દુર્ગતિ પુરનો દારો છે;
 એ તો ભવ અટવીનો આરો છે. અહો દુર્મં ૬
 કહે દુર્મતી દોષ નહિ મહારો, મેં તેડયો નહિ સ્વામિ તહારો;
 એ ઉપાધિ તણા સહિ ઉપગારો,
 હો સુમતિજી, મુજને એવડો દોષ દીયો શા માટે. ૭
 નીર વહે નીચે ઢાળે, ઊંચું ન વહે કોઈ કાળે;
 એ તો કલખલ કરી કોઈકે વાળે. હો સુમતિ ૮
 મેલા ખેલા જિહાં હોવે, અણુતેડયો જગ સહુ જોવે;
 એ તો ખાંતે નિશિ સઘળી ખોવે. હો સુમતિ ૯
 જિહાં દેવગુરૂ દર્શન કરવા, કથા સુણી પાતક હણવા;
 તિહાં મોહ આવે છે મન હરવા. હો સુમતિ ૧૦
 સંગે કથા સુણવા જોવે, આળસ ઊઘ તિહાં આવે;
 ભગવાન વચન નહિ મન ભાવે. હો સુમતિ ૧૧
 હવે કંત તમારો સમજાવો, પ્રેમ વાયકથી પરચાવો;
 તિહાં દુર્મતિનો નહિ કાંઈ દાવો. હો સુમતિ ૧૨
 સમતા ઘરમાં જે ઠરશે, શુદ્ધ સમકિત તેહિ જ ધરશે;
 ભવસાગર પણ તેહિજ તરશે. હો સુમતિ ૧૩
 જે ઉપાધિ તણાં ધરથી ટળશે, સમાધિ તણાં ધરમાં ભળશે;
 તે તો માહાનંદ પદમાં જઈ મળશે. હો સુમતિ ૧૪

અથ શ્રી શિખામળની સજ્જાય.

(“ ધારણી મનાવે રે મેધકુમારને રે. ”—એ દશી.)

કાંઈ નવિ ચેતો રે ચિત્તમાં જીવડા રે, આયુ ગળે દિન રાત;
 વાત વિસારી રે ગર્ભવાસની રે, કુણુ કુણુ તહારી જાત. કાંઈ ૧
 દોહિલો દીસે રે માનવ ભવ તણા રે, શ્રાવક કુળ અવતાર;
 પ્રાપ્તિ પુરી રે ગિરવા ગુરૂ તણી રે, તુજ ન મળે વારંવાર. કાંઈ ૨

તું મત જાણુ રે એ ધન માહરૂંરે, કુણુ માતા કુણુ તાત;
 આપ સ્વાયે સહુ કોઈ મળ્યું રે, મ કર પરાઈ તું વાત. કાંઈં ૩
 પુણ્ય વિહુણુ રે દુઃખ પામે ઘણુ રે, દોષ દીએ કીરતાર;
 આપ કમાઈ પુરવ લવ તણી રે, ન મિટે તેહ લગાર. કાંઈં ૪
 કઠિણુ કરમને અહનશ જે કરે રે, તેહનાં ફળ જે વિપાક;
 હું નવિ જાણું રે કુણુ ગતિ તાહરી રે, તે જાણે વીતરાગ. કાંઈં ૫
 તેં દુઃખ સહ્યાં રે બહુ રમણીતણાં રે, અનંત અનંતીવાર;
 લખિય કહે રે જે જીનને લજે રે, તે પામે મોક્ષ દ્વાર. કાંઈં ૬

અથ શ્રી ઉપદેશી સજ્ઞાય.

(“ અખ તો મનવા મેરા મેલી દેને માન ”—એ દેશી.)

અખ તો વિષયનકો રસ ત્યાગ દે ગમાર, મારં એ ટેક.
 વીધે ઠગોરી ઈંદ્રજાળ ખત, એ સમજો નરનાર;
 રણુ સર્પ અરૂ જ્યું મૃગ તૃખ્ના, વીણસત લાગે ન વાર, વારં અખં ૧
 આ લવ અપજ ખોત હોત હે, પરલવ દુઃખ અપાર;
 દસ અવસ્થા મદનમત વારી, સખકુ કરત ખીગાર, ગારં અખં ૨
 અલી પતંગ કુરંગ મીન ગજ, એક એક નિરધાર;
 શબ્દ રૂપ રસ ગંધ સ્પર્શ, એ પંચ વિષય વીકાર, કારં અખં ૩
 પંચ વિષયકા તેવીસ તસકર, દેત દુઃખ સંસાર;
 પરશોત્તમ કહે દુર કરી કે, કીજે કરણી સાર, સારં અખં ૪

અથ શ્રી માતૃદેવા માતાની સજ્ઞાય.

(“ રજની ક્યાં રમી આવ્યા છ. ”—એ દેશી.)

નગરી વનીતા લલી બિરાજે, જગમગ જગમગ સોહે છ,
 કંચન માંહે કોટ બિરાજે, સુરીનરનાં મન મોહે છ;
 ઈણુ કોઠ પુરવ લગ પામી સાતા, મોરાદેવી માતા છ. એ ટેકં ૧

જઠે આદેશર આવી ઉપના, મોરાદેવી પેટે જી;
 જમણ જગમેં હુઈ જ્યાવી, જયો રીખવ જીનેશ્વર બેટે જી. ઇજી ૦ ૨
 સેજ્યા ઉપર બેઠા સોહે, તે વડા તકીયા ગાદી જી;
 હુવા ભરત બાહુબળ સરખા પોતા, જ્યારી જગમેં દીપે દાદી જી. ઇજી ૦ ૩
 અઠાણું વળી નાના પોતા, લળીલળી લાગે પાયો જી;
 રૂપ અનુપમ અવલ ખીરાજે, મુલ કંતા મુખ આગે જી. ઇજી ૦ ૪
 પ્રાદ્વી સુંદરી દોનું પુત્રી, રહી અખંડ કુમારી જી;
 મોહટી સતીયા મુકતે પહોંચી, જ્યાંરો જગમાં મહીમાં ભારી જી. ઇજી ૦ ૫
 પાંસઠ હજાર પેઠી નજરે દીઠી, નામ સઘળાના ધરીયા જી;
 શોગ સંતાપ કદીય ન દીઠો, પુરા પુન્ય તેણે કરીયા જી. ઇજી ૦ ૬
 અંગમાં કદી ના હુઈ અશાતાં, તસકો કદીય ન કીધો જી;
 જ્યાં લગી જીવ્યા મોરાદેવી, અશદ એક નવી લીધો જી. ઇજી ૦ ૭
 શ્રી આદેશરજી અઠે પધાર્યા, દીધી ભરતે વધાઈ જી;
 હરખ ધરીને હાથી હોદે, પુત્ર વંદણને આઈ જી. ઇજી ૦ ૮
 જથે ઈંદ્ર ઈંદ્રાણી દેવી દેવતા, નરનારીના વંદો જી;
 સમોશરણમાં સાહેબ બેઠા, જેમ તારામાં ચંદો જી. ઇજી ૦ ૯
 જગ તારણને જોતી જમણ, આયો ઉન્નવલ ધ્યાનો જી;
 મોહ કર્મ જીત્યાં મોરાદેવી, પામ્યા કેવળજ્ઞાનો જી. ઇજી ૦ ૧૦
 ઇજી ચોવીશીમાં સઘળા પહેલી, શીવનગરીમાં પેઠી જી;
 મોરાદેવી મુકતે પોહોંચ્યા, હાથી હોદે બેઠા જી. ઇજી ૦ ૧૧
 શ્રી આદેશર ઉદર ધરીને, મોક્ષે પોહોંચ્યા માતા જી;
 ઋષિ રાયચંદ જી કહેજે ગુણ ગાશે, તે નર પામે શાતા જી. ઇજી ૦ ૧૨
 સંવત અઠાર વર્ષ સાડત્રીસે, મેડત નગર ચોમાસો જી;
 કાર્તિક વદ સાતમે ગુણ ગાયા, સુણતાં પામે લીલ વીલાસો જી. ઇજી ૦ ૧૩

અથ શ્રી ઉપદેશી હંદ.

(મનહર.)

અતિ અપમાન કરી દયા વિના દીધું દાન,
 એવું દાન દીધાથી ન દીધું તેજ સાંકે છે;

આળસ ન કીધી પણ કપટનું કીધું કામ,
એવું કામ કીધાથી ન કીધું તેજ સારું છે;
પાણીની તરસ લાગે વીખ તણું પીધું પાન,
એવું પાન પીધાથી ન પીધું તેજ સારું છે;
કહે દલપત્ત ઠગવા પ્રભુનું લીધું નામ,
એવું નામ લીધાથી ન લીધું તેજ સારું છે.

૧

એક સરણાઈવાળો સાત વર્ષ સુધી શીખી,
રાગ રાગણી વગાડવામાં વખણાણો છે;
એકને જ જાણું એવી ટેક છેક રાખી,
એક શેઠને રીઝાવી મોજ લેવાને મંડાણો છે;
કહે દલપત્ત પછી બોલ્યો તે કંજુસ શેઠ,
ગાયક ન લાયક તું ફોગટ પુલાણો છે;
પોણું છે તે બોલ્યું તેમાં કરી તેં શી કારીગરી,
સાંબેલું બળવે તો હું જાણું કે તું શાણો છે.

૨

દેખવા પરાયા દોષ ચક્ષુ જે અંચળ થાય.
અંચળ તો આપણી જ આંખ આડું ધરીએ;
મિથ્યા મુખ સ્વાદ માટે કરે જે વિવાદ કોઈ,
રાખીએ વદન બંધ વેણુ ન ઉચરીએ;
સમજી વીચારી કઢી સંડાસ ઉઘાડીએ ન,
જે ઉઘાડીએ તો નાક બંધ કરી ફરીએ;
કહે દલપત્તરામ જે કદાપિ કોઈ ઠામ,
બળ મુખ ખોલે ત્યારે કાન બંધ કરીએ.

૩

માનવીઓ મધ્ય અભિમાન ધરી શ્વાન કહે,
નગરીના લોક છેક નબળા નરમ છે;
હું તો લસું સર્વને મને લસી ન શકે કોઈ,
કેવું મોટું મારું ચોખું ચઢતું કરમ છે;
ત્યારે તેને તેજ ઠામ કહે દલપત્તરામ,
ખોટો એવો મોટો તારા મનમાં મરમ છે;

ભસવાનો ભાઈ તે તો તારોજ ધરમ ધાર,
સજ્જનને ભસવાની અતિશે શરમ છે.

૪

કીમત ન બાણે તેની કીરતી કરીએ કેમ,
કહો એના પીતાનું અમારે કયાં કરજ છે;
વગર તેડાવ્યા જઈ વદીએ વખાણુ વઠાં,
એ થકી તો ઘણું સાચું અમારું ધર જ છે;
જર તણું મદથી તે આંખો ખોલી જોતા નથી,
શારદાનો વર શીર અમારે જરજ છે;
જેને કવી જનની ગરજ નથી જણાતી તો,
એવા મગરૂરથી અમારે શી ગરજ છે.

૫

ફક્કડને પકડવા બાણો સરદાર જતાં,
નાડું છુટયું ફક્કડનું ત્યાં પેલો પોકારે છે;
ફક્કડ કહે તું મને બાપ કહે તોજ બાંધું,
નહિ તો ન બાંધુ તેની શરમ તો તારે છે;
મનાવતાં બીજી રીતે માને નહિ તેનું મન,
બાંધ બાપ નાડુ અંતે એમ તે ઉચ્ચારે છે;
ઢાખે દહાપત્તરામ દેખી લ્યો એ ઢાખલાથી,
નિરલજ જીતે અંતે લાજવંત હારે છે.

૬

ચોરી કરી ચોર પછી બોલે બહુ જુઠા બોલ,
જુગારીને જુઠા સમ ખાવા જીભે જોર છે;
ચોર ચોરી કરમ કરીને પાપે પેટ ભરે,
જુગારી જગતમાં ખરો હરામખોર છે;
ચોર ચીજ ચોરતાં ન લાવે લવલેશ લાજ,
જુગારી જુગારે જોતાં નિર્લજ નહોર છે;
કહે દહાપત્તરામ કેને લલો ભુડો કહું,
ચોર જેવો જુગારી જુગારી જેવો ચોર છે.

૭

કાગ કહે રાગ મારો હંસથી રસીક રૂડો,
અંગ તણો રંગ પણુ બાણુનાર બાણુશે;

મરહની મુછે રંગ હોય હંશ અંશ જેવો,
રંગ ખાંધી રંગ મુજ અંગ તુલ્ય આણુશે;
પતિવ્રતા પતનીનો પતિ પરદેશ હોય,
પ્રતીજથી તે તો મારા બોલને પ્રમાણુશે;
શું કહું વિશેષ વાત સુંણો દલપત્તરામ,
વિવેક વિનાના લોક હંસને વખાણુશે.

૮

હંસ કહે હાડીયા તું ચાડીયાની ચાલ છોડ,
ખાડીયા તારા તે બોલ ચાહી કોણ ચાખશે;
આપનાં વખાણુ આપો આપ કરે આપ મુખ,
દુનીયાં તો દેખશે તેવાજ ગુણ દાખશે;
માન મળે તેને તો હું નથી અપમાન દેતો,
માન અપમાન જોગ માનવીઓ ભાખશે;
દાએ ખડ્યો દ્વેષ કરે તેથી દલપત્ત કહે,
રાગ રંગ રૂઝો ગણી તને કોણ રાખશે.

૯

શીખામણુ શુદ્ધ દેતાં વચન વિરૂદ્ધ માને,
તો શા માટે તેમ કરી વ્યર્થ વેઠ વહીએ;
ભાખીએ ભલાને માટે તોપણુ તે ભુડું ગણે,
હૃદયમાં રોષ રાખે તેથી દુર રહીએ;
જેને મન ગમે જેમ ભલે કરે તે તો તેમ,
શામાટે સંતાપ એવો શ્રમ કરી સહીએ;
કહે દલપત્તરામ ચુપ રહીએ તે ઠામ,
કહેતાં ઉલટું માને તેને તો ન કહીએ.

૧

ઉંટ કહે આ સમામાં, વાંકા અંગવાળા ભુંડા,
ભૂતળમાં પક્ષીઓ ને, પશુઓ અપાર છે;
ખગલાની ડોક વાંકી, પોપટની ચાંચ વાંકી,
કુતરાની પુંછડીનો, વાંકો વિસ્તાર છે;
વારણની સુંઠ વાંકી, વાઘના છે નખ વાંકા,
ભેંસને તો શીર વાંકા, શીંગડાનો ભાર છે;

સાંભળી શીયાળ ખોલ્યો, હાખે દલપત્તરામ,
અન્યતું તો એક વાંકુ, આપનાં અઢાર છે. ૧૧

કમાઈ કમાઈને કમાણી ધુળધાણી કરે,
એ તે સારો શ્રીમંત ક્યારે થશે સંસારમાં;
લણીલણી ભુલી જાય લણેલું સંભારે નહિ,
કહે દલપત્ત થશે કુશળ કે વારમાં;
આંધળી દુજેને આટો ચાર ચાન ચાટી જાય,
એ તે આટો ક્યારે એને આવશે આહારમાં;
સાત ડગ સામા ભરી પાંચ ડગ પાછો ફરે,
કહો એ તે સંઘ ક્યારે પહોંચે કેદારમાં. ૧૨

સુખ કયું ન હેત દાન, દાન થે નવે નીધાન,
કબહું ન હોત હાન, માન સાચ મનમેં;
અધિક આદરમાન, હો ગયે તેરે બખાન,
બધિર કયું પુટે કાન, તાન નહિ તનમેં;
હોલત અથીર જાન, દયા દુખીકી આન,
હોયગો અતે હેરાંન, લોભકે લાંછનમેં;
પરેગો નરગ ખાન, હૈયા કુટો હેવાન,
ખોડીદાસ વિના દાન, ધુડ તેરે ધાનમેં. ૧૩

ઘરમાં ઘરૂણી સંગ, સંગરામે શૂરવીર,
હુંટનાર લોકને તો, આપવા ઉઢાર છે;
જેરાવર જન પાસ, ખરા ક્ષમાવાન રહે,
પેટને અનાજ દાન, દેવાને દાતાર છે;
ભવનમાં ભંડારેલું, ધન કાઢે ભોગવવા,
તે તો પાછું સોંપવાને, શાણા શાહુકાર છે,
મુણે રૂડા રાજહંસ, હાખે દલપત્તરામ,
ચિત્ત પાસે સત્ય ખોલે, એવા તો અપાર છે. ૧૪

બાણીએ વેપાર થાય, બાણીએ ઉગાર થાય,
રાજ કારભાર સાર, બાણીએ પ્રમાણીએ;

વાણીએ જ જ્ઞાન વિજ્ઞાન અનુમાન થાય ,
જે વિના યથાર્થ જગદીશ નહિ જાણીએ
વાણીએ ન હોત તો ન હોત માણસાઈ મુલ,
એ થકી અધિક કહો, ખુબ શું વખાણીએ;

કહે દલપતરામ, જે કહું હરેક કામ,
વિશ્વમાં વિશેષ તો વિખ્યાત કર્યું વાણીએ.

૧૫

બોલે એક બોલ તેના તોલથી તપાસીએ તો,
વરતી શકાય તેની વાતચીત વાણીએ;
કેવી ચાલ કેવો માલ કેવો તેનો બધો તાલ,
પુછ્યા પાખી પણ પરીપુરણ પ્રમાણીએ;
લક્ષ્મીના લાડુ તણાં નામથી તમામ ગુણ,
દાખે દલપત આપ અંતરમાં આણીએ;
પંડ્યાણીનું પુરું કુલ પુછ્યા પાખી પ્રીછી લેએ,
દીકરાનું નામ જ્યારે દાઉદીએ જાણીએ.

૧૬

કુભારજા કંથને મનાવા માટે કહે કેણ,
હું તો તુંથી હારી હવે માટે માફી માગું છું;
માણસો મળી મને કહે છે કંથને મનાવ્ય,
માટે હું મનાવા આવી બ્રાંત તારી ભાગું છું;
તેં તો વાળ્યો આડો આંક ટાંક મારો વાંક નથી,
રાંક બની બધી રીસ રૂધ્યાની ત્યાગું છું,
રોચા તારી રીસ મુકય કર્યું તારું કાળું મોઢું,
પીટ્યા તને હું પચાસ વાર પગે લાગું છું.

૧૭

સાધારણ કનકની કીમત ન કરી જાણે,
કુંદનની કીમત તે કેમ કરી જાણશે;
હળદીની કીમત હયાતીમાં ન કરી હોય,
કેસરની કીમત તે કેમ ઉર આણશે,
કિડીયાં મોતીની કાંઈ કીમત ન કરી જાણે,
મોંઘા મુલાં મોતીને શું વિવિધ વખાણીએ;

કહે દલપત્ત કાંઈ કવિતા ન કઠે કરી,
 કવિતાની કીંમત તે શી પેરે પ્રમાણશે. ૧૮
 હોડી તુડી હોય તોય, તેમાં લે ઉતાર્જાને,
 એ તે ખાડીમાં ઉંડા, ઉતારવા કે તારવા;
 વૈદક લણ્યા વિનાનો, વૈદ જની વધડું કરે,
 એ તે એનું શરીર, સમારવા કે મારવા;
 કામમય કથા કહી, કહે જીતો કામ ક્રોધ,
 એ તો અગ્નિ ભરેલો, ઉભારવા કે ભારવા;
 દાખે દલપત્ત શસ્ત્ર, વિના જે સંગ્રામ સજે,
 એ તે શત્રુ સૈન્યને, સંહારવા કે હારવા. ૧૯
 અનુમતી ગુરૂજી, શિષ્યકુ લાગત નીકી,
 કીરતી અધીક શુભ, વનીતકી હોય હે;
 ખાહીરથી ગુરૂજી આયે, શિષ્ય સન્મુખ ધાયે,
 જાયે ગુરૂ સેને પાય, ધર્મકો ઉદ્યોત હે;
 અંગીત ગુરૂકી રીત, જનત કરત નિત્ય,
 આછો પાયો સમકીત, ખુદ્દી ઋદ્ધિ ખોત હે;
 ગુરૂજીકે આધિન રહે, આણા અખંડીત વહે,
 ઋષિ ખોડીદાસ કહે, ઉંચ કુળ ગોત હે. ૨૦

અથ શ્રી ઉપદેશી કુંડલીયા.

મહોખત કીજે મહંશુ, કળહુ આવત કામ,
 શિર સાટે શિર દેત હે, દુખિયનકો ખિશ્રામ;
 દુખિયનકો ખિશ્રામ, દુઃખ અપને તન જીલે,
 મટે ન જળ લગ માંહિ, તહાં અપનો કર હીલે;
 કથે શુ કવીયાં કાન, સત્યસે સાચી સોખત,
 કળહુ આવત કામ, મહંસે સાચી મહોખત. ૧

મિશરી ઘોરે જીઠકી, એસે હોય હજાર,
 ઝેર પિલાવે સાચકા, સો વિરલા સંસાર;
 સો વિરલા સંસાર, પટંતર ઉનકા એશા,
 મિશરી ઝેર સમાન, ઝેર હે મિશરી જૈસા;
 કથે શું કવિયાં કાન, ભુલ મત જૈયો લોરે,
 જીનકે શિર પેંબર, જીઠકી મિશરી ઘોરે.

૨

ખરકો તુરંગ ન નિપજે, સજે અતિશે સાજ,
 પુવડ હોય ન પદ્મણી, કગવા બને ન બાજ;
 કગવા બને ન બાજ, કાચ કંચન નવ હોવે,
 મકંટ ગલેમેં હાર, જઈ જંગલમેં ખોવે;
 કથે શું કવિયાં કાન, સ્વભાવ ન પલટે નરકો,
 સજે અતિશે સાજ, તુરંગ ન નિપજે ખરકો.

૩

ભીંડા ભાદુ માસકા, વડકું કહે જરૂર,
 મોત ન ઇત આવે નહિ, જગા કરો તુમ દૂર;
 જગા કરો તુમ દૂર, વટે જળ અરજી કીની,
 ખરવાતુ એક માસ, આશ વસવેકુ દીની;
 કથે શું કવિયા કાન, મુલ કધું નહિ હૈ ઉંડા,
 આયા આસો માસ, ભુખ દુઃખ સુક્યા ભીંડા.

૪

વચન સુનેરી ઝાલરી, બેહદ ગડી સુનાર,
 ઠેર ઠેર ચિત્ત રાખકે, મત પાનીમેં ડાર;
 મત પાનીમેં ડાર, ગઈ સો હાથ ન આવે,
 પડી ખલકકે પાસ, આપકો માન ગુમાવે;
 કથે શું કવિયાં કાન, અળ નહી લાજ હુનેરી,
 મત પાનીમેં ડાર, બલરી બચન સુનેરી.

૫

ચિન્તા જવાળ શરીર બંન, દાહ લગે ન ખુઝાય,
 પ્રકટ ધુવા નહિ દેખીએ, ઊર અંતર ધુંધવાય;
 ઊર અંતર ધુંધવાય, ઝરે જ્યેં કાચકી લટ્ટી;
 રક્ત માંસ જરી જાય, રહી પાંજરકી ટટ્ટી.

કહે ગિરિધર કવિરાય, સુનો રે મેરે મિંતા,
વૈ નર કેસે જીએ, જાહી વ્યાપી હૈ ચિન્તા. ૬

ચિન્તાસે ચતુરાઈ ઘટે, ઘટે રૂપ ગુણ જ્ઞાન,
બુદ્ધિ સહીત વિદ્યા ઘટે, ચિન્તા ચીત્તા સમાન;
ચિન્તા ચીત્તા સમાન, નેન નીદ્રા નહી આવે,
નહી નારીસે પ્રેમ, ભુખ નહી ભૌજન ભાવે;
કહે ગિરિધર કવિરાય, સુનો સખ સજ્જન મિંતા,
સો નર કેસે જીએ, નિશદિન જીસ મન ચિન્તા. ૭

લાઠીમેં ગુણ બહુત હે, સદા રાખીએ સંગ,
ગહિરી નદિ નાળા જ્યાં, તહાં બચાવે અંગ;
તહાં બચાવે અંગ, ઝપટી કુત્તાકું મારે,
દુશ્મન દાવાગીર, હોય તિનહુકો જ્યારે;
કહે ગિરિધર કવિરાય, સુનો હો ધુરકે બાઠી,
સખ હથીયાર ન છાંડ, હાથમેં લીજે લાઠી. ૮

કળજુગ તેરે રાજ્યમેં, લયો અધેરો ઘેર,
શોર કીયો કોટવાળને, જિલટો દડે ચોર;
જિલટો દડે ચોર, જોર કોટવાળ ન ચાલે,
કાજ શાહ વજીર, લાંચ લે ન્યાય ન ખોલે;
કહે ગિરિધર કવિરાય, ધર્મકો રહ્યો ન પાયો,
માર્યે જાત ગરીબ, રાજ કલજુગકો આયો. ૯

બનીયા વેખ્યા એક હે, તામેં ફેર ન જાન,
રસઈરસવતરાત હે, તન મન ધનસો આન;
તન મન ધનસો આન, વાત હિતહીકી ભાંખે,
નિર્ધનિયન પહેચાન, ઘડીએ કો નહિ રાખે.
કહે ગિરિધર કવિરાય, સુનો રે સખ દુનીયા,
મતલબહીકે ચાર, હોત વેખ્યા ચોર બનીયા. ૧૦

પ્રિત જી કીજે ચતુર શું, જિનહોં પ્રિતકી લાજ,
સો જોજન જલમેં રહે, પથરી તજે ન આગ;

પથરી તજે ન આગ, ચતુરકી પ્રિત જ્યું એસી,
તુટે સો સો ખાર, ફેર જેસી કે તેસી;
કહે ગિરિધર કવિરાય, ચતુર શું કીજે કાળ,
જે તુટેગી પ્રિત, બહુરી આવેગી લાળ. ૧૧

ખંદા ખોત ન કુલીએ, ખુદા ખમેગા નાંહિ,
જેર જુલમ ન કીજીયે, મૃત્યુલોકકે માંહિ;
મૃત્યુલોકકે માંહિ, તુજરખોં તુર્ત દીખાવે,
જેતા કરે ગુમાન, સોહી નર ખત્તા ખાવે;
કહે દીન દરવેશ, બુલ મત ગાફિલ ગંદા,
ખુદા ખમેગા નાંહિ, ખોત મત કૂલે ખંદા. ૧૨

એક નારસે કીજીએ, તોખા વાર હજાર,
કયા ન કરે કછુ કામિની, જે મિલહી દસ ખાર;
જે મિલહી દસ ખાર, હુકમ બિન જંગ મચાવે,
ધનકા હાંસી ખેલ, કિસીકા શીર કટાવે;
કહે દીન દરવેશ, મિલત જે લાખ ખ્યારસે,
તોખા વાર હજાર, કીજીયે એક નારસે. ૧૩

કોડી મિલે ન લાગ્ય બિન, હુન્નર કરો હજાર,
કો નર પાવે સાહેબી, બિના લેખ કિરતાર;
બિના લેખ કિરતાર, સાત સાગર ફિર આવે,
ભટક મરે બે કાજ, ગાંઠકી લાજ ગુમાવે;
કહે દીન દરવેશ, દસો દિશ દેખો દોડી,
હુન્નર કરો હજાર, લાગ્ય બિન મિલે ન કોડી, ૧૪
પાવૈયેકે શહેરમેં, વેળ્યા કિયા દુકાન,
તેલ જલાયા ગાંઠકા, કછુ ન પામી માન;
કછુ ન પામી માન, રેન સારી ભર રોઈ,
ઇશ ગાંડુકે શહેર, ધનજત અબ્દુ સખ ખોઈ;
કહે દીન દરવેશ, લાવ કયા લાવધઓકા,
નહી જાન્યા નાયકા, શહેર હે પાવૈયોંકા. ૧૫

દાતા નહિ શૂરા નહિ, નહિ ધરમ નહિ નેમ,
 સો આયા સંસારમેં, જાણુ જનાવર જેમ;
 જાણુ જનાવર જેમ, કરી નહિ સુકૃત કરણી,
 જાણ્યા નહિ જગદીશ, ભાર ભારી ઠહે જનની;
 કહે દીન દરવેશ, જીવતા અવગત જાતા,
 નહિ ધરમ નહિ નેમ, નહિ શૂરા નહિ દાતા. ૧૬
 જીતનો કહીયો જીલજું, ઉતનો રખો માન,
 બકવા ખોત ન કીજીયે, સુણુ સુણુ મિત્ર સુજાન;
 સુણુ સુણુ મિત્ર સુજાન, ખોલ કર દેખો ખતિયાં,
 ચલિયે વાચા ચુક, પંચમેં રહે ન પતિયાં;
 કહે જેષ્ઠ ગુન જાન, સખુસે સરખર રહિયો,
 જીતનો પડે ન જૂઠ, જખાંસેં ઇતનો કહિયો. ૧૭

અથ શ્રી ઉપદેશી સવૈયા.

ગંગ તરંગ પ્રવાહ ચલે આર, કુપકો નીર પીયો ન પીયો,
 અખખ હુદે રઘુનાથ ખસે તો, આરકો નામ લીયો ન લીયો;
 કર્મ સંજોગ સુપાત્ર મિલે તો, કુપાત્રકો દાન લીયો ન લીયો,
 કવિ ગંગ કહે સુણુ શાહ અકબર, મુરખ મિત્ર કીયો ન કીયો. ૧
 તારાકી જોતમેં ચંદ્ર છુપે નહિ, શૂર છુપે નહિ બાદલ છાયો,
 રણ ચડયો રજપુત છુપે નહિ, દાતા છુપે નહિ માગન આયો;
 ચંચલ નારકો નેન છુપે નહિ, મિત્ર છુપે નહિ પુઠ દેખાયો,
 કવિ ગંગ કહે સુણુ શાહ અકબર, કર્મ છુપે ન લખૂત લગાયો. ૨
 બાલસે ખ્યાલ બડેસે બિરોધ, અગોચર નારસે ના હસિયે,
 અજ્ઞસે લાજ અગનસે જોર, અજાને નીરમે ના ધસિયે;
 બૈલકું નાથ ઘોડેકું લગામ, હસ્તિકું અંકુશસે કસિયે,
 કવિ ગંગ કહે સુણુ શાહ અકબર, કુરસે દૂર સદા બસિયે. ૩
 જ્ઞાન ઘટે કોઈ મૂંઢકી સંગત, ધ્યાન ઘટે બિન ધીરજ લાયે,
 મિત્ર ઘટે કોઈ મુંગેકે આગે, લાવ ઘટે નિતહી નિત જાયે;

શોચ ઘટે કોઈ સાધુકી સંગત, રોગ ઘટે કુછ ઓખદ ખાયે;
 કવિ ગંગ કહે સુણ શાહ અકબર, દારિદ્ર કટે હરિ ગુન ગાયે. ૪
 પાવકકું જલ છુંદ નિવારણ, સુરજ તાપકું છત્ર કીયો હે,
 વ્યાધિકું બૈદ તુરંગકું ચાળક, ચોપગકું બ્રખ દંડ દીયો હે;
 હસ્તિ મહા મહકું અંકુશ હે, ભુત પિશાચકું મંત્ર કીયો હે,
 ઓખદ હે સખકો સુખકારક, સ્વભાવકો ઓખદ નાંહી કીયો હે. ૫
 રતિ બિન રાજ, રતિ બિન પાટ, રતિ બિન છત્ર, નહિ એક ટીકો,
 રતિ બિન સાધુ, રતિ બિન સંત, રતિ બિન ભોગ, ન હોય જતીકો;
 રતિ બિન માત, રતિ બિન તાત, રતિ બિન માનસ, લાગત ફીકો,
 કવિ ગંગ કહે, સુણ શાહ અકબર, નર એક રતિ બિન, એક રતીકો. ૬
 નૃપ માર ચલી અપને પિયાસો, પિયુ સર્પ ડસ્યો દુઃખમે પરીહું,
 લે ગયે ચોર વિદેશનકું, ઉન બેચ દિની ગુનિકા ઘરહું;
 મુત સંગ લયો જરને ચલિ હું, નિર પુર લયો નિરકે ચરીહું,
 છત્ર પતિ મહારાજ સુનો અબ, છાશકો સોચ કહા કરીહું. ૭
 માત કહે મેરો પૂતસપૂત કે, બેની કહે મેરો સુંદર લૈયા,
 તાત કહે મેરો હે કુલદીપક, લોકમે લાજ અધિક બધૈયા;
 નારિ કહે મેરો પ્રાણુપતિ, અનકે જાકે મેં લેઉં બલૈયા,
 કવિ ગંગ કહે સુણો શાહ અકબર, અનકે ગાંઠ સફેદ રૂપૈયા. ૮
 બે હસ વીસ પચાસ લયે શત, હોય હબર તું લાખ મગેગી,
 કોઠી અરખ ખરખ અસંખ્ય, ધરાપતિ હોનેકી ચાહ જગેગી;
 સ્વર્ગ પતાલકું રાજ કરૌ, તૃપ્ના અધિકી અતિ આગે લગેગી,
 સુંદર એક સંતોષ બિના શઠ, તેરી તો ભુખ કદી ન ભગેગી. ૯

ઉપદેશી કવીત.

ધન દેવે ધામ દેવે, ખાતકો વિશ્રામ દેવે,
 રાજકી લગામ દેવે, એસો પ્રિય પેખ્યો હે;
 સમય અનુકુળ રહેવે, ભુલ થાય નહિ દેવે,

નિષ્કપટ ન્યાયી કુડ, કપટ જેને છેકયો હે;
ખાત ગુપ્ત રાખે દાખે, ખોલ ના કદિ ઉઠાપે,
પ્રકૃતિ પિછાની જાની, લાયક મન લેખ્યો હે;
કહત હે કવિ ગંગ, સુનો મેરે દિલ્હી પતિ,
સમયપે શીશ દેવે, એસો કોઈ દેખ્યો હે.

૧

કહેતો સમજે નહિ, સમજાયે સમજે નહિ,
કવિ લોગ કહે, કહિકે અવિસારસી;
કાકડો કપુર જૈસે, મકંટકો ભુષણ જૈસે,
બ્રાહ્મણકો મક્કા જૈસે, મીરકો બનારસી;
બધિરકે આગે તાન, ગાયેકો સ્વાદ જૈસે,
હિજડકે આગે નારિ, લાગત અંગારસી;
કહે કવિ ગંગ, મનમાંહિ તો વિચાર દેખો,
મંદ આગે વિદ્યા જૈસે, અધ આગે આરસી.

૨

જશકો સ્વાદ સોઈ, સુનીયે પરાયે કાન,
જ્ઞાનકો સ્વાદ સોઈ, હરીગુન ગાઈએ;
જીભકો સ્વાદ ખુરો, ખોલીયે ન કઉ સંગ,
સંપત્તકો સ્વાદ શીશ, સખસે નમાઈએ;
ધરકો સ્વાદ જાણે, હેકી સંપ હોઈ ચલે,
દેહકો સ્વાદ સો, નીરોગ દેહ પાઈયે;
એ તો સુખકો સ્વાદ, કહત કેશવદાસ,
ખાનેકો સ્વાદ કછું, ઓરકું ખવાઈએ.

૩

જનરકો વિચાર કહાં, ગણીકાકો લાજ કહાં,
ગધાકો પાપ કહાં, આંધળેકો આરસી;
નિર્ણયકો ગુણ કહાં, દાન કહાં દરીદ્રીકો,
સેવા કહાં સુમતી, અરંડકીસીડારસી;
મદપીકો સૌચ કહાં, સાચ કહાં લંપટકો,
નીચકો વચન કહાં, સ્યાલકી પુકારસી.

ટોડર સુ કવી હેસે, હઠી તેં ન ઢાર ટલે,
ભાવે કહો શુદ્ધી ખાત, ભાવે કહો ફારસી.

૪

કાયરકો ખેત કહાં, કપડીકો હેત કહાં,
વેખ્યા વિશ્વાસ કર, કેન સુખ પાયો હૈ;
કાઠકી સમશેર ખાંધ, કેને જગ જીત લીયે,
પથ્થરકી મુરતકો, કહાંલો સમજાયો હૈ;
આંચકી ચીંગારીકો, પુસમા છુપાય દેખો,
રાગકે રૂપેઆકો, કહાંલો તપાયો હૈ;
ગાંડુમેં ગુલામ, ધતિલામ બાદશાહીને,
ગંગાસે ગુનીહીકો, ગજેંદ્રપે ચીરાયો હૈ.

૫

પૈસે ખીન બાપ કહે, પૂત તો કપુત મેરો,
પૈસે ખીન ભાઈ કહે, બડો દુઃખદાઈ હૈ;
પૈસે ખીન કાકા કહે, કેનકો ભતીજા હૈ તું,
પૈસે ખીન બેન કહે, કીસકા તું ભાઈ હૈ;
પૈસે ખીન જોડું સંગ, છોડ કર ચલ જાય,
પૈસે ખીન સાસ કહે, કીસકા જમાઈ હૈ;
પૈસે ખીન પડોશી કહે, બડા ગંવાર હૈ તું,
આજકે જમાનેમેં, પૈસેકી બઢાઈ હૈ.

૬

મુરતકો સાર ગયો, લોકકો બ્યવહાર ગયો,
શૈજગાર ડુબ ગયો, દશા હેસી આઈ હૈ;
ટુટ ગયે શાહુકાર, ઉઠ ગઈ ધીરધાર,
નહી કોઈ કીસેકે ચાર, વેરી સગા ભાઈ હૈ;
ખાનેકું ઝેર નહી, રહેનેકું ઘેર નહી,
ખાત કહા કહું ચાર, સખી દુઃખદાઈ હૈ;
કહે તે ફકીરફીન, સુનો હો ચતુરસુજન,
ટુટ ગયે તોભી ફક્કડ, મુરતી સીપાઈ હૈ.

૭

શૈગ કરે ભોગ ત્યારે, વૈઢને વિશેષ લાભ,

દેશભંગ થતાં બેસે, કોળી તો કમાઈને;
 પડે ને દુકાળ રળે, દાણાના દુકાનદાર,
 લડે ને ભૂપાલ લાલ, સોગણે સીપાઈને;
 માનવીઓ મરે ત્યારે, ભલો લાલ ભંગીઆને,
 અને અવતરે ત્યારે, દામ મળે દાઈને;
 દાખે દલપત્તરામ, લડે લોક ઠામઠામ,
 ભલો લાલ તે સમે, મળે વકીલ ભાઈને. ૮

સારૂ કામ સાધવાને, શુરા ન શુકન કસો,
 ચંદને આનંદ યોગ, કંદ કાવે ફાસીને;
 ઘર ચલાવવામાં ઘર ધણી, ઘણો ઘેલો હોય,
 પળ પળ પ્રતિ જાય, પૂછવા પાડોશીને;
 ક્યારે નહાળિં ક્યારે ખાઉં, ક્યારે સેજ સુઈ જાળિં,
 ક્યારે જાળિં કચેરી, કલમ કાને ખોસીને;
 મણે તે તો સઘ કામ, સાધે દલપત્તરામ,
 નણે નહી તે તો, જઈ પુછે જાણા જોશીને. ૯

સુમને રૂપેયો લીનો, કરમે પેસીનો દેખ,
 જેષ્ટ કવી દિનહો, ઉપદેશ યો રૂપેયા તેં;
 કાહે અકુલાત આંસુ, પાત કરે જરે ગાત,
 હૈ તું પ્રિય મોંકો, માત તાંત ખડેન લેયા તેં;
 દાતા ધર જાતો તો, કુટાતો ના વિરામ પાતો,
 આતો પરો મેરે હાથ, હાર મત હૈયા તેં;
 જીન રહોં જ્યોંલોં ત્યોંલો, દાટોં ના બટાઉં તોય,
 મેં જો મરજે હોં તો, સિખાય જૈહોં છૈયા તેં. ૧૦

નાગનકે ગાવનમેં, ધોખનકો કહા કામ,
 પાતરકો કહા કામ, નાજરકી ચારીમેં;
 મુરખ તમામ વહાં, ચાતુરકો કહા કામ,
 કોયલકો કમ્રા કામ, ખંભુરકી ખારીમેં;

કહે જયેષ્ઠલાલ હમ, ચાર હે ઊદાર નરકે,
કવિયનકો કહા કામ, સુમકી કચારીમેં.

૧૧

બેડીયે ન જહાં તહાં, કીજે ન કુસંગ સંગ,
કાયરકે સંગ શૂર, લાગેહિ લાગે;
કાજળકી કોટડીમેં, કેસોહી જતન કરે,
કાજળકી એક રેખ, લાગેહી લાગે;
દેખો એક બાગનમેં, ફૂલનકી બાસનમેં,
કામિનીકે સંગ કામ, જાગેહી જાગે;
કહેતે બિહારીલાલ, વૈસો હે હમારો ખ્યાલ,
ધતનમેં એક ફંદ લાગેહી લાગે.

૧૨

યુક્તિ ઉપાઈ એતી, ઉમર ગમાઈ કછું,
કીની ન કમાઈ, કામ ભયો ન ભલાઈકું;
અઉધી જખ આઈ તખ, કોનહે સહાઈ ભાઈ,
રાઈભર કછુ ન, બશાઈ ઠકુરાઈકો;
આઈ પહુઆઈ પછતાઈ, માઈ બાઈ જાઈ,
છુટયો નાતો તુટયો નાતો, કીશન સગાઈકો;
ઇહાં તો સદાઈ, ધામધુમકી ચલાઈ પર,
ઉહાં તો નહી હે ભાઈ, રાજ પોષાબાઈકો.

૧૩

અથ શ્રી ઉપદેશી છપ્પા.

જરો રૂપ ગુન પખે, જરો બીન તેજ તુરંગમ,
જરો મીત્રશું કપટ, જરો દુરીજનશું સંગમ;
જરો અર્થ બીન બાત, જરો ભાવત બીન હાંસો,
દુઃખ બીન દારૂ જરો, જરો એકલડો બાસો;

પાંત પુલ ફલ ખીન જરો, સો સોમલડપ અકજ ફલ,
કવી ગંગ કહેરે ગુની જનો, જસ ખીન સંપત્ત જાઓ જલ. ૧
રવન ન કીયો નીકલંક, કાયા તેં અમર ન કીની,
લક્ષ્મ લઈ દાતાર, કૃપન કરમેં દઈ દીની;
સોનન કીયો સુગંધ, કરી કસ્તુરી કારી,
નિષ્કળ નાગરવેલ, ખોત ફલ લાગ્યા તાડી;
અકવારે ન બિછવો કીયો, સાચર નીર ખારો કીયો,
કવી ગંગ કહે ઠાકુરા, તું ઠેરઠેર ભુલી ગયો. ૨

ખુરો પ્રીતકો પંથ, ખુરો જંગલકો ખાસો,
ખુરો નારકો નેહ, ખુરો મુરખસે હાસો;
ખુરી સૂમકી સેવ, ખુરો લગિનિ ઘર લાઇ,
ખુરો પેટ પંપાળ હે, ખુરો સુ રનમેં લાગનો;
કવિ ગંગ કહે અકબર સુનો, સખસે ખુરો માંગનો. ૩

નમે તુરી ખહુ તેજ, નમે દાતા ધન દેતો,
નમે અંખ ખહુ કુલ્યો, નમે જરહર ખરસંતો;
નમે સીંહ ગુનવાન, નમે ગજવેલ સ્વારી,
નમે સો ભારી હોય, નમે કુલવંતી નારી;
કંચન પન કસીયો નમે, પ્રાદ્ય ખેન સાચું ચવે;
સૂકા કાષ્ટ અન્નભુ નર, ભાંગ પડે પન નહિ નમે. ૪

કહાં સુમકો દાન, કહાં કાગુણકો પુઠો,
કહાં મુરખકો માન, કહાં નીરધનકો તુઠો;
કહાં નીચકો સંગ, કહાં કોદરાકો ખાનો,
કહાં કીડીકી ખાત, કહાં ગાડરકો દુઝનો;
કવિ ગંગ કહે રે ગુણી જનો, કુટી નાવ ના ખેડીયે,
અવગુણ ગુણજાણે નહી, ઉસ કુટલકું કહાં સેવીયે.
ચંચળ પીંપળ પાંન, મન ચંચળ ઠાકુરકો,
ચંચળ ગજનો કાન, ઠાણ ચંચળ આકરનો;
ચંચળ સમુદ્ર તરંગ, રાગ સંધ્યાનો ચંચળ,
ચંચળ વિજળી ઝબકાર, અપર ધ્વાજ પણ ચંચળ;

પુની લોચન મરકટ કામની, ચંચળ વ્યસની નર,
 પ્રિત કહે તમે જાણજો, ચંચળ મન ચિન્તાતુર. ૬
 વણુ પુછ્યાથી વેણુ, ઘણા ખોલે તે ઘેલો,
 ખોદી કાઠો ખુબ, પટે પટે પણ પહેલો;
 ન કર્યાતું કરી નિત્ય, ચિત્ત ચેતી નવ ચાલે,
 પરતું પોતા તણું, ઘણું ઘેલો ઘર ઘાલે;
 વળી વહેલો વળગે વાદમાં, છેલ્લો છેક છુટી પટે,
 દિન દિન દલપત્તરામ કહે, ઘાટ ઘણા ઘેલો ઘડે. ૭

અથ શ્રી ઉપદેશી પ્રસ્તાવિક દોહરા.

અરીહંત સિદ્ધ સમરે સદા, આચારજ ઉવજ્જાય;
 સાધુ સકલકે ચરણકું, વંદુ શિષ્ય નમાય. ૧
 શ્રી ગુરુદેવ પ્રસાદશું, હોત મનોરથ સિદ્ધ,
 જ્યું ઘન વરસત વેલીરૂપ, ફલ પુલનકી પ્રદ્ધ. ૨
 ગર્ધ વસ્તુ સોચે નહી, આગમ વંચા નાય;
 વર્તમાન વર્તે સદા, સો જ્ઞાની જગમાંય. ૩
 ખુરા ખુરા સખકું કહે, ખુરા ના દિસે કોય;
 જો ઘટ શોધું માહરો, મુજસે ખુરા ન કોય. ૪
 કહેવામાં આવે નહી, અવગુણ ભર્યા અનંત;
 લીખવામાં કયું કર લીખું, જાણો શ્રી ભગવંત. ૫

અપૂર્ણ ઉપાય વિષે.

કદી અપૂર્ણ ઉપાયથી, કામ ભલું ન કરાય;
 થૂંકે કાગળ સાંધિયો, જોતાં ઉખડી જાય. ૧
 તળાવ નદિયો તુંખડે, આર પાર ઉતરાય;
 સાગર સંપૂર્ણ ભર્યો, તે તો નહિ તરાય. ૨

બે જણુ નિમ્યા હોય ત્યાં, એકે ન સરે અર્થ;	
બે કમાડને ખારણે, વાસ્તું એક તે વ્યર્થ.	૩
કશું ન નિપજે એકથી, ફેગટ મન કુલાય;	
કમાડ તાળું બે મળી, ઘરનું રક્ષણ થાય.	૪
નેઘએ તેમાં એક પણુ, આછે નહિ નિભાય;	
પાયા ઇસો ઉપજાં, મળી ખાટલો થાય.	૫
એક રૂપેયો સાંપડે, નાણાવટુ ન થાય;	
મળે સુઠનો ગાંગડો, ગાંધી નહિ થવાય.	૬
કારજ સહાયતા વિના, કરી શકે નહિ કોય;	
કહો હથોડો શું કરે, બે નહિ હાથો હોય.	૭
નિશ્ચે નિયમ પ્રમાણમાં, કસર કરી ન શકાય;	
રંગ જેટલો નાંખીયે, તેવું પટ રંગાય.	૮
ચાકર અલ્પ પગારનો, હોય ન ચોખી ચાલ;	
જરૂર જાણો જગતમાં, મૂલ પ્રમાણે માલ.	૯

અદેખાં વિષે.

અદેખાં તણી આંખમાં, કમળા કેરો રોગ;	
પીળું દેખે પર વિષે, રોગ તણે સંજોગ.	૧
પરમેશ્વર બે પાધરો, શત્રુથી શું થાય;	
પથરા ફેંકે પાપી જન, ફૂલ થઈ ફેલાય.	૨
પરનું બીગાડતાં પડે, બેખમ આપ જરૂર;	
પ્રજાળતાં હનુમાનને, પ્રજ્વળ્યું લંકાપુર.	૩
બેર વિના સન્મુખ રહી, બે રવિના સન્મુખ;	
રહિ ઉભો રજ નાંખશે, પડે પડને મૂખ.	૪
વેર પરસ્પર નાતમાં, રાખે હલકી જાત;	
શ્વાન જાય બે કાશીયે, નહશે વચમાં નાત.	૫

અભાવ વિષે.

ગુણ દેખી દેખી જળે, તે રાજી ન થનાર;	
અધિક રૂપાળીનો કરે, ત્યાગિ અધિક તિરસ્કાર.	૧

અભાવ આવે તેહને, સ્વાદ જરી ન જણાય;	
આંમિશ જોતાં વિપ્રને, ઉરથી ઉલટી થાય.	૨
સારાને નરસું ગણે, જો મન ઉઠી જાય;	
ભમરો ભોગી સુગંધનો, ચંપાને ન ચ્હાય.	૩
તેને ચાલે તે વિના, જો ઉર થાય અભાવ;	
સૂર્ય વિના ઘુડને સદા, કશો નહિ અટકાવ.	૪
સરસપાણું સમ જાય નહિ, જો પર પક્ષ જણાય;	
સરસ રસોઈ છુદ્રની, દેખી ન દ્વિજ લોભાય.	૫

અભિમાન વિષે.

માણસ જાણે મેં કર્યું, એ મિથ્યા અભિમાન;	
સ્વતાંત્ર નવ હાલી શકે, વડ પીંપળના પાન.	૧
આ જગમાં અભિમાન તો, કદિ ન કરશે કોય;	
શેર તણે માથે કદી, સવાશેર પણ હોય.	૨
ગર્વ ન કરીયે ગુણ તણો, ગર્વે ગુણ ન ગવાય;	
પય સાકરમાં વિખ ભજે, તો તે વિખ સમ થાય.	૩

કંજુસ વિષે.

મોટા જાણી મન વિષે, અચલ ન ધરિયે આશ;	
સુણ્યો ન કોઈ સુખી થયો, તાડતળે વસી વાસ.	૧
લે લૂંટી ધન કૃપણનું, કાં રાજ કાં ચોર;	
ખંખેરાએ ખાસડે, બોરડી કેરાં બોર.	૨
તરત ન માને લોભીયો, પાંખે પીડા પ્રચંડ;	
ખાય ડુંગળી ખાસડાં, દે પછી પૂરા હંડ.	૩
કંજુસ પૂણ્ય કરે નહિ, કદી કરે તો અલ્પ;	
જનને છાયા તાઠની, સુખ આપે તો સ્વલ્પ.	૪
કંજુસ ફૂલે તે થકી, અલ્પ ન ધરીયે આશ;	
આવળ ફૂલે અતિ ઘણી, નહિ શુભ ફળ ન સુવાસ.	૫
લોભી જન લાલચવડે, સોંપે સર્વ કમાઈ;	
જેમ પડે ખગ ભાળમાં, ચણ ચરવા લલચાઈ.	૬

લોભી જન ઉપકારીનું, સર્વસ્વ લેવા ચ્હાય;
જેમ ચણાના છોડને, સમૂળ ખેંચી જાય.

૭

કૃતઘ્ની વિષે.

કૃતઘ્નીને જે ગુણ કયો, વસ્તુનો વણસાડ;
ગદ્દે ખાધું ખેત્ર તે, નહિ પુણ્ય નહિ પાડ.

૧

કૃતઘ્નીને જે આપીયું, ખાય ત્યાં લગી પ્રિત;
ખાતાં સુધી લસે નહિ, શ્વાન તણી એ રીત.

૨

ગુણ જે કયો ગમારને, ધરી ધૂળમાં ધૂળ;
ખાવળિયો ખળિયો ખની, સદાય આપે શૂળ.

૩

વળતે દિન ન વિસારીયે, સુખ દીધું દુઃખ કાળ;
ઉનાળે જળ આપતાં, ફળે રતે તરૂં ફાળ.

૪

દે આશ્રય જે દુષ્ટને, ઘડેજ તેનો ઘાટ;
નીરે તાર્યું કાષ્ટને, શીરપર પાડી વાટ.

૫

કરકસર વિષે.

કષ્ટે આવે કર વિષે, તે ઝટ નહિ વવરાય;
કષ્ટે વીંટી પહેરીયે, તે કષ્ટેજ કઢાય.

૧

યોગ્ય ખરચ કરવું લલું, લલું અધીક નહિ લાઇ;
લેખણ લરી લખવું લલું, નહિ રેડી રૂશનાઇ.

૨

નિજ ધરનું પરનું વરે, ત્યાં તેવો મન રંગ;
દરજી પખતું વેતરે, મોચી વેતરે તંગ.

૩

જે ખરચે આવક વિના, તે ધન ખૂટી જાય;
ટાંકું ખૂટે પણ જીવ્યો, કુવા અખુટ દેખાય.

૪

કશું નિરુપયોગી નથી તે વિષે.

કરી જાણે ઉપયોગ તો, નિરૂપયોગી ન જણાય;
વાંકાનાં પૈડાં ખને, સિધે થાંલલા થાય.

૧

જો ઉપયોગ ન આવડે, અપાર ઉપજે શોક;
આંજો અંજન આંખનું, મુખપર મુરખ લોક.

૨

માલ મુદલ જેમાં નહિ, તેને કોણુ ચ્હાય;	
કચરો પૂંજો કાઢીને, ઉકરડે જ નખાય.	૩
જેને છે જે કામતું, ગ્રાહક તેનો થાય;	
ખેડુ ખાતર નાંખવા, ઉકરડો લઇ જાય.	૪
કશીયે વસ્તુ ન કામની, કરી નથી કર્તાર;	
એક ગણે અપવિત્ર તે, બીજે કરે અહાર.	૫
જુગિત જાણે તેહને, નથી નકામું કોઇ;	
કરે ખેસવા કાઠડા, ઊટે ઢેકો ભેઇ.	૬

ધર્મ સિદ્ધાંત વિષે.

આખી પૃથ્વીમાં કદી, થાય ન રાજા એક;	
તેમજ એકજ ધર્મ પણ, કદી ન ચાલે છેક.	૧
ધર્મ નિયમ પાળ્યા વિના, પ્રભુ લજવા તે વ્યર્થ;	
આસડ શેવ્યે શું થશે, પળાય નહિ જો પથ્ય.	૨
વેશ ફેરવીને નવા, કર્યા પંથના અંથ;	
પણ કાને ખાવા તણા, કોઇએ ન કર્યો પંથ.	૩
માણસની મુઠી વિષે, વસ્તુ નહિ વરતાય;	
તો જગદિશ્વરની કળા, અકળિત કેમ કળાય.	૪
એકજ નદી તળાવ નહિ, દુકાન પણ નહિ એક;	
ધરણી ઉપર ધર્મના, એમજ પંથ અનેક.	૫
શાસ્ત્ર વિવિધ વાંચ્યા વિના, જ્ઞાન ન પામે કોય;	
જે જન બહેરો જન્મથી, તે મુંગો પણ હોય.	૬
ચાલે બળદ ઇશારતે, હાંકનારની જેમ;	
સુધીના નિયમો થકી, સ્વધર્મ સમજે તેમ.	૭
આપે ભુંડું આપનું, કોઇ ન ચાહે ચિત્ત;	
સૌ ઇચ્છે સ્વર્ગે જવા, નહિ કો નરક નિમિત્ત.	૮
મુઆ પછી ફટ ફટ કરે, સૌ જેને સંસાર;	
પુરો પુરાવો એજ છે, ગયો નરક મોઝાર.	૯
મનાય છે વિશ્વાસથી, સ્વર્ગ અને વળી નર્ક;	
એમાં સંશય ઉપજે, કહીયે તેજ કુતર્ક.	૧૦

જેનું હારદ નવ જડે, તેની શી પંચાત;	
કાળ અને આકાશના, છેડાની શી વાત.	૧૧
જે ટોળીને જે ગમ્યું, તે તેનો આચાર;	
ધર્મ ગણી દેવી કને, કરે મનુષ્ય સંહાર.	૧૨
રૂચી પ્રમાણે મનુષ્યની, ઉપજ્યા ધર્મ અનેક;	
એક અહિંસાને લજે, અશ્વમેધને એક.	૧૩
થાય ખરાબી ધર્મની, જે ગુરૂમાંહિ બગાડ;	
રહે કુશલ શી રીતથી, મૂળ સઠયું તે ઝાડ.	૧૪
કરીયે નહી ઈશ્વર વિષે; તર્કવિતર્ક અનંત;	
મૃતિકાની કોઠી ધુવે, કાદવ નીકળે અંત.	૧૫
હરે પાપથી પ્રભુ લજે, તે સૌ ધર્મી ધાર;	
જેમ સાચવ સાચવે, તે સહુ શાહુકાર.	૧૬
ભાવ ભેદથી ધર્મના, ભાસે ભેદ અનેક;	
સર સરિતા વાવો કુવા, નીર એકનું એક.	૧૭
અધર્મ પર પીડા વિષે, સુધર્મ પર ઉપકાર;	
પયમાં માંખણ જેમ તે, સર્વ ધર્મનો સાર.	૧૮
ધર્મ વૃથા ભક્તિ વિના, ભક્તિ ધર્મ રહિત;	
ભીંત વિના પાયો વૃથા, પાય વિના શી ભીંત.	૧૯

નમ્રતા વિષે.

જો રાખે નરમાશ તો, કરે શત્રુમાં વાસ;	
ખત્રીસ દાંત વચ્ચે વસે, જીભ રાખી નરમાશ.	૧
ઉદ્ધત દુઃખ પામે અતિ, નમ્ર બચે એ ન્યાય;	
નમ્ર ઝાડ નદીમાં બચે, અનમ્ર ઉખડી જાય.	૨
એક અદેખા જન વિના, વિનય થકી વશ થાય;	
જળ સૌને શીતળ કરે, તાતા તેલ સિવાય.	૩
ચોગ્ય નમ્રતા કીજીયે, અધિક કર્યે ઉપહાસ;	
વાટે કરતા દંડવૃત, લોક હસે ચોપાસ.	૪
અતિ નમ્રને દબાવવો, ઉન્મત્તનો એ ચાલ;	
નિધિને નોકા અતિ નમે, તો ચાંપે પાતાળ.	૫

નમ્રપણું અતિ નિરખીને, ઝેરી ન તજે ઝેર;	
અજા ધરે અતિ નમ્રતા, વાઘ તજે નહીં વેર.	૬
ઉત્તમ જનપરકારણે, નમેજ ઠામોઠામ;	
માથું જ્યાં ત્યાં નમે, ઉદર ભરણને કામ.	૭
પરોપકારી હોય પણ, ધરે નમ્રતા ધીર;	
પોખે સૌના પ્રાણ પણ, નમતું ચાલે નીર.	૮

ગરજ વિષે.

આપ આપની ગરજથી, ગરજૂ જગત જણાય;	
વગર દરદ ધર વૈદને, જરૂર કોઈ ન જાય.	૧
તમા ન તણ્યે તેહની; જેની ગરજ સદાય;	
જળ સાથે રીસાઈને. કહો મત્સ ક્યાં જાય.	૨
જેની ગરજ પડે સદા, તેને કેમ તણય;	
ખાળે છે ઘર આગ પણ, ઘરમાં રોજ રખાય.	૩
કદિ હલકાની ગરજ પણ, ભારે ને પડનાર;	
કાષ્ટ નાવના આશરે, પથરો ઉતરે પાર.	૪
તેનો દોષ ગણાય નહિ, જે ઉપયોગી અગાધ;	
એઠી ખેળ ગણાય પણ, કાગળનો નહિ ખાધ.	૫
એક ખીજની સહાયથી, સુખ દીસે ચોપાસ;	
પોતાથી નવ જની શકે, વાસણ વસ્ત્ર નિવાસ.	૬
શીરપર શત્રુ ત્યાં સુધી, ગરજ ખીજની હોય;	
ટાઢ ગયે સગઈ તણો, પાડ ન પૂછે કોય.	૭
ગરજ વગરનું કોઈને, કોઈ ન ચિત્ત ચ્હાય;	
ગરજે મોટા મહિપતી, પર ઘર ધક્કા ખાય.	૮

ઘરસુત્ર વિષે.

આંટી કાઢે અકલથી, ઘુંચ પડે ન મુંઝાય;	
તાણીને તોડે નહિ, તો ઘરસુત્ર ચલાય.	૧
ઘર સુતરને ફાળકે, ઘણી ઘુંચવણ વીર;	
તાણી તોડે આકળો, ધીમે ઉકેલે ધીર.	૨

તાંત અત્યંત ન તાણીયે, તાણે તૂટી જાય;	
જે તૂટયાં મન સાંધીયે, વચે ગાંઠ પડી જાય.	૩
પરણીને ઘર માંડતાં, સદા સહનતા તાક;	
પરણ્યાં પહેલું પોંખતાં, સાસુ તાણે નાક.	૪
ચાખે કે ચાટે નહિ, તે બન્ને પસ્તાય;	
એવું છે સંસારસુખ, લલ્લઠ લાડુ માંચ.	૫

ચઢતી પડતી વિષે.

જ્યારે રૂઠે દેવ તો, બંદોબસ્ત ન કરાય;	
સમુદ્ર સરખી ખાઈ પણ, લાંકા લીધી રામ.	૧
શીખામણ લાગે નહી, જ્યારે વિનાશ કાળ;	
સમજાવ્યો સમજ્યો નહી, લાંકાનો ભૂપાળ.	૨
દેખે પડતા દિવસમાં, સ્વજન પરસ્પર કાળ;	
જેમ કાચના ગુણ થકી, દીસે રૂપ વિકરાળ,	૩
દિવસ ફરે તેવે સમે, સમજણ સઘળી વ્યર્થ;	
ધર્મરાજ જુગદું રમ્યા, એવો કર્યો અનર્થ.	૪
સવળે દિન સવળું પડે, અવળે અવળું થાય;	
અણુધ્વિચું આવી મળે, ઇચ્છિત અળગું થાય.	૫
માન અને અપમાન લે, ચડતે પડતે કાળ;	
બંધીખાનામાં પડે, ગયે શીયાળે શાલ.	૬
સુખ દુઃખ સરવે સાંખીયે, સુણી જુના ઇતિહાસ;	
રાજ્ય મળે કોઈક દિવસ, કોઈ દિવસ વનવાસ.	૭
દિવસ ફરે તો ફિલ વિષે, અવળા સુઝે ઉપાય;	
કાપી વાદીનો ઠંડીયો, મુશક સર્પમુખ જાય.	૮
દિન પલટે પલટાય છે, પૃથ્વીનો પણ રંગ;	
સિદ્ધ રાજ્યનું કયાં ગયું, સરવર સહસ્ર દિંગ.	૯
શા માટે ગભરાઈએ, છે મિથ્યા ગભરાટ;	
ઘણાં મુઝાં મરશે ઘણાં, કેના કરીશ ઉચાટ.	૧૦
કોણ કળી શકે દેવ ગતિ, બનશે કેમ બનાવ;	
કોણ કહેતું જે જશે, મહિપતિ મહારાવ.	૧૧

જશ વિષે.

- સુજશ રહે સદ્ગુણ થકી, કે ખરચ્યાથી દામ;
શ્રવણે સેવ્યા માવિતર, નિશ્ચળ રાખ્યું નામ. ૧
- રૂપ રંગ કાળા ટળે, સુજશ સદા રહી જાય;
ઘડતરને જડતર ટળે, સોનું રહે સદાય. ૨
- સૌ ઈચ્છે છે સુજશને, અપજશ ઈચ્છા નોય;
ચ્છાઈ કંકુ ચાંડલો, કાજલનો નહિ કોય. ૩
- ધન્ય જન્મ જો જીવતાં, કીર્તિ સુણે નિજ કાન;
સાંભળવા નથી આવણું, મુઝા પછીનું માન. ૪

કિંમત વિષે.

- જળનું નિર્જળ દેશમાં; ઉપજે અગણિત મૂલ્ય;
ગંગા તટ જે જન વસે, તેને જળ તૃણ તુલ્ય. ૧
- અછતે પડે અગત્ય તો, તે વસ્તુ મહા મૂલ્ય;
નિર્જળ થળ પ્રાણાંત તક, નીર લાખ ધન તુલ્ય. ૨
- સૌ ખપ તે સસ્તુ છે, તે પ્રભુ કૃપા અતુલ્ય;
પંડીત પાણી ને પવન, છે નિર્ધન નિર્મૂલ્ય. ૩
- સાત વેંતના સર્વ જણ, કિંમત અચ્છેલ તુલ્ય;
સરખા કાગળ હુંડીના, આંક પ્રમાણે મૂલ્ય. ૪
- વસ્તુ પરાઈ ઘાસતાં, દીસે કોણ દીલગીર;
ઘોખણનાં બાળોતિયાં, જે રાણીનાં ચીર. ૫
- સોઘું મોઘું શીઠ ગણે, પરધન જ્યાં વપરાય;
તેલ ગોળ ઘર પારકે, જોડા ઘોડા ખાય. ૬
- અમૂલ્ય પણ નિર્મૂલ્ય છે, જેની બહુ છત હોય;
નદી કિનારે નીરનું, મૂલ્ય ન આપે કોય. ૭
- માલ જેહમાં જેટલો, અંતે સર્વ જણાય;
હીરાને જન જંગલી, કંકર કહે શું થાય. ૮
- કિંમત ઘટે નહિ વસ્તુની, લાસે પરિક્ષ ભૂલ;
જેને જેવું પારખું, કરે મણીનું મૂલ. ૯

તેવો માલ મળે તને, જેવું ધન ખર્ચીશ;	
હજારનું મોતી મળે, પૈસાના પચવીશ.	૧૦
જેને જેનું કામ નહિ, તે નહિ ખરચે દામ;	
જો હાથી સસ્તો મળે, ગરીબને શું કામ.	૧૧
જેનો જ્યાં આહક મળે, તો ત્યાં ઉપજે મૂલ્ય;	
હીરો પણ આહક વિના, રખડે કિંકર તુલ્ય.	૧૨

ક્રોધ વિષે.

દીશ ન સૂઝે રીશમાં, નહિ સૂઝે દિન નીશ;	
ડર વિસરે જગદીશનો, ચડે હૃદયમાં રીશ.	૧
કુર સ્વાલાવિકનું કદી, મોત કમોતે થાય;	
વાઘ અબલીમાં પડ્યો, કોણ કાઢવા જાય.	૨
ખળ સંગે સબજન તાણું, ફરે સ્વાલાવિક અંગ;	
પાણી પણ ઉનું ખને, પડતાં તાપ પ્રસંગ.	૩
જ્યાર્થ ઘાટ જણાય તો, રૂઢે ન ધરશે રોષ;	
વકપણું નિજ વદનમાં, કર્પણનો શો દોષ.	૪
જો આવે મન આંખજો, સાલસ બુદ્ધી જણાય;	
રૂ જેવું પોચું નથી, વળથી ફાંસી થાય.	૫
પ્રતાપ પામી જે તપ્યો, વિનયે શાંતિ ધરે ન;	
ચઢતે દિન પથ્થર તપ્યા, નમતે તરત ઠરે ન.	૬
મગજ જેહનું પવન વશ, તેનો શો વિશ્વાસ;	
પવન કદી વૃષ્ટિ કરે, કદિ વૃષ્ટિનો નાશ.	૭
ગંભીર મન આકાશમાં, પવન કહે જો કોય;	
જેમ બુઝ્યો ઊંચે સ્થળે, પવન પાતળો હોય.	૮
ચડે જે સમે જોસમાં, તે શું ન કરીયે તાણ;	
શિખ દેતાં શેઠાણીને, મેનાના ગત પ્રાણ.	૯
ચોચ્ય રીતે ઉપયોગથી, દુર્ગુણ પણ વખણાય;	
કરીયે ક્રોધ અસત્ય પર, તો તે ગુણ કહેવાય.	૧૦
છેક તિવ્રતા જે તજે, નરમાં તે ન ગણાય;	
શશિ શીતળ શાણા તણા, વદન તુલ્ય વખણાય.	૧૧

નરમ ગરમ મળીને નિલે, નિલે ન સરખાં બેય;	
રહે રાખમાં દેવતા, દારૂમાં ન રહેય.	૧૨
ક્રોધ ચડેલા ક્રોધિને, દીજે નહિ ઉપદેશ;	
તેલ તપે જળ છાંટતાં, સળગી ઉઠે અશેષ.	૧૩
સદૈવ શીતળ રાખીયે, ક્રોધી જનને કેમ;	
ફાસફરસને સાચવી, જળમાં રાખે જેમ.	૧૪
ભણેલ ક્રોધી હોય તો, વ્યાંધ નહિ પોસાય;	
ક્રોધી મણિધરને કહો, ઘરમાં કેમ રખાય.	૧૫
બ્યારે જન ક્રોધે તપે, ત્યારે કીંમત થાય;	
પીતળ કનક તપાવતાં, જૂદી જાત જણાય.	૧૬
જન બ્યારે ક્રોધે તપે, ગુણ ત્યારે પરખાય;	
જેમ લીંબુના અક્ષરો, તપાવતાં વચાય.	૧૭

જુલમ વિષે.

જોરાવરના જુલમનો, કોણ કરે દરીયાફ;	
વાઘે માર્યું માનવી, એનો શો ઇન્સાફ.	૧
રાય કરે અન્યાય તો, તો કેને કહેવાય;	
સૂર્ય તપે નિધિ હદ તજે, એનો નહિ ઉપાય.	૨
ન્યાય નિયમ સૌ ગરીબને, સમર્થને સૌ માફ;	
વૃષ્ટી વિશ્વ પ્રલય કરે, એનો શો ઇન્સાફ,	૩
જેમ તેમ મન વાળવું, જ્યાં નવ ચાલે શસ્ત્ર;	
મે હુંટારાને દમ્યા, ફેંકી રસ્તે વસ્ત્ર.	૪
જોરાવરના જુલમમાં, ઉર ગણીએ ઉપકાર;	
સૂર્ય તપે તો સમજીયે, પડશે મેઘ અપાર.	૫
સાલસ પર શૂરા સઉ, જુલમી આગળ રાંક;	
અબ્બ ઉપર શુરો વરૂ, સિંહ સમીપે રાંક.	૬
નિર્જળ પર શૂરા સઉ, સખળ ઉપર નહિ ટાંક;	
મની મુશકપર શૂરી પણ, શ્વાન સમીપે રાંક.	૭
જુલમી જુલમ કરે ઘણો, સૂઝે ન કાંઈ ઉપાય;	
કરીયે કાગારોળ તો, કવચિત્ કાયદો થાય.	૮

જે અટકાવે જીલમ તો, જીલમી દેસે ત્રાસ;
કપાસ ટાળે ટાઢને, ખાળે ટાઢ કપાસ.

૯

જૂઠ વિષે.

જૂઠા ખોલાનું જીઓ, બધું જીઠમાં જાય;

વીંછી કરડે ભાંડને, સાચે જૂઠ મનાય.

૧

સર્વ કહે તેવું કહો, તેમાં નહિ જીઠાઈ;

તળાઈ નહિ ઘી તેલમાં, તેને કહે તળાઈ.

૨

સાચી સદા ન માનીએ, સુણીયે તે સૌ વાત;

છે જોડેલી કહાણીઓ, વિશ્વ વિષે વિખ્યાત.

૩

જેનું કામ જે કરે તે વિષે.

ખાણુ ઘડે ઘડનાર પણ, ખાણાવળીનું ખાણુ;

લહિયો તો જાણે લખી, પંડિત પઢે પુરાણ.

૧

જેનું કારજ જે કરે, કદી ખીજે ન કરાય;

દીપક પ્રગટે કોઠ દશ, રવિ વિષુ રાત ન જાય.

૨

જે ભેદુ જે સ્થળ તણો, ત્યાં તે જલ્દી જાય;

મત્સ મહાસાગર ભમે, ગજ તો ગોથાં ખાય.

૩

જે કામે જેણે સુજ્યો, તેણે તેજ કરાય;

કરવત થકી કપાય ને, સારડીએ વિંધાય.

૪

જેનો જે અભ્યાસ છે, તેણે તેજ કરાય;

નટની પેરે દોર પર, ચતુર નરે ન ચઢાય.

૫

જેને જે કૃત્ય આવડે, તેનાથી તે થાય;

સુધરી જે માળો રચે, મનુષ્યથી ન રચાય.

૬

જે છે કામ ગરીબનું; શ્રીમંતે ન કરાય;

સોનાની નોકા થકી, નીર ઉપર ન તરાય.

૭

જોર વિષે.

તનખળ ધનખળ બુદ્ધિખળ, સર્વ ન એકજ સાથ;

ધ.ખે. છે જે પ્રાણીને, તો તેને નહિ હાથ.

૧

વગર બુદ્ધિએ જોરથી, થતું હોત જો કાજ;	
વાઘ વડૂ ને વાંદરાં, કરત જગતમાં રાજ.	૨
જે નિજ બળ જાણે નહિ, વરતે પર આધિન;	
હાથી આજ્ઞાએ રહે, માવત આગળ દીન.	૩
પોતામાં પોતાપણું, હોય તો જ સૌ સ્હેલ;	
હોય તોજ દીવો બળે, દીવામાં દીવેલ.	૪
મળે ખરો ઉસ્તાદ ત્યાં, કંઠણ રહી ન શકાય;	
હીરો હઠે ન લોહથી, પણ દવમાં બળી જાય.	૫
હિકમત ધરે હજાર પણ, ગભ પ્રમાણે થાય;	
નખ છેદાય નરેણીયે, કંઠ કદી ન કપાય.	૬
જ્યાં જેનો જથ્થો વસે, તે સ્થળ તે બળવાન;	
બજારમાં બળ શાહનું, રાનીનું બળ રાન.	૭

દુર્ગુણ વિષે.

ઉગતો અવગુણ ટાળીયે, તેજ ટાળવા ભોગ;	
વળે નહિ વ્યાપી ગયો, રગ રગમાં જે રોગ.	૧
જાય નદી જળ પૂર પણ, જળાકાર રહી જાય;	
જાય જીવાની જન તણી, દુર્લક્ષણ દેખાય.	૨
નિજ દુર્ગુણ દેખાય નહિ, પર દુર્ગુણ દેખાય;	
નિજ વાંસો દેખાય નહિ, પર વાંસો પેખાય.	૩
અલ્પ ચિન્હ ઉપર થકી, સમજી લેયે સાર;	
લખતાં ઉત્તર જાણીયે, મીંડુ વળે નકાર.	૪
જો દિલ મધ્યે દુષ્ટતા, તો દુર્ગુણ દેખાય;	
લસણ પડેલું પેટમાં, શ્વાસ વાસ ગંધાય.	૫
સદ્ગુણ શી રીતે રહે, અવગુણ જ્યાં અનેક;	
જો ચારણીમાં જળ ભરે, છાંટો ન રહે છેક.	૬
કરે અકર્મ જીવાનીમાં, વૃદ્ધપણે પસ્તાય;	
જેમ કેફે ઉતર્યા પછી, સમજે તે શરમાય.	૭

દુર્જન વિષે.

- દુર્જન મુખમાં દુર્વચન, સજ્જન મુખ મીઠાસ;
હોય સુગંધી બાગમાં, ગંધાતો સંઠાસ. ૧
- ઉઘાડવો સંઠાસ તો, ઢાંકો નાક નિહાન;
જો છ'છેડો નીચને, કરે બાંધ નિજ કાન. ૨
- ખળને મન સમ વિષમ નહી, ગુણી અવગુણી સમાન;
સારો નરસો નવ જુએ, ભસે સર્વને શ્વાન. ૩
- દ્વેષ તજે નહિ દુષ્ટ જન, દેતાં જીવતદાન;
થાય જવાસા ધન થયે, બળીને ભસ્મ સમાન. ૪
- દુર્જન દાઝીને મરે, સજ્જન કીર્તિ સુણી સ્વચ્છ;
પવન સુગંધી સ્પર્શતાં, મરે તરફડી મચ્છ. ૫
- દ્વિલમાં દાઝે દુર્ગુણી, પરોક્ષ કરતાં બોધ;
ચોરતણી નિંદા કર્યે, કોળી કરે વિરોધ. ૬
- સત્યપણું સાબીત થયે, દ્વેષી ન તજે દ્વેષ;
પ્રતિવાદી સાચો ઠરે, વાદી વેર વિશેષ. ૭
- પાપીજન પશુ જાતિની, સરખી રીત સદાય;
ઠરે દેખી પાછો હડે, સાલસ પર સજ્જ થાય. ૮
- જ્યાં જ્યાં જૈને જન વસે, ત્યાં ત્યાં ભયનો આલાસ;
ખળ જનથી ઠરી પુર તજે, વનમાં વનચર ત્રાસ. ૯
- દુઃખ પોકારે દુષ્ટને, દયા ન ઉપજે દીલ;
વાઘ અજા પોકાર સુણી, ધરે ન ધડીએ ઢીલ. ૧૦
- દુષ્ટ તજે નહિ દુષ્ટતા, કદી કરીયે સત્કાર;
નિત્ય દુષ્ટ પાઓ નાગને, પણ કરડે કોવાર; ૧૧
- દુર્જનને ગુણ દીજીયે, કરે આપ અપકાર.
પ્રથમ હણે દેનારને, મર્કટ કર તરવાર. ૧૨
- દુર્જનને ગુણ દીજીયે, ઉલટો દુશ્મન થાય;
વાઘ પુરેલો પાંજરે, કાઢનારને ખાય. ૧૩

- ચિતમાં ચાહો તેટલી, તમે કરો તદબીર;
કથીર કદી ન કનક બને, કનક ન થાય કથીર. ૧૪
- દુષ્ટ ન દુષ્ટપણું તજે, કરીને તિર્થ સ્નાન;
ઝેર ઝખોળ્યું દુધમાં, ઝેરજ રહે નિદાન. ૧૫
- સજ્જન સમ ગણિ સેવતાં, દુર્જન સુજન ન થાય;
ઝેરડે રસ નવ ચડે, શેલડી સંગ સિંચાય. ૧૬
- બાથ ભરી ભેટયા થકી, કરીયે નહિ વિશ્વાસ;
ફાફલને લે બાથમાં, સૂડી કરે વિનાશ. ૧૭
- કુરથી રહિયે ચેતતા, જો કદિ વસીયે સંગ;
કદીક સૂડી આપણી, આપણું કાપે અંગ. ૧૮
- સદ્ગુણથી સજ્જન દીસે, ભણ્યાતણો નહિ ભેદ;
ભણ્યો તોય રાક્ષસ રહ્યો, રાવણ ચારે વેદ. ૧૯
- નિર્લજ નર લાજે નહિ, કરે કોટિ ધિક્ષાર;
નાક કપાયું તો કહે, અંગે ઓછો ભાર. ૨૦
- નિર્લજ જો લજ્જા ધરે, સરે ન સ્વારથ કામ;
જો વેશ્યા શરમાય તો, પેખે નહી કદી દામ. ૨૧
- નિર્લજ નિર્લજતા કરી, ઉત્સાહ ધરે અપાર;
ભાંડ અધિક ભુંડું ભણી, બાણે હું હોંશીયાર. ૨૨
- શઠને તો શિક્ષા વિના, કદી ન આવે સાન;
કહીયે પશુને કરગરી, તો ન તજે તોફાન. ૨૩
- ગુણીજનમાં અવગુણ કહે, તે અવગુણી પ્રમાણ;
ઠઠવી સાકરને કહે, જન તે રોગી બાણ. ૨૪
- દુર્જન સજ્જનતા ધરે, તો તન મન મળી ભય;
ગંગામાં મળી ગટરનું, જળ ગંગાજળ થાય. ૨૫
- સુણતાં કીર્તિ સુજનની, દુર્જન દિલ અકળાય;
સૌ મન રીઝે મેહથી, બળી જવાસા લાય. ૨૬
- દુર્જન કૃત નિંદા થકી, મટે ન સજ્જન માન;
નીંદે ઘુઠ દિનેશને, પણ જશ ગાય જહાન. ૨૭

દૈયે આશ્રય દુષ્ટને, પણ તે શોધે લાગ;	
પય પાઈ પાળેલ પણ, કરડે કાળો નાગ.	૨૮
અધર્મી આગળ અધ ઘડી, બેઠે થાય બગાડ;	
પ્રાણીને મીણા ચડે, સ્પર્શે જેરી ઝાડ.	૨૯
સુખ શી રીતે પામીયે, સજી દુષ્ટનો સંગ;	
બાવળ પાસે બેસીયે, વાગે કાંટા અંગ.	૩૦
જનમાં શોભા પામવા, કંઈક કરે છે ધર્મ;	
જાત્રાએ જઈ દુર્જન, કરે અનેક કુકર્મ.	૩૧
નગણાને ગુણ કીજીયે, જાય નકામો છેક;	
ખાર ભુમીમાં વાવીયે, ઉગે નહી કણ એક.	૩૨
તજીયે દેખી દુર્ગુણી, ફરી ન કરીયે સંગ;	
સર્પ તજે જે કાંચળી, ફરી ધરે નહી અંગ.	૩૩
દે શીખામણ દુષ્ટને, તેને ઉપજે ત્રાસ;	
સુબોધ કરતાં સીંહને, સુધરી પામી નાશ.	૩૪
ન ગણે પર પોતા તણું, દુર્જન દેતાં ત્રાસ;	
કાપે સિંચે લીંમડો પણ આપે કડવાશ.	૩૫

દુઃખ વિષે.

દુઃખ દેવું પણ દૈવનું, દયા ભરેલું કામ;	
મહા દયાથી રાગીને, દેછે વૈદો ડામ.	૧
મોટી વેઠે આપદા, તેનો જથ ઉચરાય;	
નળ પાંડવ ને રામની, વાતો બહુ વંચાય.	૨
સંકટની શંકા ધરે, તેથી ન કાંઈ કરાય;	
શીખે તરવા શી રીતે, જો જળમાં નહિ જાય.	૩
સુખ પાછળ દુઃખ દેખીયે, દુઃખ પાછળ સુખ હોય;	
દિવસ ગયે રાત્રી પડે, રાત્રિ પછી દિન જોય.	૪
કષ્ટ સહન કીધા વિના, પદ ઊંચુ ન પમાય;	
પારો તાપ અધિક સહે, ઊંચો એમ જણાય.	૫

- હરકત કશી ન હોત તો, શોભત નહિ સંસાર;
કશી ફિકર નહિ હોત તો, બાંધત શીઠ ઘરબાર. ૬
- સુખ દુઃખી હરખે રૂવે, મૂઝા પછી પસ્તાય;
સ્વભામાં કુટે હસે, જાગૃત થઈ શરમાય. ૭
- સજ્જન પણ સંકટ સમે, રસ્તો તણ પળાય;
ચોમાસે કીચડ થયે, જગત ઉમારણ જાય. ૮
- અદ્ય દિવસ આનંદના, રહે ઘણા દિન રોજ;
દહાડા પાંચ દિવાળીના, શ્રાધ પક્ષના સોજ. ૯
- દુઃખ વેઠે સમજણ પડે, સમજાવે ન જણાય;
બાળક ડરે દીવા થકી, જ્યારે દીવે દઝાય. ૧૦
- કોમળ અંતર પર દુઃખો, દેખી થાય દિલગીર;
અવયવને દુઃખ ઉપજે, આંખે આવે નીર. ૧૧
- બહુ ઋણીયાને ઋણ નહિ, બહુ દુઃખીને દુઃખ નોય;
ભાર કશે પાશેરનો, હજાર મણ જ્યાં હોય. ૧૨
- એક તરફતું સુખ મળે, એક તરફતું જાય;
રથ બેસી ચોટા તણી, ચીજો નહીં જોવાય. ૧૩
- સુખ ભોગવવામાં વસે, દુઃખ અને ઉપહાસ;
આદાને પડવા તણો, તલભર ન મળે ત્રાસ. ૧૪
- દુઃખ પામે નિજ ભૂલથી, કાઠે કેનો દોષ;
દાજે ઉતું ખાઈને, કરે કોણુપર રોષ. ૧૫
- જેને સહન થયું સદા, દુઃખ તેને ન લગાર;
ગંધ ગળીના કુંડની, ચીડે નહીં ચમાર. ૧૬
- સુખથી દુઃખ બીજું કહે, મનમાં બીજું હોય;
ખીંટા તો નિજ પેટની, કુટે માથું કોય. ૧૭
- વિદ્ય પડતા જઈ વસે, પરાક્રમી પરદેશ;
ધર્મ ચલાવ્યો ચીન જઈ, જોઈ બહુ વિશેષ. ૧૮
- માત પિતા તે શું કરે, જો સુખ સંજ્ઞુ નોય;
આપે જન્મ જહુની પણ, કર્મ ન આપે કોય. ૧૯

દુઃખ પડે ગભરાય બહુ, પણ પછી વિસરી જાય;
 વિધવા સુત પરણાવતાં, મંગલ ગીતો ગાય. ૨૦
 અતિ જેને આવી પડે, તે ન ગણે દુઃખ સુખ;
 અતિ ઋણીયાને ઋણ નહિ, અતિ દુઃખીને નહિ દુઃખ. ૨૧
 દુઃખમાં ધીરજ ધારીયે, ગભરાયે શું થાય;
 ધીરજથી નળરાયને, સૂજ્યો સરસ ઉપાય. ૨૨

સમજણ વિષે.

તુલસી પરધર જાય કે, ન અપનો દુઃખ કહે રાય;
 ન અપના ભરમ ગુમાવીએ, જે હોણી હોય સો હોય. ૧
 તુલસી આ સંસારમાં, ભાતભાતકા લોક;
 સખસે હીલમીલ રહીએ, નદી નાવ સંજોગ. ૨
 જેસે જવરકે ભેરસે, ભોજનકી રૂચી જાય;
 તેસે કુકર્મ કે ઉદય, ધરમ વચન ન સોહાય. ૩
 લગે ભુખ જવરકે ગયે, રૂચીશું લેવે આહાર;
 અશુભ હિન શુભકી ઉદય, જાને ધરમ ખીચાર. ૪
 બહોત ગઈ થોડી રહી, થોડામાં ઘટ જાય;
 ઇશ થોડાકે કારણે, મતી ચુકાવે તાન. ૫
 મીલી ન માયા મરી ન મમતા, મર મર ગયે શરીર;
 આશા તૃષ્ણા ના મરી, કહે ગયે દાસ કપીર. ૬
 સેહેજ દીયા સો દુધ ખરાખર, મંગ લીયા સો પાણી;
 ખેંચ લીયા સો રગત ખરાખર, એહી કપીરા ખાની. ૭
 ચિન્તાસે અતુરાઈ ઘટે, દુઃખસે ઘટે શરીર;
 પાપસે ઘટે લક્ષ્મી, કહે ગયે દાસ કપીર. ૮
 કાગા કીસકા ધન હરે, કોયલ કીસકું દેત;
 એક જીલકે કારણે, જગ અપનો કર લેત. ૯
 અગન પલીતા રાજ હંડ, ચોર મુશ લે જાય;
 ઇતના હંડ દુનિયા સહે, ધર્મ સહો નહિ જાય. ૧૦
 તરવર સરવર સંત જન, ચોથા વરસત મેહ;
 પરમારથકે કારને, ચારે ધરી છે દેહ. ૧૧

ચલતી ચક્ષી દેખકે, કળીરા બેઠા રોય;	
દોનું પડકે ખીચમેં, સાબુત રહ્યા ન કોય.	૧૨
ચક્ષી ચલે તો ચલને દીજીયે, પડે સો મેંઠા હોય;	
ખોલા સાથે લગ રહો, વાળ ન વાંકો હોય.	૧૩
જનકી જીતની બુદ્ધિ હે, તિનકો દેત બતાય;	
તાકો ખુરો ન માનીએ, ખહોત કહાંસે લાય.	૧૪
તુજે ખીરાની કયા પડી, તું અપની નીવેઠ;	
તેરી ઝાઝ દરીયા વચે, કુબે નહી તો ખેડ.	૧૫
દાતા દાતા ચલ ગયે, રહે ગયે મખીચુસ;	
દાન માન સમજે નહી, લડનેકું મજબુત.	૧૬
સમ્યગ્દષ્ટિ જીવહા, કરે કુટુંબ પ્રતિપાળ;	
અંતર ગઢસે ન્યારો રહે, જ્યું ધાઈ ખેલાવે ખાળ.	૧૭

દેશાટન કરવા વિષે.

વિદેશમાં વિચર્યા વિના, પેટ ન પૂર્ણ ભરાય;	
પશુઓ પણ પરભાતથી, જંગલ ચરવા જાય.	૧
ઘેર રહે લક્ષ્મિ ઘણી, હોશે કેમ હમેશ;	
રાજા રાજ્ય વધારવા, વિચરે દૂર વિદેશ.	૨
વિદેશમાં વિચર્યા વિના, મળે ન મોટું માન;	
સમુદ્રમાં વખણાત શું, છીપ તણાં સંતાન.	૩
સાગર પંથ વેપારથી, મળે બહુ ધન માલ;	
લક્ષ્મિ માટે નિધિ મથ્યો, એહ અસલનો ચાલ.	૪
પુરૂષ કરે પરદેશ તો, તો શ્રમ વ્યર્થ ન જાય;	
પથરા પણ પરદેશ જઈ, મુલ્યવાન કહેવાય.	૫
કદી પ્રવાસ કરે નહી, હોય આજસુ રાય;	
જંગલમાંનું ઝાડવું, ઉગે ત્યાંજ સુકાય.	૬
પ્રવાસથી તન મન ખીલે, પૂરણ પેટ ભરાય;	
પ્રજાત ઉડી પક્ષી પણ, ચારો ચરવા જાય.	૭

ધીમે ધીમે કરવા વિષે.

- ઝટ ફેરવી શકાય નહી, સદા ચાલતો રાહ;
ઢાળે ફેરવતાં ફેરે, પાણી તણે પ્રવાહ. ૧
- કૈંક કામ વખતે બને, ઉતાવળે નવ થાય;
રત વિણ ફળ લાગે નહી, કરતાં કોટી ઉપાય. ૨
- જે કારજ રસ્તે પડે, પછી એમાં શ્રમ અલ્પ.
જો પૈડાં ફેરે ચડે, ઘોડાને શ્રમ સ્વલ્પ. ૩
- ઝડપ થાય ઘડી અધ ઘડી, કામ તેમ ન ગણાય;
ઘડી અધ ઘડી દોડાય પણ, દિનભર નહિ દોડાય. ૪
- કામ અબાણ્યું કારમું, કરવા ન ધરો અંત;
પ્રથમજ છેલ્લે પગથિયે, પગ કદિ નહિ પરડાય;
એક એક ઉલંઘતા, ચડિયે તેમ ચડાય. ૬
- સાહસ કારજ જે કરે, તેની નિંદા થાય;
પણ જો આવે ફાવતું, તો વિશેષ વખણાય. ૭
- સિદ્ધિ ન પામે સમય વિણ, કૈંક કામ કરનાર;
રસાળ ન ફળે રત વિના, રોતાં રાજકુમાર. ૮
- કૈંક કામ કરનારનો, પછી જશ વધે અપાર;
દોષે નહિ ફળ દ્રષ્ટિયે, રાયણ રોપણહાર. ૯
- અપકવ ફળનાં બીજને, વાવે ફળ નહિ થાય;
બીજ બિચારું બગડશે, મિથ્યા મહેનત ભય. ૧૦
- ઉત્તમ રચના એકદમ, સૃષ્ટિ વિરૂદ્ધની વાત;
જળચર પછી તરૂં પછી પશુ, પછી રચી જન ભાત. ૧૧
- અણુઘડ થઈ પછી સુધરે, પછી બગડતું ભય;
જનમે બાળ બુવાન થઈ, પછી શિથિલતા થાય. ૧૨
- વણ રસ્તે જન વિચરતાં, પાછો પડે સદાય;
હડો જેટલા જોરથી, અથડાયો હડી ભય. ૧૩
- કૈંક કામ અભ્યાસનાં, પણ નહિ બુદ્ધિ પ્રકાશ;
નટી નાચે દોર નર, અક્ષલ નહિ અભ્યાસ. ૧૪

કળથી કારજ નીપજે, બળથી તે ન કરાય;	
આગગાદી દિન એકમાં, જુઓ દૂર બહુ જાય.	૧૫
અપજશ પણ શુભ કામનો, અપજશ નહિ ઉભસ;	
અક્ષરમાં સૌ શુભ ગણે, કાજળની કાળાશ.	૧૬
પ્રતિપક્ષીને પણ ગમે, ભલો શિરસ્તો ભાળી;	
પરધર્મી પ્રીતે કરે, હિંદુ તણી દીવાળી.	૧૭
નિરખે ફરિ ફરિ નિજ કૃતિ, આપે ગણી અનૂપ;	
સુત નિજ જાણ્યો સિંધિયે, રાજકુંવર અનુરૂપ.	૧૮
તેને કામ ન સોંપીએ, જે દીલગીર જણાય;	
આંખે ખાટો ખાંધીએ, જો તે દુખણી થાય.	૧૯
વગર વિચાર્યું કામ કરી, ધન મેળવવા ધાય;	
તે ગમારની ગાંઠનું, ગોપીચંદન જાય.	૨૦
તરત કશું નવ આવડે, અભ્યાસે સઉ થાય;	
લખતાં લહિયો નિપજે, પ્રથમ શુદ્ધ ન લખાય.	૨૧
ધીમે ધીમે જે બને, તરત બને નહિ તેમ;	
કુવા કિનારે હોરના, પડે ઘસારા જેમ.	૨૨

નિંદા વિષે.

નરસા જનમાં જે રહે, સદ્ગુણ પણ નિંદાય;	
ગાન કળા ગણિકા શીખી, તે શુભ સ્ત્રીયે ન ગાય.	૧
અવગુણ ગુણ કવિજન લખે, જગમાં તે રહી જાય;	
રાવણની નિંદા રહી, રામરાજ્ય વખણાય.	૨
નિંદા તેની નવ ગમે, જેમા જેને સ્વાદ;	
નિંદા કીધે વ્યસનની, વ્યસની ધરે વિષાદ.	૩
રાજકાજ કરનારનાં, વખાણ નિંદા થાય;	
જાનૈયા ગોરવ જમે, તે ગાળો પણ ખાય.	૪

નિર્બલ વિષે

નહાના પણુ ઝાઝા તણા, આશ્રયથી સુખ સહેલ;	
નહાનાં બહુ નેવા મળી, ઢાંકે મોટો મહેલ.	૧
ઘણા ગરીબની મદદથી, જખર શત્રુ જીતાય;	
રામે રાંવણને હણ્યો, લઈ વાંદરાં સહાય.	૨
દુંકારા નિર્ધન સહે, સહે નહીં ધનવાન;	
થયા રાય રણછોડજી, ગાય ચારતો કાન.	૩
બળીયાથી સહુકો બીહે, નિર્બળને જ નડાય;	
વાઘ તણા માગે નહિ, ભોગ ભવાની માય.	૪
નિર્બળ જન નિંદા કરી, કાઢે મનનો રોષ;	
પામે રાંડીરાંડ મન, શ્રાપ દઈ સંતોષ.	૫
જે જન જેનો થઈ રહે, તેની લાજ ગણાય;	
ડાઘ પડે જો લૂગડે, પહેરનાર શરમાય.	૬
કોણુ વડાની વાતમાં, સુણે ગરીબનો સાદ;	
ભુંગળ ભેર અવાજમાં, ક્યાં તૂતીનો નાદ.	૭
કહો શ્રેષ્ઠ શા કામનો, જેથી ન સરે અર્થ;	
નાનો પણુ નિશિ પતિ ભલો, શનિ શ્રેષ્ઠ પણુ વ્યર્થ.	૮
નબળાથીજ બની શકે, એવા કેંક ઉપાય;	
ખડગે શીર છેદાય પણુ, કાંટો નહિ કઢાય.	૯
સો નિર્બળ શા કામના, એક ન જીત્યો જાય;	
સર્પ સાથે સો પગ છતાં, ખજુરે નહીં ચલાય.	૧૦
જાણ્યું અણુજાણ્યું કરે, નિર્બળ જન અપમાન;	
સપડાયો સસલો કરે, આંખો આડા કાન.	૧૧

પૈસા વિષે.

કોટીધ્વજ તો શહેરમાં, નહીં ગામકે કોય;	
મગર મહાસાગર વિષે, તળાવમાં નવ હોય.	
ત્રાસ ઘણો ધનવંતને, નિર્ધનને નહિ ત્રાસ;	
સાગરનું મથન થયું, રત્ન હતાં જો પાસ.	૨

કરીયે જઈ નિવાસ જ્યાં, પૈસાની પેદાશ;	
જંગલમાં મંગળ કરે, પૈસા જેની પાસ.	૩
પૈસે શું નહિ પામીયે, જુઓ જગત મોઝાર;	
લોચન વિણ ગટુલાલજી, પણ પરણ્યા ખેવાર.	૪
સર્વ નહે શ્રીમંતને, નિર્ધનને નહી કોય;	
આંખાને પથરા હણે, જો ફળ તેમાં હોય.	૫
ગણે ન કોઈ ગરીબને, ધનપતિ ને સૌ ધાય;	
છીંક ખાય જો ધનપતિ, ખમા ખમા કહેવાય.	૬
જેની પાસે ધન નહી, તેને શેનો ત્રાસ;	
જોગી ખાંધીને મઠી, વનમાં કરે નિવાસ.	૭
દેવ તણું દેવત ઘટે, જો ધન રાખે પાસ;	
જુઓ જવાહીરથી થયો, સોમનાથનો નાશ.	૮
સર્વે જન શ્રીમંતની, આગળ અલ્પ જણાય;	
હાથીનાં પગલાં વિષે, પગલાં સર્વ સમાય.	૯
પૈસાનો વળી પદ્મીનો, વિશેષ ર્યો વિશ્વાસ;	
રાવણ કેરી રિદ્ધિ પણ, પળમાં પામી નાશ.	૧૦

મુર્તિ વિષે.

બુદ્ધિ વગરનું માનવી, સમજે પણ સમાન;	
વાનરને પણ છે જુઓ, હાથ પાય મુખ કાન.	૧
મુરખ ન ચહે સ્વર્ગ મુખ, ખાનપાન ગુલતાન;	
સીસુ શું કરે સુવર્ણને, ભક્ષ કર્યાનું ભાન.	૨
મોટા સાથે માન લે, ગુણહિણ નહિ વખણાય;	
હરી સાથે પુજાય પણ, મુખ જ શંખ ગણાય.	૩
વસે ઘેર જઈ ખેતને, ગણાય અવગુણ ગુહ;	
લક્ષ્મિ વરને કર વરી, શંખ મનાયો મુઠ.	૪
અણુસમજુ ને આખલો, સમજે ગુણ સમાન;	
સમજાવ્યા સમજે નહિ, તાડનથી લે સાન.	૫

મુખં વિચારે મુજ વિના, કશું ન મુઘરે કામ;	
જાય બળદથી બારગણી, આગગાડી પરગામ.	૬
ગોષ્ઠી કરવી નવ ગમે, બુદ્ધને મુરખ સાથ;	
કદી કાગળ ખોલે નહિ, ચંડી અલણને હાથ.	૭
ઉપાય છતાં અબુદ્ધ જન, દે ઇશ્વરને દોષ;	
છતી છત્રી ઓઢી નહિ, મેહ ઉપર શો રોષ.	૮
તાબુત શું જોશો તમે, મન રાખો મજબુત;	
સમજાવ્યું સમજે નહિ, તે પડે તાબુત.	૯
વાત મુખના પેટમાં, છાની રહે ન છોક;	
રણુશીંગામાં કુંક સમ, જાણે જનો અનેક.	૧૦
મુરખ જાણે મુજ વિના, નહી ચાલે વ્યવહાર;	
ગયા યુધીષ્ઠર રામ નર, પણ ચાલે સંસાર.	૧૧
શોક ન કરીયે પ્રથમથી, થશે લાલ કે હાણ;	
જગમાં મુરખ જન કરે, મુઝા પ્રથમ મોકાણ.	૧૨
જેનો કશો ઉપાય નહી, તેનો તે શો શોક;	
વાર્યા નહી હાર્યા રહે, જગમાં મુરખ લોક.	૧૩
અબુધ ન શોધે અર્થને, રીઝે સુણીને રાગ;	
રીઝે છે સ્વર સાંભળી, જેમ હરણ ને નાગ.	૧૪
કાવ્ય કળાથી શું રીઝે, સમજે નહી જે સાર;	
બાળક તો રીઝે સુણી, ઘુઘરાનો ધમકાર.	૧૫
શી ગણુતી જન મુખની, પંડીત જનની પાસ;	
ક્યાં કુંજર કીડી અને, ક્યાં આણુ કૈલાસ.	૧૬
ખીજનું વાંકુ કહે, મુરખ જગ મોઝાર;	
ઉંટ ન જાણે આપનાં, વાંકાં અંગ અઢાર.	૧૭
જન્મ્યો ત્યાંજ પડ્યો રહે, તે મુરખ સરહાર;	
વેલો પણ ઉચો જવા, ઇચ્છે આધાર.	૧૮
નવ સમજે ભાવાર્થને, કરે કાંઈનું કાંઈ;	
ફાનસ સળગાવો કહ્યું, નાંખ્યું ભઠકા માંઈ.	૧૯

મોટા માણસ વિષે.

મર્યાદે મોટા રહે, ન્હાનાનો ન ઠરાવ;	
સમુદ્ર હદ તોડે નહી, તોડે નદી તળાવ.	૧
છોટા જનને આશરે, નલે ન મોટા કોય;	
હાથી નાની હોડીયે, તરત ડુબાવે તોય.	૨
મોટાના આશ્રય વડે, કરી શકે સહુ કામ;	
પથરા પણ પાણી પરે, તર્યા રામને નામ.	૩
મોટાના આશ્રીત જનો, વગર ઉઘમે ખાય;	
પવન ખાય વણ પંખવે, જે પર્વતપર જાય.	૪
મોટા જન જેની તરફ, ચડતી તેની થાય;	
સૂર્ય તરફનું ચંદ્રનું, ઊંચું શીંગ જણાય.	૫
મોટાને સૌ માર્ગ દે, જુઓ જગતનો ચાલ;	
જ્ઞાઝ મોટાં જાય છે, મણુ અગણીત લે માલ.	૬
છોટાને લાંછન ચડે, મોટાને ન લગાર;	
પાંચ પતિ પણ દ્રોપદી, સતી શીરોમણી નાર.	૭
મોટા ચાહે તે કરે, ન ગણે જગ ઉપહાસ;	
વર્ષા જગ પાલન કરે, કદી કરે જગ નાશ.	૮
મોટા શીર મોટા તણા, દબાવવાનો દસ્ત;	
પીધા સીંધુ અગરત પણુ, સૂર્ય તેજમાં અસ્ત.	૯
ઉમદે ઉમદા જન મળી, પામે શોભા પ્રેમ;	
શોભે સોખતમાં વસી, હીરા મોતી હેમ.	૧૦
સુખ દુઃખ સર્વ પ્રજા તણું, મોટાને ન જણાય;	
કરીયે જીણી આંખ તો, દૂર ચીજ દેખાય.	૧૧
મોટાથી છોટા અધીક, ઉપયોગી દેખાય;	
અધીક અનાજ કપાસના, છોડ થકી સુખ થાય.	૧૨
મોટાની સંભાળથી, છોટાં કરે નીવાસ;	
હળ સાંતી નવ હોય તો, વધે ન અન્ન કપાસ.	૧૩
ગરવા નરને નવ ગમે, ઉપરતણા ઉપચાર;	
દીસે દીવાકર દીપતો, સજ્યા વગર શણગાર.	૧૪

- એક પુરૂષ ઉમદા થકી, જણાય ઉમદા જાત;
કૌસ્તુભ કેરી કીર્તીથી, પથ્થર થયા પ્રખ્યાત. ૧૫
- ગરીબ પાસે ઘર લલું, સમર્થથી ઘર દૂર;
ચંદ્ર સમીપ છે તે લલો, લલો દૂર છે સૂર. ૧૬
- અધમ તોય અધીકાર પર, શોભે પામે માન;
વાળ મૂછથી જે પડયો, રખડે રાનોરાન. ૧૭
- ઉમદાને સાદાપણું, હૈયે ગમે હમેશ;
કનક કોષ દઇ દાસને, ધરે લભૂત મહેશ. ૧૮
- જન્મી મોટે ઘેર તે; મોટે ઘર પોસાય;
સરીતા હીમાચળ સુતા, સાગરમાં જ સમાય. ૧૯
- મોટા રીઝે તો ગણે, વસ્તુ અલ્પ અમુલ્ય,
ઉમાનાથ ઉત્તમ ગણે, ધંતુરાનાં કુલ. ૨૦
- મોટાતણી લડાઈમાં, છોટા જણ છુંદાય;
પાડે પાડા જ્યાં લડે, ઝાઠ તણે ક્ષય થાય. ૨૧
- ઉત્તમ જન હલકા પડે, તોય ઉંચ તે ઉંચ;
છેક ન છોટા જાણવા, ભાખ્યું તોય ભરૂચ. ૨૨
- ફેરો એક સમર્થનો, અસમર્થના અનેક;
સો ફેરા ઘંટી તણા, અને ઘંટનો એક. ૨૩
- સંકટ પર અર્થે સહી, વડું મનુષ્ય હરખાય;
તળાય ને વિધાય તો, વડું વિશેષ પુલાય. ૨૪
- કોઈ ન કહે સમર્થને, સજે ગમે તે સ્વાંગ;
શંભુ સલામાં સંચરે, ધરી ઉમા અર્ધાંગ. ૨૫
- મોટાને કહેવાય નહિ, નાનાને કહેવાય;
સાસુંમાં સો વાંક પણ, વહુનો વાંક કઢાય. ૨૬
- અખળ સખળ સર્વેતણે, મોટા કરે નીલાવ;
તારે બકરી ઊંટને, જેમ સમુદ્રે નાવ. ૨૭
- મોટાને સૌ ઓળખે, નાનાનું શું કામ;
સૌ જાણે શશી સૂર્યને, નહી તારાનું નામ. ૨૮

વહેમ વિષે.

માન્યાથી જો માનતા, દેહ દરદ દૂર જાય;	
તો સઘળા શ્રીમંતને, દેહ દરદ નવ થાય.	૧
એકી બેકી ઉપરે, લાખે લવિષ્ય વાણ;	
એજ પ્રકારે આશરે, જ્યોતીષનું કૃણ જાણ.	૨
મૂર્ખ જોશીનો પણ કદી, સાચો શબ્દ પડેય;	
જીભ સર્પની કેટલી, બકરી ખોલી ખેંચ.	૩
જ્યોતીષથી જો જોશીયો, લવિષ્ય જાણે કોય;	
તો જોશીની પુત્રીને, રંડાપો નવ હોય.	૪
મૂઠ ચોટના મંત્રથી, માણસ મારી સકાત;	
પગાર સઘળા સૈન્યનો, મંત્ર શાસ્ત્રીયો ખાત.	૫
જોગાજોગ વિષે જુઓ, ખોલી હૃદય અરવિંદ;	
વૈદ્યતમાં વિકટોરીયા, બની કેસરેહીંદ.	૬
તપાશીને જોયા વીના, ન કરો નક્ષી ઠરાવ;	
જૂત કહે લોળા જનો, દેખી નવો દેખાવ.	૭
કળી શકાય ન જે કળા, મુરખ માને મંત્ર;	
તાર કહે સંદેશડો, મંત્ર નહી પણ તંત્ર.	૮

વિદ્યા મહીમા વિષે.

ધન વિદ્યા અધીકારની, જોતાં હદ ન જણાય;	
અંત નહિ આકાશનો, ગરૂડો ગોથાં ખાય.	૧
સર્વ કળાનું કોઈથી, ધરાય નહિ અભિમાન;	
જુઓ કળા કુંભારની, શું જાણે વિદ્વાન.	૨
જે વિદ્યામાં જે કુશળ, તે જાણે તે મર્મ;	
પંડીતજન જાણે નહી, કુંભારનું જે કર્મ.	૩
જાણીને સુધરે ખાળપણ, તો જીવતર ઉત્કર્ષ;	
ચોમાસું સુધર્યા થકી, સુધરે આખું વર્ષ.	૪
તુટે ફરીદ્ર તેહનું, ભલી વિધ હોય જાણેલ;	
ફીફી છે તો કોઈદિન, મદે આંખનો મેલ.	૫

સંગત વિષે.

જેવું પુસ્તક કર ધરે, ઉરમાં એવી વાત;	
માળા લીધે પ્રભુ સમૃતિ, તરવારે જન ઘાત.	૧
જેનો વિનાશકાળ છે, તે સંગે દુઃખ થાય;	
ઘઉંની સાથે જે પડે, ઘંટીમાંહિ ઢળાય.	૨
સજ્જન પણ ખલ સંગથી, ખળ જેવો દેખાય;	
કાચ સંગ જેવો કરે, તેવો રંગ જણાય.	૩
જે જેવી સંગત કરે, તેવું કૃત કરનાર;	
ચાર સંગ ચારી કરે, વણિક સંગ વેપાર.	૪
માણસ તેવું નીપજે, જેને જેવો સંગ;	
વસ્ત્ર બોળીયે રંગમાં, દીસે તેવો રંગ.	૫
સંગ અઘર્મીનો કરે, ધર્મી પણ પીડાય;	
જેમ ચોરની સંગતે, શાહ કેદમાં જાય.	૬

સ્વાર્થ વિષે.

સ્વાર્થથી સંસારમાં, આપે આદર કોઈ;	
આસન આપે દરજીને, સોની બેસે ભોંઈ.	૧
વેદ વધારે રોગને, જે વિશેષ ધન આશ;	
લીના પાટા બાંધશે, ધીની વાગ્યે ફાંશ.	૨
ન ગમ્યું તે અપવિત્ર ગણી, ગમતું ગણ્યું પવિત્ર;	
ચુકો ન ગણ્યું હાડકું, જગત વિચાર વિચિત્ર.	૩
સ્વાર્થ જન દે સ્વાર્થે, ખાન પાન સુખ સાજ;	
કસાઈ પશુ તાજાં કરે, પણ હણવાને કાજ.	૪
સ્નેહ સ્વભાવિક માતનો, નહિ સ્વાર્થનું ભાન;	
પોષે છે પશુ પક્ષિણી, સ્વાર્થ વિણ સંતાન.	૫
સ્વાર્થ વિના ન ઓળખે, સ્વારથીયો સંસાર;	
નિત્ય દીસે નક્ષત્ર પણ, કોઈક ઓળખનાર.	૬
આપ આપની મતલબે, બોલે જીઠ હમેશ;	
વેથ્યા વર્ષ કમી કહે, જોગી વર્ષ વિશેષ.	૭

સહવાસ વિષે.

સ્વજાતિમાં સૌને ગમે, વસવું કરી નિવાસ;	
માણસ માણસમાં વસે, પશુ જઈ પશુની પાસ.	૧
સદૈવ જે સાથે રહે, તેમાં ખટપટ થાય;	
હાંત તજે કોઈક દિને, જીભ જરૂર ફળાય.	૨

સગપણ વિષે.

સગપણ ને સોનું ખરું, પીતળ દીસે પ્રિત;	
ચટકી ચળકે ચાર દિન, રંગ કસુંબી રીત.	૧
જન ખીજા જુદા પડે, સગેસગા મળી જાય;	
જેમ મળે ધી ખીચડી, કાચરી જૂદી જણાય.	૨
લડે વઢે તોપણ સગા, અંતે એકજ વીર;	
જુદાં જેમ પડે નહિ, ડાંગે માર્યા નીર.	૩
લલે હોય ભુંડા લલાં, તોય ભાઈ તે ભાઈ;	
હાંત દુખાવે જીભને, તોય હાંત સુખદાઈ.	૪

સ્વભાવ વિષે.

વસુધાને વિદ્યા વિષે, વિવિધ રસોનો વાસ;	
આંખો ચૂસે મિષ્ટ રસ, લે આંખલી ખટાશ.	૧
અંતરપટ ઉઘાડતાં, ઝડપથી ઉપજે ઝેર;	
વણ ચાળવણી ચક્ષુનાં, પડળ ઉતારણુ પેન.	૨
છાના છેક રહે નહિ, અંતર તણા વિચાર;	
આવે નીકળી એકદમ, અહાર સમ ઉદ્ગાર.	૩
તિથે પાપ ટળે નહી, જો મન મેલ ન જાય;	
ખાળકુંડીનું હાંડલુ, ધોએ ઉપર શું થાય.	૪
મરતાં સુધી મટે નહી, પડી ટેવ પ્રખ્યાત;	
ફાટે પણ ફીટે નહી, પડી પટોળે ભાત.	૫
સંગતથી સુધરે કદી, જાતિ સ્વભાવ ન જાય;	
નાગર સંન્યાશી થયો, પણ ખટપટ ચિત્ત ચ્હાય-	૬
પારસ પરસે લોહને, તો તે કનક થનાર;	
પણ તેનો ખદલાય નહિ, અસલ તણા આકાર.	૭

- કઠોર તે કોમળ દીસે, સ્વભાવ કુળ સરખોજ;
પથ્થર સુત લોહું જુઓ, જળ સુત જુઓ કમળ. ૮
- જનમન કોમળ કે કઠણ, દેખી ન ધરીયે ખાર;
ગુલાબ કોમળ કોઠ ફળ, કઠણ કર્યું કર્તાર. ૯
- જુદા સ્વભાવના જનો, દેખી ન ધરવો ખેદ;
તીખાં કડવાં ને ગળ્યાં, તરૂવરમાં પણ લેદ. ૧૦
- જાતિ સ્વભાવ સમ શદ્દા, ઉચરે મુખ ઉચ્ચાર;
શ્વાન ભસે હય હણહણે, કરે કરી ચિકાર; ૧૧
- જાતિસ્વભાવ જોધને, રૂઢે ન ધરીયે રોષ;
સુષ્ટાએ ભસવા સુજયું, શ્વાન તણો શો દોષ. ૧૨
- સરસ ઉચરવા જાય પણ, સ્વભાવ સમ ઉચરાય;
ખન્યો જન્મથી ખોખડો, શુદ્ધ કેમ ખોલાય. ૧૩
- જે જેને મન સહિ રહ્યું, તે તેને સુખરૂપ;
મગર મહાસાગર ગમે, કચ્છપ ને મન કુપ; ૧૪
- જડથી પણ સુધરે જરૂર, સ્વભાવ મળતું કામ;
દળે વણે કાંતે લણે, જત્રોએ જુઓ તમામ. ૧૫
- ચાલે એકજ ચાલ જે, તે ઉપયોગી ગણાય;
વસ્ત્ર વણાય વરાળથી, વાયુથી ન વણાય. ૧૬
- અંતે જાય સ્વભાવ પર, કદિ ખોધે ખદલાય,
જત્રે જળ ઉંચું ચડે, પણ પાછું પડી જાય. ૧૭
- આપ આપને ફાવતી, કહે કાઢવા ખામી;
પીવું નહી જળ ગજ કહે, જળચરને શિરનામી. ૧૮
- કહે ઉંટ કદી આપણે, કર્યું ન નખળું કાજ;
નીચે મુખ નવ ચાલવું, એમ કરો સૌ આજ. ૧૯
- અટકાવ્યાં અટકે નહિ, જે વેગે વહી જાય;
કાં તો થાકીને રહે, કાં ભીંતે ભટકાય. ૨૦
- સ્વભાવ જો સુધર્યો નહી, ભણ્યો નહી સુધરેલ;
છે ચોરો ચુરોપમાં, ભણતર ઘણું ભણેલ. ૨૧
- કહી કહી થાક્યા કવિજનો, લખી લખી થાક્યા લેખ;
જાતી સ્વભાવ જન તણા, તે તો ટળ્યા ન રેખ. ૨૨
- જન્મ સ્વભાવ ટળે નહી, કરતાં કોટી ઉપાય;
પથ્થર ખળી ચુનો થયો, કઠણપણું નવ જાય. ૨૩

સહજે જાતિ સ્વભાવ સમ, વાણી મુખે વદાય;
શુક સમ મધુરાં વચન મુખ, કાગે કેમ કઢાય. ૨૪

સજ્જન વિષે.

સન્નજન સોના સ્નેહી પણ, દુષ્ટ તણે મન કાળ;
જગત ચક્ષુ છે સુર્ય પણ, ઘુડ ગણે વિકરાળ. ૧

સન્નજનને હરકત કરે, તે જન પામે કલેષ;
સ્પર્શ કરે તે પ્રજાળે, અગ્નિને નહી દ્રેષ. ૨

મયાદા મુકે નહી, સન્નજન લડતાં કોય;
જેમ કુળવંતી નારીનું, હસવું હોઠે હોય. ૩

શીખ શીખવતાં મુરખને, શીખે સમજી તત્કાળ;
તાડન કરતાં ટટુને, તે જણ તજે કુચાલ. ૪

નિર્મળ જનને કેમ કરી, ગુપ્ત લેહ કહેવાય;
કમાડ જેનાં કાચનાં, ગુપ્ત ચીજ ન રખાય. ૫

નિર્મળ જન ઢાંકે નહિ, પર જશનો આભાસ;
જ્ઞાનસમાં દીવો બળે, બહાર પડે પ્રકાશ. ૬

થોડે ઠેકાણે મળે, ઠરવા કેરું ઠામ;
બહુ પૃથ્વિ જળ ખારમય, દીસે દલપત્તશામ. ૭

ગણે નહિ ગંભીર જન, દુર્જનના આવાજ;
શ્વાન ભસે સો સામટાં, ગણે નહિ ગજરાજ. ૮

જનો ઘણા જગમાંહિ પણ, ગુણિજન પામે માન;
ઉત્તમ છોડ ઉછેરશે, ધન ખરચી ધનવાન. ૯

ચાલે તેમ ચલાવીને, સમજી સાધે કામ;
જળ ચક્ષીની જુક્તિ સમ, ઠાઠ રચે તે ઠામ. ૧૦

ગુણ આશ્રય દેનારનો, ભુલે ન સન્નજન તેહ;
હિંદુ સાથે પારસી, હજી નિભાવે નેહ. ૧૧

સન્નજનની પ્રિતિ નહિ, લુપ્તી પડે લગાર;
સોનું જીનું થાય નહિ, વિત્યે વર્ષ હજાર. ૧૨

સંપ વિષે.

જથ્થાખંધ સંપી વસે, તેને દુઃખ ન થાય;
કઢી ઢળાય ન કણસલું, છુટી જીવાર ઢળાય. ૧

શ્રેષ્ઠ કાજ પણ સહજમાં, ઝાઝા મળી કરાય;	
લાખ જણા અકેક દે, લાખ તણા ઢગ થાય.	૨
વિચરે અતડો એકલો, તેને હરકત થાય;	
મરે એકલી સોગટી, જુગ નહિ માર્યો જાય.	૩
અણખનાવ વાળા મરે, મરે એક કે ખેય;	
પાણીને પાવક મળ્યાં, કહોજી કેમ રહેય.	૪
ખેની લડાઈમાં પડે, જન તે માર્યો જાય;	
ઘંટીના બે પડ વિષે, દાણા પડ્યા દળાય.	૫
સજ્જન આ સંસારમાં, સગાં ભલાં કે સંપ;	
પડી ફાટ પાપાણુમાં, લાગ્યું વચમાં લંપ.	૬
સંપ કરે હિંમત વધે, ઘટે કરે મન રીસ;	
થાય અંક મુખ ફેરવે, ત્રેસઠના છત્રીસ.	૭
ખહુ જન મળીને જે કરે, તે એકે ન કરાય;	
સાવરણી ઘર સજ્જ કરે, સળી એકે શું થાય.	૮
અશક્ત પણ શક્તિ ધરે, કરે સંપ સંબંધ;	
જાય આંધળો કાશીએ, ધરી લુલાને કંધ.	૯
એક તણી અછલ વડે, સર્વ કાજ નહિ થાય;	
ઘર વાસણુ ને વસ્ત્ર તે, એકે કેમ કરાય.	૧૦

સત્ય વિષે.

સત્યવાદી સાચું વહે, હિંમત ધરી હમેશ;	
કાંટો કનક તુલા તણા, શરમ ન રાખે લેશ.	૧
સત્ય વિષે ખહુ સફળુણા, ગણતાં એમ ગણાય;	
જેમ રૂપેઆ એકમાં, આના સોળ સમાય.	૨
સત્ય ન સંતાઈયું રહે, ખરો જુઓ એ ખેલ;	
આવે જેમ ઉપર તરી, જળ તળીએથી તેલ.	૩
સત્ય સાચવે તેહને, ખલજન શું કરનાર;	
કેમ શ્વાન કરડી શકે, જે ગજ શીર અસ્વાર.	૪
શરમ તણ સાચું કહે, સત્યવાદી જન જેહ;	
દપણુ દેખાડી દીયે, જેનો જેવો દેહ.	૫

સત્યવાદીના સત્યનો, લેદુ બાણે લાંગ;
 દરપણ ઉલટું દાખવે, ઠાણુ જમાણું અંગ. ૬
 સત્યવાદી સાચું વહે, રૂદે ન ધરીયે રોષ;
 નાક વિના નકટી દીસે, દર્પણનો શો દોષ. ૭

સદ્ગુણ વિષે.

ખધાય વિદ્યા ખીજનું, જીવન સદ્ગુણ બાણ;
 વણુ જીવન જે વાવીયે, હોય સકળ શ્રમ હાણ. ૧
 ઉજ્જમ શુભ ગુણ એકથી, મળે જગતમાં માન;
 કોકીલ મધુરાં કંઠથી, કરે ખુશી જન કાન. ૨
 હોય એક ગુણ અધીક તો, એક નુન્ય ગુણ હોય;
 કાગળ પુષ્પ સુકાય નહી, સુગંધી તેમાં નોય. ૩
 એકજ વસ્તુમાં નહિ, સઘળાં સુખનાં સુગ;
 મીઠી છાંયા લીંગડો, પણ નહિ ફળકુલ. ૪
 જે નિજ ગુણ ઠંડા પડે, તો ઉતરે અધિકાર;
 જે પારે થંડા પડે, તો નીચો જનાર. ૫
 દેખીતા ગુણ જન ગણે, અદર્શ ગુણ નહિ કોય;
 અસ્ત ગણાય અમાંસ શરી, પ્રકાશ પાછળ તોય. ૬
 સદ્ગુણ પણ નહી કામનો, જે પહોંચે હૃદ પાર;
 આખી રાત ઉજાગરો, કરી ભણે દુઃખકાર. ૭
 નિચ જાતી પણ સદ્ગુણી, પામે કિંતિ પ્રકાશ;
 કંઈક સદ્ગુણી શ્વાનના, હયાતિ છે ઇતિહાસ. ૮
 માને જે સૌ માનવી, તેની કીમત ગણાય;
 સોનામાં શો માલ છે, નહિ ઓઢાય ખવાય. ૯
 સ્મૃદ્ધિ સાથે સદ્ગુણો, ઠરે કોઈકજ ઠામ;
 સોનું તથા સુગંધ કયાં, દીસે દલપતરામ. ૧૦

વ્યાખ્યાન પછી સ્તુતિ કરવા વિષે.

(દાહરા.)

દયા તે સુખની વેલડી, દયા તે સુખની ખાણ;
 અનંતા જીવ મુગતે ગયા, દયાતણાં ફળ બાણ. ૬
 હિંસા તે દુઃખની વેલડી, હિંસા તે દુઃખની ખાણ;
 અનંતા જીવ નરકે ગયા, હિંસા તણાં ફળ બાણ. ૨

- ચેતો રે ભવ પ્રાણિયા, એ સંસાર અસાર;
સ્થિરતા કોઈ દીસે નહિ, ધન જોખન પરિવાર. ૩
- ધર્મ કરો રે તમે પ્રાણિયા, ધર્મ થકી સુખ હોય;
ધર્મ કરતાં જીવને, દુઃખીયા ન દીઠા કોય. ૪
- જીવ દયા પાળી સહી, પાળી છે છકાય;
વસતા ઘરનો પ્રાહુણો, મીઠા ભોજન ખાય. ૫
- જીવ દયા પાળી નહિ, પાળી નહિ છકાય;
સુંના ઘરનો પ્રાહુણો, જેમ આવ્યો તેમ જાય. ૬
- રત્ન પડયું છે ખજાનમાં, રહ્યું ગરદ લપટાય;
મુરખ જાણે કાંકરો, ચતુરે લીધો રે ઉઠાય. ૭
- ચોટા કેરા ખજાનમાં, લાંબા પાન ખજૂર;
ચઢે તો ચાખે પ્રેમ રસ, પડે તો ચકનાચૂર. ૮
- એ શીખામણુ સાચી કહી, સર્વને હીતકાર;
કાંઈકે દયા કરૂણા રાખજો, તમે સાંભળ્યાનો પરીમાણ. ૯
- ખરો મારગ વીતરાગનો, સુક્ષ્મ જેના ભેદ;
સેઠા થઈને સરહજો, મનમાં રાખી ઉમેદ. ૧૦
- ડગાવ્યા ડગજો મતી, નિશ્ચળ રાખજો મન;
હિંસાથી રે'જો વેગળાં, કહેવાશે ધન્ય ધન્ય. ૧૧
- ઢીલ ન કીજે ધર્મની, તપ જપ લીજે લૂંટ;
જેસી શીશી કાચકી, જાય પલકમેં ફૂટ. ૧૨
- દુક્ષ્મ આરો પંચમો, નિશ્ચળ રાખજો મન;
થોડામાં નફો ઘણો, જેમ કુંડામાંહિ રતન. ૧૩
- સાધુ ચંદન ખાવના, શીતળ જાકો અંગ;
લેહેર ઉતારે ભુજંગકી, હેઠે જ્ઞાનકો રંગ. ૧૪
- સાધુ ખડે પરમારથી, મોટો જીનકો મન;
ભરભર મુઠ્ઠી હેત હે, ધર્મ રૂપીયો ધન. ૧૫
- હળુ કરમી જીવને, રૂચે એ ઉપદેશ;
ખરો મારગ વીતરાગનો, જેમાં કુડ નહિ લવલેશ. ૧૬

ચૌવીસ જીન વિષે આરતી.

જય મુક્તિ દાતા, પ્રભુ જયમુક્તિ દાતા;

તુજને વંદન કરીએ, ગુણ તારા ગાતાં.

જય દેવ જય દેવ. એ ટેક.

આદીનાથ અજીત, સંભવ સુખકારી, પ્રભુ સંભવ સુખકારી;

કષ્ટ અમારા કાપો (૨) હે ભવ ભય હારી.

જય૦ ૧

અભિનંદન સુમતી, પદમ તું મુજ પ્યારો, પ્રભુ પદમ તું મુજ પ્યારો;

સુખાર્થ ચંદ્ર સુખુદ્ધિ કર (૨) શીતળ ભવ તારો.

જય૦ ૨

શ્રેયાંસ વાસુ વિમળ, અનંત ગુણ ભરીયા, પ્રભુ અનંત ગુણ ભરીયા;

કષ્ટ ભવોનાં કાપી (૨) શિવરમણી વરીયા.

જય૦ ૩

ધર્મ ધુરધર નાથ, આપ વશ્યા મુક્તિ, પ્રભુ આપ વશ્યા મુક્તિ;

શાન્તિનાથ સુણે શ્રવણે (૨) દાસ તણી મુક્તિ,

જય૦ ૪

કુંથુનાથ કોડે, કાઢ્ય કુવનમાંથી, પ્રભુ કાઢ્ય કુવનમાંથી;

અર મલ્લીને પ્રભુમું (૨) તારો કર સાથી.

જય૦ ૫

મુનિસુવત મહારાજ, અગણીત મુજ ખામી, પ્રભુ અગણીત મુજ ખામી;

વંદુ શીર હું નામી (૨) તાર્ય અંતરજામી.

જય૦ ૬

નમીનાથ ભગવાન, ભાવ ધરી ભાળો, પ્રભુ ભાવ ધરી ભાળો;

નિર્મળ નેમ નગીના (૨) દુઃખ સર્વે ટાળો.

જય૦ ૭

પાર્શ્વ પરમ કૃપાળ, જન પાલનહારો, પ્રભુ જન પાલનહારો;

વર્દમાન છન વંદુ (૨) ભવ જળથી તારો.

જય૦ ૮

ચૌવીસ છન ભક્તિ, ભાવ ધરી કરશે, પ્રભુ ભાવ ધરી કરશે;

જન્મ મરણ દુઃખ ટાળી (૨) મુક્તિને વરશે.

જય૦ ૯

નમી તુજને કહે નેમ, નાથ તું છે મારો, પ્રભુ નાથ તું છે મારો;

જૈન પ્રવર્તક મંહણ (૨) શાશન સહુ તારો.

જય૦ ૧૦

અમીમાન તજવા વિષે.

(રાગ ભરથરી.)

શું રે ભર્યું છે શરીરમં, વેગે કર તું વિચારણ;

અતુલવ અંતરમાં થશે, ત્યાં સમજાસ સારણ.

શું રે૦ ૧

કસ્તુરી કે કેસર નથી, નથી કુસુમ કપુરજી;
 અત્તર કે અર્ગળા નથી, નથી ગંધ મધુરજી. શુંરે૦ ૨
 માંસ રૂધિર રસ મેદને, મલ-મૂત્ર ભરેલજી;
 મળા અને નસ નાડિઓ, માથે ચર્મ મઢેલજી. શુંરે૦ ૩
 અપવિત્ર એવા પદાર્થનું, એ છે અદ્ભુત કામજી;
 પેદા થયું અપવિત્રથી, લેતા લાજીએ નામજી. શુંરે૦ ૪
 લાળને લીંટ પડ્યા કરે, ધામે થાય છે ઘાણજી;
 દેખાય છે નિત્ય દ્રષ્ટિએ, ખોટી વસ્તુની ખાણજી. શુંરે૦ ૫
 દુર્ગંધે ગંધાય છે, રોગ દોષનું ધામજી;
 પ્રાણ ગયા પછી કોઈને, કશું આવે ન કામજી. શુંરે૦ ૬
 ઉત્તમ અંબને વસ્ત્રનો, દુષ્ટ વાળે છે દાટજી;
 અંતર માંહી અપાર છે, ક્રોધ કામના કાટજી. શુંરે૦ ૭
 હાડકાંનું હાય પાંજરું, તેનું શું અભિમાનજી;
 કેશવ તે કેમ તું થશે, ભુલી જા નહિ ભાનજી. શુંરે૦ ૮

પ્રભુ પાસે અરજી.

[શું કહું ક્યની મારી રાજ-એ રાગ.]

અરજી એક અમારી, ના....થ અરજી એક હમારી;
 લ્યો અધમપણાથી ઉગારી, ના....થ. અરજી૦-ટેક.
 દુષ્ટજનોની મટો દુષ્ટતા, શ્રેય સર્વનું થાઓ;
 અધમજનોની મટી અધમતા, ધર્મ પંથ તે ધાઓ. નાથ૦ ૧
 સવળા મારગ સુઝે સહુને, અવળાથી અળસાઓ;
 હરે કામ દોષિત કરવામાં, એ સદ્બુદ્ધિ આવો. નાથ૦ ૨
 સંત શિષ્ય વ્યાધિ સહુ વિરમી, પરમાનંદ પથરાઓ;
 વિષમ મતિ બદલીને બહુધા, સમરસ માંહે સમાઓ. નાથ૦ ૩

મૈત્રી ભાવના.

(રાગ ઉપર પ્રમાણે.)

સદ્ગુણ રસથી સુખારી-નાથ.... તારક લ્યો હવે તારી.
 મૈત્રીભાવ સદા રહે મનમાં, દુશ્મનતા દુર થાઓ;
 નિરખી પરના શુણ્ણ મુજ અંતર, પ્રસન્નતા પ્રસશઓ....નાથ-તા૦ ૧

દોષ નહિ દેખાય દ્રષ્ટિમાં, ઉચ્ચ ગુણે ઉભરાવો,
 ઈર્ષા માત્ર ન ઉપજે એવાં, વાદળને વરસાવો.... નાથ-તાં ૨
 ગમે ન પરની નિંદા કરવી, દુષણ માત્ર દખાઓ;
 ભિન્નપણાનો ભાવ મટીને, નિજરૂપે નિરખાઓ.... નાથ-તાં ૩
 સંત શિષ્ય વિનવે કરજોડી, એ અરજી અવધારો;
 પૂર્ણ વિવેકી પ્રભુ બનાવી, વિરોધ કરતાં નિવારો....નાથ-તાં ૪

ચાવલો.

તારૂં ધનરે જોખન ધૂળ થાશે, કંચન જેવી કાયા તે રાખમાં રોળાશે;
 પેટ પીડા ને કાળા કળતર, જીવતાં કેમ જોવાશે.
 કફ ઉપડશે ને મુઝારો થાશે, પછી કડવાં ઓસડ પાસે. તારૂં ૦ ૧
 વૈદ તેડાવીને વૈદાં કરાવશે, ને તારી તે નાડીયો જલાશે;
 ટૂટી એની પછી ખૂટી નહી, તારા નાકની ઠાંડી મરડાશે. તારૂં ૦ ૨
 હસ હરવાળ તારા બંધ કરી દેશે, અતી આતુરતા થાશે;
 આંખો ફરશે ને અકલામણુ આવે, જીલલડી તારી જલાશે. તારૂં ૦ ૩
 જેના વીના એક ઘડી ના ચાલતું, ને તારી ત્રીયા રંડાશે;
 ભવોભવના છેટાં પડશે, તારા નામની તે ચુડીવો ભંગાશે. તારૂં ૦ ૪
 ખોખરી હાંડલીમાં આગ લેશે, ને મસાણે લાકડા નંખાશે;
 સગાં કુંડુંબ મળી સળગાવી દેશે, પછી બહારના કાગળ લખાશે. તારૂં ૦ ૫
 હસ હહાહા પછી સુતક કાઢશે, માથાં ને મુછો મુંડાવશે;
 સારી પેઠે એનું સુતક કાઢી, પછી ખારમાની સુખડી ખાશે. તારૂં ૦ ૬
 દયા ધરમ ને ભક્તિ વિના, તારૂં રાજ ને ધન લેલાશે;
 લોભેભગત કહે પ્રભુ ભજ વિના, મોટા મોટા કુંટાશે. તારૂં ૦ ૭

ઉપદેશી સજ્ઞાય.

(રાગ-સદા મગનમેં રેના રે.)

તારી પુલસી દેહિ પલકમાંહિ પલટે, ક્યા મગરૂરી રાખેરે;
 આતમજ્ઞાન અમીરસ તજકે, ઝેર જહી કયું આખેરે. તારી ૦ ૧
 કાળ વેરીરે તારી લારેરે લાગ્યો, જયું પીસે ત્યું ફાકેરે;
 જરા મંબરી છલકર ખેઠી તો, જયું પરદેશી તાકીતરે. તારી ૦ ૨
 ક્ષીરખર પાથ સોહે કસખોઈ, તીનતીન છોગાં ટાંગેરે;

નીરખે નારી પારકી મુરખ, વચન વિષય રસ ભાંખેરે. તારી૦ ૩
 ઈંદ્ર ધનુષ્ય જ્યું પલકમાં પલટે, દેહ ખેહ સમ દાખેરે;
 ઇસિકો ગર્વ કરે સોઈ મુરખ, એમ કહે આગમ સાખેરે. તારી૦ ૪
 રત્નચંદ્ર જગ દેખ અથીરતા, ખંધીયા કર્મ વીપાકેરે;
 સીવપુર આસ લગી મોય સતગુરૂ, મોક્ષતણી અલિલાધારે. તારી૦ ૫

ઉપદેશી સજ્ઞાય.

(દયા ધરમ નહિ મનમેં, મુખડા ડ્યા દરપનમે ૨ એ ટેક.)

જખલગ પુલ રહે પુલવાડી, ખાર રહે તિન ખનમેં;
 એક દિન એસી હો જાવેગી, ધલ ઉડેગી તનમે. (૨) મુખડા૦ ૧
 ચુખાચંદન અખિર અગરજા, શોભે ગોરે તનમે (૨)
 ધન જોખન ડુગરકા પાની, ઢલજાવેગા છીનમે. (૨) મુખડા૦ ૨
 નદીયાં જેરી નાવ પુરાની, ઉતરે આહે સનમે (૨)
 ગુરૂ મુખ હોય સો પાર ઉતરે, નુગુરા ખૂટે ઉનમે.. (૨) મુખડા૦ ૩
 કોડી કોડી માયા જોડી, સુરત રહિ નિજ ધનમેં; (૨)
 દશ દરવાજા ઘેર લીયા જખ, રહી ગઈ મનકી મનમેં. (૨) મુખડા૦ ૪
 પગીયાં ખાંધે પગ પગવારે, તખ ભુલા ભુલનમેં; (૨)
 કહે કખીરા સુનો ભાઈ સાધુ, લપટ રહેગા મનમેં. (૨) મુખડા૦ ૫

અથ શ્રી શ્રાવકના ત્રગ મનોરથની સજ્ઞાય.

(નીંદરડી વેરણ હુઈ રહી રે-એ દેશી.)

આરંખ પરીગ્રહ છાંડીને, આદરશું રે કેદી સંજમ ભારકે;
 ભોગ થકી વિરમી કરી, ખેસીશું રે કેદી ભાવની નાવકે;
 એમ શ્રાવક મન ચિંતવે. ॥ ૧ ॥
 પડીમાં મોક્ષની પાવડી, વધારે મારા વૃતના અંશકે;
 તે દીન હું સુખીઓ થાશું, જેમ સુખીયોરે હોવે ખગ નીર માંસકે;
 એમ શ્રાવક મન ચિંતવે. ॥ ૨ ॥
 પાસ તણ ગૃહ વાસના, કેદી હોશું રે શોભિત અણુગારકે;
 સૂત્ર સરોવર હંસલો, વનવાસીરે સંજમ તપધારકે;
 એમ શ્રાવક મન ચિંતવે. ॥ ૩ ॥

અતે અણુસણુ આદરી, સૌ છોડીરે તનના પ્રતિબંધકે;
 સીવ સુખ નંદન વન વિષે, રતિએ રમશુંરે જેમ દેવના ઇંદ્રકે;
 એમ શ્રાવક મન ચિંતવે. ॥ ૪ ॥
 પંથે જતા પંથીકને, પ્રભુએ ભાખ્યારે સૂત્રે ચાર વિસામા કે;
 એમ ઠાણુંગે ઉપદેશા, શ્રાવક નારે વિસામા ઠામકે;
 એમ શ્રાવક મન ચિંતવે. ॥ ૫ ॥
 છિદ્ર ન દેખે કેહના, નહિ રાખેરે કંઈક કડક સ્વભાવકે;
 અમૃતના ઘટ સારીખો, સત્ય વાદીરે કરે સાચો ન્યાયકે;
 એમ શ્રાવક મન ચિંતવે. ॥ ૬ ॥
 સમજાવે મુખ પ્રત્યે, પડતાં રાખેરે ધરીને ખાંદ્યકે;
 ખીણ કરે પાખંડીને, મન વસિઓરે જેમ સુરતરૂ છાયકે;
 એમ શ્રાવક મન ચિંતવે. ॥ ૭ ॥
 ઉપકારી ચીહુ સંઘના, સાધુનારે વળી મિત્ર સમનકે;
 સેવક ચરમ જીજ્ઞાસના, એહ કરણીરે કરે મોક્ષની આશકે;
 એમ શ્રાવક મન ચિંતવે. ॥ ૮ ॥
 આતમવાદી ચરચતા, નય જાણેરે ગુરૂ વચન પસાયકે;
 નિશ્ચયે ને વ્યવહારને, મન જાણેરે ઉત્સર્ગ અપવાદકે;
 એમ શ્રાવક મન ચિંતવે. ॥ ૯ ॥
 જળવાન મન મોરને, રવી દેખેરે લીએ કમળ વિકાશકે;
 ચંદ્ર દેખી સાચર હશે, તેમ જીન મુખેરે ચાહે સમણા પાસકે;
 એમ શ્રાવક મન ચિંતવે. ॥ ૧૦ ॥
 ગુરૂ પ્રયત્નીક દેખી નવી ગમે, તે દેખીરે જાણે મહા દુઃખદાયકે;
 આણુંદનીપેરે વીધી સહુ, ટાલે અતિચારરે ન નમાવે સીશકે;
 એમ શ્રાવક મન ચિંતવે ॥ ૧૧ ॥
 ઉઠતાં ખેસતાં ચાલતાં, વીણ કપ્ટેરે વળી કષ્ટ મોઝારકે;
 વીર વીના સમરે નહિ, ઉઘમાંહિકે ભુલાનો આગારકે;
 એમ શ્રાવક મન ચિંતવે, ॥ ૧૨ ॥
 ધોરી જીન શાસનતણા, દેશગુણના પેરયા શણગારકે;
 વેર વીરોધી કરમના, જે ખેઠારે નીજગર મોઝારકે;
 એમ શ્રાવક મન ચિંતવે. ॥ ૧૩ ॥

